

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas

14 dalis: K (kogi-krankti)

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS

VILNIUS, 2022

Redaktorių kolegija:

dr. Danutė Liutkevičienė (vyriausioji redaktorė), dr. Daiva Murmulaitytė, dr. Vilija Sakalauskienė,
dr. Aurelija Gritėnienė, dr. Anželika Gaidienė, Daiva Daugirdienė, Laimantas Jonušys

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas yra nuolat pildomas, pastebėtos korektūros klaidos taisomos.
Šiame leidinyje pateikiama 14-os dalies (kogi-krankti) 2022 m. versija.

Naujausią žodyno versiją rasite internete <https://ekalba.lt/bendrinės-lietuvių-kalbos-zodynas>

ISBN 978-609-411-325-3 (14 dalis)

ISBN 978-609-411-107-5 (bendras)

© Laimutis Bilkis, Violeta Černiutė, Anželika Gaidienė, Aurelija Gritėnienė, Erika Jasionytė-Mikučionienė,
Ona Kažukauskaitė, Danutė Liutkevičienė, Daiva Murmulaitytė, Gertrūda Naktinienė, Milda Norkaitienė,
Ritutė Petrokienė, Lijana Puzinienė, Vilija Sakalauskienė, Dovilė Svetikienė, Zita Šiménaitė, Klementina Vosylytė,
Jolanta Zabarskaitė

© 2012-2022 Lietuvių kalbos institutas

kōgi priv.

kodėl gi: *Kōgi tū tyli? Kōgi tū tokiā nelaimīnga atródai? Kōgi nevažiau ā ūtēmet priē jūros?*

kognitīvinis, kognitīvinē bdv. (1)

susijęs su pažinimo ir mąstymo procesais: *Kognitīvinē kalbótyra pabréžia žmogaūs kalbinių gebėjimų sásają sù pažintiniiais. Kognitīvinés psychologijos tikslas – išnagrinéti, kaip žmogūs atmintyje sutvařko žiniās, kóks žödinių iñ vaizdinių komponeñtų tarpùsavio sántykis įsiminimo iñ mąstymo procèsuose.*

kója dkt. (1)

1. kiekviena iš žmogaus ar gyvūno galūnių, kuriomis remiamasi ī žemę stovint ar einama: *Kairē [dešinē] kója. Pirmutinés [priešakinés, priekinés] kójos. Paskutinés [užpakalinés, galinés] kójos.*

Grāžios [daillios, kreivos] kójos. Kójas aūnasi. Mindžioti [mindyti, trýpti] kójomis. Susilaužé [susimušé] kója. Iš skaūsmo šokinéjau añt vienōs kójos. Negaliu suleñkti [sistiësti] kójos. Jám skaūda kójas. Sédi sukryžiävusi kójas. Sédi užsidéjes [užsikelës] kója añt kójos. Mums pô kójomis [pô kójų] girgždéo sniègas. Nūžvelgé nuô kójų iki galvôs (visą). Visi vorai turi aštúonias kójas. Gañdro kójos ilgos, raudónos. Šis gyvūnas [žmogūs] greitū kójų (greitas). Vilkà kójos pêni (flk.). Kuklesniám restorāno lankýtojui – rûkýta žuvîs, virtà kiaûlés kója, žirniai sù spurgùciais. | • plg. letena.

2. PEDA: Anykščių šilélio basû kójų tâkas. *Valytis kójas* (braukti batû padus ī kilimélj prie durų). *Sušlapti [nušalti] kójas. Nusiplóviau kójas. Basà lakstei pô kiêmą iñ susibadei kójas. Einant peñ žviřgždą dûria kójas. Nauji bâtai iki kraûjo nutrýné kójas.*

3. baldo, įrankio, prietaiso dalis, kuria jis stovi, remiasi ar yra laikomas: *Stâlo [kédës, lóvos] kójos. Trupùti iñ išorę leñktos metalinés fotelio kójos. Puikaûs dizáino pavyzdys – riestâ lémpos kója. Dalgio kója* (galas, tvirtinamas prie dalgiakočio).

♦ añt kójų atsistoti žr. atsistoti. añt kójų kélti žr. kelti. añt kójų pakélti žr. pakelti. añt kójų pastatýti žr. pastatyti. añt kójų sukélti žr. sukelti. añt kójų sukilti žr. sukilti. arklýs iñ keturiomis kójomis sukluñpa žr. arklys. aukštýn kójomis apsiveŕsti žr. apversti. aukštýn kójomis apveŕsti žr. apversti. aukštýn kójomis apviŕsti žr. apvirsti. aukštýn kójomis versti žr. versti. aukštýn kójomis viŕsti žr. virsti. *dúoti vâlią kójoms* žr. duoti. iñ kójas dúoti žr. duoti. iñ kójas léistik žr. leisti. iñ kójų išviŕsti žr. išvirsti. *kaip sù vištos kója* nedailiai, negražiai (rašo, parašé): *Jis keverzója kaip sù vištos kója. Jei rašýsi kaip sù vištos kója, mókytoja niéko neiskaitýs. Vîsas lâpas prikeverzótas kaip sù vištos kója.* **kaip šuniui penktà kója** 1. visai (nereikalingas): *Mán tâ draugysté sù kaimýnais kaip šuniui penktà kója. Tû čià reikalingas kaip šuniui penktà kója (iron.).* 2. visai, labai (netinka, nedera kas): *Tiñka [dëra] kaip šuniui penktà kója (iron.).* Tâ blizgi rañkiné prië spòrtinio kostiûmo kaip šuniui penktà kója. **kairè kója** iñ lóvos išlipo žr. išlipti. **kélti kóją** žr. kelti. **kiek kójos nêša** labai greitai (eina, bêga): *Ištrûkës vaïkas nudûmë kiek kójos nêša. Vélavome iñ tráukinj, tâd lékeme kiek kójos nêša.* **kóją iñkélti** žr. iñkelti. **kója iñ kóją** sutartinai (eiti, žygiuoti). *Rikiuôteje reikia eiti kója iñ kóją. Dél nugalétojo varðo kovójantys čempionâto lýderiai iñ toliau žygiuoja kója iñ kóją.* **kóją iškélti** žr. iškelti. **kóją káišioti** žr. kaišioti. **kóją kišti** žr. kišti. **kóją pakìsti** žr. pakìsti. **kójas apšilti** žr. apšilti. **kójas atversti** žr. atversti. **kójas išraityti** žr. išraityti. **kójas ištiesti** žr. ištiesti. **kójas laižyti** žr. laižyti. **kójas nukratýti** žr. nukratyti. **kójas padžiáuti** žr. padžiauti. **kójas pakratýti** žr. pakratyti. **kójas patiesti** žr. patiesti. **kójas pavilkti** žr. pavilkti. **kójas raitýti** žr. raityti. **kójas sušilti** žr. sušilti. **kójas šilti** žr. šilti. **kójas taisýti** žr. taisyti. **kójas užkélti** žr. užkelti. **kójas užversti** žr. užversti. **kójas vilkti** žr. vilkti. **kója už kójos** létai, sunkiai (eina): *Ējaū namô kója už kójos. Kója už kójos slinkau namô iñ poliklinikos.* **kójomis žémës nesiekdamas** žr. siekti. **kójos panížo** (kam) užéjo noras kur eiti, kâ daryti: *Panýžta kójos šókti. Mán panížo kójos eiti iñ senâmiestj.* **kójos pinasi** (kam, nuo ko, iñ ko) sunku eiti (apie silpną, girtą, pavargusį ir pan.): *Nuô alaûs mán jaû kójos pinasi. Išváikščiojus visq miëstq kójos pýnési iñ nûovargio.* **kuř kója, kuř rankà** kaip pakliuvo, bet kaip (dirba, daro kâ): *Jis visadà kuř*

kója, kuř rankà dìrba. Tař beňt susitvařké spìntq – kuř kója, kuř rankà. **kuř kójos něša** kur pakliuvo, bet kur (eina): Eiſiu kuř kójos něš. Giliai dúsaudami, nubraukdamì āšarq ějome kuř kójos něša. **nè tå kója iš lóvos išlipo** ř. išlipti. **nuo kójų nupùlti** ř. nupulti. **nuo kójų nusivarýti** ř. nuvaryti. **nuo kójų nuvarýti** ř. nuvaryti. **paródyti, iš kuř kójos dýgsta** apie grasinimą, gąsdinimą: Aš tåu paródysi, iš kuř kójos dýgta! Okupántams mës dár paródysime, iš kuř kójos dýgsta. **põ kójomis [põ kójų] minti** ř. minti. **põ kójomis [põ kójų] páiniotis** ř. painioti. **põ kójomis [põ kójų] paminti** ř. paminti. **põ kójomis [põ kójų] pasipáinioti** ř. papainioti. **sukélti aňt kójų** ř. sukelti. **tvirtai stovéti aňt kójų** ř. stovéti. **vienà kója karstè** (kieno) arti mirties: Jõ jaū vienà kója karstè – iř dár visko reikia. Anýta põ insúlto jaū viena kója karstè. **žémé dëga põ kójomis** ř. žemé. **žémé slýsta iš põ kójų** ř. žemé. **žinią kójoms dúoti** ř. duoti.

kojäšluostis dkt. (1), **kójašluostis** (1)

kilimélis prie durų purvui nuo batų padų nutriti (nubraukti): Priě dûru pàtiesé kojäšluostí. Pàmenu, kaip močiüté jaū dévéti nebetiňkamus rûbus sukarpýdavo juostélémis, supindavo jás iř susiúdavo į tóki kojäšluostí priě laukùjų dûru. Susigraibé láiptinéje priě dûru pàiestus kojäšluosčius, benämiai aňt jü išsimiegódavo, o rýtq vél padédavo į viétq.

kojélē dkt. (2)

1. **dem.** koja 1: Vaïkui skaûda kojélē. Kaprizînga mergáité tîk trépt trépt kojelè. Mamà šiltù vándezniu mazgója vaïkui kojelès. Egzotíško áugalo lâpai primena vištos kojelès.
2. **dem.** koja 2: Nelakstýk bâsas põ párka, susibadýsi kojelès.
3. nedidelio daikto, prietaiso, įrankio ir pan. dalis, kuria jis stovi, remiasi ar yra laikomas: Mikroskòpo [skriestúvo] kojélē. Akinių kojélē. Dvîračio kojélē. Taurélés sù kojélémis. Nulúžo spintélés [akinių] kojélē.
4. **etnogr.** verpiamojo ratelio lentelé, kuri suka ratą: Ratêlio kojélē ilúžusi. Priě ratêlio kójų prijungtas pakójis, kuri sokojelè sujungtas sù ratù.

kojenà dkt. (3^a), **kójena** (1)

1. gyvulių kojų oda: Kailininkýstei tiñka iř kójenos, iř gálvenos. Kójenas reikia gerař išrauginti.
2. **etnogr.** Žemaitijos valstiečių apavas – naginé iš galvijų priekinių kojų odos (ppr. su visais plaukais į viršq): Suraükli kójenq.
3. **dgs. ethnogr.** tokių naginių pora: Mûsų senôliai avejo výžas, nágines, kójenas. Priě tautinio kostiúmo tiñka žemakuñliai arbà suvárstomi aukštesniù kulniukù odiniai batêliai, náginés, klùmpés, kójenos. Kójenas daugiáusia avejo výrai sù kójinémis iř aûtais.

kojináité dkt. (1)

1. **PUSKOJINÉ** 1: Kienõ čià kojináité métosi põ lóva?
2. **PUSKOJINÉ** 2: Vaïkiškos kojináítés. Dvi pôros kojináicių. Máukis báltas medvilninès kojináites [baltomis medvilnínémis kojináitémis]. Už gáutq grâžq nupirkau vaïkiškas kojináites.

kójiné¹ dkt. (1)

1. įvairaus ilgio glaudžiai kojų aptempiantis megztas ar siūtas tekstilés gaminys: Pàmečiau vienq kójinę. Adýti [susiuúti] kójinę. Kójinés kuñnas [krâštas, pédâ]. Kójinés akis nubégo.
 2. **dgs.** tokio gaminio pora: Apsimáuk kójines [kójinémis]. Vilnónes [medvilnínés, ažûrinés, tinklinés] kójinés. Výriškos [móteriškos, vaïkiškos] kójinés. Senélé už anûkés lóvos râdo obuolių grauztukų, popiergalii iř keliâs porâs nešvarių kójinių. Apsauginés kójinés bê pédös vadînamos blauzdinémis. • **plg.** puskojiné.
- ♦ **kójines padžiáuti** ř. padžiauti.

kójinis, kójiné² bdv. (1)

1. valdomas, jungiamas koja: Kójiné mašinà. Kójinis pavôjaus mygtukas. Kójinis jungiklis.

Teleskòpinis kójinis laužtūvas.

2. daromas, žaidžiamas kojomis: *Kójinio tinklinio tiksas – pérmušti kámuoli peř tiñklą į varžovų aikštélę bet kuriomis kúno dalimis, išskýrus rankas.* • [plg.](#) rankinis².

kojinyté dkt. (1)

1. dem. kojiné¹ 1: *Vaikui nusmùko kojinyté. Mâma, ař susiūsi kojinytę?*

2. dem. kojiné¹ 2: *Apsimáuk kojinýtes [kojinytémis]. Vaikai bùvo apauti patogiaiš batëliais, trumpomis kojinytémis. Mergaité tvarkinga, jös kojinytés nenusmùkusios.*

kojyté dkt. (1)

1. dem. koja 1: *Kûdikio kojytés. Pilvo skaüsmai sustipréjus, kûdikis stipriai rëkia, riëcia kojytés prië pilvëlio. Mamà vaikui priëš miëgą paglóstø kojytés, rankytés, pilvùkq. Didžiagalvis žygis – juodõs spalvõs vâbalas rudomis kojytémis.*

2. dem. koja 2: *Vaïkas užmýnë aňt stiklo šükés iř ịsipjové kojytę. Nelakstýk bâsas, susibadýsi kojytés.*

3. dem. koja 3: *Vazónas kambariniams augaláms sù medinémis kojytémis. Gerdamî výnq taûrë laikome ûž kojytés, kâd gérimas nuo rañkos nesušiltu.*

4. kojos pavidalø, panašus į koja: *Didžiujų smegenų kojyté. Lästélés kojyté. Kankoréžinés liáukos kojyté.*

kojokas dkt. (2)

kojukas: *Váikščioti (sù) kojokais. Seniau vaikai pâtys pasidarydavo kojokus: pâima bâslj iř prikala prië jô kaladélës. Cirke kojokais váikščiojo klounai.*

kojotas dkt. (2)

plêšrus žinduolis pilkai rudu kailiu, paplitęs Šiaurës Amerikos prerijose (*Canis latrans*): *Kojotas panašus į vilq, bët mažësnis. Kojotai dár vadînami prerių vilkaiš. Kojotus leñgva prijaukinti.*

kojugalis dkt. (1)

1. lovøs, karsto ir pan. dalis, kur gulant ar guldant dedamos kojos, vieta ties ta dalimi ar tos vietos atrama: *Kapavietës kojugalis. Miëgmaišis sù užtrauktukù kojúgalyje. Pakelti lóvos kojúgalj. Jî stovéjo atsirémusi į lóvos kojúgalj. Kařsto kojúgalyje jîs padéjo dvi báltas lelijas.*

2. vieta ties kieno gulinčio kojomis: *Prië mirusiojo kojúgalio – dvi vaškù aptekéjusios žvakélës. Jîs sédéjo žmonôs kojúgalyje. Sûnaüs kojúgalyje knařkia mòpsas.*

kojukas dkt. (2)

vienas iš dviejų ilgų strypų su pritvirtinta pakoja atsistojuis vaikščioti: *Pasidaryti kojukus.*
Váikščioti (sù) kojukais. Spyruökliniai kojukai. Apliñkui zùja iř krëcia pökštus aňt kojukų pasilypéjë klounai. Jîs sugebéjo dvi minutës išsilaiķyti aňt septynių mètrų aükščio kojukų.

kojuké dkt. (2)

1. dem. koja 1: *Dailios [kreivos] kojukés. Mankštinì mažýlio kojukès. Vaïkas, pasodintas aňt súolo, makalâvo kojukémis. Šuô panašus į stirniükq, ilgomis kojukémis.*

2. dem. koja 2: *Pakrántës akmenükai bâdë vaikui kojukès.*

3. dem. koja 3: *Bálto mólio rañkų dárbo dubenélis sù kojukémis. Verándoje stovéjo stalëlis riestomis kojukémis.*

kokainas dkt. vns. (2)

organiné medžiaga, gaunama iš tam tikrų rûšių kokainmedžio lapų arba cheminës sintezës bûdu, vartojoama skausmui malšinti ir kaip narkotikas: *Kokaino pakaitalai. Kvaišintis [svaigintis] kokainu. Ilgiau vartójant atsirañda liguistas póttraukis kokainui. Kokainas labai nuodingas. Sù*

kraujū patēkės į centrinę neřvų sistemą kokainas slopinā alkio iš kitūs nemalonius jutimūs, sūkelia euforiją, regōs, klausōs iš juntamąsias haliucinācijas.

kokainmedis dkt. (1)

Pietų Amerikos krūmas, kurio lapuose yra kokaino (ppr. tikrasis kokainmedis, *Erythroxylum coca*): Kokainmedžio žiedai susitelkę lāpų pažastysė. Kokainmedžių lāpai yrą maisto šaltinis įvairių drugių lérvoms. Kokainą kaūpiančius kokainmedžius daūgelyje šalių draudžiama auginti.

kokakolà dkt. vns. (2)

nealkoholinis saldus, gazuotas gērimas, gaminamas iš kokainmedžio ir kolamedžio vaisių ekstrakto: Gerkšnóti kokakolà. Gerkšteléti kokakolòs. Gerti viski sù kokakolà. Kokakolà paplitusi visamè pasāulyje.

kokárda dkt. (1)

1. tam tikra kilpa surišta ar paraukta juosta kam papuošti: *Palaidiné sù didžiulè kokárda. Pasirišti spalvotą kokárda. Pòdiumu žingsniavusios manekènés demonstravo suknelès sù milžiniškomis kokárdomis.*
2. metalinis ženklas ant uniforminės kepurės: *Pilòtés [berètés] sù kokárdomis. Núotraukoje – Lietuvòs kariuomenės kārio kepurės kokárda.*

kökčiai prv.

taip, kad darosi koktu: *Kökčiai atrùs kväpas. Kökčiai saldùs vēidas. Jis yrà kökčiai bailùs. Kai jiè manè sveikino, jaučiausi kökčiai.* | aukšt.: *Viskas atródë kokčiau, negù iš tikrųjų bùvo. Nièko nérà kokčiau už prisirišimą prië užimamo pòsto.* | aukšč.: *Turguje buvaū kokčiausiai išplūstà.*

koketāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ koketuoti: *Mán bjaurùs jös koketāvimas. Nesuprantù, kaip jis pakeñčia sužadétinés krykštavimus, melâvimą iš begédiškų koketāvimą sù visais výrais. Romanè výro iš móters sántykiai pagrìsti nè aistrà ař méile, ò lengvabùdišku koketāvimu.* | prk.: *Tai bùvo veřslo koketāvimas sù valdžià.*

kokètē dkt. (2)

moteris, kuri koketuoja: *Žavi kokètē. Kai kurië výrai mègsta koketès [nemègsta kokèciu]. Atëjo kìtas pavàsaris iš mano kaimyné vël tåpo elegántiška koketè.*

kokètiškai prv.

taip, kaip bùdinga koketei: *Kokètiškai mìrkteleti [žvilgčioti, pakreipti gálvą]. Panélè kokètiškai nusišypsójo [pàpùté lupýtes]. Studeñtë flirtúoja iš kokètiškai dìrsčioja į vyrésnj výrq.* | aukšt.: *Aptempti drabùžiai lèidžia merginomis demonstruoti sàvo figûrą, atródyti dár patraukliau iš kokètiškiau.* | aukšč.: *Kai kuriems vaikinams kokètiškiáusiai atródo tiñkamai parinktà mažà tatuiruôté aňt merginos kójos.* | prk.: *Vilnius kasdién vis kokètiškiau mìrkčioja stiklinémis dangoraižių akimis.*

kokètiškas, kokètiška bdv. (1)

1. mègstantis koketuoti: *Kokètiška merginà. Sekretorès, kàd iš kókios gràžios ař kokètiškos jös bùtų, jis niékino.* | aukšt.: *Ji bùvo romantiškiáusia, jausmingiáusia iš kokètiškiáusia kino žvaigždë.* Tojaū išvařdysiu tris pačiàs kokètiškiáusias móteris pagal Zodiako žénklą.
2. bùdingas koketëms: *Kokètiška šýpsena [intonàcija]. Žavùs kokètiškas juôkas. Kokètiškas žvilgsnis.* Ji patráuké manè tuô vieniñteliu kokètišku jùdesiu.

koketiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ koketiškas 1: *Ji visùs žavéjo koketiškumù. Merginà sàvo gerbëjus provokàvo naiviù koketiškumù.* Kaip gývas nebuvaū mâtës tókio koketiškumo.

koketúoti, koketúoja, koketávo vksm. (su kuo)

stengtis pernelyg patikti vyrams, elgtis kaip koketei: *Ji koketúoja sù visaiš výrais. Jȫs sesuô – nuolatiné šokių vakarų lankýtoja, labai jaū žaviai koketúoja sù pažýstamais īr nepažýstamais výrais. Merginos koketúodavo sù vaikinaiš üzmiesčio klubè.* | prk.: Konservátoriai, rēgis, koketúoja sù socialdemokrātais. Músų politikai mielai koketúoja sù pramogū vēslo pasáliu.

kokybè dkt. vns. (1)

1. prekés, paslaugos savybés, tenkinančios nustatytus reikalavimus: *Gerös [prastōs] kokybés prēkés. Išskirtinéss kokybés vašiai īr daržovés. Suprastéjusi ávalynés kokybé. Dárbo kokybé. Kokybés patvártinimo dokumentas. Géranti gaminių kokybę. Výkdyti kokybés reikalavimus. Gáuname skuñdu dēl dúonos kokybés. Àš labiau vértinu kokybę, o nè kiekybę.*
2. filosofijoje – kategorija, apibūdinanti daiktus ir reiškinius pagal jų rūšies esmę: *Ántikos filosófijoje kokybés kategorija bùvo naudójama kaip vienà substáncijos apibréžcių. Aristòtelis teigé, kàd kokybés skirtybés yrà reikšmingesnés už kiekybines.*

kokýbinis, kokýbiné bdv. (1)

susijęs su kokybe (1 r.), o ne su kiekybe: *Kokýbinis pójymis. Kokýbinis analizés rezultātas. Kokýbiné mēdžiagos sudéti. Kokýbiniai tyrimų metòdai. Visà bendrovés produkcija atitiňka Euròpos Sájungos kokýbinius standártus.* • plg. kiekybinis.

kokýbiškai prv.

→ kokybiškas: *Kokýbiškai skírtis nuõ ko nòrs. Kokýbiškai keïstis [nesikeïsti]. Švietimo sistèmai bùtinos kokýbiškai naûjos pérmainos. Músų pártija keïtesi īr kokybiškai, īr kokýbiškai.*

kokýbiškas, kokýbiška bdv. (1)

atitinkantis kokybés reikalavimus, geras: *Kokýbiški balðai. Nórime, kàd músų klienitas gáutu kokýbiškus produktus. Dvåro rúmai apmúryti kokýbiškomis plýtomis. Kokýbiškus lietùviškus gáminius konkureñcinéje kovoje neretai nustelbdavo jmantriai īr spalvingai ipakúotos atvežtinéss prēkés.* | aukšt.: *Šiañdien pirkéjas nòri kokybiškesnių prēkių. kokýbiška bev.: Neretai žmónés peřka nè tai, kàs kokýbiška, bët tai, kàs pigù. Puikùs naûjas restoránas, viškas skanù, šviëzia, kokýbiška.*

koklininkýstè dkt. vns. (2)

koklių gaminimo amatas: *XVI ámžiaus viduryjè Vilniuje garséjo renesánsiné viëtos meistrù koklininkýstè. Universitetè výstomi kryptingi koklininkýstés, bažnyčių archeològijos móksliniai tyrimai. Kerämiké labai dómisi senája koklininkystè.*

köklinis, kökliné bdv. (1)

su kokliais padengta šildomaja dalimi: *Köklinés krósny. Köklinis židinys. Projektúojame köklinius židinius īr krósni. Lietuwojè köklinés krósny žinomas nuõ XIV ámžiaus pabaigõs.*

köklis dkt. (2)

tam tikros formos keramikos dirbinys krosnių, židinių ir kt. šildomų paviršių apdailai: *Glazurúoti [puošnūs] kökliai. Gaminti kokliùs židiniáms īr krósniams. Kökliai gaminami rañkomis arbà presúojami iš lengvai lýdomo plästiško mólio. XVI ámžiuje köklius Lietuwojè dekorávo heráldiniaiš motývai.*

kökliušas dkt. vns. (1)

úminé infekciné liga, pasireiškianti spazminio kosulio priepuoliais: *Skiepaï nuõ kökliušo. Kökliušq sùkelia baktèrija. Kökliušu seřga jvairaùs ámžiaus žmónés. Kökliušo infekcijos šaltinis yrà tìk seřgantis žmogùs.*

kokònas dkt. (2)

1. daugelio vabzdžių léliukių apsauginis apvalkalas iš siûlelių, kuriuos išskiria vikšrai: *Sùkti*

kokonūs. Lérva prięš virsdamà léliukè kokònq sùsuka léliukei sáugoti. Iš šilkäverpių kokònų gáunamas natûralus šílkas.

2. kai kurių bestuburių (moliuskų, sliekų, vorų) kiaušinéliu kiautas iš sukietéjusių išskyru: Skruzdélių kokònai klaidingai vadinami skruzdélių kiaušiniai. Eksperimeñto pabaigoje suskaičiavome sliekų kokonūs.

kòkosas dkt. (1)

1. didelis, ovalus riešutinio kokoso vaisius, susidedantis iš storo pluoštinio sluoksnio, kieto rudo kevalo ir balto valgomu sluoksnio, kurio viduje yra balsvos saldžios sultys; sin. kokoso riešutas: Kòkosu aliéjus [drôžlës, miltai, kubëliai, išspaudos]. Väfliai [bandélës] sù kòkosais. Kòkosu piene gausù angliavandeniu, baltymu, riebalu, yrà vitaminu. Subréndusuose kòkosu branduoliuosè gausù aliéjų.

2. atogrąžu augalas, vedantis tokius riešutus (ppr. riešutinis kokosas, *Cocos nucifera*): Kòkosai paplitę atogrąžu regionuose – Vietnamë, Filipinuose, Indonèzijoje. Kòkosu lëpų plaušai naudójami vienam výti.

kokosinis, kokosiné bdv. (2)

1. pagamintas su kokosu drožlémis: Kokosinai sausaïnai. Kokosinai väfliai. Kokosinés spurgytés. Kokiui ledùs mégstate – vaniliinius, riešutinius, kokosinius, karamèlinius ar šokoladinius?

2. turintis kokosu kvapą: Kokosinis rañkų dárbo muilas. Kokosinis šampūnas [kondicionierius].

kòkosu riešutas

KOKOSAS 1: Kaip pérskelti kòkosu riešutą? Kòkosu riešutas puikiai tiñka deser̄tams pagárdinti. Kòkosu riešutai yrà puikùs ûžkandis.

kóks, kokià iv. (3)

1. klaus. vartojama klausiant apie daikto, asmens, reiškinio ir pan. nežinomas ypatybes: Kóks júsų àdresas? Kokié oraï prië júros? Kokiai pažymiai išlaikë egzaminus? Kokiuosè produktuose yrà daûg geležiê?

2. sant. vartojama jungiant saknio dèmeenis, žymint santykij, aiškinant: Kóks dárbas, tóks iñ ûžmokestis. Dvìratis kaip tik tóks, kókio noréjau. Àš nežinaù, kokië jõ planai.

3. npbr. vartojama stebintis, piktinantis, sušunkant ir pan.: Mât kóks gudrùs! Kokià graži dienà! Kokië bjaûrùs tië užrašai! Kókios šáltos tåvo rañkos! Kókius gerùs órus žàda kità saváit!

4. npbr. vartojama nusakant apytikslj kiekj, laiką: Dár užtrùksiu kókiq valandéle. Iki miestélio liko kokië trys kilomètrai. Pérskambink ùž kokių penkiolikos minùcių. Uždirbsiu tik kókius septynis šimtùs eûry.

5. npbr. KOKS NORS: Gál kokiòs sriubòs išsivérdame? Susiràsk pagaliau kókj dárba. Čià reikétu sù kókiu méistru pasitaarti.

♦ kokiám gálui [kokiems galáms] žr. galas¹. kókio galo [kokių galu] žr. galas¹. kókio perkúno žr. perkùnas. kókio vélvio žr. velnias.

koksnórs, kokia nórø iv. npbr.

nesvarbu koks, bet koks: Norečiau susirašinéti sù kokiui nórø užsienieciù. Gál tûrite kokiui nórø pasiûlymu? Galétum imtis kokio nórø dárbo.

kòksas dkt. vns. (2)

kietasis kuras, gaunamas koksavimo krosnyje aukštoje temperatûroje be oro kaitinant akmens ar rusviasias anglis, durpes ar degiuosius skalùnus: Kàtilas, kûrénamas koksù. Kòksas naudójamas kaip kùras lýdant metalus. Didžiąj q kòkso dàlį sudàro anglis, kitq – vandenilis, sierà, azòtas, deguõnis.

kokšavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ koksuozi: Akmeñis angliës koksavimas. Koksavimo krósnys. Koksavimo dùjos.

koksuoti, koksúoja, koksávo vksm. (kā)

versti (akmens anglis, durpes ar degiuosius skalūnus) koks: *Koksúoti añgli. Koksúojamos nè visos añglys. Koksúojama uždarosè koksavimo krósnyse.*

kokteiliiné dkt. (1)

prietaisas kokteiliams plakti; sin. kokteilių plaktuvė: *Elektriné kokteiliiné. Kokteiliiné sù titanù padengtais ašmenimis. Sù kokteiline akimirkniu paruošite glotnūti ař ledū kokteili. Geriausią lietinių blýnų tēslą pagamínsite kokteiliinéje.*

kokteiliinis, kokteiliiné bdv. (1)

1. susijęs su kokteiliais: *Kokteiliiné suknélė. Gávus kvietimq, kuriamè nuródytas kokteiliinis aprangös kòdas, gáli bûti sunkù apsisprésti, kā reñgtis.*

2. skirtas kokteiliams: *Kokteiliinis šaukštélis [šaukštasis]. Sulañkstomas kokteiliinis staliukas.*

kokteiliis dkt. (2)

1. gérimu mišinys su priedais: *Alkohòlinis [nealkohòlinis] kokteiliis. Siurbčioti [gurkšnótí] kokteiliüs. Pavaisinti kokteiliü. Geriù kokteili per šiaudeli. Tirštasis kokteiliis dár vadínamas glotnučiu, ò ananásų kokteiliis – pinakoladà. Susiplakiau vaïsinj kokteili. Jis mán sutaisé ledinj kavös kokteili. Išgériau dù pieno kokteiliüs.*

2. ko nors mišinys: *Tai tìkras kino žánru kokteiliis. Šiamè kürinyjè áutorius súplaka globalizácijos iř tautiškumo kokteili.*

kokteilių plaktuvé

prietaisas kokteiliams plakti; sin. kokteiliiné: *Į kokteilių plaktuvę supilkite ròmq, ipilkite ananásų sülcių, gretinélés, jmeskite lëdo gabaliükų iř viską suplakite. Kokteilių plaktuvés lengvai súplaka vaïsių, daržovių, pieno ař jogurto kokteiliüs, be tò, jös turi smulkinimo iř małšymo funkcijas. • plg. plaktuvas.*

kokteiliukas dkt. (2)

dem. kokteiliis 1: *Sédejome barè iř siurbčiojome kokteiliukus. Gál pô kokteiliuką išgérkim? Į maišytuvą sudékite sutarkúotas morkàs, subežkite cukrų, vaïsų tyrelę iř pieną, viską išplakite iř mégaukitès skaniù kokteiliukù.*

koktùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ koktus: *Kélti koktùma. Manè àpémé koktùmas. Iki koktùmo igrisę filmai. Sù koktumù prisimenu vaikysteje patirtą pažeminiimq.*

koktùs, kokti bdv. (4)

keliantis pasišlykštējimą; sin. šlykštus, šleikštus: *Koktùs kvapai. Važdas bùvo ganà koktùs. Tai koktùs cinízmas. Jös präšymas neturi niéko beñdra sù meilikávimu, padlaižiávimu, kokciù saldumù.*

| aukšt.: *Ápémé dár koktèsnis jaúsmas. Kuô daugiau jis géré, tuô jô elgesýs dárësi koktèsnis.*

Koktesnés laidöös dár neteko matyti! | aukšc.: Jis yrà kokciáusias tipas, kókj esù gyvénime sutikusi.

*Savimeilé – kokciáusia zmogaüs ýda. Iř vél viskas kartójasi iki kokciáusių smulkmenų. **koktù** bev.: Tai, kā ródo televízijos kanälai, kařtais nèt koktù žiüréti! Koktù därosi nuõ visös šitös propagández.*

| aukšc.: *Kokciáusia bùvo tai, kàd téko táikstyti sù pataikávimu iř melù.*

kõl¹ jng.

vartojamas laiko šalutiniams sakiniams jungti: *Kõl šeiminiñkai poilsiaivo, namuosè darbävosi vägys. Láukiu, kõl tù manè pamílsi. Šiojè šalyjè géra gyvéniti tõl, kõl esì sveikas. Keturióliktajame stráipsnyje nuródytos núostatos negaliòs tõl, kõl nebùs priimti bùtini jstätymu pakeitimai. Šalpôs*

penčios mokamos, kôl asmuõ gyvëna Lietuvojè. Tikriáusiai sušalai, kôl atéjai. Turiù laiko, kôl išviřs bûlvës. • plg. iki.

kôl² prv.

(su prl. iki, ligi) kurio laiko: *Iki kôl žadî bûti Vilniuje?*

kol kàs prv.

tuo tarpu, šiuo metu: *Kol kàs gyvëntojams nebûs suteikiamà ši mókesčių lengvatà. Tai kol kàs tik svajónës. Ekonomistai akivaizdžiû krizës ženklų šalyjè kol kàs nežvelgia.*

kolaborántas, kolaboránté dkt. (1)

asmuo, dël politinių, ideologinių įsitikinimų ar materialinës naudos savanoriškai bendradarbiaujantis su priešiškos, šalij okupavusios ar aneksavusios valstybës institucijomis ir kenkiantis krašto valstybingumui ir piliečių interesams: *Dël antivalstybinių nusikalitimų kai kurië kolaborántai Lietuvôs teismû bûvo nuteisti kaléti. Kolaborántai výkdo okupácinës valdžiôs nuródymus iñ prievarta verčia sâvo tévynainiùs paklûsti okupántu vâliai. Mókslininkas daûgelj mëtų riñko mëdžiagą apië rezistentus iñ kolaborántus.*

kolaborávimas dkt. vns. (1)

bendradarbiavimas su priešiškos, šalij okupavusios valstybës institucijomis, kai kenkama savo krašto valstybingumui ir piliečių interesams: *Kolaborávimas kaip reiškinys àpima téisinj, politinj iñ morâlinj aspektus. Kolaborávimas dažnai susijës sù valstybës išdavimù. Pagrindinë atsakomybë už kolaborávimą turétu tèkti nè pavaldiniáms, ò aukščiáusios valdžiôs pareigûnams.*

kolaborúoti, kolaborúoja, kolaborávo vksm. (su kuo)

bendradarbiauti su priešiškos, šalij okupavusios valdžiôs institucijomis: *Vìs dëlto dalis aukštû pareigûnų iñ politikû kâro mëtais talkininkâvo vókiečiams, kolaborávo sù jaïs. Rašytojas aktyviai kolaborávo sù soviëtû valdžiâ.*

kolagènas dkt. vns. (2)

žmogaus ir gyvûnų jungiamojo audinio baltymas, suteikiantis stangrumo ir tvirtumo: *Preparâtai sù kolagenù. Kolagènas sudâro kremzlës iñ káulus. Skiriama këletas kolagèno rûšių.*

Kólainiai dkt. dgs. (1)

kaimas Kelmës rajono savivaldybëje: *Nuô Ūžvenčio pasùkome iñ Kólainius. Kólainiai įsikûrë Ventôs aukštupyjè. Priës Añtrajj pasaulinj kârą Kólainiuose bûvo nedidelis saldañių fâbrikas.*

kolâmedis dkt. (1)

nedidelis Afrikos atogrâžų medis, kurio séklose yra kofeino (*Cola*): *Pramoniniù bûdù jvairios è pasáulio šalysè auginamas tikràsis kolâmedis (*Cola nitida*). Kolâmedžio žiedai maži, varpêlio formos. Kolâmedžio séklos válgomas šviežios, ankschiau jôs bûvo naudójamos gaiviesiems gériramams gaminti.*

kolâpsas dkt. (2)

1. ûminis kraujagyslių funkcijos nepakankamumas: *Kolâpsas ištiñka gaûsiai nukraujâvus, señgant sunkiomis infekcinémis, širdiès iñ kraujagyslių ligomis, apsinuôdijus, vartójant kai kuriuôs váistus. Ištikus kolâpsui žmogùs pagûldomas, jám dûodama gérti, bûklei negeréjant gydoma váistais.*
2. organo ar jo dalies subliûškimas: *Patològinis kolâpsas. Daliës plaûčio kolâpsas. Visiškas fiziològinis plaûčių kolâpsas bûdingas vaîsiui gimdøjè.*
3. procesas, kurio metu dël gravitacinës jégos fizikinis objektas sparčiai susitraukia, o jo matmenys sumažëja daug kartu: *Gravitacinis kolâpsas. Dël kolâpso susidâro galâktikos, jû spiëciai, žvaigždës iñ planètos.*

kòlba dkt. (1)

stiklinis laboratorijų indas siauru kaklu ir plokščiu arba apvaliu dugnu: *Kòlbos skirtos vîrti arbà destiliúoti skýsciams. Į kòlbą ipilkite azòto rûgštiës. Kòlboje ēsanči tiřpalq atskieskite vándeziu. Pô bañdymo kòlbas švariai išpláukite.*

kòlbélė dkt. (2)

dem. kolba: *Melšvo stíklo kolbélė. Kolbélė sù kañštinés mëdžiagos kamšteliù.*

kòlbis dkt. vns. (1)

pusminkštis arba pusketis, gelsvas, švelnaus skonio ir kvapo amerikietiškas karvių pieno sūris, panašus į čederį: *Noréjau nusipiňkti kòlbio, bêt niékur neradaū. Kai kuriuosè patiekaluosè čederj drâsiai gâlite keisti kòlbiu.*

kolbùté dkt. (2)

dem. kolba: *Dvidešimt kolbùcių sù mëginiai. Į kolbùté pripilkite distiliúoto vandeñs. Kolbùtéje ištirpiname drûską.*

kolchòzas dkt. (2)

šnek. KOLUKIS: *Zmónës bûvo suvarýti į kolchozus. Måno senêliai nepasirâše pareiškimo stóti į kolchòzq. Ruôšdamasi steigti kolchozus, okupâciné valdžià bañdë ištremtûjų lietûvių sodybôse apgyvendinti kolonistus iš Rûsijos.* | prk.: *Čià kimba geraî, bêt dîdelis kolchòzas – žvejų vienas prië kito.*

kolchòzininkas, kolchòzininké dkt. (1)

šnek. KOLUKIETIS: *Dvâro kumetýnq kolchòzininkai išařdë, išsinešiôjo pô plýtq. Anekdotas, kaip kolchòzo pîmininkas móko kolchòzininkes mélzti kárves.*

kolchòzinis, kolchòziné bdv. (1)

šnek. susijës su kolchozais: *Kolchòziné vergijà. Kolchòzinis gyvénimas. Kolchòzinés sistemos šaliniñkai. Kolchòziniai laikai. Ař išdrj̄s kàs pasakýti tiësq apië kolchòzinius vagis?*

kolchòzmetis dkt. (1)

šnek. laikas po Antrojo pasaulinio karo, kai veiké kolchozai, kolükiai: *Apsâkyme aprašytas kolchòzmečio laikû žmogaüs likimas. Dvâro rûmai sùdege kolchòzmečiu. Kolchòzmečiu tévai vaikùs tiesiog prievara vâré į mókslus, kàd jíems nereikétu vergauti káime.*

koldûnas dkt. (2)

virtinis su grybû, varškës, maltos mësos ir kt. įdaru: *Koldûnai sù várške [vištiéna, džiovintais baravýkais]. Nupiňk pakéli koldûnų. Vakariëni vîrém koldûnų. Koldûnus válgome sù spirogùcias. Si valgyklâ kadáise garséjo skaniai koldûnais. Gruziniški koldûnai vadînami chinkâliais, o itâliški – ravioliáis.*

koldûniné dkt. (1)

maitinimo įmonë, kurioje ppr. patiekiami koldûnai: *Gál uzsûkime į koldûninę? Pavâlgême jaukiojè senâmiesčio koldûninéje. Koldûninéje ragâvome keliû rûsių koldûnų.* | jos patalpos: *Koldûninę remontúoja.*

koldûniùkas dkt. (2)

dem. koldûnas: *Vâkar gaminai koldûniukus sù varškës iř dilgeliû įdaru. Vakariëni vîrsiu koldûniukų sù bûlvémis. Koldûninéje uzsisâkéme vaikû jaû pamégtû keptû koldûniukų.*

kòledžas dkt. (1)

kai kuriose valstybëse – vidurinë arba aukštoji mokykla, ppr. jeinanti į universitetu sudëti:

Mókytis Báltijos gynýbos kòledže. Baigti [stóti į] kòledžą. Kaip noréčiau studijúoti Karališkajame mûzikos kòledže Lòndone. Pirmieji kòledžai Didžiojoje Britanijoje atsirado XIII ámžiaus pradžioje. | jos patalpos: Visamè kòledže diňgo elektrà. • plg. kolegija.

kolegà, kolègos dkt. vyr. (2), kolègè mot. (2)

žmogus, dirbantis tą patį darbą, priklausantis tam pačiam darbo, studijų kolektyvui: Måno kolegà. Stûdijų kolègés. Snëkteléti [tařtis, kalbétis] sù kolegè. Muñinés pareigûnai pasidalijo patirtimi sù úzšienio kolègomis. Švèdu mèdikai konsultávo lietuviüs kolegàs. • plg. bendradarbis.

kolegialiai prv.

laikantis kolegialumo: Kolegialiai priimami sprendimai. Kolegialiai nagrinéjamos býlos. Firmos vadovybé kolegialiai áptaré veiklôs stratègiją.

kolegialùmas dkt. ppr. vns. (2)

valdymo ar kitos veiklos principas, kai sprendimus priima asmenų grupė arba vienas asmuo, patariamas asmenų grupės (kolegijos): Sprendimų kolegialùmas. Veiklôs principai: kolegialùmas, viešumas, demokratiškumas.

kolegialùs, kolegali bdv. (4)

1. sudarantis kolegiją (1 r.); sin. kolegijinis: Kolegialùs institucija. Kolegiálus valdymo organai. Jis veiké vien ásmeniškai, nesitařdamas sù kolegialià sâjungos vadovýbe.

2. priimtas kolegialiai: Kolegialùs kompromisas. Kolegiálus sprendimai [nutarimai].

kolègija dkt. (1)

1. kolektyviné institucija, kolegialumo pagrindais vykdanti valdžios, valdymo ar teisingumo funkcijas: Kolègijos nariai. Aplinkôs ministèrijos kolègija. Narkotiku, tabako iř alkoholio kontrôles departameñto kolègija. Patvirtinti Sasisiekimo ministèrijos kolègija. Ministèrijoje sudàroma kolègija – ministro patariamójai institucija. Bylù bùs nagrinéjama išpléstinéje teiséjų kolègijoje.

2. grupė asmenų, turinčių teisę kartu spręsti jos kompetencijai patikétus klausimus: Redaktorių kolègija.

3. neuniversitetiné aukštoji mokykla: Vadýbos [veřslo] kolègija. Valstýbiné [privati] kolègija. Istóti į kolègiją. | jos patalpos: Kolègijoje yrà këletas ivairiaüs dýdzio auditòrių. Kêlios filmo scènos bùvo nufilmuotos kolègijoje. • plg. koledžas.

4. feodalizmo epochoje – mokykla privilegiuotujų luomų vaikams: Jézuítų įsteigtà kolègija tapo Vilniaus universitetù. Konstantinas Sirvydas mòkési Rygôs jézuítų kolègijoje. Lietuoje pirmajà kolègiją XVI ámžiuje Vilniuje įsteigé Abraõmas Kulviëtis.

kolegijinis, kolegijiné bdv. (2)

sudarantis kolegiją (1 r.); sin. kolegialus: Kolegijinis organas.

kolègiškai prv.

taip, kaip bûdinga kolegoms: Kolègiškai pasitařti [dùrbti]. Mës kolègiškai bendradarbiáujame sù ivairiomis leidýklomis. Matemátikai seminarè kolègiškai dalijosi patirtimi.

kolègiškas, kolègiška bdv. (1)

bûdingas kolegoms, draugiškas: Mùs sîja kolègiški sántykiai. Sù mókslininkais iš Lätvijos úžmezgëme kolègiškus ryšiüs. Iř toliaü plétosime kolègiškà bendradarbiavimą sù ivairiomis institucijomis.

kolègiškùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kolègiškas: Moderniojè organizácijoje svarbù palaikýti lygýbès iř kolègiškumo atmosférą. Reikéty didësnio déstytojų iř studeñtų kolègiškumo. Mëro padékomis apdovanóti mòkytojai, pasižýmintys aktyvià projektine veiklâ mokýklose, profesionalumù, kolègiškumù.

kôlei jng.

KOL¹: *Ieškók, kôlei suràsi. Kôlei káimo stálius kařstq padarýdavo, praeidavo porà dienù. Kôlei tavës nepérkando, geraí nepažísta, tôlei kiaurai nepatiki. Niékaip negaléjau suláukti, kôlei sáulé pakrýps į vakarū pùse.*

kôlei kàs prv.

KOL KAS: *Kôlei kàs gyvenù vienas. Kôlei kàs dár viškas ramù. Tuojaú keliáusime, vyrùciai, o kôlei kàs snústelékite.*

kolèkcija dkt. (1)

vienarúšių daiktų, ppr. turinčių meninę, mokslinę ar istorinę reikšmę, rinkinys: *Didelé pâsto ženklų kolèkcija. Vertíngia senovinių monetų kolèkcija. Pergameñtu kolèkcija pradétâ kaüpti nuô XX ámžiaus pradžiôs.*

kolèkcininkas, kolèkcininké dkt. (1)

kolekcijos rinkėjas, sudarinétojas: *Vîlniaus kolèkcininkų klùbas. Sêndaikcių kolèkcininkas. Dailininko pavéikslai sudömino kolèkcininkus. Bibliotekoje eksponúojamos kolèkcininkés sùkauptos servetélés.*

kolèkcinis, kolèkciné bdv. (1)

skirtas kolekcijoms ar sudarantis kolekcijos dalij: *Kolèkcinis lipdûkų albùmas. Kolèkcinis škotiškas viškis. Kolèkciné monetâ [lékštë]. Užsieniêtis bañdë išgabénti iš šaliës kolèkcinius ginklùs.*

kolekcionâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kolekcionuoti: *Pavéikslų kolekcionâvimas. Muziejus užsiima šiuolaikinio mëno kolekcionâvimu iñ eksponâvimu. Kolekcionâvimas ùgdo kruopštumą, kantrumą, pastabumą, lâvina âtmintį, plëcia akiratį.*

kolekcionieriūs, kolekcionieré dkt. (2)

KOLEKCIINKAS: *Pâsto ženklų [senų atvirukų] kolekcionieriūs. Senų atomobilių kolekcionieriūs atidâré muziéjų. Pažinójau kelis mëno vertybìų kolekcionieriùs, kurië, neprîteklių spaudžiamì, ieškójo, kám galéty pardûoti vieną ar kitą pavéikslą.*

kolekcionúoti, kolekcionúoja, kolekcionâvo vksm. (kà)

rinkti, daryti kolekciją (kolekcijas): *Jis kolekcionúoja pavéikslus. Nuô mažeñs kolekcionúoju monetâs. Výras visq gyvénimq kolekcionúoja siéninius laikrodžius.* | **neig.** (ko): *Àš nekolekcionúoju pâsto ženklų.*

kolektývas dkt. (2)

bendro darbo, veiklos, bendrų interesų, tikslų žmonių grupė: *Mókytojų kolektývas. Teâtro kolektývas. Tautinių šokių kolektývas. Dirbtai jaunamè iñ perspektyviamè kolektyvè. Savivaldybë kviëcia žmonių, istaigų bei organizacijų kolektyvùs sutvarkyti jíems priklaüsancias teritòrijas.* • **plg.** bendruomené.

kolektyviai prv.

kartu su kolektyvu, grupe; **sin.** bendrai, drauge: *Individualiai iñ kolektyviai atliekamos ûžduotys. Šeštädieniais kolektyviai eidavome į kókiq kavinę. Visi referâtai bûdavo kolektyviai aptariami grùpëse.*

kolektýviné **sutartis**

profesinës sajungos ir darbdavio sutartis dël darbo apmokéjimo, darbo sąlygų ir kt.: *Pasirašyti [nutráukti] kolektývinę sùtartij. Giñčai dël kolektývinių sutarcių výkdymo. Kolektývinéje sutartyjè*

šalys gali aptažti darbuotojų saugos iš sveikatos, užimtumo, profesinio mokymo, pérkvalifikavimo iš kitūs kláusimus.

kolektývinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kolektývinti: Žemės ūkio kolektývinimo vājus. Knygà apiē Lietuvôs soviëtinimq, žemės ūkio kolektývinimq iš trémimùs.

kolektývinis, kolektýviné bdv. (1)

1. atliekamas ir pan. kolektivo; sin. bendras: *Kolektývinis dárbas. Kolektýviné veiklā. Kolektývinés derýbos.* • plg. komandinis.

2. susijęs su kolektivu: *Kolektýviné atsakomybė.* Šis dárbas reikalauja kolektývinių pastangų. Fonda svaiko iš valdo sūkauptas kolektývines lėšas.

kolektývinis sôdas

žemės sklypas, skirtas asmenims, susibûrusiems į sodininkų bendrijas žemės ūkio veiklai: Pardúodu šeštū ūkio kolektývinij sôdą. Planúoju kolektýviniame sôde pasistatytí dviejū aukštų nameli. Pirmieji kolektýviniai sôdai Lietuvôje jkurti XX ámžiaus šeštamè dešimtmetje. Kolektýviniai sôdai bûvo térpé, kurioje jaū soviëtmečiu pasiréišké nuslopintas privaciôs nuosavybës pôreikis.

kolektývinis ūkis

KOLUKIS: *Prievertinis žmonių suvârymas į kolektývinius ūkius. Studeñtai rûdenj dîrbavo kolektýviniuose ūkuose. Knýgoje daûg râšoma apiē kolektýviniuose ūkuose dîrbusių žmonių kasdienybę.*

kolektývinti, kolektývina, kolektývino vksm. (kâ)

vykdysi kolektývizaciją; sin. kolektývizuoti: *Prieverta kolektývinti žemės ūki. Žemdirbiai neilgaï džiaûgési gautâ žemë, nès tuojaû pât pradéta jâ priverstinaî kolektývinti iš mäsiškai treñti žmonës į Sibirą. Pô kâro soviëtų valðzjai rûpejø greičiau pradéti kolektývinti Lietuvôs kaimq, tâd reikejø paruôsti kuô daugiau ideologiškai parengtû specialistų.*

kolektýviškai prv.

KOLEKTÝVIAI: *Kolektýviškai atsakýti [susitažti, dalýtis]. Šis dárbas bûvo dîrbamas kolektýviškai. Kûriniuosè išryškéja asmeninis kiekvieno mënininke žvilgsnis iš patirtis, susijusi sù kolektýviškai išgyvéntais fvykiais.*

kolektýviškas, kolektýviška bdv. (1)

1. turintis kolektývizo jausmą: *Kolektýviškas žmogùs.*

2. bûdingas kolektývui: *Kolektýviškas susitarimas. Môkslinkei kolektýviška móteru pasauléjauta svarbi tiek, kiek ji pâdeda atskleisti móters iš výro, kaip asmenýbių, pasauli. Kai kurië kaimo žmónës viû dár negâli atsikratytí bûvusios kolektýviškos gyvénseros. kolektýviška* bev.: *Edukacijoje klaûsymasis tampa pagrindiniu kompozicijos elementu, viškas pasidâro labai kolektýviška, mùziką kûria visi kartu.*

kolektýviškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kolektýviškas: *Kolektýviškumas iš individualizmas. Kolektýviškumo jaûsmas. Mokýklos turéty ugdyti gebéjimq dîrbti grûpéje, kolektýviškumq. Tautósaka pasižými visaî liáudies kûrybai bûdingais brûožais: kolektýviškumù, anonimiškumù, variantiškumù.*

kolektývizácia dkt. vns. (1)

didelių kolektývinių žemės ūkių kûrimas iš žemės ir turto, nusavinto iš ankstesnių savininkų; sin. kolektývinimas: *Ištisiñé [prievertiné] kolektývizácia. Žemės ūkio kolektývizácia Tarybų Sâjungoje. Výkdyti kolektývizáciq. Priešintis kolektývizácių. Kolektývizácia výko beveik visosè komunistinio blôko šalysè.*

kolektyvizāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kolektyvizuoti: *Priverstiniš žemės ūkio kolektyvizāvimas. Lietuvoje pradėjus žemės ūkio kolektyvizāvimą pagal komunistinę ideologiją pereita pri ė pasitūrinčios valstietijos likvidavimo politikos. Sovietizacija pirmiausia reiškė visų valstiečių ūkių kolektyvizāvimą ekonominės prievertos i r reprėsiųjų metodais.*

kolektyvīzmas dkt. vns. (2)

grupės, kolektyvo interesų laikymas svarbesniais už individuo interesus; sin. bendruomeniškumas, kolektyvumas: *Kolektyvīzmo dvasiā. Išugd yti kolektyvīzmo jaūsmą. Individualizmo dėrinimas sù kolektyvīzmū. Kolektyvīzmas nérà priešingas egoizmui ir nérà tapatūs altruizmui ir nesavanaudiškumui. Soviētmečiu visu ū buvo brūkamas kolektyvīzmas.*

kolektyvīzūoti, kolektyvīzūoja, kolektyvīzāvo vksm. (ka)

vykdyti kolektyvizaciją; sin. kolektyvinti: *Kolektyvīzūotas žemės ūkis. Dédé sàvo žemės neužrāše kolūkui, tačiau naujoji valdžia jà viš tiek kolektyvīzāvo.*

kolektyvūmas dkt. ppr. vns. (2)

kolektyviškumas, kolektyvīzmas, bendruomeniškumas: *Vadovāvimo kolektyvūmas. Kolektyvūmo jaūsmas. Mok yklose gālima ugd yti kolektyvūmą, patriotizmą, pilietiškumą, vi suomeniškumą. Šiō žygio tikslas – skātinti jaunimo fizinį aktyvūmą, kolektyvūmą, praleisti daugiau laiko gamtojē.*

kolektyvūs, kolektyvī bdv. (4)

1. atliekamas kolektyvo; sin. bendras: *Kolektyvūs dárbas [mókymasis]. Kolektyvūs elektros ir elektròninės įrangos atliekū tva rkymo organizāvimas.*
2. būdingas kolektyvui: *Kolektyva ū saugumo sistemā. Kolektyvīatsakomybē [pasāmonē].*

kolēktorius dkt. (1)

1. tech. įrenginys (vamzdis, indas ar pan.) kam nors rinkti: *Lieta ū kanalizācijos kolēktorius. Vandens [gāro, dūju] kolēktorius. Diskiné šienāpjové sù kolētoriumi.* • plg. rinktuvas.
2. įstaiga kam nors (ppr. knygoms) komplektuoti, kaupti: *Lietuvōs bibliotékų kolēktorius. Užsisakýti knygų peř bibliotékų kolētoriū. Kolēktorius bibliotekās aprūpina dárbi reikalingais reikmenimis, teikia bibliotekoms bibliogrāfijos konsultācijas, organizūoja naujū knygų pārodas ir āpžvalgas, susitikimūs sù rašytojais, leidejais. | jos patalpos: Kolētoriū apsémē ištvīnēs ūpes vandu ū.*

kolenkōras dkt. vns. (2)

medvilninis klijais įmirkytas audinys, ppr. naudojamas knygoms rišti: *Déžutē apklijūota méllyn kolenkorū. Knygā įrištā į neoriginaliūs kietus viršeliūs rudū kolenkorū. Kolekorū gālima apklijūoti akordeonu, armóniku dūmples.*

koliāžas dkt. (2)

1. vns. dailés technika – ant kartono, drobēs, faneros tam tikru būdu dēliojamos ir klijuojamos fotografijos, laikraščio, kartono, tapeto, audinio ir kt. skiautēs: *Koliāžas pàdeda sukùrti netiketas prasminės asociācijas. Koliāžo tèchniką pirmieji pradéjo tākyti kubistai. Dailés pamokosè mokiniai, naudodami koliāžo tèchniką, kûré moderniūs skelbimūs.*
2. tokia technika sukurtas kûrinys: *Koliāžu parodà. Dailininkas kùria koliažus. Žvaigždžių nûotraukos vi ūsta šmaikščiaiš ménininko koliāžais.*
3. skirtinį elementų, dalykų mišinys: *Įspūdžių [patirčių, minčių] koliāžas. Romanè labiáusiai žavi poëtiškas vaizdū koliāžas. Pirmą ka rtą Lietuvōs pùblikai bùs pristatytas muzikinis koliāžas.*

koliāžinis, koliāžiné bdv. (1)

pagr̄istas koliažo principu ar panašus į koliažą (2 r.): *Koliāžinis eskizas. Koliāžiné nûotrauka.*

Koliāžinē eilēraščio struktūrā. Šis spektāklis truputēlī eklektiškas, koliāžinis, jamē gālima jāvelgti kēletā stilistiku.

kolibrīs dkt. (2)

labai mažas ryšķi spalvų Amerikos atogrāžu paukštis ilgu plonu snapu, mintantis gēliu nektaru: *Kolibriai – mažāusi pasáulio paūkščiai. Kolibriai gyvēna miškuose, kalnuose, savānose. Šie paukščiukai panāšūs ī kolibriūs. Kolibrių smēgenys – rýžio kruōpos dýdžio.*

kòlis dkt. (2)

didelis aviganis šuo ilgu siauru snukiu ir ilgais plaukais; sin. škotų aviganis: *Ilgaplaūkis [trumpaplaūkis] kòlis. Kòlio nòsies galiukas yrā jastrūs sáulei. Kòliai gāli būti dvispalviai iñ trispalviai. Kaimýnai turi dù koliūs.*

kolitas dkt. vns. (2)

storosios žarnos uždegimas: *Žmogaūs [gyvūnų] kolitas. Infekcinis [opīnis, ūminis, létinis] kolitas. Diagnozúoti [gýdyti] kolitą. Siñgti kolitū. Būdingi kolito pózymiai: pilvo skaūsmas, pūtimas, gurgejimas, dāžnas tūstiniomasis vandenīngomis išmatomis, dažnai sù gleivémis, kraujù, skýsciu netekimas.*

Koliziējus dkt. (2)

didžiausios senovės Romos amfiteatras: *Koliziējaus tribūnos bùvo puoštos mārmuru. Iki mūsų dienų išliko Koliziējaus vidinių konstrūkcijų iñ išorēs sienos dalis. Koliziējaus centrè bùvo arenā, põjā – pātalpos žvērimis, dekorācijoms, gladiātoriams.*

kolizija dkt. (1)

1. priešingų interesų, siekimų, tikslų, nuomonų, jausmų susidūrimas: *Maištāujantis žmogūs nuôlat susiduria sù suñkiai išsprendžiamomis kolizijomis. Autorius aprāšo māžo miestēlio žmonių sántykius, fatāliškos mēilés kolizijas. Gāli kilti kolizijų keliems mazgáms bañdant siūsti pranešimūs ī magistrālę tuo pačiu metū.*

2. išstatymų, reguliuojančių tuos pačius ar artimus visuomeninius sántykius, prieštaravimas: *Téisēs nòrmų kolizija. Léidžiant ištātymus neretai tařp jū sudāroma kolizija, kylā nereikalīga pāniava. Ištātymų kolizijos ātveju tampa neaišku, kuriō ištātymo nòrmomis turētu būti vadovāujamasi konkretiū ātveju. Ištātymų kolizijos problemā gāli tèkti sprēsti iñ tarptautiniuose visuomeniniuose téisinuose sántykiuose.*

koliziné nòrma

tarptautinės privatinės teisēs norma, nustatanti, kuri teisēs sistema ar kurios valstybės teisē turi būti taikoma esant teisēs normų kolizijai: *Táikyti kolizines nòrmas. Tokiaiās arbitràzinis teismas táiko téisę, nustatytą kolizinių téisēs nòrmų. Teismiñes institucijos dažniáusiai táiko sāvo valstybės kolizines nòrmas.*

kolizinis, koliziné bdv. (1)

susijęs su kolizija: *Koliziniai neaiškumai. Koliziniai ištātymai. Kaip išsprēsti kolizinius pilietybēs kláusimus?*

koljē dkt. mot. nekait.

prie kaklo prigludantis moteriškas papuošalas iš juvelyrinių (natūralių arba dirbtinių) akmenų: *Auksiné [perlų] koljē. Pasipuôšti prabangià koljē. Ī koljē inkrustuoti ākmenys neprivālo būti deimantai. Sidabriné koljē subtiliai pabréžia móters kāklo liniją. • plg. vérinys.*

Kolkatà dkt. vns. (2)

miestas Indijos rytuose; sin. Kalkuta: *Kolkātos universitetas. Kolkātoje spařčiai pliñta maliārija. Kolkatà – vienas didžiáusiu, skurdžiáusiu iñ labiáusiai užterštū Indijos miestu.*

kolòidas dkt. (1)

chem. medžiagos sistema iš pasklidusiu smulkių dalelių: *Dirbtinis [natūralūsis] kolòidas.* *Dirvóžemio kolòidai. Antialēginis krèmas sù sidābro kolòidais. Kolòidų chèmija. Per operāciją vartójant želatinos tirpalus ligóniai mažiaū kraujúoja nei vartójant kitūs kolòidus.*

kolòidinis, kolòidiné bdv. (1)

susijęs su koloidu: *Kolòidinis sidābras. Kolòidiné búsena. Kolòidiné sistemà. Kolòidinés dalēlés. Kolòidiniai tirpalai svařbūs prāmonéje, žémés úkyje, medicínoje.*

kolokácia dkt. (1)

tekstynu lingvistikoje – žodžių ar savokų, kurie kartu aptinkami dažniau, nei gali būti tikimasi, seka: *Frazeològinés kolokácijos. Lietùvių kalbòs kolokácijų žodýnas. Kolokácijos üžima tárpinę pădëtį tařp laisvūjų iř pastoviūjų žodžių junginiū. Stráipsnyje áutoré skiria apstabarejusias iř sustabaréjusias kolokácijas.*

kolòkviumas dkt. (1)

1. dëstytojo pasikalbėjimas su studentais, norint patikrinti jų žinias iš išeito kurso: *Studeñtai išlaiké fizikos kolòkviumą. Lotýnu kalbòs kolòkviumų visadà bijódavome.*
2. mokslininkų susirinkimas, kuriame svarstomi teminiai pranešimai: *Tarptautinis kolòkviumas. Kolòkviumo dalývis. Reñgti [organizúoti] kolòkviumus. Institutè výko etnogràfù kolòkviumas. Profesorius išvýko į Paryžių dalyváuti tarptautiniame ekonomistų kolòkviume.*

Kolòmbas dkt. vns. (1)

Šri Lankos administraciné sostiné: *Kolòmbas jsikûręs Ceilòno salòs vakariñiame krantè, prië Indijos vandenýno. Iš Lòondono skridome į Kolòmbą. Kolòmbe veikia didžiáusias Šri Lánkos prekýbos úostas.*

kolonà, kolònos dkt. (2)

1. cilindro pavidalo vertikali atrama, remianti siją, arką ar kitą konstrukciją: *Spiràliné [apvali, žiediné] kolonà. Pilnavidùrës [tuščiavidùrës] kolònos. Šventyklà sù kolònomis. Kolònos dàromos iš akmeñs, medienos, mûro, metálo, gélžbetonio. Kiëmą sùpa puošnios báltos marmuro kolònos. Turistai apžiūrinéjo rûmų kolonàs. | atskiras paminklinis statinys: Trajano kolonà Ròmoje.*
 2. išsirikiavusių vienas paskui kitą žmonių arba transporto priemonių grupé, vora, vilkstiné: *Kariúomenés [automobilių, šarvuöčių] kolonà. Gätvémis žygíuoja demonstrantų kolònos.*
- ♦ **penktójì kolonà** slapta asmenų grupé, kuri siekia sugriauti valstybës, tautos ar kitokios žmonių bendruomenés solidarumą: *Nenuostabù, kàd penktójì kolonà júodina ši atsidâvusi patriótq. Lénkija, Soviétų Rùsija iř Vokietijà sténgési Lietuvoyè kurti sàvo penktásias kolonàs, kuriós, susiklósčius palankiòms aplinkybëms, padétų prisijungti Lietuvą.*

kolonadà dkt. (2)

viена ar kelios vienodais tarpais išdëstytyų kolonų: *Aikštë júosia [sùpa] kolonadà. Pàstatas sù kolonadà. Rekonstrúoti [pérstatyti] kolonadą. Kolonadà dažniáusiai įrengiamà visuomeniniuose pastatuose, rûmų statiniuose. Kolonàdos gâli bûti stàtomos kaip atskiras statinys párkuose, aikštësè.*

kolonélë dkt. (2)

1. tech. su rezervuaru sujungtas vertikalus cilindrinis bakas su čiaupu skysčiams ar dujoms tiekti: *Vandéntiekio kolonélë. Degalinés kolonélë. Dùjiné vandeñs šildymo kolonélë. Kaip jsireñgti vandeñs kolonélë sodë?*
2. dem. kolona: *Švýtintis gaublýs añt trijų stiklinių kolonélilių.*

kolonializmas dkt. vns. (2)

polit. kolonijų (1 r.) įsigijimo, jų pavergimo ir išnaudojimo politika ir ideologija: *Kovà sù*

kolonializmù. Vidùramžiai kolonializmas bùvo ýpač bùdingas Vakarū Euròpos valstybëms iř Rùsijai. Svarbiáusios kolonializmo priežastys: gyvéntojų pérteklius, žemdirbystei iř gyvénti tinkamų teritorijų paieškà, siékis monopolizúoti úžsienio prekýbą.

kolònija dkt. (1)

1. šalis arba jos dalis, neturinti politinio ir ekonominio savarankiškumo, valdoma kitos valstybës (metropolijos): *Gáuti pajamų iš sàvo kolònijų. Kolònijos bùvo kùriamos nepáisant viëtos gyvéntojų apsisprendimo. Didžiąjų kolònijos gyvéntojų dàlį sudàro viëtos gyvéntojai, mažesniąjų – koloniastai.*
2. kurios nors tautybës piliečių, gyvenančių toli nuo tévynés ir išlaikančių savo kalbą, kultúrą, visuma: *Čikágos lietùvių kolònija. Sán Páulo lietùvių kolònija.*
3. speciali darbo, aukléjimo ar bausmës istaiga: *Atlikti baúsmę kolònijoje. Nùteistojo, kuriám suéjo aštuoniólika mëtų, pérkélimo į pataisös darbų kolòniją kláusimą spréndžia teismas Lietuvos Respublikos ištäytymu nustatýta tvarkà.* | jos pastatas: *Griežtojo režimo kolònijoje kilo gaíras.*
4. vienos rùšies paukščių, vabzdžių, žinduolių grupė: *Žuvédrų kolònijos. Gauséjanti kormorànu kolònija Kuršių nerijoje. Aptíkome rùonių kolòniją. Kirai gyvëna kolònijomis. Kolònijos nariai bùna arti vienas kito, panašiai elgiasi, ieško maisto, viliója pôrq, augina jauniklius, migrúoja.*
5. gyvybiškai susiję vienos rùšies organizmai: *Pláukiojančios augalų kolònijos. Kolònijos bùdingos kai kuriems dumbliams, baktérijoms, vandeñs organizmams. Dažniáusiai kolònijas sudàro melsvâbakterës, žaliadumbliai, gelsvâdumbliai.*
6. senovéje – kurio nors polio ar valstybës piliečių apgyventa vietovë svetimoje šalyje: *Senovës graikų kolònijos. Antikinës kolònijos. Užkariáutuose kraštuosè roménai steigé kolònijas.*

kolonijinis, kolonijiné bdv. (2)

1. susijęs su kolonija (1 r.): *Kolonijiné valstybë [impérija, valdžia, valdà, politika]. Kolonijinis režimas. Kolonijiniai laikai. Pradéti kolonijinius karùs. Tai vienas iš didžiausių Perù miestų, kuriõ kolonijinių laikų senamiestis grazùs iř labai spalvingas.*
2. sudarantis koloniją (apie dumblius, duobagyvius, pintis ir kt. organizmus): *Kolonijiniai organizmai.*
3. susijęs su kolonija (6 r.): *Kolonijiné miesto dalis.*

kolòninis, kolòniné bdv. (1)

turintis kolonus (1 r.) pavidalo lajų: *Kolòniné tujà [obelis] (bot.). Pirmùosius trejùs metùs kolòninius vaísmedžius bùtina paláistytu beñt kañtq peř saváitę. Kolòninés óbelys lúzta nuõ vaísių.*

kolonistas, kolonisté dkt. (2)

kolonijos (1 r.) gyventojas, atkeltas ar atsikélës iš kitos valstybës: *Tq šálj apgyvendino kolonistais. Į užkariáutas žemës pradéjo plüstè plústi ispàny kolonistai. Ruôšdamasi steigti kolchozùs, okupácine valdžia bañdë ištremtijų lietùvių sodýbose apgyvendinti kolonistus iš Rùsijos.*

kolonizacija dkt. ppr. vns. (1)

1. kitos šalies užgrobimas ir pavertimas kolonija (1 r.): *Áfrikos šalių kolonizacija. Priešintis kolonizaciøj.* *Panaikinti kolonizacią.*
2. gyvenamų vietų kùrimas kitose šalyse, negyvenamose žemëse: *Vidaüs kolonizacią nuõ XV ámžiaus výkdë didžiojo kunigáikšcio dvarų viétininkai, didikai iř bajörai.*

kolonizacinis, kolonizacinié bdv. (1)

susijęs su kolonizacija (1 r.): *Kolonizacinié ekspánsija. Kolonizaciniai planai [tikslai, këslai]. Kolonizaciniés idéjos.*

kolonizatorius, kolonizatoré dkt. (1)

kolonizacijos (1 r.) vykdytojas: *Sukilimas priëš kolonizatorius. Bendradarbiávimas [kovà] su*

kolonizātoriais. Seniāusi žinomi kolonizātoři – jūrinēs taūtos, pāvyzdžiui, finikiēči, graķi, ieškōjē Žemdirbīstei tinkamōs žēmēs.

kolonizāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kolonizuoti 1: *Naujū ūžmių kolonizāvimas. Skaičiaū strāipsnij apie Márso [kōsmoso] kolonizāvimą.*
2. → kolonizuoti 2: *Báltijos šaliū kolonizāvimas. Kolonizāvimo politika. Pasáulio politiniame ūžēlapyje atsirādo iř visái naujū valstybīu – Naujōji Kaledònija Ramiājame vandenýne iř Namibija Āfrikoje, kuriōs ūžbaigē kolonizāvimo epōchā.*

kolonizuoti, kolonizuoja, kolonizāvo vksm.

1. (kā) apgyvendinti (laisvas, neužimtas ūžemes) kolonistais, išeiviais: *Kolonizuoti neapgyvēndintq krāštq.*
2. (kā) užēmus, užgrobūs (svetimā šalij) paversti kolonija, vykdyti kolonizaciju (1 r.): *XVIII ámžiaus pirmōjoje pùsēje Māžajq Lietuvq pō jāq ištikusio bādo iř māro kolonizāvo vókiečiai. Pō Añtrojo pasaülino kāro Māžajq Lietuvq kolonizāvo rùsai. Žvalgýdami keliūs peř Šiurēs jūrā vikingai kolonizāvo Isländijq iř Grenländijq.*

kolontítulas dkt. (1)

užrašas kai kurių spaudinių kiekviename puslapyje virš teksto: *Apatinis [viršutinis] kolontítulas. Žodýnuose iř enciklopèdijoje kolontítulais eīna pirmas arbà paskutinis pùslapio žōdis. Kolontítulas gāli būti rùbrika, strāipsnio pavadinimas, áutoriaus vařdas, pavardē iř panašiai.*

Kolorādas¹ dkt. (2)

1. upē Jungtinēse Amerikos Valstijose ir Meksikoje, įtekanti į Kalifornijos įlankā.
2. valstija Jungtinių Amerikos Valstijų vakaruose: *Didžiáusi q Kolorādo teritòrijos dālī ūžima kalnai iř áukštumos.*

kolorādas² dkt. (2)

šnek. KOLORADO VABALAS: *Kolorādu lérvos nigráužē visùs bùlvii lapùs. Reiks bùlves puřkšti, nès jaū kolorādu mačiai. Senēlis liēpē anūkams riñkti nuõ bùlvii koloradùs.*

kolorādo vabalas

geltonai rusvas lapgraužis vabalas, išilgai kiekvieno antsparnio turintis plačias juodas juosteles, pavojingas bulvių ir kitų bulvinių šeimos augalų kenkėjas (*Leptinotarsa decemlineata*): Naikinti kolorādo vabalas. Kolorādo vabalai kilę iř Meksikos, véliau jiē išplito Jungtinēse Amèrikos Valstijose iř Kanādoje. Peř Pirmajj pasaülini kārā kolorādo vabalai patēko į Euròpę. Kolorādo vabalų kiaušinēliai oválūs, šviēsiai oránžinēs spalvōs, dedamì vidinéje bùlves lāpo pùsēje.

koloratūrā dkt. (2)

1. vokalinés melodijos pagražinimas techniškai īmantriai, virtuoziniais pasažais: *Koloratūromis išpuoštā muzika. Koloratūros bùdingos XVIII–XIX ámžiaus óperoms. Paplitus improvizācijos mēnui koloratūros dažnai tāpdavo priemone daininiñkų vokālinei tèchnikai demonstruoti.*
2. balso (soprano, mecosoprano) ypatybē lengvai atlikti tokius pagražinimus: *Operētēje atsiskleidē daininiñkēs balso koloratūrā.*

koloratūrinis, koloratūriné bdv. (1)

1. toks, kuriam bùdingos koloratūros (1 r.): *Koloratūriné pártija. Óperoje gausù koloratūrių ārijų.*
2. susijęs su koloratūra (2 r.): *Koloratūrinis soprānas (lengvai ir laisvai atliekantis koloratūrā). Soprānai skirstromi į koloratūrinius, lýrinius, dramātinius, mišriūs iř komiškūosius.*

kolorimètras dkt. (2)

optinis prietaisas objekto spalvai, jos koordinatems nustatyti, spalvotos medžiagos koncentracijai tirpale matuoti; sin. spalvomatis: *Atlikti tyrimus sù kolorimetru. Kolorimètrai sù kompiuterinè duomenų apdorojimo iñ pateikimo sistemà. Kolorimetru naudója chèminéje analizéje, biologijoje, medicínoje, lastélémis tirti.*

koloristas, koloristé dkt. (2)

1. koloristinės tapybos atstovas; sin. spalvininkas: *Garsùs [puikùs] koloristas. Ši dailininké yra savitá koloristé.*
2. koloristikos (1 r.) specialistas: *Ji dirba koloristé. Žinomi koloristai – Izaòkas Niutonas iñ Johanas Wolfgangas Géte.*

koloristika vns. dkt. (1)

1. mokslas, tiriantis spalvas; sin. spalvininkyste: *Koloristika grindžiamà fizikos, chèmijos, fiziologijos, psichològijos móksly duomenimis. Koloristikoye ýpač didelé reikšmë teikiama regos procèsu iñ spalvùj jutiminio suvokimo analizei, spalvùj psichològinio poveikio žmogaùs psichikai tyrimams.*
2. spalvų naudojimas, spalviné raiška: *Šiè dailininkai skiriasi temperamentu iñ koloristika.*

koloristiné tapýba

tapyba, grindžiama spalvinių derinių raiškumu: *Lietùvių koloristinės tapýbos mokyklà. Koloristiné tapýba priešinga tapýbai, griñdziamai piëšiniu, perspektivà, šešeliavimo elementais. Lietuvojè koloristiné tapýba sustiprejo XX ámžiaus ketvirtajame dešimtmetyje.*

koloristinis, koloristiné bdv. (1)

grindžiamas spalvomis; sin. spalvinis: *Šiám dailininkui nebûdingas koloristinis scenóvaizdžio sprendimas. Dažnamè dailininko darbè ryškéja koloristinis dekoratyvumas, simbòlinis kalbéjmas forma iñ spalvà.*

koloritas dkt. (2)

1. dailés kûrinio spalvų visuma, vyraujančiu spalvų derinys: *Šáltas [šiltas] koloritas. Koloritq lëmia kûrinio rúšis, mëdžiaga, temàtika, áutoriaus individualybë, epòchos stilius, mokyklà, kryptis. Šiám tapýtojui bûdingas ryškùs koloritas. Dailininko tapýba išsiskiria subtiliù koloritu.*
2. ko nors (istorinės epochos, tautos, aplinkos ir kt.) savitumas: *Paryškinti [išryškinti] epòchos koloritą. Sténgtis pérteikti laiko iñ viëtos koloritą romanè [vertimè]. Miëtas iki šiòl išlaiké pirmýkštì koloritą sù siauromis, kreivomis gatvëlémis iñ aptvertais neaukštai namais.*

kolorizmas vns. dkt. (2)

KOLORISTIKA (2 r.): *Kolorizmas laikytas išskirtiniù lietùvių tapýbos brúožu. Šis dailininkas niekadà nesiténkino vién kolorizmù.*

Kòlos pusiàsalis dkt. vns. (2)

pusiasalis Rusijos europinës dalies šiauréje tarp Barenco ir Baltosios jûrų: Mûrmanskas – didžiáusias Kòlos pusiàsalio miëtas. Kòlos pusiàsalyje išgrëžtas giliáusias pasáulio grëzinës. Kòlos pusiàsalyje yra nikeliø iñ geležiès rûdû telkiniù.

kolosaliai prv.

šnek. nepaprastai, labai, itin, smarkiai: *Kolosaliai išpopuliarejës [turtìngas]. Nâstos kâina kolosaliai kylä. Peñ Añtrajîj pasaulini kârø šalìs buvo kolosaliai apiplëštä.*

kolosalùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kolosalus 1: *Pastatû [skulptûrû] kolosalùmas. Miëstą jùosiančios sienos stëbina sàvo*

kolosalumù iñ paslaptингумù. Kolosalumo ieškójimus liùdijo Aleksándrijoje sudarýtas septynių antikinio pasáulio stebükly sárašas.

kolosalùs, kolosali bdv. (4)

1. didžiulis, milžiniškas: *Kolosalùs nûostoliai. Kolosali grésmë. Visâtos egzistâvimas prasidéjo kolosaliiù sprogimù. Konceñtas suláuké kolosalau susidoméjimo. Absoliutùs pasidavîmas kolosaliaiñ pasáulio pabaigôs báime – nètikinčio žmogaüs brúožas. Peñ dëšimtj mëtų turéture kolosalu ekonòminj efektą. Maksimalistai siekia didelių dalýkų iñ realizúoja kolosaliu planus.*

2. šnek. nepaprastai puikus; sin. išskirtinis: *Kolosalùs pasiródymas. Kolosali próga.*

kolòsas dkt. (2)

1. milžiniška statula: *Ròdo kolòsas bùvo trisdešimt trijû mètrų aukščio. Kolòsas paprastaî vaizdúoja diëvą arbà valdovą. Kolòsai bùvo stâtomî senovés Egiptè, senovés Graikijoje, Bizántijos impérijoje.*

2. didžiulis daiktas ar bûtybè; sin. milžinas, gigantas: *Tiê pastataî – tai galîngi stiklo iñ pliêno kolòsai.* | prk.: *Ö kâg gi veikia mûsų mäsinës informaciøs kolòsai?*

kolukiëtis, kolukiëtè dkt. (2)

kolukio narys: *Úkininkai iñ jû šeimû nariai peñ kolektyvizâciją prievarta bùvo paverstî kolukiëciais. Kolukiëciai privaléjo išdirbtî nustatytą darbâdienių skaiciu. Nuõ tilto nukelto kariûs, darbininkûs, kolukieciûs iñ studentûs vaizdúojançios skulptûros.*

kolukiëtiškas, kolukiëtiška bdv. (1)

bûdingas kolukieciams: *Kolukiëtiškas mentalitètas [mästymas]. Kolukiëtiška ideològija. Kolukiëtiškos tradicijos.*

kolúkinis, kolúkiné bdv. (1)

susijës su kolukiu ar jam bûdingas: *Kolúkiné sântvarka. Kolúkinis turgus. Kolúkinis gyvënimas. Kolúkinis peizâzas. Grîžę iš Sibiro senéliai turéjo kësti sunkiûs kolúkinio gyvënimo metûs.*

kolúkis dkt. (1)

Sovietų Sajungoje – didelé žemës ūkio įmonë, pagrîsta kolektyvine gamybos priemoniû nuosavybe ir kolektyviniu jos nariu – kolukieciu – darbu; sin. kolektyvinis ūkis: *Steigiamâsis visuotinis kolukio nariû susirinkimas. Kolukio įstatai. Suvarýti žmônes iñ kolukius. Išstoti iñ kolukiu. Gamýbos priemonës iñ visâ kolukyje pagaminama produkcija bùvo laikoma kolukio visuomeninë nuosavýbe.* • plg. kibucus.

kolumbârijus dkt. (1)

KOLUMBARIUMAS: *Šios è kapinèsè išlikës vieniñtelis Lietuvoyè senovinis kolumbârijus. Dažnai kolumbârijus įrengiamas iñ bañyčios pôzemyje. Tuskulénų rimties párke Vilniuje yrâ koplyciâ-kolumbârijus, skirtâ soviëtinių okupantų teroro aukoms atmiñti. Senovés Ròmoje kolumbârijuose bùvo laikomi vargingesniû žmoniû palaikai.*

kolumbâriumas dkt. (1)

laidojimo statinys arba patalpa su nišomis sudegintu mirusiuju palaikams urnose laikyti: *Pastatyti [iřeñgti] kolumbâriumą. Priê krematòriumo įrengtas kolumbârium. Kolumbâriume nišos įrengiamos sienose eilë ar̄ keliomis eilemis. Pirmieji kolumbâriumiatsiatsirado senovés Ròmoje, juosè I-II ámžiuje láidotai neturtingieji.*

kolumbiëtis, kolumbiëtè dkt. (2)

Kolumbijoje gyvenantis ar iš ten kilës žmogus: *Kolumbiëciu literatûrâ [papročiai]. Pópiežius Bogòtoje rágino kolumbieciûs siekти taikös bë keřsto. Žinomas äktorius kartu sù mylimája kolumbiëtë išvýko atóstogu.*

kolumbietiškas, kolumbietiška dvt. (1)

1. būdingas ar priklausantis kolumbiečiams, jų kultūrai ar Kolumbijai: *Kolumbietiškas temperameňtas. Kolumbietiška muzika. Kolumbietiški gatvės renginiai. Vilnius kvięcia linksmintis pagal kolumbietiškus ritmūs.*
2. Kolumbijoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Kolumbietiškas seriälitas. Kolumbietiška kavà. Ąktorė prisipažino kařtkartémis leidžianti sáu pasimégauti kolumbietišku maistu.*
3. susijęs su kolumbiečiais pagal kilmę, su Kolumbija (apie kilmę): *Daininiñkei neléidžia nurimti jös kolumbietiškas kraūjas – ji nuo pät vaikystés buvo labai temperamentinga iř linksmà. Mišrioje airės iř kolumbietiško kraūjo türinčio lietuviuo šeimojè gímęs sūnùs jaū ruošiasi į mokyklą.*

Kolùmbija dkt. vns. (1), **ofic. Kolùmbijos Respùblika**

valstybė Pietų Amerikos šiaurės vakaruose: *Kolùmbijos lietuvii bendrúomenė. Kolùmbijos sóstine – Bogotà. Svarbiáusia Kolùmbijos naudingoji iškasena yrà naftà. Kolùmbijai priklauso këletas salù. Kolùmbijoje auginami kavamedžiai, kakavmedžiai, tabakas, sezāmai.*

Kolùmbijos apýgarda

Jungtinių Amerikos Valstijų federacinė apygarda, turinti valstijos statusą: *Kolùmbijos federäciné apýgarda yrà JAV rytuose, netoli Atlánto vandenýno. Kolùmbijos apýgardo ríbos sutampa su Väšingtono ribomis.*

komà dkt. vns. (2)

sunki lagonio būklė, kuomet jis netenka sąmonės, išnyksta refleksai, sutrinka kitos gyvybinės funkcijos: *Ligóni ištiko komà. Komà ištiňka dël pirmínio arbà antrinio galvòs smegenù pažeidimo. Põ insúlto politikas teberà kòmoje. Kòmos ištiktas berniukas gýdomas reanimacijos skýriuje. Pabùdusi iš kòmos móteris vis dár negali váikščioti.*

kománčiai dkt. dgs. (1)

Šiaurės Amerikos indénų gentis, dabar gyvenanti rezervacijoje Oklahomos valstijos pietvakariuose: *Kománčiai kalba kománčių iř ánglu kalbomis. Nuõ XVII ámžiaus pagrindinis kománčių veŕslas – bizònų medžioklė raitomis. Kománčiams bùdingas dväsių kultas, bendri rituälai, spòto varžytuvės.*

kománčis, kománčė dkt. (1)

komančių genties žmogus: *Kománčio gálvq puōšé erélio plùnksnos. Kománčio mustángas buvo gražiáusias ristūnas visosè preriijose. Prié vigvåmo triūsé karoliukų auskarais pasipuošusi kománčė.*

kománda dkt. (1)

1. nustatytos formos įsakymas žodžiu, liepimas: *Šáudyti pagal komándą. Stotiès budétojas dävē komándą uždarýti geležinkelio pérvažą.* | patys tie žodžiai: *Suõ neklauso komándu „Palik!“ iř „Pás manè!. Kalyté klauso komándos „Ateik!“.*
2. kartu žaidžiančių sportininkų grupė, viena iš rungtyniaujančių šalių: *Stipriáusios [pajégiáusios] krepšinio komándos. Komándos kapitónas. Ši futbolo komanda úzémé pirmają viétą. Dabaž šis krépšininkas žaidžia kitojè komándoje. Mûsų komanda nenusiléido priešininkams. Añtrą kelinj komanda žaidé dešimtise. Pirmenybių uždárymo ceremonijoje komándos prizininkés apdovanótos taurémis.*
3. nedidelis (ppr. laikinai suformuotas) kariuomenės, gaisrininkų ir pan. dalinys: *Gaisrininkų [fugniagesių] komanda. Lietuvôs kariuomenės komanda. Komanda paprastai atliëka kokią nôrs tarnýbinę užduotij arbà dárba.*
4. nurodymas atligli kurj nors veiksmą kompiuteriui: *Komándos eiluté. Kompiùteryje pasiriñkite komándą „Spáusdinti“. Kompiuteris nemästo, jis tik skaiciuoja iř výkdo komándas. Komanda nuródoma, kókias operacijas kompiuteris turi atligli, iš kuř imti dûomenis, kuř pateikti skaiciavimų rezultatus iř iš kuř imti kitą komándą.*

5. laivo įgula: *Į laivo komandą jei naudotis komanda, mašinų-katilinės komanda iš aptarnaujantis personālas. Ledė įkālinto laivo komandą sutiko Naujūsios metūs. Kažtais króvinj už borto išmėsdavo pati laivo komanda, norédama laivą padarytį manevringęsnį arbà apsaugoti nuo apsivertimo.*

6. žmonių grupė, darniai dirbanti tam tikrą darbą, atliekanti tam tikrą užduotį: *Virtuvės šefas formuoja naują komandą. Neleñgva suburti gérą pedagogų komandą. Kažkadà mës dìrbome vienoje komandoje. Paprastai komandoje dìrba nuo dviejų iki penkiolikos žmonių.*

komándinis, komándiné bdv. (1)

1. rengiamas komandoms, toks, kuriame dalyvauja komandos: *Komándinis spòrtas. Komándiné matemàtikos olimpiadà. Komándiné rungtis. Komándinés šachmàtų pirmenybës. Kokių žinote komándinių žaidimų?*

2. atliekamas komandos: *Komándinis dárbas. Komándiné veiklà. • plg. kolektyvinis.*

3. bûdingas gerai komandai: *Komándiné dvasià [sékmë]. Į priekj mûs veda komándinis rýžtas.*

komandiràvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ komandiruoti: *Darbúotojų komandiràvimas į užsienj.*

komandiruôté dkt. (2)

1. darbuotojo kelionė darbdavio nurodymu ir per jo nustatyta terminą atlikti pavestą užduotį ne nuolatinéje darbo vete: *Komandiruôté į užsienj. Išvýkti [išsiūsti] į komandiruotës.*

Komandiruôčių išlaidų apmokéjimo tvarkà. Vakar jis buvo komandiruôtéje, todël negalejø atvýkti į pósédi.

2. šnek. tokio siuntimo pažyméjimas: *Kàs tûri pasirašyti komandiruôtę?*

komandirúoti, komandirúoja, komandiràvo vksm. (kà, į kà, pas kà)

siusti (darbuotojà) į kitą vietovę tarnybiniu reikalui jam išduodant komandiruotës pažyméjimą: *Jà komandiràvo į Vilnių dalyvauti pasitarimè. Profesorius dažnai mòkslo reikalaîs bûdavo komandiruojamas į užsienj. Kažtais trečiujų šaliû pilieciai komandiruojami pàs Lietuvòs dárbdavius.*

komandiruôtpinigiai dkt. dgs. (1)

pinigai komandiruotës išlaidoms: *Išmokéti delegacijos nariams komandiruôtpinigius iš nakvýnpinigius. Måno dárbo sutartyje nuródyta komandiruôtpinigijų sumà. Añ bánkai užskaito kaip pàjamas iš komandiruôtpinigius?*

komandòras dkt. (2)

1. vns. karinių jûrų pajégų vyresniųjų karininkų laipsnis: *Pakélti komandorù. Komandòro didysis krýžius (añtrojo láipsnio Gedimino òrdinas). Pagañ NATO standártus komandòras atitiñka sausumòs pajégûs pulkininko leitenánto láipsnj.*

2. tą laipsnį turintis asmuo: *Šis komandòras vadovàvo Lietuvòs laivynui. Laidojè klausýtojai išgiñs pókalbi sù komandorù.*

Komandòro sàlos

salų grupé Beringo jûroje: *Komandòro sàlos priklaûso Rùsijai. Komandòro sàlos išsidésciusios į rýtus nuo Kamciàtkos. Komandòro salosè bûna žémës drebéjimų.*

komandúoti, komandúoja, komandàvo vksm.

1. (kà, kam) kreiptis komandos žodžiais, duoti komandą: *Komandúoti reikia áiškiai iš tiksliai. Kariniñkas komandúoja kareiviùs [kareiviams]. Paródës pratimùs, rikiuôtës vâdas komandúoja: „Lygiúok!“, „Ramaî!“, „Laisvaî!“.*

2. (kam) bûti kariuomenës dalies vadu: *Komandúoti pułkui [brigàdai].*

3. (ką, kam) įsakinėti, nurodinėti: *Jis mūs visūs [mūms visiems] komandūoja. Kąs čia komandūoja: tū ar aš? Močiutė vis komandūoja, kám ravéti daržus, kám pjauti vėją.*

kombáinas dkt. (1)

tech. mašina, vienu metu atliekanti kelias skirtingas technologines operacijas: *Javų [linų, cukrinių ruūkelių, būlvų] kombáinas. Anglių kombáinas. Virtuvės kombáinas. Ūkininkas sù naujū kombáinu kūlia kviečiūs, o sūnūs vežiōja grūdus į sändėli. Kókius javų kombáinus šiemet riñksis Lietuvos žemdirbiai?*

kombáinininkas, kombáinininkė dkt. (1)

kombaino mašinistas: *Tévas dírba bendróvėje kombáinininku. Per javapjútę į laukus kombáinininkams atvežami pietūs. Šiē paslaugų kvitai netiñka jdárbinant vairuotojus, traktorininkus iř kombáinininkus, nès jiẽ privalo turéti atitiñkamos kategòrijos vairuotojo ař traktorininko pažyméjimą.*

kombináciaj dkt. (1)

1. dalių jungimas: *Bilietai laimi, jéi jam ě yrà trys vienódos skaiciu kombinácijs. Kuriante vasarinių rapsų veislès átlikta dù šimtai aštúoniasdešimt kryžminimo kombinácių. Spektaklyje pakeičiamas per aštúoniasdešimt šviesų kombinácių. Susiklóstė naujos koalicijų kombinácijs. Šių dviejų procedūrų kombinácia grąžina kraujótaką aštúoniasdešimčiai procenčių ligónių.* • plg. derinys.

2. sudétingas planas, metodų sistema kam nors pasiekti: *Gudri kombinácia. Tai knygà apië šachmatus, jų istoriją, kombinácijas. Visos gùdrios varžovų kombinácijs žlugdavo vós prasidéjusios.*

3. šnek. suktybè, apgaulé: *Bùs visko – grasinimų, kùrstymų, šantàzo, kombinácių. Pasipiktinimas, kurj kélia bánkininkų, vertélgų nešvários kombinácijs.*

♦ **trijų piŕstų kombinácia** špyga: *Vieniems sudàromos išskirtinés sàlygos, kitiem paródoma trijų piŕstų kombinácia. Viétoje žadétos paramòs suláukeme trijų piŕstų kombinácijs į pàcią panósę. Visiems kritikams režisiérius galës rödyti visái kitokj gèstą - trijų piŕstų kombinácią.*

kombinácinis, kombináciné bdv. (1)

1. susijęs su kombinacija (1 r.), paremtas deriniais, jų sudarymu: *Kombináciinių dàžnių bañgos* (fiz.). *Galvósukiai ùgdo kombináciinius sugebéjimus. Varžovùs pranókome kombináciiniu, komándiniu žaidimù. Jis – kombinácinio stiliaus žaidéjas. Rinktiné žaidé kombinácinj krepšinj.*

2. šnek. susijęs su kombinacija (3 r.): *Suktì kombináciniai darbéliai.*

kombinátas dkt. (2)

imoniu, glaudžiai susijusių gamybiniais ryšiais, esančiu arti viena kitos ir turinčiu bendrą vadovybę, susivienijimas: *Rygòs pieno kombinátas. Dailës [buitinio aptarnàvimo] kombinátas. Aklujų kombinátas* (kuriame dirba aklieji ir silpnaregai). *Kitadòs jis dírbo Vilniaus mèsos kombinatè.*

kombinátorius, kombinátoré dkt. (1)

žmogus, kuris kombinuoja (3 r.); sin. sukčius: *Mìklùs kombinátoriai pasistaté triaukščiùs namùs. Ar imones privatizàvimas neatidùoda jòs į neaiškių saviniñkų iř kombinátorių rankàs? Filme didýsis kombinátorius feško vienojè iš dvýlikos kédžių pasléptų deimantų.*

kombinávimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kombinuoti 2: *Teoriros iř faktų kombinávimas. Dvimàčių iř trimàčių vaizdų kombinávimas. Šiuo metu Euròpoje daug diskutuojama apië skirtingų transpòrto priemonių kombinávimq kroviniams pérvežti.*

2. → kombinuoti 3: *Didžiojo kombinávimo laikai jaū praëjo. Gyvënome taís laikaís, kai*

okupācija būvo vadīnama išlāisvinimu, kāras – taikā, mēlas – tiesā, vagystē – kombināvimu. Apgavystē aiz cīnišķu kombināvimu sūkauptas tuītas nesuteiķs dižaūgsmo.

kombinezōnas dkt. (2)

darbo, apsauginis, sporto ar kitokios paskirties kostiumas – ištiso kirpimo palaidinē ir kelnēs: *Dažytojo [lakūno, trāktorininko, kosmonāuto] kombinezōnas. Apatīnis [darbinis, apsauginis] kombinezōnas. Vilkēti kombinezonū [kombinezōnā]. Pardūodame šiltus vaikiškus kombinezonūs. Džīnsinius kombinezonūs gāli devēti iż výrai.*

kombinezoniūkas dkt. (2)

dem. kombinezonas: *Šiltas kombinezoniūkas kūdikiui. Pardūodu grāžu kombinezoniūkā berniūkui.*

kombinūotas, kombinūota bdv. (1)

sudarytas iš kelių dalių, junginių, derinių: *Kombinūota suknēlē. Kombinūotas gýdymas.*

Kombinūoti vandeñs šildytūvai. | **ivr.**: *Kombinūotieji pašarai. Kombinūotieji pratimai.*

Kombinūotosios trāšos. Kombinūotosios šlifāvimo stāklēs.

kombinūoti, kombinūoja, kombināvo vksm.

1. (**kā**) sugalvoti, daryti kombinacijas: *Kombinūoti šachmātū figūros [figūru] ējimā [ejimūs].*

2. (**su kuo**) jungti, derinti: *Grūdū pēdirbimas ī miltus iż kruopās kombinūojamas sù dūonos kepimū iż miltinių konditēriņu gaminių gamyba. Naujōji tēhnika kombinūoja skaitmeninj iż infraraudonūju spindulių vaizdā ī vienā.*

3. **šnek.** īsigyti suktumui, gudrybēmis; **sin.** sukčiauti: *Soviētinis žmogūs mokējo kombinūoti iż vōgti. Māno tévai nekombināvo, nèglemžē, nèvogē. Soviētmečiu prigijo īprotis trupūtī gudrāuti, trupūtī melūoti, trupūtī kombinūoti.*

kombučiā dkt. (2)

1. arbatos grybas: *Kombučiā kilo iš Kinijos. Kombučiā reikia užpilti juodāja arbatā, cūkrumi iż auginti stikliniame indē.*

2. raugintas gērimas su arbatos grybu: *Kombučiā gāli puīkiai pakeisti daūgelio pamēgtus gazuotus gērimus. Kombučios lengvai gālite pasigaminti iż namiē. Puodēlis kombučios suteiķs žvalūmo. Kombučioje daūg naudingū baktēriju iż īvairių maistinių mēdziagų.*

komediántas, komediántē dkt. (1)

1. apsimetēs, gyvenime vaidinantis žmogus: *Šī pārtija krātos iż apgailētinu komediántu. Šiē komediántai īsivaizdūoja, kād yrā politikai. Nutrāukiau visūs ryšiūs sù tā komediante.*

2. artistas, atliekantis komišķus vaidmenis balagano vaidinimuose: *Núotaikai pakēlti siūlau pasižiūrēti, kād scēnoje išdarinēja komediántai. Garsūs komediántas pavařgo nuo vaidmenū iż tāpo atsiskyrēliu.*

komēđija dkt. (1)

1. scenai skirtas kūrinys, kuriame veikējū charakteriai, situacijos vaizduojami linksmai, juokingai, veiksmais ppr. baigiasi laimingai: *Sukūrti [pastatytī] komēđiju. Šiojē komēđijoje vaidīna puīkūs āktoriai. Kadāise „Amērika pirtyjē“ būvo labai populāri komēđija. Vākar žiūrējome kino komēđiju. Komēđijos nē visadā baigiasi laimingai. Lāgeryje rašytojas parāšē kēturielas nedīdeles komēđijas.*

2. **šnek.** linksmas, juokingas īvykis, situacija: *Galēčiau pripāsakoti visókių komēđiju.*

3. **šnek.** apsimetimas, maivymasis: *Laikas baigti šiā komēđiju.*

♦ **komēđijas krēsti** **žr.** krēsti.

komèdinis, komèdiné bdv. (1)

susijęs su komedija (1 r.): *Komèdinis kùrinys [spektaklis]. Neįprastas žánras – komèdiné òpera. Renginyje dalyvavo iš komèdiniés trùpés žvaigždés. Ąktoré dažnai vaidino komèdinius, epizòdinius vaidmenis iš juos atlídavo profesionaliai.*

komèdiškas, komèdiška bdv. (1)

būdingas komedijai, pramenantis komediją (1 r.): *Komèdiška situacijā. Paaugliai mégsta komèdiškus serialus.*

komendántas, komendánté dkt. (1)

1. istaigai priklausančio ar jos užimamo namo valdytojas, tvarkytojas: *Daugiabùčio komendántas. Seimo viëšbučio komendánté. Karinga bendrābučio komendánté. Gyvéncojai išsiriñko naūjā námō komendántę.*

2. kar. įgulos pareigūnas (karininkas), prižiūrintis drausmę ir tvarką įguloje (karinėje stovykloje): *Štābo komendántas. Koncentracijos stovyklos komendántas. Stovyklos komendántas Niùrnbergo procèsø metù pàteiké paródymus.*

3. kar. tvirtovės ar įtvirtinto rajono kariuomenės viršininkas: *Tvirtovés komendántais skìrdavo generolùs ař vyresniúosius karininkus, dažniáusiai – pułkininkus. Komendántas veda derýbas sù priešininku, numáto kapituliácijos iš tvirtovés pérdavimo sàlygas.*

komendánto valandà kar.

esant ypatingoms sàlygomis draudimas tam tikru laiku išeiti į gatvę be specialaus leidimo: *Paskélbtì [atšaükti] komendánto valandą. Miestiečių láisvę ribójo komendánto valandą. Gyvéncojai įspétì apië komendánto valandą.*

komendantùrà dkt. (2)

karinė istaiga, vadovaujama komendanto (2 r.): *Isteigti kāro komendantūrą. Tarnauti komendantūroje. Atkürti karinès komendantūrás. Výrui pradéjus dírbti stovyklos komendantūroje, šeimós gyvénimas dramatiškai pasikeitē. | jos patalpos: Bùvusioje komendantūroje įsikûré muziéjus.*

komentàras dkt. (2)

1. ppr. dgs. paaiškinamosios, kritinės pastabos: *Téksto paraštésè ràsite nemažai komentàry. Pranešimą pérskaičiau, dabař labai látui klausýtojų komentàry. Recenzeñtas stráipsnio komentarùs surâše pačiamè tekstè. | nuomonës pareiškimas tam tikru klausimu: Rašyti internetè piktùs komentarùs. Šmeižiantys komentàrai neretai bûna anoniminiai. Tinklalapyje apië naûjajì recéptą nérà jokių komentàry. Taï áišku bê júsų komentàry.*

2. knygos teksto paaiškinimas, kurį pateikia autorius, leidėjas, redaktorius, vertėjas: *Platono veikalų komentàrai. Rengéjo [vertéjo] komentàrai. Papildoma literatùrà surašyta pačiamè komentàro tekstè. Leidinyje pateikiame XVIII ámžiaus reformâtų pôterius, pérrašytus dabartinè rašybà, sù téksto komentàrais.*

3. norminio teisés akto mokslinis ir praktinis paaiškinimas: *Pelño mókesčio [gyvéncojų pajamų mókesčio] ištatymo komentàras. Civilinio kòdeksø nòrmų tákymo komentàrai.*

komentàtorius, komentàtoré dkt. (1)

žmogus, kuris kà komentuoja, aiškina (ppr. per radiją, televiziją): *Varžybų komentàtorius. Dírbu televízijoje spòrto komentàtore. Renginyje susitikome sù politikos iš kultûros reiškinių komentàtore. • plg. komentuotojas.*

komentàvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → komentuoti 1: *Rungtynių [varžybų, konkùrso] komentàvimas. Kûrinio pòtekstéje slýpinčios filosòfijos komentàvimas.*

2. → komentuoti 2: Pamóksly tēkstų analizē iš komentāvimas. Tēksto vertīmas iš senosios graīķu kalbōs iš jō komentāvimas.

komentuoti, komentūja, komentāvo vksm.

1. (ka) aiškinti, interpretuoti: Jis profesionaliai komentāvo rungtynės. Nepriklaūsomas analitikas komentāvo gālimo kāro grēsmės. Premjeras komentāvo ūžsienio įmonių veiklą Lietuvoje. | reikštī nuomonę tam tikru klausimu: Toki māno sprendimą visi giminės labai komentāvo. Šiā žiniā Lietuvos visuomenė plačiai komentāvo. Filmą komentāvo iš kino kritikai, iš žiūrōvai.

2. (ka) sudarinēti, rengti komentarų, paaškinimus: Komentuoti Šveitajį Rāštą. Ši knygā benē labiāusiai komentuojama.

komentuotojas, komentuotoja dkt. (1)

žmogus, kuris reiškia nuomonę tam tikru klausimu, komentuoja: Nekreipk dēmesio į piktūs komentuotojus. Isiutę pasirodymo komentuotojai nėt nesistengė kalbėti kultūringai, pagarbiai. Komentuotojai, kō jūs siekiate taip plūsdamiesi, žemindami, įzeidinėdami kitą? • plg. komentatorius.

komercinimas dkt. vns. (1)

KOMERCINIMAS: Sparto [mókslo, téisinių paslaugų rinkos] komercinės. Komercinės į Lietuvos muziejus ateina pamažu. Lietuvos startuolis ženigė riūtq ženigsnį linke komercinės. Šiuolaikiniai universitetai atsidurė biurokratų iš komercinės gniūžtuose.

komercinavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ komercinuoti: Mókslinių tyrimų rezultatų komercinavimas. Informacija apie intelēktinės nuosavybės komercinavimą. Technologijų komercinavimo pāslaugos suteikia galimybę kliečiui technologijai pasiekti rinką.

komercinuoti, komercinūja, komercināvo vksm. (ka)

KOMERCINTI: Komercinuota spauda. Būtina ieškoti įvairių šaltinių mókslinei veiklai finansuoti, kartu komercinujant mókslinės veiklos rezultatus. | sngr.: Kūsmoso pramonė sparčiai komercinuojasi. Iš Seimas, iš Vyriausybė nuolat siūlo Lietuvos rādijui iš televizijai komercinuotis. Spirtui komercinuojantis, rezultatų dažnai siekiama bet kokiomis priemonėmis.

komečcija dkt. vns. (1), komercija (1)

verslo veikla arba prekyba ir prekybos tarpininkavimo veikla: Elektroninė komečcija. Įmonės komečcijos skyrus. Māsinė kultūrā nukreipta į reklamą iš komečciją. Vienas svarbiusiu veršlo tikslu – geriau suderinti prekių gamybą iš komečciją.

komečciné paslaptis

ūkio subjektui priklausanti įvairaus pobūdžio informacija, vertinga dėl to, kad nėra žinoma visuomenei ir nėra teisėtai prieinama kitiems asmenims: Saugoti [išdūoti] įmonės komečcines paslaptis. Lietuvos pagrindinis téisés aktas, reglamentuojantis téisinius sakykius dėl komečcinės paslapties, yra Civilinis kòdeksas. Kai kuri įstātymai apibréžia, koki informacija negali būti laikoma komečcine paslaptimi.

komečcinimas dkt. ppr. vns. (1), komercinimas (1)

→ komercinti: Intelēktinės veiklos komečcinimas. Kėliai į inovacijų komečcinimą. Renginių, skatinančių žinių perdaivimą iš komečcinimą, organizavimo pāslaugos. Per paskaitą dėstytojas daug pāsakojo apie mēno komečcinimą.

komečcinis, komečciné bdv. (1)

1. susijęs su komercija: Sékmingai tvarkyti komečcinius reikalus. Komečcinės sáskaitos. Komečcinis pāstatas [transportas]. Komečcinis pasiūlymas. Legali komečcinė veikla. Komečcinė téisė. Komečcinė

informacija kaupiamā iš jvairių šaltinių. • plg. prekybinis.

2. sukurtas taip, kad patiktu daugeliui žmonių ir duotų daug pelno (apie knygas, kino filmus ir pan.): *Komečinė televizija. Tai gryna komečinis filmas [romanas].* Jėjimas į komečinius renginius yrą mokamas, nės tókiu renginiu siékiamas finánsinės naudōs.

komečinti, komečina, komečino vksm. (ka)

daryti komercinį, paversti verslo ar prekybos objektu: *Komečinti mókslinės veiklōs rezultatus.* Šiū ceñtrų laboratorinė įranga orientuota výkdyti nė fundamentaliuosius, o taimokuosius tyrimus, kurių rezultatai būs komečinami. Mókslininkai kūria startuoliūs iš taip komečina mókslinius tyrimus.

komečiškai prv.

komercijos požiūriu: *Komečiškai nesékminges projeketas. Komečiškai patrauklūs produktas.* Projektais, kuriuosė būvo bañdoma suderinti veřslą iš tautinė kultūrą, komečiškai būvo nesékminges. Technologijų sudétingumas iš brangumas dārē šias mēdžiagas komečiškai mažai patrauklias. Kelti kainas būtų komečiškai nuostolingu.

komečiškas, komečiška bdv. (1)

orientuotas į komerciją: *Šiós merginų grùpës pavadinimas – saldus, skambus iš komečiškas.* | aukšt.: Muzika tāpo komerciškėsnė. Mānoma, kād ateityje spòrtas tāps vis komerciškėsnis. Kūcios – išskirtinė šveñtė, kurią šveñcia nedaug tautų, tačiau apmaudū, kād lietuviams ji tampa vis komerciškėsnė. | aukšt.: Taip benè pats komerciškiáusias šio režisiériaus pastatytas spektaklis. Komerciškiáusios spòrto šakos – fùtbolas, lëdo ritulys, tenisas iš krepšinis. Įmonė orientuojasi į komerciškiáusius prékés žénklus. **komečiška** bev.: Nepasitikiu tuõ, kàs yrà komečiška – nèkuriu vien norédamas pritráukti pirkėją.

komerciškéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ komerciškéti: *Televízijos komerciškéjimas. Gyvenimo komerciškéjimas yrà vienas iš veiksniių, sàlygojančių Vakarų mäsinės kultūros spařčią plėtrą mûsų šalyje.* Žygač rýškios globalizacijos ápraiškos aukštajame móksle: *masiskéjimas, internacinalizavimas iš komerciškéjimas.*

komerciškéti, komerciškéja, komerciškéjo vksm.

darytis komerciškam, komerciškesniams: *Muzika Lietuvoyè komerciškéja. Gaila, kād Kalėdu dvasià kasmēt vis labiau komerciškéja.* Trèneré pàstebi, kād žirgù spòrtas vis labiau komerciškéja. Komerciškéjant šveñtëms dairomës práktyškų mäsinii dovanu.

komerciškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ komerciškas: *Spaudos [mëno pasáulio] komerciškumas. Fotogràfijos stúdių programà jùngia konceptualumq iš komerciškumq.* Šis sumänymas atsidûoda komerciškumù.

komersántas, komersántė dkt. (1)

žmogus, kurio veikla susijusi su komercija: *Apsukrùs komersántas. Reklâmos komersántai.* Ji dirba prekybos komersante. Nesąžinìngus komersántus trámdys istätymas.

kometà, komètos dkt. (2)

nedidelis, mažo tankio Saulës sistemos kùnas, skriejantis aplink Saulę labai ištësta orbita, atrodantis kaip uodeguota, ūkanota žvaigždë: *Komètos skraistë [branduolys, uodegà].* Komètos branduolys susideda iš sušâlusiu dûjų, dulkiau iš meteoridu. Komètos rýškis iš išvaizda priklauso nuo atstumo iki Sáulës iž Žemës. Saùsi dangujë matýsime ryškesnës kometas.

komfortas dkt. ppr. vns. (1)

1. buitinai patogumai, ištaiga: *Mûsų tiikslas – suteikti lankýtojams kuõ daugiau komforto.* Už

komfortą reikės šiek tiek primokėti. Jis turėjo visą jām reikaliningą komfortą, o jō brolis gyvėno skurđziai. Laisvų rañkų įranga – tai komfortas iš saugumas vairuojant. Atostogaujančiam žmogui svaibūs dū dalýkai: minimalius komfortas iš vandeñis telkinys. Tikrai nė visi tévai gali suteikti savo vaikams tolki komfortą.

2. būklė, kai nėra nemaloniu pojūciu, visi poreikiai patenkinti: *Džiaugiantis mūs apima tam tikrą komforto būseną. Psichologinis komfortas apibūdinamas kaip itin palanki kūrybiniam dárbi aplinką. Viêtos gyvėtojai bijo prarasti savo komfortą dėl plústančių svetimšalių. Jauti komfortą, kai gali sáu leisti neskaičiuoti ceñtų.*

♦ išeiti iš komforto zono **žr.** išeiti. **palikti komforto zoną** **žr.** palikti.

komfortinis, komfortinė **bdv.** (1)

1. susijęs su komfortu (1 r.): *Komfortinės materialinės sąlygos palankiai veikia savikūrą.*
2. susijęs su komfortu (2 r.), labai palankus: *Sukūrti komfortinį klimatą kolektyvė. Reguliuodami šildymo temperatūrą galésite sukūrti komfortinį, ekonominių ar naktinį šildymo režimus, pätys juos pérjungti ar užprogramuoti, kād pérsijungtų atsižvelgiant į laiką.*

komfortiškai **prv.**

1. → komfortiškas 1: *Gyvenù jaūkiai iš komfortiškai.* | **aukšt.:** Ji norėtu keliáuti dár komfortiškiai. | **aukšc.:** Ji ē jaūčiasi komfortiškiáusiai.
2. → komfortiškas 2: *Kô reikia, kād būtų gálima komfortiškai nakvóti miškè žiēmą, pô ātviru dangumi?* Jaūčiamés nelabai komfortiškai, nès varžovai yrà labai stíprūs, turi gerūs pilotūs iš greitās mašinās.

komfortiškas, komfortiška **bdv.** (1)

1. teikiantis komfortą (1 r.); **sin.** patogus: *Komfortiška sofa. Komfortiškas iš pàtikimas visureigis. Komfortiškas neigāliojo vežimėlis.* | **aukšt.:** Naujasis automobilis išskiria efektiną išvaizda, yrà dár erdvėnis, praktiškësnis bei komfortiškësnis. Keliáutojai reñkasi vis komfortiškesniūs viëšbučius. | **aukšc.:** Tai nė pàts komfortiškiáusias, bét vienas iš patikimiáusių automobilių. Šveicarijos slidinéjimo kurortai – komfortiškiáusi Euròpoje.
2. teikiantis komfortą (2 r.): *Kaip sukūrti komfortišką atmosferą mokymo įstaigoje?* | **aukšt.:** Išsiruošusieji poilsiauti gamtojè sténgiasi, kād jū išvyka būtų kuõ sklandësnė iš komfortiškësnė. | **aukšc.:** Pàtys komfortiškiáusiai ménnesiai poilsiai yrà liepa iš rugpjûtis.

komfortiškumas **dkt. ppr. vns.** (2)

1. → komfortiškas 1: *Šis automobilis komfortiškumù gerökai leñkia visùs kitùs.*
2. → komfortiškas 2: *Póilsio komfortiškumas slýpi detálēse.*

kòmiai **dkt. dgs.** (2)

tauta, gyvenanti Komijoje ir kitur, kalbanti viena finų kalbą: *Kòmių kalbà. Tradiciniai kòmių drabùžiai. Skiriomas dvì ètninės kòmių grùpës. Kòmių tradicinis bùstas – keturkaampis dviaukštis drožiniaiš puoštas pušinių ràstų gyvënamasis nàmas.*

Kòmija **dkt. vns.** (1), **ofic. Kòmijos Respùblika**

autonominė respublika Rusijos šiaurėje, prie Uralo kalnų: *Didžiáusi Kòmijos miestai – Syktyvkàras, Vorkutà iš Uchtà. Nemažai lietuvių bùvo išstremta į Kòmiją. Kòmijoje lietuvių kierto miškà, plùkdë sielius, vásarą dìrbo žemës úkio dárbus, plýtinëse.*

kòmikas, kòmikė **dkt.** (1)

1. komedijų aktorius, komiškų vaidmenų atlikëjas: *Kòmiko ampluà. Kino kòmikai. Komèdijoje vaidina puiki kòmiké. Holivùdas gëdi vieno geriáusių visų laikų kòmiko.*
2. žmogus, turintis gerą humoro jausmą; **sin.** juokdarys, humoristas: *Tù esi kòmikas iš prigimtiës. Giminës susitikimè netrûko kòmiku. Atsibódo bùti kolektývo kòmike.*

kòmiksas dkt. (1)

siužetinė pieštų paveikslėlių serija su trumpu tekstu po jais: *Piešti kòmiksus. Dométis kòmiksais. Kòmiksų áutorius. Satýriniai kòmiksai. Kòmikso užúomazgomis laikomi pirmieji žmogaūs piešiniai, kurië turi tèstiniø pàsakojimo brúožu. Kòmiksai skelbiamì periòdikoje arbà atskiraù leidiniai.*

kòmiksìnis, komiksìné bdv. (2)

susijęs su komiksais: *Komiksìné vaikù literatùrà. Komiksìnai piešiniai. Komiksìnai filmai sukurti pagal garsiáusius pasáulio kòmiksus.*

kòmis, kòmè dkt. (2)

komiù tautos žmogus: *Kòmès dažnaï dëvi sarafanùs iñ rýsi spalvótas skaràs. Daugiausia ištremtù lietùviù bùvo apgyvénđinta pàs viëtinis komiùs iñ bùvusiù tremtiniù lénkų apleistuosè barakuose. Daugumà kòmiù sù gailesciu žiûrëjo iñ tremtinius.*

komisàras, komisàré dkt. (2)

1. pareigùnas, turintis specialius tarnybinius igaliojimus (politinius, administracinius ar ûkinius): *Kariniis komisàras.*
2. Europos Komisiros narys: *Komisarùs tvirtina iñ atstatyđina Euròpos Parlameñtas. Komisarùs penkeriemis mëtams skìria Euròpos Sjungos valstýbių vyriausybës. Pirmóji komisàré iš Lietuvòs bùvo atsakinga ùž finánsus iñ biudžëtq.*
3. *vyr. vns.* policijos pareiguno laipsnis: *Lietuvòs Respùblikos generálinis komisàras. Keliù policijos komisàras.*
4. tą laipsnį turintis asmuo: *Mokýkloje lañkési kriminálínës policijos komisàras.*

komisariàtas dkt. (2)

valstybiné administracijos įstaiga, vadovaujama komisaro: *Vadováuti policijos komisariàtui. Pàsvalio policijos komisariate dárba pradéjo naûjas viřsininkas. Iñ miêsto policijos komisariàtus ùž jvairiùs viešösios tvarkòs pažeidimùs bùvo àtvežta dvidešimt neblaiviù jaunuolių. | jos patalpos: Komisariàtq reikia skubiai remontuoti. Iñ policijos komisariàtq výras atsinešé sprögmeni.*

kòmisas dkt. (1)

1. tarpininkavimas už tam tikrą atlyginimą perkant ar parduodant: *Kòmiso mókestis [pàslaugos, sutartis, parduotuvé]. Prekiáuti kòmiso pagrindaïs.*
2. įstaiga (ppr. parduotuvé), prekiaujanti pagal komiso sutartj: *Dìrbti kòmise pardavéja. Ràšomajì stàlq nebrañgai pirkaù balðy kòmise. Gál uzsukime iñ kòmisq? | jos patalpos: Kòmisas uždarýtas remontui.*

komisija dkt. (1)

grupé asmenų, kuriems valstybës valdymo organo, įstaigos ar organizacijos vadovybës arba kito organo pavesta bendrai atlikti tam tikrą užduotj (kà nors tirti, rengti, tikrinti, vertinti ir pan.): *Egzaminù komisija. Valstýbiné kainu iñ energètikos kontròlës komisija. Ímonës likvidàvimo komisija. Archývo patíkrinimo komisija [Komisija archývui patíkrinij]. Revizijos komisija. Sudarýti nuolatinës iñ laikinas komisijas. Reikia nustatyti komisijos sùdëtj. Projekta numatytá svarstýti komisijoje [Projekta numaté svarstýti komisija].*

komisìnai dkt. dgs. (2)

pinigai, mokami už tarpininkavimą: *Komisìnai tretiesiems asmenims. Paslépti komisìnai. Jám pažadéjo solidžiùs komisiniùs už kiekvienq sèkmìngq sàndorj. Kažkám iš tò nubýra didžiuliai komisìnai.*

komisìnis, komisìné bdv. (2)

1. susijęs su komisu (1 r.): *Komisìné prekýba [parduotuvé].*

2. mokamas už tarpininkavimą: *Komisinių atlýginimas. Komisinių mókestis už báńko atliékamas operacijas. Peřkant bilietą traukinyjè mókamas komisinių mókestis.*

komisioniérius, komisioniérė dkt. (2)

asmuo, tarpininkaujantis prekyboje tarp pardavéjų ir pirkéjų: *Sudaryti sùtartj sù komisioniériumi. Komisioniériei už pardúotas prekès mókamas sùtartas atlýginimas. Komisioniérius jsipareigója sutartiës galiójimo metù už atlýginimą prekiáuti užsakovo pateiktomis prékémis.*

kòmiškai prv.

taip, kad bütü komiška, juokinga: *Jis kòmiškai susírauké, bét niéko nepasáké. Neretai atródau ganà kòmiškai. Ménininké kòmiškai pérkuria garsenýbiu nóttraukas. Tóks pasiúlymas nuskambéjo kòmiškai.*

kòmiškas, kòmiška bdv. (1)

1. toks, kuris kelia juoką; **sin.** juokingas: *Kòmiškas ívykis. Kòmiška situacijsa [istòrija, išvaizda]. Kòmiški nesusipratímai. Paaugliai kùria kòmiškus vaízdo frašus. Círko artistai atliéka kòmiškus akrobátikos númerius. **kòmiška** **bev.:** Tai be gálo kòmiška. Niéko kòmiška čia nérà. Kàd iř kaip kòmiška tai bútü, türime susikaūpti iř baigti reñgini.*

2. büdingas komedijai, panašus į komediją: *Kòmiškas personážas. Kòmiškų vaidmenų atlikéjas.*

komiškumas dkt. ppr. vns. (2)

juokingoji ko nors (poelgio, situacijos ir pan.) pusē: *Atskleisti komèdijos personážo komiškumą. Situacijs komiškumas visùs prajuókino. Studentams trúksta kompeteñcijos motyvúotai kalbéti apië komiškumą. Filmé apië pasáulj slégiančias bédas režisiérius kalba sù jám büdingu lengvumù iř komiškumù.*

komitètas dkt. (2)

1. institucija, vadovaujanti kuriai nors valstybinës veiklos sričiai arba vykdanti specialias užduotis: *Sveikātos [skáimo] reikalų komitètas. Šis kláusimas svarstýtas Seímo Téisés iř teisétvarkos [Sociálinių reikalų iř dárbo] komiteté. Parlameñtai turi nuolatiniius komitetus ař komisijs jvairiūj istätymu projektu išankstiniam svařstymui iř analizei.*

2. nedidelé renkama asmenų grupé tam tikrai veiklai ar darbui: *Mokinių iř tévų komitètas. Konfereñcijos organizácinis komitètas. Stovýklos pirmininkui pàdeda stovýklos organizácinis komitètas.*

komízmas dkt. vns. (2)

KOMÍSKUMAS: *Dabartinës lietuvii vaikų literatûros komízmas. Personážų sántykiai visq laikq yrà tiës komízmo iř dramatizmo ribà. Paròdija – šmaikštùs, sqmojingas kokio nòrs literatûros kúrinio sekimas, pàgrjistas stíliaus panašùmo iř türinio nepanašùmo komízmù.*

komjaunímas dkt. ppr. vns. (2)

KOMUNISTINÉ JAUNIMO SAJUNGA: *Pirmìnés komjaunímo organizácijos sekretorius. Stóti į komjaunímq. Darbúotis komjaunimè. Komjaunímas síeké komunistiškai áukléti jaunímq.*

komjaunuôlis, komjaunuôlé dkt. (2)

komjaunimo organizacijos narys: *Komjaunuôlis aktyvistas. Téval priešinosi dukteris nórui tapti komjaunuolè. Jì nebùvusi pionierè, komjaunuolè neí pártijos narè. Jaunýstéje žiuréjome filmus apië komjaunuoliùs, taigojè ståtančius miestús.*

komjaunuoliškai prv.

taip, kaip büdinga komjaunuoliams: *Komjaunuoliškai entuziastìngi plojímai. Komjaunuoliškai išáuklétas sùnùs. Kai kàs iř šiañdien trókšta susimèsti į mìniq arbà apsikabinus komjaunuoliškai pašúkauti prië ambasàdos.*

komjaunuoliškas, komjaunuoliška bdv. (1)

1. būdingas komjaunuoliams: *Komjaunuoliškas mąstymas [optimizmas]. Komjaunuoliškos idėjos. Darbūtis sù komjaunuoliška ugnelė.*
2. susijęs su komjaunimu: *Komjaunuoliška tematika. Nostalgija komjaunuoliškai jaunystei. Komjaunuoliški eileraščiai. Kläsės susitikimė prisiminėme senus komjaunuoliškus laikus.*

komodà, komòdos dkt. (2)

neaukštas baldas su stalčiais skalbiniams, drabužiams, papuošalam, įvairiems smulkiems daiktams laikyti: *Komodà sù trimis stalčiais. Komòdos gaminamos iš įvairių medienos. Į komodàs įdedu levändos maišelių. Apatinį trikotą laikaū komodoje.*

Komòrai dkt. dgs. (2), ofic. **Komòrų Sájunga**

valstybė Indijos vandenyno salose: *Komòrų sóstinė – Morònis. Komòrai – ekonomiškai silpnà agrariné valstybë. Komòruose būna žemės drebėjimų. Komorùs sùpa korálų rifai.*

komoriëtis, komoriëté dkt. (2)

Komoruose gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Pirmą kaštą gyvénime kalbėjausi sù komorietye. Nuskeñdus keltui pavýko išgélbeti dù komoriečiūs. Daugumà komoriëcių yrà musulmõnai.*

komoriëtiškas, komoriëtiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis komoriečiams, jų kultūrai ar Komorams: *Komoriëtiški papročiai. Komoriëtiškos dañnos.*
2. Komoruose randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Komoriëtiška vanilė. Komoriëtiški pipírai [kavamedžiai]. Komoriëtiški ledai [gaivieji gérimali].*

kompäktas dkt. (2)

šnek. kompaktinė plokštélė, kompaktinis diskas: *Kompaktè rásite įvairių paūkščių nûotraukų iž aprašy. Isirašiau tris naujus kompaktus. Kokių firmų kompaktus dažniáusiai naudójate įrašams?*

kompäktiné plokštélė

optiné duomenų laikmena, į kurią duomenys įrašomi ir skaitomi lazerio spinduliu; sin. kompaktinis diskas: *Knygà sù kompäktine plokštélè. Išleisti kompäktinę plokštélę. Kompäktinių plokštelių grotuvàs. Baigiam reñgti šiö žodýno kompäktiné plokštélę.*

kompäktinis, kompäktiné bdv. (1)

1. užimantis nedaug vietas; sin. kompaktiškas: *Kompäktinis žodýnas. Kompäktinis óro filtras [šilumos siurblýs].*
2. neišskaidytas, ištisinis: *Kompäktiné žemės valdà. Kompäktinés kläsės automobiliai yrà greiti, talpùs, komfortiški iž manevringi.*
3. glaustas, suspaustas, sutankintas: *Kompäktiné mäsé. Maskuoti vėido blžgesi kompäktine pudrà.*

kompäktinis diskas

optiné duomenų laikmena, į kurią duomenys įrašomi ir skaitomi lazerio spinduliu; sin. kompaktiné plokštélė: *Daugkartinio [vienkartinio] įrašymo kompäktinis diskas. Irâšomasis kompäktinis diskas. Pastoviòsios atmintiès kompäktinis diskas. Kompäktiniai diskai naudójami įvairiai skaitmeninei informacijai įrašyti. Kompäktinéje plokštélėje įrašytas gařas arbà vaizdas nuskaïomas läzerio spiñduliu.*

kompäktiškai prv.

tankiai, glaudžiai, glaustai, suspaustai: *Kompäktiškai užstatýta [tautinés mažumos apgyvénata] teritorija. Kompäktiškai sulañkstomas bégimo takëlis. Kompäktiškai supakúoti marškineliai. Išplesti kompäktiškai pâteiktą informaciją. Didelis kiëkis mësös į automobili bùvo sukráutas labai kompäktiškai. | aukšt.: Architektai nórë kiekviéną laisvą plótą panaudóti kuô kompaktiškiau. Véjo*

elektrinės stātomas vis kompaktiškiai. Visus reikmenis būtų galiama sudėti dár kompaktiškiai. |
aukšč.: Kompaktiškiáusiai susilaikstantis vaikiškas vežimėlis. Taip benė lengviáusiai iš
kompaktiškiáusiai supakúojama dvisluoksnė vienvietė palapinė. Sākoma, kād kompaktiškiáusiai
žmónės gyvēna Honkonge.

kompaktiškas, kompaktiška bdv. (1)

1. tankus, glaustas, suspaustas ar susispaudęs: Vaismenis kompaktišku vainikū. Mātote, kuo
pavierto kadáise tvarkinga, kompaktiška turgavietė? Pavéiksle pavaizdúota kompaktiška aňt láiptų
stóvinčiu asmeny grúpę. Gamyklos, fabrikai iš īmonės telkiasi vienoje vietoje, sudarydamos
kompaktiškus gamybinius rajonus.

2. užimantis nedaug vietos: Kompaktiškas fotoaparātas. Kompaktiški balðai. Kompaktiškas
baseinas. Kompaktiška siuvimo mašinà [indaplovė, metalo lýdymo krósnis]. Pristatomė enerģiją
taupančius kompaktiškus spausdintuvus. **kompaktiška** bev.: Viškas butė iš kompaktiška, iš erdvù.
Jei svetaiñėje viškas kompaktiška, o kėdës primena karališkus sóstus, vargù, ar interjeras bùs žavus.

kompaktiškumas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kompaktiškas 1: Miesto užstātymo kompaktiškumas.

2. → kompaktiškas 2: Įrangos kompaktiškumas. Mégstantiems kompaktiškumą iš
funkcionalumą šis paspirtukas bùs tinkamiáusias pasirinkimas. Įmonė investuója nè i didesnį
telefono ekrānq, o i kompaktiškumą, batérijos taipq iš kokybiską vaizdo kameraq. Architektas garseja
kuriamais ispuðingais namais, kurië nè tiik išskiria originaliu dizainu, bët iš stebina
kompaktiškumù.

kompānija dkt. (1)

1. ūn. žmonés, kartu leidžiantys laiką; sin. draugija: Linksmà [triukšminga, draugiška] kompānija.
Prisidék priẽ mūsų kompānijos! Nesusidék, sūnaū, sù blogà kompānija. Nejisivaizdúoju savęs vienoje
kompānijoje sù tais klounais.

2. ūn. buvimas kartu su kitu, kitais: Gaila, bët negaliu sudarýti jums kompānijos. Ačiū už malonią
kompāniją.

3. īmoné, bendrovė: Stambi kompānija. Draudimo [laivų, náftos, prekýbos, statýbos] kompānija.
Investiciné [kontroliuojančioji] kompānija. Vadovauti kompānijai. Planuoju įsidarbinti užsienio
kompānijoje. Kodėl nórima išskaidyti didžiásias technològijų kompānijas?

kompaniònas, kompaniònė dkt. (2)

1. pramogu, pasilinksminimu ir pan. draugas: Nóriu tavè supažindinti sù sàvo medžiöklés
kompanionu. Ar tu galvóji, kókius kompanionus pasirenki?! Patyrusi keliáutoja pàtaré, kaip
nesusipýkti sù keliönés kompanionu. Kôl sirgaū, praradaū visas žygij kompanionës.

2. bendraturtis, kompanijos, bendrovés dalyvis: Norédamas plésti īmonés veiklą jis ēmë ieškoti
turtinę kompaniònų. Įmonés kompaniònai atidäré naujas pàtalpas Klaipédoje.

kòmpas dkt. (1)

šnek. kompiuteris: Núotraukų kélimas iš kòmpaq. Pažiūrésiu, ar turiu kòmpe tą fáilq. Måno tetà niéko
nenusimáno apië kòmpus.

kòmpasas dkt. (1)

prietaisas su īmagnetinta rodykle ant ašies, rodantis kryptį į Žemës magnetinj polij ir
padedantis orientuotis pasaulio šalių atžvilgiu: Magnétinis [astronominis] kòmpasas. Kišeninis
kòmpasas grybáutojams. Naudótis kòmpasu. Magnétinio kòmpaso rodyklé laisvai sukiójasi aňt ašiès
smaigalio orë arbà skystyje. | prk.: Politinis [rinkimų] kòmpasas.

kompensācija dkt. (1)

1. patirtų nuostolių, žalos atlyginimas, skolos grąžinimas (ppr. pinigais): Piniginé kompensācija.

Gauti kompensāciju už šildymą. Išmokėti kompensāciją žemdirbiams. Reikalauti kompensācijos už patirtus nūostolius. Skirti kompensāciją už negautas pajamas. Kompensācija sumazinta dū kartus [per puse].

2. išmoka darbuotojui atlyginant jo išlaidas arba negautas pajamas atliekant tarnybines pareigas: *Transporto išlaidų kompensācija. Kompensācija apima dienpinigius, darbūotojo iš jo šeimos narių keliōpinigius, turto pérvežimo išlaidas. Kompensācija mokama už dárba póilsio arbà šveñčių dienomis. Šioje svetainėje rasisite informaciją apie dienpinigius iš kitas komandiruociu kompensacijas.*

3. med. organizmo pažeistų struktūrų ar sutrikusios funkcijos pakeitimai ar išlyginimas: *Širdies kompensācija. Kompensācija dažniáusiai výksta pavadávimo principu – sustipréja nepažeistų ląstelių, òrgano dalių, kitų òrganų ar sistémų veiklą. Išsékus kompensacijos atsargoms, atsirañda òrganų funkcijos nepakankamumas.*

4. išmoka už nepanaudotas atostogas atleidžiant darbuotojai iš darbo: *Kompensācija už nepanaudotas atostogas. Atostogų apmokéjimo iš kompensacijos apskaičiavimo už nepanaudotas atostogas tiems darbūotojams, kuriems jós suteikiamos dárbo dienomis, tvarkà yrà labai paprastà.*

5. ko nors trūkstamo, negražinto pakeitimai kitu: *Gavaù kompensaciją pinigais už miestè turétą žemę. Papildoma galimybë asmenims už turétą žemę pasiriñkti kompensaciją miškù. • plg. atlygis.*

kompensacinis, kompensaciné bdv. (1)

1. susijęs su kompensacija (1 r.): *Kompensaciné išmoka. Kompensacinis muitas [mókesčio tarifas]. Kompensacinius priedùs galéty gauti daugiau úkininkų.*

2. susijęs su kompensacija (2 r.): *Informacijà apie autorinius iš kompensacinius atlýginimus vizualiuj menù autoriams.*

3. susijęs su kompensacija (3 r.): *Kompensacinis kùrsas. Kompensaciné neigaliuj tèchnika.*

kompensavimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kompensuoti 1: *Váistų kompensavimo tvarkà. Iñdélių kompensavimas.*

2. → kompensuoti 2: *Pragyvénimo išlaidų kompensavimas ekspedicijos dalýviams.*

3. → kompensuoti 3: *Nepanaudotų kasmetinių atostogų kompensavimas nutráukiant dárbo sùtarji.*

kompensuoti, kompensúoja, kompensávo vksm.

1. (kà) atlyginti, apmokéti patirtus nuostolius, žalą, padengti tai, kas prarasta: *Kompensúojamieji váistai iñ medicinos priemonés. Kai kuriø Vakarø Euròpos šalyse pacientems, nukentéjusioms nuõ véžio, kompensúoja krútų implántus. Suñkių kurtumo negálių tûrintiems vaikáms bus kompensúojami dù abiem ausims skirti implántai. Ímoné kompensávo patirtus nūostolius pagal pàteiktus dokumentus.*

2. (kà) išmokéti, padengti darbuotojui išlaidas, patirtas einant tarnybines pareigas: *Kompensuoti komandiruotés [keliònés, dárbo frankių] išlaidas.*

3. (kà) išmokéti, atlyginti už nepanaudotas atostogas: *Darbdavys turi kompensuoti nepanaudotas kasmetinès atostogas.*

kompeteñcija dkt. (1)

1. tam tikros veiklos srities išmanymas, įgûdžių turėjimas, gebéjimas atligli darbà gerai: *Darbūotojų profesinés kompeteñcijos iñertinimas. Jó kompeteñcija labai abejótina. Sociálínés kompeteñcijos – mokéjimas vadovauti komándai, nustatyti jai áiskius tikslus, skàtinti bendradarbiavimą bei atsakomybę.*

2. visuma kurios nors institucijos ar pareigûno teisių ar pareigû, nustatytau tos institucijos statuto ar nuostatû: *Šis kláusimas nepriklauso mûsų skýriaus kompeteñcijai [nejeîna iñ mûsų skýriaus kompeteñciją]. Pône pareigûne, jûs viñsijate sàvo kompeteñcijai! Šiê kláusimai priskirti departameñto kompeteñcijai. Darbūotojo, aptarnáujançio ásmenis telefonu, uždavinys – suteikti ásmens prâšomą iñ tarnýbos kompeteñcijai priklaûsançią informaciją.*

kompetentingai prv.

→ kompetentingas 1: *Kompetentingai atsakyt i pateiktus kláusimus. Šiós įstaigos darbúotojai súgeba kompetentingai sprésti įvairiás problemás. Músų meistrai jums kompetentingai patařs, kaip iširēngti židinj.*

kompetentingas, kompetentinga bdv. (1)

1. gerai nusimanantis: *Kompetentingas klinikos personálas. Įmoné ieško kompetentingo teisininko. Konkúrso dalyviūs vértino kompetentinga komisija. Mókymo centrè siekiame parengti kompetentingus darbúotojus.*

2. turintis teisę spręsti ar daryti: *Kompetentingas teismas. Kompetentinga institucija.*

kompetentingumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kompetentingas 1: *Neabejóju šiós gýdytojos kompetentingumù. Músų klieñtai vértina įmonés darbúotojų kompetentingumą, aptarnávimo greitį bei dárbo lankstumą.*

kompiliācija dkt. (1)

1. ne savo tyrinéjimų rezultatų sujungimas ir pateikimas: *Bakaláuro dárbas laikomas netiñkamu, jéigu jamè aprašytos vadovelinés tiësos, nérà analizës i jūj iþertinimo, neatskleistas studeñto kritinis mästymas, darbè daûg kompiliācijos.*

2. veikalas, parašytas naudojantis kitų autorių skelbta medžiaga ir neturintis savarankiškų apibendrinimų bei interpretacijų: *Lietuviškoji istoriogràfija dažnai ténkinosi kompiliācijomis ið svetimujų rašytų veikalų perifrazémis.* • plg. plagiatas.

kompiliācinis, kompiliāciné bdv. (1)

kompiliacijos pobûdžio: *Tai kompiliācinis dárbas [tekstas]. Kompiliācinis albùmas. Kompiliāciné studija. Kompiliāciné disertacija.*

kompiliāvimas dkt. ppr. vns. (1)

dem. kompiliuoti: *Apkáltinti autorių kompiliāvimu. Už kompiliāvimą dárbas buvo prastai iþertintas.*

kompiliúoti, kompiliúoja, kompiliávo vksm. (ka)

daryti kompiliaciją (2 r.): *Keliöni vadovas parašytas kompiliúojant kitų šaltinių mëdžiagą. Studeñtas magistro darbè kompiliúoja kitų autorių idéjas ið duomenis. Sávo darbuose autore laisvai kompiliávo antikinę ið germanų mitologiją, remesi niékam nežinomais, todël, mânoma, išgalvotais šaltiniais.*

kompiliúotojas, kompiliúotoja dkt. (1)

žmogus, kuris kompiliuoja: *Dálj autorių reikétų vadinti kompiliúotojais. Yra įvairių tipų autoriai: tyrinétojai, cituotojai, kompiliúotojai. Patyré déstytojai iš kañto atpažista kompiliúotojų tekstuò.*

kompiutèrija dkt. vns. (1)

mokslas apie kompiuterius ir jų programinę įrangą: *Kompiutèrijos terminai. Specializuotis kompiutèrijos srityje. Kompiutèrija dár vadinama kompiuterių mókslu. Príevardžiu kompiutèrijoje vadinas prië fáilo vañdo, apibûdinantis jõ tipą (paskirtj).*

kompiùterininkas, kompiùterininké dkt. (1)

kompiuterių specialistas: *Būsimieji veñslo įmonių kompiuterininkai. Jaunyj kompiuterininkų mokyklà. Lietuvos kompiuterinkų sąjunga jùngia Lietuvos kompiuterininkus, kurië dîrba susivieniję ið átskiras sèkcijas.*

kompiuterinis, kompiuteriné bdv. (2)

1. susijęs su kompiuteriu: *Kompiuterinis projektavimas. Kompiuteriné sistemà [apskaità].*

Kompiuterinės žinios. Kompiuterinė komanda. Kompiuterinė įranga. Kompiuterinė lingvistika (kalbot.). Šiuolaikinėmis sėlygomis kompiuterinis raštingumas yra lygiaverčtis gebėjimui rašyti išskaityti.

2. susijęs su technologija ar procesu, kai dalis žmogaus darbo atliekama naudojant kompiuterį: *Kompiuterinis vertimas. Kompiuterinis modeliavimas [projektavimas]. Kompiuterinė leksikografija (kalbot.). Kompiuterinė analizė. Kompiuteriniai žaidimai. Kompiuterinis kalbų mokymasis apima kompiuterinių technologijų tākymą kalbinės mėdžiagos pateikimui, gebėjimų išigūdžių formavimui.*

3. kuriamas naudojantis kompiuteriu: *Kompiuterinė grāfika. Kompiuterinis mēnas.*

kompiuteris dkt. (1)

Įrenginys, sudarytas iš techninės ir programinės įrangos, duomenims priimti, apdoroti ir gautiems rezultatams pateikti: *Asmeninis kompiuteris. Nešiojamas [kišeninis, planšetinis, staliniš] kompiuteris. Kompiuterio pelė [ekrānas, programā]. Dėlti sù kompiuteriu. Turi kompiuterį paleisti iš naujo. Kompiuteriu sprendžiami įvairūs sudėtingi uždaviniai, valdomi dárbo procesai, organizuojamas veřslas, bendrąjama sù žmonėmis, žaidžiam žaidimai, užsakomas prekės, atsiskaitoma už jas. Kompiuteriai naudojami mokymuisi iš mokymui. Måno močiutė nemoka naudotis kompiuteriu.*

kompiuterių piratas, kompiuterių piratė ppr. vyr.

ISILAUZÉLIS: Patyrusiam kompiuterių piratui nesunkū įsilaužti į elektroninį paštą. APIE kompiuterių piratūs, įvykdžiusių šią ataką, kol käs nioko nežinoma.

kompiuterių tiñklas

duomenų perdavimo sistema, jungianti du ar daugiau kompiuterių, jų išorinius įrenginius ir specialius tinklo įrenginius: *Viëtinis [visuotinis, pasauliniš] kompiuterių tiñklas. Pérdoti informaciją kompiuterių tinklui. Didžiausias kompiuterių tiñklas yra internetas. Informacija kompiuterių tinklui pérdoduodama laidiniu, rádio, optiniu ryšiu iš kitaž bûdais. Kompiuterių tinklè patogù keistis informacija, dërti grùpeje, efektyviau panaudoti brangius itaisus.*

kompiuterių virusas

parazitinė programa, prisijungianti prie tam tikrų failų, gaminanti savo kopijas ir jomis užkrečianti kitus failus, galinti pažeisti sistemą, pažeisti arba sunaikinti duomenis, sutrikdyti programų darbą: *Antivirusinė programà aptiñka iš sunaikina kompiuterių virusus. Kompiuterių virusai neigiamai veikia kompiuterius, jų programinę įrangą, dûomenis: užima átmintj, stañdziojo disko talpą, naudója mikroprocesoriaus išteklius, mazina duomenų apdorójimo spaštą. Egzistuoja tûkstančiai kompiuterių virusų, kurië turi tendenciją automatiškai dâugintis.*

kompiuteriukas dkt. (2)

labai mažų matmenų kompiuteris: *Žaidimų kompiuteriukai.*

kompiuterizavimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kompiuterizuoti 1: *Žodýno kompiuterizavimas.*

2. → kompiuterizuoti 2: *Mokylų [bibliotékų] kompiuterizavimas. Vis dëlto nemanaū, kàd visuotinis kompiuterizavimas skâtina kûrybiškumą.*

kompiuterizuoti, kompiuterizuoja, kompiuterizavo vksm.

1. (kà) panaudoti kompiuterius, siekiant kà automatizuoti: *Kompiuterizuotas mokymas. Kompiuterizuoti įmonių āpskaitą. Įmoné kompiuterizavo transpòrto priemonių registravimo procesą. Aprangos dizainas iš technologiniai procesai automatizuojami, kompiuterizuojami, mechanizuojami.*

2. (kà) aprūpinti kompiuteriais, įrengti kur kompiuterius: *Kompiuterizuoti mokyklas. Siekiama kompiuterizuoti káimo bibliotekàs, panaudójant savivaldybés naudótus kompiuterius.*

komplēksas dkt. (2)

1. grupē tos pačios paskirties pastatū: *Architektūrinis kompleksas* (ansamblis). *Pirčių [baseīnu] kompleksas.* *Pastatytī gyvēnamujū namū kompleksq.* *Varžybos výks spòrto kompleksè.* *Feīmu kompleksè pastebéti dūmai, iškvesti gaīsrininkai.* | susijusi veiksmu, reiškinu, ypatybui, daiktū ir pan. visuma: *Strēsq māžinančiu pratimū kompleksas.* *Fiziniu pratimū kompleksas.* *Vitaminu kompleksas.*

2. nepasitikējimas savo jēgomis, savēs suvokimas kaip prastesnio už kitus, savēs smerkimas už klaidas ir pan.: *Atsikratyti [īgūti] kompleksu.* *Kompleksu netūrinti merginā.* *Žmogūs bē kompleksu (apie žmogu, kuris elgiasi natūraliai).* *Ji jaūčia kompleksa dēl išvaizdos.* *Ne īvaryk vaīkui kompleksu!* *Kaip nugalēti paauglīstēs kompleksus?* *Nérā tókio váisto, kuriis išgūdytu visus kompleksus.*

kompleksāvimas dkt. ppr. vns. (1)

šnek. → kompleksuoti: *Tokiā jaūsena kyla iš jūsū kompleksāvimo dēl sāvo kilmēs.* *Ne īauģi šeimōs nariai, artimieji tāvo kompleksāvimā laiko normaliū dalykū?* *Netēkus priekiniu dantū atsirādo psicholōginiu problēmu: nepasitikējimas savimi, kompleksāvimas dēl išvaizdos.*

komplēksija dkt. (1)

kūno sudējimas, išvaizda: *Smūki [stambi] kompleksija.* *Vidutinēs kompleksijos blondīnas.* *Pagal sāvo kompleksiju ji galētū būti plonēsnē.* *Jō kompleksijos žmōgi tōks alkoholio kiēkis niēko nerēškia.* *Kadāngi esū nemažōs kompleksijos, mān priimtinesni dideli automobilīai.*

komplēksinis, komplēksinē bdv. (1)

1. atliekamas taikant kelis veiksmus, derinant kelias ypatybes ir pan.: *Komplēksinis metōdas [gūdymas, projektāvimas, patīkrinimas].* *Komplēksinēs pāslaugos šeimai.* *Specializuotos kompleksinēs pagālbos ceñtrai.* *Komplēksiniu tyrimu stotis,*

2. sudarytas kaip kompleksas; sin. sudētinis: *Komplēksinē statybos brigadā.* *Komplēksinē rūgštis (chem.).* *Komplēksinēs trāšos.* *Komplēksinē virtuvēs īranga.*

komplēksiškai prv.

apimant daugelj susijusi aspektu, traktujant kaip kompleksą (1 r.): *Sprēsti [ištīrti] problemās kompleksiškai.* *Gūdyti ligónius kompleksiškai.* *Komplēksiškai automatizuota gamība.* *Būtina kompleksiškai ivērtinti gālimā pōveikī gamītai eksplotācijā geležiēs rūdā.* | aukšt.: *Tai veřčia kompleksiškiaū žiūréti ī aktualiās žmoniū užimtūmo, kvalifikācijos kēlīmo problemās.* *Ī mókesčiū lengvātū tākymā reikētū žvelgti kompleksiškiaū.* *Atsirañda naujū terminū, leīdziančiu kompleksiškiaū aprašyti šī sudētingā procesā.* | aukšč.: *Kompleksiškiāusiai visā valstībēs ekonōmikā atspīndi beñdrojo vidaūs produkto rodīklis.* *Bioloģinēs īvairovēs pōzīriū rezervātai yrā benē geriausiai ī kompleksiškiāusiai ištīrtos teritorijos Lietuvojē.*

komplēksiškas, komplēksiška bdv. (1)

susidedantis iš daugelio glaudžai susijusiā daliu, sudarantis kompleksą, susijęs su kompleksu, būdingas kompleksui (1 r.): *Komplēksiškas duomenū kaupīmas [rēiskinio suvokīmas].*

Komplēksiška ī sudētinga sriti. *Problemā kañtais būna susijusi sū vienu žmogumi šeimojē, o kañtais jī būna kompleksiška, paliēčianti visq šeimā.* *Girtinas nacionālinio párko darbūotojų kompleksiškas pōzīris ī gamtōs āpsaugā, rūpestis sāugoma teritorija ī jojē ēsančiais kultūros pāveldo objektais.* | aukšt.: *Pasigēsti kompleksišķesnio pōzīriū ī surinktū mókesčiū panaudōjimā.* *Daūgelis dárbo tēisēs klāusimū tamā vis kompleksišķesni.* *Dalyvāvimas tarptautinēse mūgēse mūms suteikia galimybē nuõlat tobuleti ī realizuoti vis kompleksišķesniūs projektūs.* *Šiuolaikinio pasáulio problēmos igáuna vis kompleksišķesnēs formas.*

kompleksiškūmas dkt. vns. (2)

→ kompleksiškas: *Rēiskinio [pōveikio] kompleksiškūmas.* *Šiē tyrimai išsiskiria*

kompleksiškumù. Reikia atgaivinti miškų ūkio tvařkymo kompleksiškumą: veisimas, augimas, kirtimas iš pérdirbimas turi būti vienosė rañkose.

kompleksúotas, kompleksúota *bdv.* (1)

šnek. kompleksų (2 r.) varginamas, negalintis nuo jų išsivaduoti, jų varžomas: *Kompleksúotas vaikas [paaugl̄s, žmogūs]. Kuõ labiau kompleksúotas asmuõ, tuõ jám svarbèsnis apliñkinių vertynimas. Mës tebësame kompleksúoti, nedr̄q̄sūs, prisiliimame nësamas kaltës.*

kompleksúoti, kompleksúoja, kompleksávo *vksm. (dél ko) šnek.*

büti varginamam komplekso (2 r.), negaléti nuo jo išsivaduoti, nepasitikéti savo jégomis, jaustis nejaukiai, suvaržytam, nedristančiam ką padaryti ar kaip pasielgti: *Vaikinas kompleksúoja dël mikčiøjimo [skuñdo]. Anksčiau kompleksavaū, kâd esù storùlis. Nekompleksúok dël sâvo figûros fišvaizdos]. Vaikysteje labai komplexavaū dël atlêpusių ausû.*

komplèktas *dkt. (2)*

viemos paskirties objektų, daiktų, elementų ir pan. rinkinys: *Dárbo [válgymo] frankių komplèktas. Atsuktuvø rañkena sù añtgalių komplèktu. Minkštû balðu komplèktas. Mëtinis laikrašcio komplèktas. Pirkaū dù pâtalynés komplèktus. Planuota į vieną komplèktą sujungti kéturias klasës.*

komplektâvimas *dkt. ppr. vns. (1)*

→ komplektuoti: *Kariúomenës [komándos, rinktinës] komplektâvimas. Informäcijos išteklių komplektâvimo bûdai. Bibliotékų fôndų komplektâvimo šaltiniai. Órlaivio valdýtojas atsâko už órlaivio įgulos komplektâvimą.*

komplektâlis *dkt. (2)*

dem. komplektas: *Sënas minkštû balðu komplèktâlis. Noréciau tõ dailaûs apatinių komplèktâlio. Linînis komplèktâlis – užvalkalai añtklodei, pagálvei iš paklôde.*

komplektukas *dkt. (2)*

dem. komplektas: *Komplektukus kûdikiams sudâro smelinükai trumpomis rankovémis, seilinükai iš kelnýtës. Mažylis àprengtas plónu komplektukù: kelnýtémis iš marškineliiais ilgomis rankovémis.*

komplektúoti, komplektúoja, komplektâvo *vksm. (kâ, kame)*

rinkti vienos paskirties daiktus ar asmenis, norint sudaryti tam tikrą vienetą ar visumą: *Komplektúoti diviziją. Komplektúoti objektuose technologinius frenginius. Komplektúojamosios dâlys. Komplektúojama naujâ vaikû darželio grûpë. Tarptautiné kompanija komplektúoja žvejybinių laivų įgulas.*

komplikâcija *dkt. (1)*

1. aplinkybių susipynimas, susipainiojimas, painumas, padëties pasunkéjimas: *Mótinos iš dukteř sântykių komplikâcija. Jéi nebûs jokių komplikâcijų, pâskola grâžinsime dár šiaiñ mëtais. Derybos výko suñkiai, neapsieita bë komplikâcijų iš intrígu. Kâs galéty pagýdyti tautinių lietuviių užsisklendimą iš visâs sù juôsus iusias dvâsinio gyvénimo komplikâcijas?*

2. ligojio bûklës pasunkéjimas ar nauja liga, kuri yra sergamos ar sirgtos ligos pasekmë: *Dažniáusia gripo komplikâcija – plaûcių uždegimâs. Pô narkozés pacientâ dažnaï pýkina, tačiau komplikâcijų tikimybë nerâ diidelé. Kadângi tulžiès pûslës akménligë sùkelia sunkiâs komplikâcijas, ji turi bûti kuô anksčiau diagnozûojama.*

komplikâvimas *dkt. ppr. vns. (1)*

1. → komplikuoti 1: *Týčinis padëtiës [reikalo] komplikâvimas. | sngr.: Valstýbës tarptautinës padëtiës [sântykių] komplikâvimasis.*

2. sngr. → komplikuoti 2 (sngr.): Péršalimo ligų komplikāvimasis į plaūčių uždegimą. Staigus bronchiito komplikāvimasis į sinusitą.

komplikūotas, komplikūota bdv. (1)

turintis komplikacijų; **sin.** sudėtingas, painus: *Komplikūota padėtis. Komplikūotas gydymas. Kodėl mūsų sánkykiai pastarúoju metu tokié komplikūoti? Pasikeitus valdžiai iš taip komplikūotos derýbos výks dár sunkiau. komplikūota bev.: Tai gan komplikūota. Až jūsų asmeniniamame gyvēnime taip viskas komplikūota?*

komplikūoti, komplikūoja, komplikāvo vksm.

1. (ka) daryti painų, painesnių, sunkinti (padėti, būklę), daryti komplikacijas: *Tai komplikūoja pädėti [politinę situaciją]. Tókes mókesčių didinimas komplikūoja veřlo subjekty veiklą. Kategoriski kraštinumai tik komplikūoja reikalus.* | **sngr.:** *Šių šalių sánkykiai komplikūojasi. Kai apiẽ problemas nèkalbama atvirai, padėtis dár labiau komplikūojasi. Skyrýbos – pàts saváime sudétingas procesas, tačiau jis dár labiau komplikūojasi, jei sutampa su vaiko péréjimu iš vaikystés į paauglystę. Véžio gydymą stipriai komplikāvo vélyvá ligos diagnòzé.*

2. sngr. (i ka) pasunkéti ligai ar be jau esančios, prasidéti kitai ligai: *Slogà gali komplikūotis. Ligà komplikāvosi į plaūčių uždegimą. Gripas dažniáusiai komplikūojasi nusilpusiems, seðgantiems létinémis kvépavimo órganu, širdies iš kraujagyslių ligomis.*

komplimeñtas dkt. (2)

maloni pastaba, pagyrimas, norint suteikti malonumo ar įtiki: *Nuošiðdūs [malónūs, netikéti] komplimeñtai. Sakýti [žarstýti, bérti] komplimentus. Suláukti komplimeñtų [komplimeñto]. Nemégstu komplimeñtų, nemóku jū priimti. Pókalbyje prië kavos puodëlio bùvo apsikeista komplimeñtais. Výrams reikia sakýti netesioginius komplimentus, pagirti jū sprendimų ar veiksmų rezultatus. Jis manè papiðko vieniñteliu komplimentu.*

kompočiùkas dkt. (2)

- 1. dem.** kompotas 1: *Močiûte, ar galí išvìrti serbeñtų kompočiûko?*
- 2. dem.** kompotas 2: *Slývų kompočiûkq išnešiau į rūsi.*

komponàvimas dkt. ppr. vns. (1)

- komponuoti 1: *Púokšcių komponàvimo ménas. Pavéikslų komponàvimo principai.*
- komponuoti 2: *Mùzikos komponàvimo taisýklés.*

komponeñtas dkt. (2)

sudedamoji dalis; **sin.** sandas, démuo: *Kraûjo komponeñtai. Šildymo sistemos komponeñtai. Ekonòminës plétròs komponeñtai. Visi spektaklio komponeñtai – dramatùrgija, mùzika, dekoracijos, áktorų vaidýba bùvo puikiai organizuoti. Bùtinì pàtiekalio komponeñtai – griezineliiais supjáustytí svogùnai, druskà, pipirai. Isimyléjelių diénai – kárštas šokolàdas su aistrą žadinančiu komponentu. Mangànas – daûgelio fermeñtų komponeñtas. Pragmatizmo filosòfijoje visadà reikia išskirti dù tarpùsavyje susijusius komponentus: pažinimo metodą iš tam tikrą tiesos koncepçija.*

komponùoti, komponùoja, komponàvo vksm.

- 1. (ka)** daryti darnią visumą iš dalių, ppr. taikant tam tikras taisykles: *Dailininkas komponùoja pavéikslą. Floristai komponùoja púokštës. Tapýtojas nepripažista daiktų iš jū dalių organiško rýšio, jis komponùoja absoliučiai naują tikrovę. Rašýtojas krýpo į biblinius siuzetus, kuriuôs komponùodavo iš sámonejé gímstančių vaizdinių.*
- 2. (ka)** kurti, rašyti (muzikos kùrinj): *Kompozitorius komponùoja naują simfoniją. Jis nè tik râše dainóms žodžiüs, bét iš komponàvo joms melodijs.*

kompòstas dkt. vns. (2)

organinė trąša iš mikroorganizmų apardytų augalinės ir gyvūninės kilmės medžiagų, sukrautų (sluoksniais ar sumaišytu) į krūvą; sin. pūdinys: *Tręsti daržus kompostu. Visa, käs pūva, kaimynė mėta į kompòsto krūvą. Mėslė, silose iš kompostė sėklos greitai prarañda daigumą. Lāpų iš žolės kompostė pakañka azoto, bet trūksta fosforo iš kālio. Į kompostą dažnai dëdama kálkių, medienos pelenų, kālio iš minerálinių trąšų.*

kompastavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kompostuoti 1: *Sodo iš dažo atliekų kompostavimas. Kompostavimo būdai. Kompostavimo aikštélė [dėžė]. Numatýtoje kompostavimo vietoje aňt pâgrindo paklójamas augalinės kilmės medžiagų (piktžolių, pôpieriaus, šakelių) slúoksnis arbà pâdedama plýtų. Dâžnas sôdininkas, kâd pagreitintų atliekų kompostavimą, jisiveisia sliekų.*

kompôsteris dkt. (1)

prietaisas pažymeti (ppr. praduriant) kontrolės ženklui bilietuose, čekiuose, dokumentuose: *Vienkartinis bilietas pažymimas kompôsteriu. Autobûsuose bûs išmontuoti mechâniniai kompôsteriai popieriniams bilietams žymeti. | prietaisas nuskaityti elektroniniam bilietui: Elektròniniai kompôsteriai. Jéigu jûsų kortélė papildyta elektròniniu bilietu, paliêtus kompôsterj pasigîrs garsinis signâlas.*

komposterúoti, komposterúoja, komposterávo vksm. (kâ, kuo, kame)

žymeti, ženklinti komposteriu: *Komposterúoti bilietą. Geležinkelių mužiøjue mokiniai susipažino sù senoviškais geležinkelinių dárbo frankiais, bagâžo saugyklomis, pâtys bañdë komposterúoti bilietus. Bilietus Lvivo troleibusuose reikéjo komposterúoti mechâniniu kompôsteriu.*

kompstýnas dkt. (1)

vieta, kur kaupiamas kompostas: *Kompostýnq gâlima apsodinti daugiamëciais želdiniai. Lapùs reikia sugrébti iš sukompstúoti nuošalesnèjè vietoje įrengtamè kompstýne. Kai gavaû plastikinę kompöstinę, panaikinaû senus kompstýnus.*

kompòstiné dkt. (1)

dêzë ar duobë kompostui kaupti: *Žolës sukráutos į kompòstinę. Kiekvienamè sodè iš sodýboje turétu bûti beñt vienà kompòstiné. Storësnis šviežiös žolës slúoksnis kompòstinéje sukrîs, suslûgs iš bë óro pradës rûgti. Gyvëntojams nemókamai dalijamos žaliujų atliekų kompòstinës.*

kompòstinis, kompòstiné bdv. (1)

sudarytas iš komposto: *Kompòstinis mišinys [fjûodžemis, substrâtas]. Pabarstýti braškës kompòstine žemë. Kompòstinis žemës mišinys skirtas kapâms apželdinti, aplinkôs želdiniáms tvarkyti, gélëms auginti, žemëi pagérinti.*

kompostuoti, kompostúoja, kompostávo vksm.

1. (kâ) daryti iš ko kompostą (pûdini): *Kaimyné kompostúoja nupjautą žolę, lapùs, smûlkias medžių iš krûmų šakelès, pjûvenas. Kalédinës eglütës smûlkinamos, presúojamos, kompostúojamos. Jéigu kompostúojamos saûsos medžiagos, rekomendúojama jàs sudrékinti vândeniui. Geraî, tvarkingai kompostúojama mâsë maždaûg pô mëtu tâps vertinga orgânine trâša.*

2. (kâ) trësti (dirvâ) kompostu: *Kompostúojant derlingas dirvâs pagérinamas óro laidùmas.*

kompòtas dkt. (2)

1. gérimas iš šviežių, šaldytų arba džiovintų vaisių ir uogų, virtų vandenye su cukrumi ir prieskoniais: *Sausainiûs vaikai úžgeria kompotu. Kûčioms vérdame džiovintų obuoliû kompôtą. Kompôtą gâlite paskäninti apelsinų žievélémis, cinamonu, gvazdikéliais. Aliumininiuose iñduose nerekomendúojama gaminti daržoviu patiekalû, virti vaisių kompotus, virinti pieną.*

2. konservuotas gaminys iš vaisių ar uogų, virtų cukraus sirupe ir sandariai uždarytu stiklainyje ar metalinėje dėžutėje: *Žiēmai virsiu slūvų [výšnių] kompotas*. Agrastą kompotas – puikus būdas išsáugoti šiās nuostabiās úogas žiēmai. Namuosė gamintus kompotus nuolat tikrinkite, ar dangteliu nepradėjo pūstis.

kompotėlis dkt. (2)

- 1. dem.** kompotas 1: *Išvīrti vaikui výšnių kompotėlio. Sodė sū anūkė virsdavome visókius kompotelius – slūvų, obuolių, výšnių.*
- 2. dem.** kompotas 2: *Pasivaišink mano žiēmai virtu agrastą kompoteliu.*

kompotukas dkt. (2)

1. dem. kompotas 1: *Dukrýtė mágsta gérti arbatelės iř kompotukus. Prięš mięgą mažyliai nedúokite jokių saldžių arbátų, kompotukų, sùlcių. Paválgem sóčius pietus, dár šviežių úogų kompotukū užsigardžiāvom.*

2. dem. kompotas 2: *Atnèšk iš rūsio výšnių kompotuko.*

kompozicija dkt. (1)

1. meno kūrinio elementų išdëstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma: *Romāno [eiléraščio, poëmos] kompozicija. Sudétinga [paprastà, išradìng, nepriekaištinga] paveikslo kompozicija. Pästato kompozicija. Simbòliné kompozicija pagrìstà vaizdúojamujų objëktų prasmìnialais ryšiaiš.*

2. muzikos kūrinys: *Džiāzo kompozicijos. Skam̄ba lietuvii áutorių kompozicijos.*

3. užbaigtas savarankiškas dailës (tapybos, grafikos, skulptūros) kūrinys: *Tapýti abstrakciàs kompozicijas.*

4. meno kūriinių kūrimo teorija: *Kompozitorius baigé kompozicijos stùdijas. Mokýkloje igýsite, tapýbos, piešimo iř kompozicijos pâgrindus.*

5. įvairių rūsių ar žanru junginys: *Literatûriné muzikiné kompozicija.*

6. specialiai sudarytas tam tikrų medžiagų, objektų derinys: *Juvelýrinių dirbinių kompozicija.*

Medienos iř rytiëtiškų kvapų kompozicija. Floristé kuria išskirtinès gélių kompozicijas. Pamókysime, kaip susikùrti kalédinę stalo kompoziciją.

kompozicinės, kompozicinė bdv. (1)

1. sudarytas iš kelių nevienodų elementų, sudëtinis: *Kompozicinës mëdžiagos sudarýtos iš rišiklio iř ûzpildo.*

2. susijës su kompozicija (1 r.): *Kritikai pabréžia scènинę pjèsés dinàmiką, sàvitą kompozicinį sprendimą. Pamokoje mòkysitës pastebéti, supràsti mändalų kompozicinius skirtumus iř pràsmę.*

kompozitorius, kompozitoré dkt. (1)

muzikos kùréjas: *Profesionalùs kompozitorius turi specifinių muzikinių bei kùrybinių gebéjimų iř speciàlu išsilàvinimą. Lietuvòs kompozitoriuų sàjunga vienija profesionaliùs Lietuvòs kompozitorius iř muzikologùs. Didžiùlio dëmesio suláuké kompozitorës kùrinys apie ilgesj. Mùzikos tyréjai atriñko geriausius kompozitoriu dárbus.*

komprèsas dkt. (2)

tam tikras gydomasis tvarstis, ppr. iš vatos ar marlës, dedamas ant skaudamos ar sužeistos kùno vietas: *Šildomasis komprèsas. Uždëti saūsq [šaltq] komprèsq. Kiek laikytí ši komprèsq? Šaltas komprèsas dëdamas añt sumuštòs kùno viëtos arbà kraujúojançios nòsies. Sù kompresu ař pô jõ negàlima eiti i lauką ař vësiq pàtalpą. Èsant galvòs skaùsmui, šaltus kompresus gàlima déti añt kaktòs.*

kompresëlis dkt. (2)

dem. kompresas: *Déti šiltus iř šaltus kompreseliùs. Nàkciai añt nudéguisos viëtos uždékite*

jonāžolių aliējaus kompresēļi. Škándus úodui gālima uždēti česnāko kompresēļi. | prk.: *Tai būvo kraujúojanti širdies žaizdā, aňt kuriōs jī dēliόjo viltiēs iř prisiminimū kompresēliūs.*

komprēsijsa dkt. vns. (1)

oro, dujų, garų ar darbinio mišinio suspaudimas variklio ar kompresoriaus cilindre: *Variklio komprēsijs matāvimas. Peř mažā komprēsijs cilindruse dīdina degalū sānaudas. Komprēsijs dīdis paródo beñdrā variklio būklę. Jéi komprēsijs peř mažā, variklio neužvēsite. Vidutinis komprēsijs dīdis benziniņiams iř dyzeliniams varikliams skiriasi.*

komprēsiūkas dkt. (2)

dem. kompresas: *Gýdant akiēs miēži visadā pàdeda šiltas ramunēlių arbātos komprēsiūkas. Aňt mēlynēs gālite uždēti komprēsiūkā sù kañparo aliējumi. Tókio dīdelio skaüsmo komprēsiukū nenumalšīnsi. Vaikui ausyčiū uždegīmas – gál kókius komprēsiukūs reikia déti?*

komprēsorinē dkt. (2)

komprēsoriū pastatas arba patalpa: *Rekonstrúoti komprēsorinē. Komprēsoriū priēziūra. Pastatýta moderni suslēgtū gamtinių dūjų komprēsorinē. Dēl tēchninių priežasčių išjungiamā dár vienā turbinā komprēsorinēje. Apliňk dūjų komprēsorinēs nustātoma apsaugōs zonā.*

komprēsorininkas, komprēsorininkē dkt. (1)

komprēsoriū operatorius: *Dírbti komprēsorininku [komprēsorininkē]. Komprēsorininkas užtikrina nepértraukiamą komprēsoriaus veikimą.*

komprēsorinis, komprēsorinē bdv. (2)

susijēs su komprēsoriū: *Komprēsorinis stūmōklis. Komprēsorinai šáldymo [garū šáldymo] įrenginiai. Dūjų komprēsorinē stotis. Komprēsorinē alyvā yrā chēmiškai iř teřmiškai ýpač atspari alyvā komprēsoriams tēpti iř jū sandarūmui gērinti.*

komprēsoriūs dkt. (1)

tech. įrenginys dujoms (orui, azotui, deguoniui ir pan.) arba garams suslēgti tam tikro dydžio slēgiu ir jiems tiekti: *Stūmōklis [sraigtinis] komprēsoriūs. Óro šáldymo] komprēsoriūs. Komprēsoriū gamyba ýpač paspartējo XX ámžiaus viduryjē pradējus plétotí aviācijos iř kòsminę tēchniką. Áukštas slēgis sudāromas komprēsoriais. Importúojame tīk ýpač pàtikimus iř ekonòmiškus komprēsoriūs.*

kompromīsas dkt. (2)

susitarimas tarp priešingoms nuomonēms ar interesams atstovaujančių šalių, pasiektas abipusēmis nuolaidomis: *Síekti kompromīso. Pasíekti kompromīsą. Léistis [nesiléisti] iř kompromīsūs. Ieškóti kompromīsy. Daūgelis māno, kād tinkamiáusias būdas sprēsti konfliktūs – kompromīsas. Kompromīsas pasiekiamas, kai prieštaráujančios šālys sutiñka atsisakýti daliēs reikalāvimų nepažeisdamos sāvo principu.*

kompromīsinis, kompromīsinē bdv. (1)

sudarantis kompromīsą, susijēs su kompromīsu, abipusēmis nuolaidomis: *Kompromīsinis pasiúlymas. Kompromīsinē politika [stratégija]. Priiñti kompromīsinē sprendīmą. Sudarýti kompromīsinē susitarimą. Pô ilgū debātū būvo rastā kompromīsinē išeitīs. Tai būtū kompromīsinis variántas tařp vienōs iř kitōs kraštutinēs núomonēs.*

kompromīsiškai prv.

sudarant kompromīsą: *Kompromīsiškai susítarta dēl sprendīmo priémimo. Interēsų konfliktas galētu būti išsprēstas kompromīsiškai. Reikia ieškóti sprendīmo, kuris kompromīsiškai témkintų abi pusēs.* | aukšt.: *Kai žmonēms pavýksta atsiribóti nuõ situācijos, jiē liñkē elgtis kompromīsiškiaū.*

Siūlyčiau į šį kláusimą pasižiūrēti rimčiau, atidžiau, kompromisiškiau, kàd bùtų pasiekitas nórmas rezultàtas.

kompromisiškas, kompromisiška bdv. (1)

linkęs daryti kompromisus: *Ganà [labai] kompromisiškas žmogùs. Nekonfliktiška, kompromisiška móteris. Kompromisiški įmonés pártneriai.*

kompromisiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kompromisiškas: *Jis pasižyméjo kompromisiškumù. Tokië valstýbių vadovai àtneša daugiau racionalumo, kompromisiškumo į pasáulio politiką. Mës ženigéme labai dràsų žiñgsnij, pademonstruodami pakantumą kito nùomonei iñ kompromisiškumą.*

kompromitacijs dkt. (1)

savęs žeminimas netinkamu elgesiu ar kitu žeminimas, šmeižimas, nemaloniu žiniu apie juos skleidimas ar netinkamų jų elgesio faktų pagarsinimas: *Valstýbés [valstýbés vadovu] kompromitacijs. Gàli bùti įvairių kompromitacių, juk jië mëistriškai falsifikuoja faktus. Skaičiau apië įvairiàs soviëtmečiu valdžiòs pareigûnų tákytas kompromitacijs. Smogikų veiklà bùvo paremta klastà, kompromitaciomis, reprèsijomis, šantažu, išdavystémis, kankinimais iñ žùdymais.*

kompromitacinis, kompromitaciné bdv. (1)

toks, kuriuo kompromituojama ar siekiama kompromituoti: *Kompromitacinis kàdras.*

Kompromitaciné įkcija [mëdžiaga, nùotrauka]. Siekti kompromitaciiniu tikslu.

kompromitavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kompromituoti: *Valstýbés kompromitavimas. Reñgti kompromitavimo įkcijas. Šiuos įvykius mës vèrtiname kaip šaliës diskreditavimą iñ kompromitavimą. Įmoné užsiima konkureñtu kompromitavimu.* | **sngr.: Šis žiñgsnis apsáugos manè nuo tolësnio kompromitavimosi.**

kompromitùoti, kompromitùoja, kompromitàvo vksm. (ka)

žeminti kieno nors akivaizdoje, pakirsti reputaciją, gerą vardą: *Taï jàq labai kompromitùoja. Prèmijos skyrimas tokiám ãsmeniui kompromitùoja pàciq prèmiją. Šiòs organizacijos kompromitùoja valstýbés pàramą iñ siekiùs.* | **ivr.: Kompromitùojojamoji mëdžiaga.** | **sngr. (kame): Kompromitùotis draugù akysè.** Politikai kompromitùojasi remdamì tókią aferą. Akivaizdù, generàlinis prokuròras pàiniojas iñ kompromitùojasi.

komtùras dkt. (2)

viduramžiai Vakarų Europoje – aukštas katalikų vienuolių karinio ordino pareigûnas, pilies ir jos srities valdytojas: *Komtùro įsäkymu išdavikas bùvo nùbaustas. Peñ kàrq komtùras vadováudavo kariúomenei. Tañp lietùvių kunigáikščių iñ komtùru bùta iñ asmeniniu ryšiu.* Apië dësimt gyvëntoju, Klaipédos komtùrui įsäkius, privalejo tarnauti karinëse pajégose.

komunà dkt. (2)

1. kai kurių valstybių (Belgijos, Italijos, Prancuzijos, Danijos, Norvegijos, Švedijos ir kt.) žemesnysis administracinis teritorijos vienetas: *Aplañkémé keliàs komunàs. Komùnos aukšciausias pareigûnas yrà mèras. Pasvalièciai lañkési vienojè iñ Norvègijos komùnu.*

2. žmonių ar šeimų grupė, kuriuos sieja gyvenamoji vieta, pragyvenimo lèšos, išitikinimai: *Subùrti komùnq. Prisijungti prië komùnos. Gyvënti mažojè komùnoje. Visi komùnos nariai yrà vegetàrai.*

3. viduramžių Vakarų Europoje miestiečių bendruomenè, kovojuusi dèl savivaldos ar jà išsikovojuusi: *Stipriáusios komùnos išliko iki Renesánsu, nòrs daùgelyje jù valdžią pérémé paviëniai valdòvai. Daugumoje komùnų nè visi miesto gyvëntojai bùvo jù nariai. Stipréjant karâliaus valdžiai komùnų reikšmë iñ įtaka mažėjo.*

komunālinės pāslaugas

centralizuotas vandens, elektros, duju tiekimas, būsto šildymas: *Komunālinių paslaugų ceņtras.* Mokesčiai už komunālinas pāslaugas. *Isiskolinimas už komunālinas pāslaugas. Isigijus nekilnōjamajį tuītq, privāloma sudarýti sūtartis sū komunālinių paslaugų teikējais.*

komunāliniai mokesčiai

mokesčiai už komunalines paslaugas: *Komunālinių mokesčių lengvātos. Kai sumóku komunālinius mokesčius, nè kàs iñ liéka iñ peñsijos. Komunālinius mokesčius gālite sumokēti internetū. Kodēl tū nemóki komunālinių mokesčių?*

komunāliniai patogūmai

vendentiekis, kanalizacija, šildymas, elektra: *Bùtas bē komunālinių patogūmu. Apmokēti sáskaitas už komunālinius patogumus. Nuõ XX ámžiaus septiñto dešimtmečio daugiabùciai namañ Lietuvõs miestuose stàtomi sū komunāliniais patogūmais.*

komunālininkas, komunālininké dkt. (1)

komunalinio ūkio darbuotojas: *Lietuvõs komunālininkų iñ atliekū tvarkytojų asociācija. Miesto komunālininkai džiaugiasi šiltomis žiemomis, nès reikia mažiau pinigų sniegui valyti. Savivaldýbē tiñs érkiu užkréstumq, ispēs komunālininkus kruopšciau šienauti žolę.*

komunālinis, komunāliné bdv. (1)

1. susijes su komunaliniu ūkiu: *Komunāliné statýba. Akménés seniūnijos komunāliné tarnýba. Pabradës valstýbiné komunāliné įmoné. Komunāliniai inžinériniai tinklai. Komunālinés atliekos. Devýniasdešimt procēntu miesto gyvénitojų vartója komunālinio vandéntiekio vándezenj.*
2. priklausantis vietas savivaldybei: *Komunālinis bùstas. Tarpukaryje jojè bùvo pastatýti pìgūs, tačiau tvarkingi komunāliniai namañ nepritekliu keñciantiems paryžiečiams.*

komunālinis bùtas

valstybei priklausantis butas, kuriame žmonës ar šeimos buvo apgyvendinami pagal gyvenamojo ploto vienam asmeniui normas, dažnai su bendra vonia ir virtuve: *Žmónés gyvěno susigrûdë ankštuosè komunāliniuose bùtuose. Dažniáusiai vienamè komunāliniame butè gyvěno këletas šeimû ar vienišû žmoniû. Gyvěnant vienamè komunāliniame butè tařp šeimû kildavo konfliktu iñ giñçu. • plg. kooperatinis butas.*

komunālinis ūkis

miesto, gyvenvietés bendruomenés bendrai naudojamas turtas ir jî prižiürinčios, tvarkančios, komunalines paslaugas teikiančios įmonës: *Komunālinio ūkio objektu privatizāvimas. Komunālinio ūkio transpòrtas. Savivaldýbës investicijos į komunālinij ūkij. Lietuvõs komunālininko garbës žénklas gâli bûti įteikiamas nè trumpiau kaip peñkerius metûs komunālinio ūkio srityjè išdirbusiems Lietuvõs Respùblikos piliečiams už ypatingus nûopelnus Lietuvõs komunāliniam ūkiui.*

komunāras, komunāré dkt. (2)

1. 1871 m. Paryžiaus komunos dalyvis: *Paryžiuje dañg komunârû iñ miestièciu žuvuo ar bùvo sušáudyta peñ vadînamajq krùvinajq savaitę. Pô amnèstijos dalis komunârû grîžo į Prancûzijq, kai kurië vél émësi politinës veiklôs.*
2. kovotojas dèl komunistinës santvarkos (vartota sovietiniai metais Lietuvoje aukštinant žuvusij komunistą): *Pamiñklas keturiems komunârams. Tûkstantis devyni šimtai dvidešimt šeštais mëtais kâro lauko teismas už antivalstýbinę veïklą Kaunè mirtiës bausmë nûteisë këturi komunarùs. Dejà, kàs bùvo tiê penki komunârai, kuriû vardù pô kâro bùvo pèrvadinta A. Jâksto gâtve Vîlniuje, archyviniai šaltiniai nenurôdo.*

komūnija dkt. vns. (1)

1. (rašoma didžiaja raide) vienas iš septynių krikščionių sakramentų – ostijos (kai kuriose apeigose – ir vyno) priėmimo aktas: *Pirmoji Komūnija*.
2. (rašoma didžiaja raide) katalikų mišių dalis, per kurią kunigas ir tikintieji priima pašventintą ostią; sin. Eucharistija, Švenčiausiasis Sakramentas: *Katalikai iš stačiatikiai tiki, kad per Komūniją kūnigas iš tikintieji dūnos iš vyno pavidaus priima Jėzaus Kristaus kūną iš kraūjų. Pirmaisiais krikščionybės amžiaus Mišioms būdavo naudojama rauginta paprastą dūona, kurioms kepalėlius mišių pabaigoje per Komūniją sulaužydavo iš išdalydavo tikintiesiems.*
3. OSTIJA: Gauti [priimti, dalinti] komūniją. Per pandemiją mūsų bažnyčioje komūnija tikintiesiems buvo dalijama į rankas.

komunikabilių prv.

taip, kaip būdinga komunikabiliems žmonėms: *Komunikabilių nusiteikęs keleivis.*

komunikabilumas dkt. ppr. vns. (2)

→ komunikabilus: *Igimtas komunikabilumas. Komunikabilumo ugdymas. Komunikabilumū nesiskundžiu, randu kalbą su visais. Komečijos įagenta specialybei žmönės atrenkami pagal šiuos kriterijus: komunikabilumą, pasitikėjimą savimi, įtaigumą, sugebėjimą dalikiškai kalbétis. Dažnai teigiama, kad lyderiu yrą gimstama, tačiau kai kurioms lyderio savýbes – atsakingumą, rýžtą, drąsq. komunikabilumą – galiama išsiugdyti.*

komunikabilus, komunikabili bdv. (4)

linkęs, gebantis bendrauti: *Jis buvo labai komunikabilus, megó pašnekéti. Iš pilkös pelytés tapau komunikabili, savimi pasitikinčia móterimi. Daūgelis vaikų iš prigimties yrą komunikabilus. Siūlome dárba komunikabiliui administratorei. Daūgelis darbdavių liñkė į dárba priimti motyvúotus, komunikabilius, ambicingus darbúotojus.*

komunikacija dkt. (1)

1. bendarvimas, keitimasis žiniomis, mintimis, patirtimi, informacijos perdavimas: *Komunikacijos rúšys. Komunikacijos iš informacijos móksmai. Kalbà – komunikacijos priemonë. Móksliné komunikacija – informacijos apiẽ mókslinių tyrimų rezultatūs kaupimas iš skleidimais.*
2. ppr. dgs. susisekimas, jo priemonës: *Komunikacijos kanálai [linijos]. Tiesti susisekimo komunikacijas. Irengti požeminës komunikacijas. Požeminiai komunikacijų geodézinës nóttraukos.*

komunikacinis, komunikaciné bdv. (1)

1. susijęs su komunikacija (1 r.): *Komunikacinis metòdas. Komunikaciné kalbos funkcija. Komunikaciné kompeteñcija. Komunikacioniai gebéjimai. Informaciniés iš komunikaciniés technologijos. Ugdýti komunikaciinius įgūdžius.*
2. susijęs su komunikacija (2 r.): *Komunikaciné įranga.*

komunikatas dkt. (2)

oficialus pareiškimas, pranešimas: *Priimti komunikatą. Komunikatè kalbama apie Euròpos kultūros strategiją. Gotlando komunikatè pabrëzta, kad visų pasálio lietuvių aukščiáusiasis iš pagrindinių tikslas yrà atkurti nepriklaušomą Lietuvos valstybę. Komunikatù rágina ma užtikrinti nacionálinës energëtikos strategijos tèstinumą. Palúkanų kompensácijs, remiantis Euròpos Komisiros komunikatù, taikoma nè ilgiau kaip šešis ménescius.*

komunistai dkt. dgs. (2)

partija, kurios programa grindžiama komunizmo (2 r.) nuostatomis: *Nebalsuoti už komunistus. Komunistų manifestas [spaudà]. Komunistų pirmatai buvo marksistai.*

komunistas, komunistė dkt. (2)

komunistų partijos narys: *Džiaūgtis niekadā gyvēnime nebūvus komunistū.*

komunistinė talkà

Sovietų Sąjungoje – talka, kurios metu buvo dirbama nemokamai: *Surengti komunistinę talką. Dalyvauti komunistinėje talkoje.*

komunistinis, komunistinė bdv. (1)

pagristas komunizmu (2 r.) ar reiškiantis jo idėjas: *Komunistinė sántvarka [valstybė, vyriausybė, nomenklatūrą]. Komunistinis režimas [áuklėjimas]. Komunistinis rōjus (iron.).*

komunistiškai prv.

taip, kaip būdinga komunistams: *Jaunimas būvo áuklėjamas komunistiškai.*

komunistiškas, komunistiška bdv. (1)

būdingas komunizmui, komunistams: *Komunistiškas pöziūris [mästymas]. Komunistiška dvasià.*

komunizmas dkt. vns. (2)

polit. ist. Karlo Markso skelbta visuomeninė ideologija ir doktrina, pagrįsta utopine idėja, kad kapitalizmą revoliuciniu būdu galima pakeisti visuomenine santvarka, kurioje néra privačios nuosavybės, socialinės nelygybės ir darbo pasiskirstymo: *Sukurti komunizmą. Nekësti komunizmo. Tikéti komunizmù. Komunizmas skélbė privačiós nuosavýbés panaikinimą, bekláses visuomenės sukūrimą.*

komutatorius dkt. (1)

itaisas jungti elektros grandinei: *Elektromechaninis [elektroninis, òptinis] komutatorius.*

Komutatorius naudójamas automátikoje, skaičiavimo, ryšių technikoje iñ kitur.

kon- priešd.

tarptautinė žodžio dalis, reiškianti buvimą kartu, abipusiškumą, proporcingumą, bendrą veikimą (pvz., kontekstas, kontraktas). • plg. ko-.

Konákris dkt. vns. (2)

Gvinėjos sostinė: *Konákris yrà júrų úostas. Konákris įsikúrës prië Atlánto vandenýno. Konákryje išvýstyta automobilių gamýba, náftos pérdirbimas, metálų, medienos apdirbimo, tekstilés, ódos, poligráfijos, chémijos, maisto pramoné.*

koncelebráciajia dkt. ppr. vns. (1)

iškilmingas mišių laikymas dalyvaujant keliems kunigams: *Šveñto Pëtro aikštëjè Ròmoje výko iškilminga koncelebrácia. Koncelebrácioje dalyvávo dëšimt kunigù. Koncelebráciuai vadovávo výskupas.*

koncelebrávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ koncelebruoti: *Mišių koncelebrávimas. Koncelebrávimas pàdeda sutvirtinti kunigù tarnýbinę brolybę.*

koncelebrúoti, koncelebrúoja, koncelebrávo vksm. (kā)

iškilmingai laikyti pamaldas iš karto keliems kunigams: *Prasìdeda iškilmingos mišios, kuriàs koncelebrúoja vyskupai, jiems pàdeda gausùs bûrys kunigù. Pópiežius koncelebruòs mišiàs sù naujais arkivyskupais. Mišiàs aukójo Vilniaus arkivýskupas, koncelebrávo výskupas, seminárijos vadovybé iñ svečiai kunigai.*

koncentrācija dkt. vns. (1)

1. sutelkimas, sukaupimas į vieną vietą, į vienas rankas: *Kapitālo [gamýbos] koncentrācija (ekon.)*. Koncentrācija výksta didinant īmonę arba jüngiantis kelioms īmonėms. Viršijus didžiausią leidžiamąjā koncentrācijā chèminės mēdžiagos poveikis žmonių sveikātai yra žalingas.
2. ištirpytos medžiagos kiekis tirpale arba medžiagų mišinyje: *Flúoro [arseno, mangano] koncentrācija vandenynėje*. Didelė nitrātu koncentrācija vandenynėje. Jei geležių koncentrācija vandenynėje viršija vieną miligrāmą litrė, vanduo įgáuna gelsvai rūsvą spalvą, jamė atsirañda drumzlių.

koncentrācijos stovyklà

politinių kalinių, karo belaisvių, tautinių, religinių, kitokių mažumų grupių, įtariamųjų civilių asmenų, režimo priešinkų izoliavimo ir represijų vieta: *Kaléti [žúti] koncentrācijos stovýkloje. Vokietijoje koncentrācijos stovýklos atsirado valdžią pačius náciams. Koncentrācijos stovyklas per Añtrajį pasaulinį káraq okupúotoje Lietuvose steigé náciai. Atsiminimùs apie Štuthofo koncentrācijos stovýklą paráše teñ kalejës rašytojas Balys Srúoga. Pó Añtrojo pasaulinio káro koncentrācijos stovýklų bùvo įsteigë komunistiniai režimai Ázijoje.*

konceñtras dkt. (2)

1. mat. apskritimas, turintis bendrą su kitais centrą: *Konceñtro ceñtras*.
2. viena kelių dëstomojo dalyko pakopų, vienoda pagrindiniu turiniu, skirtinga dëstymo platumu ir gilumu: *Trečiásis ùgdymo konceñtras. Pagrindinio ùgdymo pirmasis konceñtras. Istorijs mókomasi konceñtrais*.

koncentrātas dkt. (2)

produktas, turintis didesnę vertingų dalių koncentraciją: *Rûdôs koncentrâtas. Sùltys iš koncentrâto. Maisto koncentrâtais. Siè maisto papildai pagaminti iš pomidòru koncentrâto iñ kitu mēdžiagų. Ímonë gamina áplinkai nekenksmingą áušinimo skýscio koncentrâtą. Pagal naudójamą žáliavas, koncentrâto pâskirti iñ paruošimo bûdą skiriamì pietu patiekalû, príeskoniu iñ padažu, pagardu, deseñtu, miltiniu kepiniu, kavos produkty, gérimu, vaiku iñ diétiniu patiekalû, turistu maisto rinkiniu iñ kitu koncentrâtais*.

koncentrâvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → koncentruoti 1: *Kariúomenés koncentrâvimas pasienyje. Mókslo iñ stûdijų institucijų infrastruktûros koncentrâvimas*.
2. → koncentruoti 2: *Dêmesio koncentrâvimas*.
3. → koncentruoti 3: *Píeno komponeñtu koncentrâvimo íranga*.

konceñtrinis, konceñtriné bdv. (1)

turintis bendrą centrą: *Konceñtriniai apskritimai [žiedai]. Konceñtriné literatûros kûrinio kompozicija (veikia vienas pagrindinis veikëjas). Óptiné duomenų laikmenà – diskas, iñ kurî duomenys râšomi iñ skaitomi lázerio spiñduliu, padalýtas iñ konceñtrinius takelius.*

koncentrûotai prv.

susitelkë, sutelktai: *Dîrbkime atsakìngai iñ koncentrûotai. Mokiniai turi gebeti áiškiai, taisyklingai iñ koncentrûotai dëstyti mintis žodžiù iñ raštù. Trijû minùciu trukmës pristatyyme koncentrûotai pateiktà tikrös sékmës paslaptis.*

koncentrûotas, koncentrûota bdv. (1)

1. sutelktas, sukauptas vienoje vietoje: *Koncentrûota prâmoné [rinka]. Gáuti koncentrûotą informacią*.
2. tirštesnis, sutirštintas: *Koncentrûotas tiþpalas. Koncentrûotas skalbiklis [minkštiklis]*.
3. sodrintas (ppr. kalbant apie mineralus): *Koncentrûota rûdà*.
4. turintis daug maistingujų medžiagų: *Koncentrûotas pâšaras*.

koncentrúoti, koncentrúoja, koncentravo vksm.

1. (k_a, kame) rinkti, telkti į vieną vietą: Koncentrúoti kariūomenę pasienyje. Federālinės kariūomenės daliniai koncentrúojasi puolimui trimis pagrindinėmis kryptimis.
2. (k_a) telkti, kaupti (dėmesį, mintis, jėgas ir pan.): Jám sunkū koncentrúoti dēmesi. | neig. (ko): Vaikas nekoncentrúoja dēmesio. | sngr. (i k_a): Jaū kurį laiką labiau koncentrúojamės į šią užduotį. Kūrsuose koncentrúojamės į praktines užduotis. Įmonė koncentrúojasi į aliuminio langų, dūrų, fasadinių sistemų projektavimą iš pardavimūs. Sándezlius nūomojasi daugiau tōs įmonės, kurių koncentrúojasi į pagrindinį savo veřslą bei jō plėtrą.
3. (k_a) daryti tirštą, tirstesnį; sin. tirštinti: Koncentrúoti skystį. | sngr.: Sultys koncentrúojasi natūraliai, uogoms tebėasant anč výnmedžių.
4. (k_a) šalinti nereikalingas priemaišas, sodrinti (mineralus): Koncentrúoti rūdą.

koncēpcija dkt. (1)

1. pažiūrų į kuriuos nors reiškinius sistema: Tiesős [grōžio] koncēpcija. | daikto, reiškinio, proceso ir pan. samprata: Priešmokyklinio ugdymo koncēpcija. Jūs dár netūrite aiškios koncēpcijos šiuo kláusimu. Liberaliós valstybés koncēpcija plėtójama nustātant valdžiós gālių limitūs. NATO stratēginéje koncēpcijoje patvirtinti pagrindiniai veiklós principai, ivertintos naujos grēsmės, pabréztā būtinybē krizēs įveikti arbā valdýti komplēksiškai politinémis, civilinémis iš karinémis priemonémis.
2. kūrinio, sumanymo, projekto, plano ir pan. apmatai: Až jūs jaū susipažinote su šiō įstātymo koncēpcija?

koncēpcinis, koncēpcinė bdv. (1)

sudarantis koncepciją (2 r.): Duomenų bázés koncēpcinė iš detaliój schēmos. Ministérijos specialistai pārengé koncēpcinius pasiūlymus dēl įstātymo įgyvendinimo. Šiuos kláusimus áutorius nagrinéja naujū koncēpciniu pôzīriu.

koncēptas dkt. (2)

daikto ar reiškinio vaizdinys, įsitvirtinės žmonių sąmonėje, atspindintis visos bendruomenės nuomonę apie jį: Tirti vertybės atspindińčius konceptus. Žodžių koncēptai atskleidžia kiekvienos tautōs māstymą. Koncēptų analizé išryškina reikšmių kitimą, jų konkurenciją. Tekstų analizé paródē, kād láisvės koncēptas mūsų sąmonėje keitėsi iš gál nètgi nè vieną kažq.

konceptualiai prv.

koncepcijos (1 r.) atžvilgiu: Gebéjimas konceptualiai māstyti. Tai konceptualiai skirtini dalýkai. Sāvo darbuosè dailininkas konceptualiai išreiškia individuālu pôzīri į gamtōs formas iš reiškinius.

konceptualistas, konceptualistė dkt. (2)

1. konceptualiojo meno šalininkas: Mēnininkas konceptualistas. Konceptualistams svarbiau pati kūrinio mintis, o nè jō atlikimas. Konceptualistai protestuoja priēš vartotojiškā pôzīri į mēnq. Konceptualistams būdingas daiktū kaip mēno objektū neigimas, idėjų, koncēpcijų absolūtinimas.
2. konceptualizmo filosofijos šalininkas: Konceptualistai teigé, kād beñdrosios sāvokos yrā savarañkiškos māstymo formos, netūrinčios atitikmenis objektyviājame pasauliye.

konceptualizāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konceptualizuoti: Sāvokų [mēno] konceptualizāvimas.

konceptualizmas dkt. vns. (2)

1. KONCEPTUALUSIS MENAS: Konceptualizmo kūrėjai teigia, kād mēno esmē glūdi kūrinių idéjose. Konceptualizmo kūrinių idéjos pérteikiamas tekstais, bréziniais, dokumentuojamos fotografijose, vaizdo īrašuose.
2. viduramžių filosofijos pažiūra, aiškinanti, kad bendrosios sāvokos egzistuoja, bet tik žmogaus prote: Konceptualizmas susiformavo XII ámžiuje. Konceptualizmas neigé universaliųj sámpratą.

konceptualizuoti, konceptualizuoja, konceptualizavo vksm. (k)

daryti konceptualų, konceptualesnį: Konceptualizuoti mėnq. Stráipsnių áutoriai istòrinius faktùs, įvykius iš procesùs konceptualizuoja naujoviškai, juos áiskindami platesniamè tarptautiniame kontekstè. Knýgoje nuodugniai klasifikúojami iš konceptualizujomis subjektyviösios sámonës patyrimai.

konceptualumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konceptualus (2 r.): Siô dailininko darbai išsiškilia konceptualumù.

konceptualùs, konceptuali bdv. (4)

1. susijęs su sávokomis: Filosòfija nagrinéja konceptualius kláusimus. | jvr.: Konceptualióji metáfora.
2. susijęs su konceptualizmu filosofijoje ir mene: Minimalistiné konceptuali juvelýrika. Júsų konceptuali kûryba itin unikali, skatinanti mästyti, kupinà jvairių išraiškos bûdų, susijusi sù svarbiomis sociálínemis témomis. | jvr.: Konceptualióji literatúros kritika.

konceptualùsis ménas

XX a. antroje puséje susiformavusi meno rûšis, kuriai bûdinga sávokų, idéju suabsoliutinimas, daiktiskumo neigimas: Jéigu tû domiesi konceptualiúoju menù, bûtinaí nueik i šià pàrodq. Konceptuáliojo ménno kûréjai vadováujasi jisitikinimu, kàd ménno esmë glûdi kûrinių idéjose, todél bet kuri ménininko mintis arbà veiklą gâli tâpti konceptuáliojo ménno kûriniu.

konceñnas dkt. (2), **koncèrnas** (1)

ekon. didelé ükiné struktûra, vienijanti savarankiškas bendroves, kurias sieja bendri interesai, patentų ir licencijų sutartys, bendros mokslinių tyrimų ir gamybinés technologinés programos, glaudi kooperacija: Konceñnu vadováuja didžiáusia ákcine bendróvè arbà specialiai jám valdýti jkurtà kontroliúojančioji bendróvè. I tarptautinj konceñna jeîna jvairių šalių bendróvés. Nuõ rudeñs dárba koncernè pràdeda naujas generálinis dirèktorius.

konceñtas dkt. (2), **koncèrtas** (1)

1. viešas renginys, kuriame atliekami muzikos (kartais ir kitu meno rûšiu) kûriniai: Simfoninés [džiázo] mûzikos konceñtas. Kamerinis konceñtas. Mokinij [darželinukų] konceñtas téveliams. Eiti i konceñta. Bilietai [kvietimai] i konceñta. Reñti koncertus. Skelbiama naujà konceñto vietà iñ datà. Vâkar buvaû vargonų mûzikos koncerte. | prk.: Varliû konceñtas. Klausytis paûkšciu konceñto.
2. muzikos kûrinys solistui arba jü grupei ir atlikéjų kolektyvui (ppr. orkestrui): Konceñtas fortepijónui iñ orkestrui. Kûrti koncertus smuïkui. Lietuvojè daugiáusia konceñtu sukùrta fortepijónui, smuïkui, violonçelei, taip pat yrà konceñtu beveik visiems kitiemis simfoniø orkèstro instrumeñtams.

koncertâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ koncertuoti: Koncertâvimas renginiuosè. Koncertâvimo patirtis. Lauko estradà pritáikyta koncertâvimui. Výras užsíima renginių organizâvimu iñ koncertâvimu. Kunigaî ilgâ laikâ skëptiškai žiûréjo iñ koncertâvimą bažnýciose.

koncertinà dkt. (2)

1. i nedidelę armonikà panašus muzikos instrumentas briaunotu korpusu: Jis grója koncertinà kapèloje. Griežiant vókiškaja koncertinà, išgáunamas skirtingas gařso aükštis. Ángliškoji koncertinà nuo vókiškosios skirasi tuô, kàd tempiant iñ glaudžiant dùmples gařso aükštis nesikeiñcia. Lietuvojè nuõ XX ámžiaus pirmos pùsës koncertinàs dîrbo iñ viëtos meistrain.
2. spiralës pavidalo vielà su aštriomis briaunomis, dažniausiai naudojama karybos, valstybių sienos apsaugos ar riaušių malšinimo tikslais: Koncertinà dár gâli bûti vadînama spirâline pjaunamâja vielâ arbà vielû spirale. Pasienyje sù Baltarusija, siekiant apsisâugoti nuõ neteisétos

migrācijos, jaū nutiestā koncertinā. Koncertīnos ūztvaras īrengtas visuosē jautriāusuose pasienio rúožuose. Pasienio rúožuose, kuř daugiausiai sulaikoma neteisētū migrántų, kariūomenē šiañdien pradējo montuoti koncertiną.

konceřtinis, konceřtiné bdv. (1), **koncērtinis, koncērtiné** (1)

1. susijęs su koncertais, jų organizavimu ir pan.: *Intensyvū koncērtinė veiklā. Konceřtiné organizācija [istaiga]. Koncērtinis miesto gyvēnimas. Važiuoti ī koncērtinę keliōnē. Grùpē dažnai výksta ī concērtinius turūs.*
2. skirtas koncertui: *Koncērtinis klavesinas [fortepijōnas]. Koncērtiniai drabùžiai. Tai ī koncērtinis òperos atlikimas (be scenografijos, be vaidybos ir pan.).*

koncertmēisteris, koncertmēisterē dkt. (1)

1. pianistas, akompanuojantis solistui ar dainininkų grupei: *Koncertmēisteris akompanúoja chòrui. Jī dirbo koncertmēistere sù žymiáusiais Lietuvōs daininiñkais.*
2. orkestro vienarūšių styginių muzikos instrumentų grupės vadovas (ppr. atliekantis solo partijas): *Violončelių grùpēs koncertmēisterē. Koncertmēisteris prižiūri kitūs muzikántus. Didesniuosē simfoniūose orkestruose paprastai būna kēletas koncertmēisterių.*

koncertuotis, koncertuója, koncertávo vksm. (kame, su kuo, kam)

viešai atlikti muzikos (kartais ir kitu meno rūšių) kūrinius: *Chòras koncertávo sù simfoniū orkestru. Šiañdien koncertuōs kamerinis orkestras. Darželinùkai koncertávo senēliams. Kitā ménēj grùpē koncertuōs moderniáusioje šaliēs sâléje.*

koncertuotojas, koncertuotoja dkt. (1)

koncertuojantis muzikos atlikējas: *Ī Lātvijā dažnai atvýksta koncertuotojai iš Lietuvōs. Koncertuotojų gretàs papildē muzikántai iš Lātvijos. Koncertuotojus džiugino gaūsiai susiriñkē miestelių žmónēs.*

koncēsija dkt. (1)

1. vns. leidimas privatiems asmenims ar bendrovēms valdyti ir naudoti valstybēs ar savivaldybēs turtā, teikti viešasias paslaugas, vykdyti ūkinę veiklą, kuri dažniausiai priskiriamā viešajam sektorui: *Koncēsija gamtinių dūjų žvalgýbai. Koncēsijos sutartis [konkùrsas, ātlygis]. Valstybēs žēmē nérà koncēsijos objektas. Koncēsijā suteikiamo nē ilgesniám kaip trisdešimties mētu laikótarpiui. Koncēsijai būdingas tiesioginis ryšys tařp privataūs pártnero iř galutinio naudótojo.*
2. pati tokiai pagrindais organizuota īmonē: *Koncēsija dárbus výkdys iki kitū mētu gālo.*

koncēsininkas, koncēsininké dkt. (1)

kas turi koncesiju: *Derýbos sù gâlima koncēsininke. Koncēsininkas atlēidžiamas nuõ koncēsijos ātlygio mokéjimo. Koncēsininkas bùs átrinktas viëšojo konkùrso bûdù. Koncēsininkas pagal koncēsijos sùtarþi prisüima visq ar didžiąjā dâli sù tókia veiklā susijusios rizikos bei téises iř pâreigas.*

koncēsinis, koncēsiné bdv. (1)

susijęs su koncesija (1 r.): *Koncēsinés veiklôs mòdeliai. Tiltas bùs stâtomas koncēsiniais pagrindaõ. Savivaldybēs kol kàs nérà pajégios parengti jóms naudîngų koncēsinių sùtarčių. Dalis koncēsinių projèktu žlugo.*

kondensācija dkt. (1)

1. šaldomu arba vienu metu šaldomu ir slegiamu garu virtimas skysčiu arba kietuoju kūnu: *Saváiminé kondensācija. Vandeñs garu kondensācija výksta atmosféroje, žēmēs, vandeñs, jvairiū daiktū paviřšiuose. Kondensācija paplitusi gamtojè, jà naudójamasí šaldymo, gēlinimo, mēdžiagų grýninimo īrenginiuose. Kondensācijos metu išsiskiria tóks šilumôs kiékis, kóks bùvo sunaudótas susikondensâvusiai mēdžiagai išgârinti.*

2. cheminė reakcija, kai reaguojant dviem organiniams junginiams atskyla vanduo arba kitoks mažos molekulinės masės junginys: *Kondensacijos reakcija*.

kondensacinė elektrinė

šiluminė elektrinė, gaminanti tik elektros energiją ir naudojanti kondensacines garo turbinas elektros generatoriams sukti: *Elektrėnuose pastatytą didžiausią Lietuvoje kondensacinė elektrinė. Kondensacinė elektrinė naudója branduolinį arba orgāninį kūrą. Dėl neaukštų ekonominiių rodiklių kondensacinių elektrinių pasaulioje státoma mažiau negu termofikacinių elektrinių.*

kondensacinis, kondensacinė bdv. (1)

susijęs su kondensacija (1 r.): *Kondensaciné gāro turbinà [džiovyklà]. Katilè yrà įrengti dū kondensacinių šilumókaičių. Kondensacino termometro veikimas pagrįstas skýscio sočiųjų garu slėgio priklausomybë nuo temperatūros.*

kondensatas dkt. (2)

dujų arba garu kondensacijos produktas: *Kondensato susidarymas.*

kondensatorius dkt. (1)

1. prietaisas su elektrodais elektros krūviui kaupti: *Rādijo imtuvu [antenos, aukštostios [tampos] kondensatorius. Elektrinio kondensatoriaus pagrindinė paskirtis kaupti elektros krūvį. Kondensatoriai dažnai jungiami į batérijas.*

2. šiluminės technikos aparatas, kuriame medžiaga iš dujų (garu) būsenos pereina į skystą arba kietą: *Gāro turbinos kondensatorius – tai specialus šilumókaitis turbinioje panaudótam garui kondensuoti. Kondensatorius naudójamas šiluminiuose iš šaldymo įrenginiuose.*

kondensavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kondensuoti 1: *Garu kondensavimo sistemà.* | **sngl.**: *Garu kondensavimas žiēmą. Kondensavimas yrà savaiminé kondensacija.*

kondensuoti, kondensuoja, kondensavo vksm.

1. (kà, kame) versti skysčiu ar kristalais (garu, dujas): *Katilè kondensuojami vandeñs garai. Turbinioje panaudótas gāras kondensuojamas kondensatoriuje.* | **sngl.**: *Garáms kondensuojantis aukštai dangujè, lašeliai arba lēdo kristaléliai tekiiasi į dēbesis. Žemiau rasòs tāško garu pérteklius kondensuojasi iš susidaro vandeñs lašeliai.*

2. (kà) kondensatoriumi kaupti elektros krūvį: *Kondensuoti elektros enerģiją.*

kondicija dkt. ppr. vns. (1)

1. rodiklis arba norma, kurią turi atitikti kokios nors veiklos objeketas ar subjektas: *Prékés kondicija.* | subjekto ar objekto būklė: *Šiós bendrovës gaminamos plýtos briaunúotos, taisyklingos, geros kondicijos. Jéigu klieñtas pàstebi, kad produktai atkeliavo netiñkamos temperatûros ar kondicijos, jis turi téisę atsisakyti priimti uzsakymą.*

2. žemës ūkio augalu sèklų kokybè: *Kondicija ápima sèklų švarumą, daigumą, drégnumą. Sèklų kondicija turėtų būti tikrinama pavasari. Sèklų kondiciją normuoja valstybiniai standartai.*

3. fiziologiné gyvulio būklė, priklausanti nuo jo šerimo, priežiuros, laikymo, treniravimo, ūkinio naudojimo sąlygų: *Veislíné [darbiné, nupenéjimo, parodiné] kondicija. Svarbiusias kondicijos rodiklis yrà gyvulio imitimas. Kondicijas reglamentuoja valstybiniai standartai.*

kondicinis, kondiciné bdv. (1)

1. atitinkantis kondiciją (1 r.): *Kondicinis drégnumas. Kondiciniai produktai.*
2. atitinkantis kondiciją (2 r.): *Kondiciné sèkla. Kondiciniai grûdai.*

kondicionavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kondicionuoti 1: *Óro védinimo iš kondicionavimo sistemos.*

kondicionieriūs dkt. (2)

1. įrenginys orui kondicionuoti: *Irengti viėšbutyje kondicionieriūs. Kondicionierių valdo iš oro parāmetrus kontroliuoja programuojamas įrenginys su termostatū. Kondicionierių įrengiamai įmonėse, gyvėnamuose namuose, būtuose, ligoninėse, parduotuvėse, auditorijose, sėlėse, įstaigose, transporto priemonėse.*

2. preparatas plaukų būklei ir išvaizdai gerinti, ypač siekiant juos suminkštinti, padaryti blizgesnius ir glotnesnius: *Kondicionieriūs dažytiems [pažeistiems] plaukams. Išplėvus plaukus šampūnū į juos įtrinamas kondicionieriūs iš išskalaujamas. Kondicionierių gąlima naudoti pô kiekvieno plaukų trinkimo. Plaukų kondicionierių padės atstatyti bei prižiūrėti įvairių tipų plaukus.*

kondicionuoti, kondicionūja, kondicionavo vksm. (ką)

1. automatiškai palaikyti reikiamus oro parametrus (temperatūrą, santykinį drėgnumą, švarumą, slėgi ir kt.): *Kondicionuoti órą.*

2. daryti, kad būtų kondicinės, reikiamos kondicijos (kokybės): *Kondicionuoti grūdus priës malimą.*

konditērija dkt. vns. (1)

saldūs maisto produktai su įvairiais priedais: *Konditērijos parduotuvė. Cukriniai šokoladiniai, miltiniai] konditērijos gaminiai. Bè angliavandenių, kai kurių konditērijos gaminiai rūšys turi riebalų, balytymų, vitaminių.*

konditērininkas, konditērininkė dkt. (1)

konditerijos gaminiai specialistas, meistras; sin. konditeris: *Saldžiám stālui konditērininkė pasiūlė ypatingą kėksą. Konditērininkų siūlomi saldainiai patiko mūgės lankytujams. Perkamiáusi konditērininkų gaminiai – šokoladiniai tortai.*

konditērinis, konditērinė bdv. (1)

skirtas konditerijos gaminiams gaminti: *Konditēriniai riebalai [glaistai]. Konditērinis [daras šviirkštas].*

konditeris, konditerė dkt. (1)

konditerijos gaminiai specialistas, meistras; sin. konditerininkas: *Lietuvos restorānu vyriaušiųjų virėjų iš konditerų asociācija. Prekybos centras ieško patyrusios konditerės. Jis dirba konditeriu.*

kondòras dkt. (2)

didžiulis plėšrus Pietų Amerikos (Andų) ar Kalifornijos paukštis plika galva, mintantis dvėseną (ppr. andinis kondoras, *Vultur gryphus*): *Pasáulyje žinomas du kondòrų rūšys – ándinis iš kaliforninis kondoras. Kondòrai lizdūs įsirengia uolose. Viešédama Perù turėjau progą iš arti pamatyti didingus, legeñdomis apipintus kondorūs.*

kondùktorius, kondùktore dkt. (1)

viešojo transporto darbuotojas, kurio pareigos yra parduoti keleiviams bilietus, juos tikrinti ir pan.: *Tráukinio [autobuso, tramvajaus] kondùktorius. Kitadōs jis dirbo troleibuso kondùktore. Tráukinio kondùktore papásakojo, ką svarbiusia atsiminti keleiviams.*

konè dlt.

beveik, bemaž, mažne: *Móterys Lietuvoje gyvëna konè ilgiau negù výrai. Jië skurdo, konè badavo. Ji vélavo, todël ējo greitai, konè bégte.*

Konèktikutas dkt. vns. (1)

valstija Jungtinių Amerikos Valstijų šiaurės rytuose: *Konèktikutas įsikūręs prië Atlánto vandenyno. Konèktikuto miestuose iš miesteliuose gyvëna nemažai lietuvių. Konèktikuto teritorijos didesniajų dalių užima Apalacijų kalnai.*

kôneveikimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kôneveikti: *Nedovanósiu tókio kôneveikimo.*

kôneveikti, kôneveikia, kôneveiké vksm. (ką, už ką, dėl ko)

barti, plūsti, keikti: *Kodėl tū manė kôneveiki? Jős už akių valžią kôneveikia. Tévas kôneveiké sūnų už iššvaistytus pînigus. Ař ilgai dár manė kôneveiksi dėl suplešytų kélnių?*

konfederācija dkt. (1)

1. valstybių sąjunga, kurios narės yra visiškai savarankiškos, ppr. kuriama politiniai, ekonominiai ar kariniai tikslais: *Konfederācijos valstybés nepavalðzios centrínei valðzai.* | (rašoma didžiaja raide) valstybė, sukurta tokios sąjungos pagrindu: *Šveicārijos Konfederācija. Šveicārijos Konfederācijos Kantònų [Nacionāliné] Taryba.*

2. visuomeninių organizacijų sąjunga: *Lietuvōs prāmonininkų [veršlo darbdaviū] konfederācija. Lietuvōs profesinių sąjungų konfederācija. Tarptautinė spòrtinės žuklēs konfederācija (sport.).*

3. XIV–XVIII a. Lenkijoje ir XVI–XVIII a. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje – politinė ginkluota luominė (ppr. bajorų) sąjunga, vykdanti valstybės valdžios funkcijas: *Karāliaus [valstybés gynimo] konfederācija. Valkiniñkų konfederācija. Iš pradžių susidarydavo vaivadijų konfederācijos, vėliau – generālinė konfederācija atskirai Lénkijai iř Lietuvōs Didžiajai Kunigaikštystei. Konfederācijos turėjo savo kariuomenes vâdą.*

konfederācinis, konfederācinė bdv. (1)

1. pagristas konfederacija (1 r.): *Konfederāciné valstybé. Susijungti konfederāciniai ryšiai.*

2. pagristas konfederacija (3 r.): *Visi reikalai konfederāciame seimè buvo sprendžiami pârasta balsû dauguma.*

konferansjé dkt. bendr. nekait.

estrados artistas, kocerto vedėjas, kuris skelbia ir aiškina koncerto programą, užmezga ryšį tarp artistų ir žiūrovų: *Žiūrovùs linksmins patýres [patýrusi] konferansjé. Šmaikščioji [šmaikštùsis] konferansjé. Kažtais konferansjé atlieka savarañkiškus, dažniáusiai kòmiškus, nùmerius.*

konfereñcija dkt. (1)

1. renginys, kuriame susirinkę valstybių, organizacijų, įstaigų atstovai aptaria tam tikrus klausimus: *Tarptautiné móksliné konfereñcija. Trumpóji spaudōs konfereñcija. Dalyváuti [skaityti pranešimą] konfereñcijoje. Výkti ī konfereñciją Itālioje. Reñgti konfereñcijas. Konfereñcija výksta šiojè sâlejë.*

2. to paties profilio institucijų ar sporto komandų asociacija: *Lietuvōs aukštûjų mokýklų rëktorių konfereñcija – tai visuomeniné organizácia, kuriq sudåro šaliës universitétinių aukštûjų mokýklų rëktorai. Kasmêt Rytû iř Vakarû konfereñcijų krepšinio komándos tarpùsavýje susitiñka kelis šimtûs kažtų.*

konfèsija dkt. (1)

TIKYBA: *Mës priklaûsome skirtiñgomis konfesijoms. Šis judéjimas vienija įvairiû konfesiju krikščionis. Už krikščionių vienybę iř taiką pasáulyje meldési trijų krikščioniškujų konfesiju kunigai bei tikkintieji.*

konfèsinis, konfèsiné bdv. (2)

susijęs su konfesija: *Konfèsiniai drabùžiai. Vatikânas siûlo sprésti konfesinius konfliktus taikiai.*

Lietuvōs gyventojų konfesiné sudéti paródyta rëmiantis gyventojų surâšymo duomenimis. Konfesiné pedagògika grindžiamà kurios nôrs religijos ař jôs šakôs mókymu. • **plg.** tikybinis, religinis.

konfeti dkt. vyr. nekait.

smulkûs įvairiaspalviai skridinéliai ar kitokios formos popieriaus gabaléliai, kuriais (ppr. išsaunant) apiberiamai puotos, karnavalo ar kitokios šventès dalyviai: *Spalvótas konfeti lietûs.*

Konfeti patránka. Iššáuti konfeti lazdėlę. Pažérti [paléisti] konfeti aňt žiūrōvų galvų. Vestuvėse netrúko konfeti iř serpantinų.

konfidencialiai prv.

neviešai, niekur neskelbiant: *Prāsymas nagrinéti peticiją konfidencialiai. Isläptinta informācija, žymimā slaptumo žymā „Konfidencialiai“, laikoma rakinamose metalinēse spintose arbà seifuoze. Užpildę žemiau pateiktą formą gālite anonimiškai iř konfidencialiai pranèsti apie īmonés darbutojų ař veiklōs pártnerių galimai výkdomus ař įvýkdytus vidaus ař išorés téisés áktų pažeidimùs.*

konfidencialumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konfidencialus: *Konfidencialumo apsaugà. Paprašyti laikytis konfidencialumo. Užtikrinti informācijos apie asmeñs sveikatos bûklę konfidencialumą. Bûs imamas saugôs priemonių gyventoju surâšymo lâpuose įrašytų duomenų konfidencialumui garantuoti. Dokumento rengéjai įvertina dokumento slaptumą bei konfidencialumą iř nustato atitinkamą žymą.*

konfidencialūs, konfidenciali bdv. (4)

slaptais, viešai neskelbtinas: *Pérdotu konfidenciâliq informâcijâ. Konfidencialûs dokumentai [dúomenys]. Prâsimas leisti naudoti konfidencialius statistinius dúomenis mókslo tikslâms.*

konfidencialù bev.: *Taî yrâ konfidencialù.*

konfigûrâcija dkt. (1)

dalių tarpusavio padëtis ir bendras vaizdas, išsidëstymas: *Elektronu konfigûrâcija. Pakeisti konfigûrâcijâ. Planètos áiskiai skyla i dvi grupës, kai imame lîginti jû konfigûrâcijas, tai yrâ jû regimâsias pâdétis Sâulës átzvilgiu. Sië virtuvës balðai jdõmûs sâvo konfigûrâcija – iš įvairiâsių dalių gâlima sudelioti iki aštûniasdešimties variântu.* | prk. *Jis parâgino sâvo pârtijâ bûti pasiruošusi bet kokioms galimôms politinêms konfigûrâcijoms.*

konfirmâcija dkt. vns. (1)

Evangeliku Liuteronu ir Evangeliku Reformatu Bažnyčiose – tam tikro amžiaus sulaukusiu jaunuoliu po tatybos egzamino samoningai viešai bažnyčioje išpažystamas tikëjimas: *Reñgtis konfirmâcijai. Konfirmâcijos šeñtës pâmaldo. Konfirmâcija praktikúojama daûgelyje protestântų konfesiju. Konfirmâcijos šeñtë mûsų parâpijoje tradiciškai výksta pirmajî birželio sekmâdienj. Katalikybëje iř staciatikybëje konfirmâcijâ atitinkâ Sutvirtinimo sakrameñtas.*

konfirmântas, konfirmânté dkt. (1)

asmuo, kuris ruošiasi konfirmacijai ir ją priima: *Mókyti konfirmântus. Peñ konfirmâcijâ konfirmântai palâminami iř paskelbiami visateisiais parâpijos nariais.*

konfirmûoti, konfirmûoja, konfirmâvo vksm.

atliki, suteikti konfirmacijâ: *Iškilmîngu pamaldû metu bûvo konfirmûoti trys jaunuõliai. Komùnijoje gâli iř yrâ kviečiamî dalyvauti krikštyti iř liuteronu bažnyčioje konfirmûoti nariai.*

konfiskâcija dkt. (1)

teismo nuosprendžiu ar administracine tvarka vykdomas priverstinis turto nusavinimas, atêmimas valstybës naudai: *Atlikti turô konfiskâcijâ. Neteisétai iškirstos medienos, dárbo īrankių iř transpôrto priemonių konfiskâcija. Dažniáusiai konfiskâcija výkdoma valdovo ař valstybës náudai, kâro reikmëms.*

konfiskâcinis, konfiskâciné bdv. (1)

1. susijës su konfiskacijâ: *Konfiskâcinis pôémis. Konfiskâcinés priemonës.*
2. priverstinai nusavinantis valstybës naudai: *Konfiskâciné pinigû reforma.*

konfiskāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konfiskuoti: *Tuerto [automobilio] konfiskāvimas. Króvinio konfiskāvimo āktais. Žmogaūs tēsių apsaugā tākant tuerto konfiskāvīmā.*

konfiskuoti, konfiskuojas, konfiskāvo vksm. (kā)

priverstinai nusavinti: *Konfiskuoti turtą. Konfiskuoti dár keli kelių eismo taisyklių pažeidējus automobiliui. Pareigūnai konfiskāvo trisdešimt litrų naminės degtinės.*

konfliktas dkt. (2)

1. priešingų interesų, tikslų, pažiūrų, siekių ar jų reiškējų susidūrimas, susikirtimas: *Ginklūotas [karinis, tarptautinis] konfliktas. Viešųjų ir privačių interesų konfliktas. Pribréndo [išplieskė, užvirė] konfliktas. Nesikišti [nesivélti] į konfliktą. Numalšinti [nuslopinti] konfliktus. Tařp mótinos ir sūnaus kilo konfliktas. Kuō baigési jūsų konfliktas? Jis véngé konfliktų.* • plg. ginčas, kivirčas.

2. literatūros kūrinio, spektaklio, kino filmo veiksmą plėtojanti priešingybių, prieštaravimų kova: *Drāminij veiksmą plétója pagrindinių personāžų konfliktas. Pjeseje rēgime ámžiną konfliktą tařp gērio ir blögio. Romāno konfliktas atródo dirbtinis, iliuzinis.*

konfliktinis, konfliktinė bdv. (1)

turintis konflikto bruožų: *Konfliktinis elgesys. Konfliktinė situācija [dienā]. Konfliktinis režisiēriau sántykis sù tirkóve. Knýgos pavadinimas kreipia skaitytojā į konfliktinj siužetā.*

konfliktiškai prv.

1. → konfliktiškas 1: *Elgtis konfliktiškai. Itariamójie nebuvò liñkusi bendradarbiáuti sù pareigūnais, bùvo nusiteikusi konfliktiškai, atsisákē atrakinti pátalpas.*

2. → konfliktiškas 2: *Fundamentálus teòriniai dalýkai į práktnius žinýnus eïna suñkiai, pavélúotai ir konfliktiškai.*

konfliktiškas, konfliktiška bdv. (1)

1. linkęs konfliktuoti: *Konfliktiškas žmogùs. Kaip elgtis sù konfliktiškais klien̄tais ar kolègomis?* Gélbétojams pajúryje téko trámyti konfliktiškus poilsiautojus.

2. turintis konflikto bruožų: *Konfliktiška situācija [padétiš]. Konfliktiški sántykiai. Konfliktiškų nesusipratimų mētai. Sutuoktinij skyrybos bùvo konfliktiškos.*

konfliktuoti, konfliktuojas, konfliktāvo vksm. (su kuo, dēl ko)

veltis į ginčus, nesutarti, pyktis: *Konfliktuoti sù valdžià. Sugyvēntiniai dažnai konfliktuodavo, nevéngé taurēlēs. Konfliktuojame sù kaimýnais dēl triükšmo.*

konformistas, konformisté dkt. (2)

žmogus, prisiderinantis prie vyraujančios nuomonës, pažiūrų, esamos tvarkos; sin. prisitaikėlis: *Jis netāpo konformistu. Bičiuliai jā vadina konformistę. Jō téva bùvo tylūs konformistai. Parodà kviēcia diskutuoti apiē soviētmečio konformistus ir maištininkus.*

konformistinis, konformistinė bdv. (1)

susijęs su konformizmu, juo paremtas: *Konformistinio póbudžio visúomenė. Konformistinė pozicija [politika]. Konformistinis teātras rodo tai, kāž žiūrōvai nórmatyti.*

konformistiškai prv.

taip, kaip būdinga konformistams: *Konformistiškai elgtis. Manè labai žeidžia žmonių aklumas ir jū nórmas konformistiškai kitiemis bučiūoti kójas. Sunkū konformistiškai nusiteikusius jaunuoliūs jtiikinti riñktis sāvaji kelią.*

konformistiškas, konformistiška bdv. (1)

1. būdingas konformistams: *Konformistiškas elgesys.*

2. pasižymintis konformizmu, skatinantis ar toleruojantis konformizmą: *Konformistiška visuomenė. Ramūs, konformistiškas, taisyklių aklaž besilaikantis žmogus vargū ar̄ pasieks reikšmingų pér galių.*

konformizmas dkt. vns. (2)

prisitaikėliškas elgesys, pasyvus esamos tvarkos, vyraujančių nuomonų, standartų, stereotipų, tradicijų priemimas veikiant išorinėmis sąlygomis ir aplinkybėmis; sin. prisitaikėliškumas: *Nepasiduoti konformizmui. Konformizmas – tai savo nuomonės neturėjimas ar̄ jōs atsisakymas. Jō nièkas nekaltino konformizmū. Konformizmas nėra igimtà savybę, jis formuoja peñ bendravimą, ugdymą. Konformizmo pözymiai: individualumo nebuvinamas, standartiskumas, pasidavimas manipuliacijoms.*

konfrontacija dkt. (1)

prieštaravimų, įtampos didéjimas ar didinimas: *Konfrontacija tař prezideñto iř vyriausybës. Politinës iř karinës konfrontacijos židiniai. Mäžinti [tëstij] konfrontaciją. Partneryste geriau negù konfrontacija. Pö įvairių boikotų iř konfrontacijų grëžo sántarvë.*

konfrontacinis, konfrontaciné bdv. (1)

sudarantis konfrontaciją, didinantis prieštaravimą, priešiškumą: *Nedaryti konfrontacinių žiñgsnių. Laikytis konfrontacines nûostatos [pozicijos]. Péreiti nuo griežtös konfrontacines politikos į pragmatišką iř nuosaikią.*

konfrontavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konfrontuoti: *Opozicijos konfrontavimas sù valdančiąja koalicija. Kolektívq érzina vadovo dirglùmas iř konfrontavimas sù párteriais nèt tadà, kai nièkas nepúola. Jäunas žmogus susiduria sù daugybë vidinių iř išorinių dilemų, kuriós veikia jõ elgesj iř dažnai pasireiškia konfrontavimu sù visuomenëje priumtomis nòrmomis bei taisyklemis.*

konfrontuoti, konfrontuoja, konfrontavo vksm. (su kuo)

sudaryti konfrontaciją, didinti prieštaravimus, įtampą, bloginti santykius: *Konfrontuoti sù valdžià. Jië nè bendradarbiavo, o konfrontavo. Institucijų vadovai tarpùsavyje konfrontavo.*

konfucianizmas dkt. vns. (2)

senovës kinų filosofo Konfucijaus ir jo sekëjų etinë, socialinë, politinë ir religinë filosofinë doktrina, nagrinéjanti žmonių santykius ir valdymą, raginanti gerbti tradicijas, puoselëjanti pagarbą tévams ir pan.: *Konfucianizmo šaliniñkai. Konfucianizmo kanòninių tekstu rinkinys. Dár studijų laikais jis susidoméjo konfucianizmù. Konfucianizmą, kaip nuoséklią iř sistemišką mästymo mokýklą, pradéjo formuoti Konfucijus, todél Vakaruose ši kryptis vadînama pagal jõ vařdo lotynišką formą.*

konfûzas dkt. (2)

kebli, nemalonai padétis; sin. sumišimas, suglumimas: *Sukélti [patirti] konfûzą. Ištiko anekdotiškas konfûzas. Rezisiérius į ši konfûzą reagavo ramiai.*

konfûzyti, konfûzija, konfûzijo vksm. (ka)

daryti, kad suglumtu, sumištu; sin. gëdinti, gluminti: *Kám tu jí konfûziji?! Manè visq laikq konfûzijo reikalavimas riñktis vieniñtelì variántą iš daugybës. | neig. (ko): Nenóriu kito žmogaus konfûzyti. | sngr.: Jis drovùs, greit konfûzijasi. Kõ dabañ konfûzijiesi?*

Kòngas dkt. (1)

1. ofic. **Kòngo Respùblika** valstybë Vidurio Afrikoje, abipus pusiaujo: *Kòngo sóstiné yrà Brazavilis. Valstybinë Kòngo kalbà – prancûzų. Piëtvakariuose Kòngas prieñna prië Atlánto vandenyno. Kònge pavasarij iř rûdenj bûna dù lietingieji laikotarpiai.*

2. upė Vidurio Afrikoje, įtekanti į Atlanto vandenyną: *Kongas* tėka į šiaurę per plýnaukštęs, vienu ū plačiu slėniu, kitu ū tarpēkliai. Kongas būna vandeninių grúodij. Laiivúo jamuosius Kongo rúožus jüngia gelezinkeliai.

kongiētis, kongiētė dkt. (2)

1. Kongo Respublikoje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Konkurse susipažinaū sù dailià kongietè. Nemažai kongiēcių migrúoja iš káimų į miestus. Daug kongiēcių dirba kasýbos pramonéje. Knýgoje dailininkas pásakoja apiē sàvo draugus kongiecius.*
2. Kongo Demokratinéje Respublikoje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Nemažai kongiēcių dirba kavamedžių iř kakavmedžių plantaciøe. Kongiēciai žvejója Kongo žemupyjè, Tanganikos ezerè.*

kongiētiškas, kongiētiška bdv. (1)

1. bùdingas ar priklausantis kongieciams (1 r.), jų kultúrai ar Kongo Respublikai: *Tradiciiniai kongiētiški gyvénamieji bùstai drébtì iš mόlio, stogai dengti pálmes lāpais arbà šienù. Ilgà laiką kongiētiškos mokýklos priklaüsé misionieriams.*
2. bùdingas ar priklausantis kongieciams (2 r.), jų kultúrai ar Kongo Demokratinei Respublikai: *Kongiētiška drāmblio káulo skulptürà. Kongiētiški moliniai iñdai.*
3. Kongo Respublikoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan...: *Kongiētiška medienà. Pakranteje iř vandenýno šelfe išgaunamà kongiētiška naftà.*
4. Kongo Demokratinéje Respublikoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Kongiētiški deimantai. Kongiētiškos akmenis añglys. Ař teko tåu kada ragauti kongiētiškų ananásų?*

konglomerácia dkt. (1)

atskirų daiktų, objektų ir pan. sujungimas į visumą, kurioje jie išlaiko savo bruozus ir savybes: *Finánsiné konglomerácia. Kooperatyvù konglomerácia.*

konglomerátas dkt. (2)

1. mechaniskas įvairiarūšis junginys, netvarkingas rinkinys, mišinys ar sankaupa: *Negýdomos kárpos gáli plísti, susilieti į didesnius konglomeratùs.*
2. susivienijimas, apimantis daug įmonių, dažnai nesusijusių tiesioginiai gamybiniai, technologiniai ir kitokiai ryšiai: *Įmonių konglomerátas. Susijungti į finánsinij konglomeráta.* Konglomeráta veikia skirtingoje úkio šakosè ař rinkose. Į konglomeráta jeinančios įmonës gáli bùti įvairiòs organizaciniës strukturos iř turéti nevienódą dalvių nuosavybës dàli.
3. nuotrupiné nuosèdiné sucementuota uolienu: *Gařzdo [riedulių] konglomerátas. Kañtai konglomerátuose rañdama áukso, platino, kitu naudinýjų iškasenù. Strévòs kraštovaizdžio draustinyje aplañkeme Lašinių konglomeráta atódangą.*

Kongo Demokrätiné Respublikoa ofic.

valstybè Vidurio Afrikoje: *Kongo Demokrätiné Respubliko – vienà vargingiáusiu pasáulio valstybiu. Kongo Demokrätinés Respublikos sóstiné yrà Kinšasà. Kongo Demokrätinéje Respublikoje nesiliáuja ètniniai konfliktai.*

kongrësas dkt. (2)

1. valstybių, įvairių organizacijų, mokslo ir kt. istaigų atstovų suvažiavimas, susitikimas diskusijoms, debatams: *Tarptautinis geogràfų kongrësas. Pasaulinis kongrësas priës seksuálnių vaikų iñnaudójimą. Dalyváuti kongresè. Výkti į kongrësą.*
2. polit. (K ~) JAV ir kai kurių kitų šalių parlamentas: *Prezideñto istòriné kalbà JAV Kongresè. Kongrësas turi téisę apkaltòs bùdù atstatydinti prezideñtq. Pagrindinés Kongrëso funkcijos: istatymų leidýba, biudžeto priežiura iř tvirtinimas bei výkdomosios valdžiòs kontrôlé.*

kongresmènas, kongresmènè dkt. (2)

polit. Kongreso narys: *Interviù sù įtakinga kongresmenè. Priimti kongresmènų delegaciją.*

Kreipimasis į JAV senatorius iš kongresmenus. Krästo apsaugos ministras dėkójo kongresmènams už pâramą.

konjâkas dkt. (2)

1. vns. stîprus alkoholinis gérimas – vynuogių brendis, pagamintas tam tikrose Prancūzijos vietovėse iš nustatytose vietovėse auginamų baltujų vynuogių: *Konjâkas këletq mêtû brandinamas qžuolinèse statinèse. Konjâkui pavadinimq dâvë Prancûzijos miestas Konjâkas. Konjâkui gaminti dažniáusiai naudójamos vélývojo rinkimo báltosios výnuogés, iš kurių išspáustos súltys greitai saváime fermentúojasi. Jis manè pavaisino prancûzišku konjakù.*

2. šnek. šio gérimo rûšis, gaminama kitose šalyse: *Kavà sù konjakù. Konjâkas gaminamas Itâlicoje, Ispânijoje, Graikijoje, Jugoslâvijoje, Bulgârijoje, Ukrainoje, Moldâvijoje, Arménijoje, Azerbaidžanè iš kituř. Kolekcionierius peřka konjakùs jvairiuosè pasáulio miestuose.*

Konjâkas dkt. vns. (2)

miestas Prancûzijos vakaruose: *Konjâko rôtušé. Konjâko miestè gaminamas konjâkas. Konjakè veikia nè vienas muziøjus.*

konjunktyvitas dkt. ppr. vns. (2)

akies junginės uždegimas: *Úminis [fletinis] konjunktyvitas. Siřgti konjunktyvitù. Dažnai konjunktyvitùs sùkelia vírusai. Infekcinj konjunktyvitq sùkelia baktèrijos ar vírusai, aleñginj – jvairùs alergènai. Aleñginio konjunktyvito pôzymiai: akiû bei vokû niežéjimas, paraudimas, paburkimas, ašarójimas.*

konjunktûrâ dkt. (2)

1. susiklosčiusios aplinkybës, sąlygos, situacija, galinti turëti įtakos kuriam nors dalykui: *Politiné konjunktûrâ.*

2. ekon. sudëtingas ir greitai besikeičiantis ekonominis reiškinys, veikiamas veiksnii, kurių pobûdis, poveikio stiprumas ir kryptis kiekvienoje konkretioje situacijoje yra skirtingi: *Úkio [rinkos] konjunktûrâ. Konjuktûros pôkyčiai [tyrimas]. Sudarýti palañkiq konjunktûrq plétrai.*

konjunktûrinis, konjunktûriné bdv. (1)

priklausantis nuo konjunktûros (1 r.); sin. laikinas, nepastovus: *Konjunktûrinis reiškinys.*

Konjunktûriné politika [pažiûrâ]. Konjunktûrinis kontékstas mûsų veiklai nérâ palankùs.

konklavâ dkt. (2)

1. Kardinolų kolegijos susirinkimas popiežiui išrinkti: *Konklavâ výksta uždarýtoje Sîksto koplyčioje Vatikanè. Konklâvai vadováuja Kardinolų kolègijos dekânas. Konklâvos tradicijâ XIII ámžiuje įvedé pôpiežius Grigâlius X. Nustatýta, kâd konklâvoje dalyváujantys kardinolai bûtu nè vyresni kaip aštúoniasdešimties mêtû.*

2. uždara patalpa, kurioje renkamas popiežius: *Nuô XV ámžiaus konklavâ tâpo Sîksto koplyčia Vatikanè.*

konkordánsas dkt. (1)

sarašas tekstyno eilučių, kuriuose rastas tiriamas žodis ar žodžių junginys: *Konkordánso eiluté. Žodžio vartósenos anâlizé atliktâ rêmiantis konkordánsais iš jvairių tekstynų. Darbè tâikoma tekstynti lingvistikos metòdika – konkordânsų generâvimas iš dîdelio iš reprezentatyvaüs têkstų riñkinio. Analizúojant konkordânsus, išrinkti dažniáusi žodžių junginiai sù tîriamu teřminu.*

konkordâtas dkt. (2)

Apaštalų Sosto ir valstybës tarptautinë sutartis, nustatanti Katalikų Bažnyčios teisinę padëti,

pareigas ir privilegijas toje valstybėje: *Beñdras [daliniš] konkordātas. Nutrāuktas konkordātas iñ diplomātiniai sánkykiai sù Vatikanu. Lietuvos vyriausybė konkordātą sù Vatikanu pasirāšę XX ámžiaus trečiājame dešimtmetyje. Konkordatè įtvirtintas tikybos mokymas visosè mokýklose, patvīrtinta bažnýčios téisé valdýti kilnójamajį iñ nekilnójamajį tuřtq, naudótis mókescių lengvātomis.*

konkrečiai pr.

konkrečiu būdu, tiksliai ir apibréžtai: *Reikia pradéti konkrečiai ruoštis artéjančiai krizei. Ką konkrečiai reikia daryti? Añ dokumente turi būti konkrečiai nuródoma výkdoma veiklą?* | aukšt.: *Kláusk konkrečiau. Tíkimasi, kàd darbdaviai iñ politikai bendraüs konkrečiau. Né vienas mûsų kálbintas astronòmas nesiryžo konkrečiau pranašauti ateitiës.* | aukšt.: *Konkrečiusiai sàvo pàžiúras jis išdésté tamè veikalè. Iñsamiáusiai iñ konkrečiusiai šià neeilinę situacià pakomentàvo ministras. Jùs konkrečiusiai apibùdinote organizacijos lýderj.* • ant. abstrakčiai.

konkretéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konkretéti: *Planù konkretéjimas. Gálime ižvelgti tyrinejimo objektu konkretéjimą. Pagrindinis veiksnys, palaikantis šią išimtij, yrá nòrmos pripažystamos reiksmës konkretéjimas.*

konkretéti, konkretéja, konkretéjo vksm.

darytis konkretiam, konkretesniam: *Atsirañda daugiau patirtiës, konkretéja tikslai. Kituosè vadovëlio skýriuose ùžduotys konkretéja. Rästo darbù tèmos galbùt dár siaurens iñ konkretës.*

konkretybë dkt. (1)

1. konkretus dalykas: *Absträkcija iñ konkretybë. Miëstų iñ rajonu konservàtorių rinkimų programos yrà pàremtos iñ viëtos konkretybëmis. Toliau rašinyje léidžiamasi iñ pasirinktòs tèmos konkretybës.*
2. vns. KONKRETUMAS (1 r.): *Jis dàrësi pavaðges nuô metafizinių absträkcijų, tróško konkretybës, ko nòrs pàprasta iñ negiñcijama, kaip dükart dù keturi.*

konkrètinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konkretinti: *Sålygų konkrètinimas. Núostaty konkrètinimas iñ gríeztinimas. Ùgdymo türinio konkrètinimas mokýkloje. Darbè siekiama palýginti dvi pagrindinès vertimo stratègijas – konkrètinimą iñ apibeñdrinimą.*

konkrètinti, konkrètina, konktètino vksm. (ka)

daryti konkretu, konkretesni: *Konkrètinti ùžduotis [tikslaq]. Siekiame konkrètinti iñ atnaûjinti výkdomu spòrto programu ùgdymo türinj. Atranckos kritérijus tikslinsime, konkrètinsime iñ pildysime.*

konkretùmas dkt. (2)

1. vns. → konkretus: *Atsâkymu [užduotiës] konkretùmas. Pranešimo spaûdai esmë – jõ glauztumas iñ konkretùmas. Komisijos nariai svaðstomoje progràmoje pasigëdo konkretùmo. Jùsų parengtù planù formuluôtése dár stiñga [trùksta] konkretùmo. Tvarkýdamí reikalus, siekite aiškumo, konkretùmo. Jis buvo dalýkiškas iñ mégo konkretumą. Programà pasižými konkretumù.*
2. konkretus dalykas; sin. konkretybë: *Péreikime prië konkretumų. Šikart iñ detalës iñ konkretumùs nesiléisime.*

konkretùs, konkreti bdv. (4)

daiktinis, apčiuopiamas, realiai egzistuojantis, visiškai tikslus ir apibréžtas: *Konkretùs pasiûlymas. Konkreti datà. Konkrečių pavyzdžių anàlizë. Abstrakcijos tiesos nérà, tiesà visuomèt konkreti. Sprendimą leñs konkretùs faktai.* | ivr.: *Konkrečiøjì dailë [poëzija, mûzika]. Konkrečieji spòrtiniai konfliktai (sport).* | aukšt.: *Kuô tikslësnis iñ konkretësnis kláusimas, tuô konkretësnis iñ jî atsâkymas. Vértinimai turi bûti kuô konkretesni iñ detalesni. Gál galéture kalbéti apië konkretesniùs reikalus? Numâtome ateityjè reñgti siauresnës apimtiës iñ konkretesniùs užduočiùs etnogràfinës*

ekspedicijas. | **aukšč.:** Taī pati mūsų dienomis reikalingiausia iš konkrečiausia paramà žmögui. Ši programà – vienā iš konkrečiausių. Paskutinis kalbėtojas pateikė pačius konkrečiausius atsakymus.

konkretù bev.: Viskas tāpo konkretū iš aišku. • **ant.** abstraktus.

konkūras dkt. (2)

sport. KLIŪTINIS JOJIMAS: Šuolio galingumo konkūrai. Dalyváuti [startuoti, nugaléti] konkūrē.

Konkūras – populiarus jojimo spòrto rungtis. Konkūro rezultatas įskaitomas, jei raîtelis sù žirgu įveikia visas maršrutę ēsamas kliūtis.

konkurāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konkuruoti: Įmonių konkurāvimas rinkoje. Universitetas išlaiko áukštas pozicijas pagal konkurāvimą tarptautinėje stūdijų erdvėjè. Politinių pártijų iš jų teikiamų kandidátų rinkimų kampānijos griñdziamos ātviru konkurāvimu.

konkureñcija dkt. (1)

1. varžymasis, rungtyniavimas kurioje nors srityje siekiant to paties tikslu: Pártijų [kandidátų] konkureñcija rinkimuose. Dalyváuti varžybose bë konkureñcijos. Konkureñcija tařp vařtininkų Lietuvojè labai didele.

2. įmonių, privačių asmenų ir kitų ekonominių subjektų varžymasis dèl rinkų: Laisvóji [kapitalistiné] konkureñcija. Kainų konkureñcija. Lýgi [sažininga, negailestinga, žiauri] konkureñcija. Konkureñcija atsirañda, kaî vienojè sféroje veikia iš siekia naudös keli tokią pacią veiklą plétójantys ekonòminiai subjektai. Kaip atsilaikyti vis didéjančios konkureñcijos sàlygomis? Mës siekiame išlaikyti konkureñciją pasáulio rinkose. Nörint išlaikyti įmonës konkureñciją peñnas yrâ bûtinäs.

konkurencingas, konkurencinga bdv. (1)

galintis konkuruoti: Konkurencingi produktai. Gyvulininkystés plétrôs stratègijos tikslas – kurti konkurencingus úkius. Íeškome konkurencingu elektros tiekėjų.

konkurencingumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konkurencingas: Įmonių konkurencingumas. Rúpintis prêkių konkurencingumù. Konkurencingumo tarýbos dárbo tikslas – didinti konkurencingumą iš ekonòmikos augimą Euròpos Sàjungoje.

konkureñcinis, konkureñciné bdv. (1)

susijës su konkurencija: Konkureñcinis pranašumas. Lietuvôs žemës úkio konkureñciniai gebéjimai Euròpos Sàjungos bendrojè rinkoje. Konkureñciné kovà rinkos ekonòmikoje výksta ivairiaiis metòdais.

konkureñtas, konkureñtè dkt. (2)

kas konkuruoja kurioje nors srityje su kitu; **sin.** varžovas: Paaiškéjo visi mûsų šokéjų konkureñtai finalè. Jì pralaiméjo konkureñtei. Valstybè tamþa lýg iš konkurentè komeñciniams bânkams, kurië diktúoja kainas pinigû rinkoje. Pastebéjome, jóg įmonës darbúotojai pérbèga pàs konkurentùs. Šiôs šâlys dârosi vis labiau panâšios į konkurentës negù į sàjungininkes. Nörime dirbtî vienódomis sàlygomis sù konkureñtais iš Euròpos Sàjungos. Grôžio konkûrse jì varžysis sù trisdešimcia konkureñciu.

konkursántas, konkursántè dkt. (1)

konkurso dalyvis: Jaunijų konkursántų pasirödymas. Atriñkti konkursántus. Siemet konkursántai varžysis keliosè kategòrijose. Konkursantes vértino òperos scènos profesionálai.

konkùrsas dkt. (1)

1. varžybos dèl vietos, premijos, diplomo, laureato vardo ar kito apdovanojimo mokslo,

kultūros, sporto, pramogų ir kt. srityse: Tarptautinis matemātikos konkūrsas. Grōžio konkūrsas. Áukšto līglio konkūrsas. Konkūrso nūostatai. Konkūrso dalīvai [organizātoriai, skelbējai, komīsija, žiūrōvai]. Skēlbtī konkūrsq. Dalyvāuti pianistū konkūrse. Reñgti konkūrsus. Apsākymo [rāšinio] konkūrsq laimējo gimnazistas. Laimētojas būvo išrinktas konkūrso būdū. Konkūrse žiuri arbā žiūrōvai reñka geriāusius atlikējus.

2. speciali darbuotojų atranka ī vadovaujančių darbuotojų ir specialistų pareigas: Konkūrsas ī valstybēs tarnybā. Konkūrsas pareigoms [eiti pāreigas]. Pēreiti [laimēti] konkūrsq. Asmuō, laimejēs konkūrsq, tūri tēisē reikalāuti, kād sū juō nē vēliaū kaip peñ dvidešimt dárbo dienū būtū sudarýta dárbo sutartis, išskýrus īstātymu nustatytas īsimis.

konkūrsinis, konkūrsinē bdv. (1)

1. susijęs su konkursu (1 r.): Konkūrsinis filmas [rašinys]. Konkūrsinis finansāvimas. Konkūrsinē programā. Konkūrsiniai egzaminai [bālai].

2. susijęs su konkursu (2 r.): Konkūrsinių pareigū sárašas. Konkūrsinē doktorantūrā. Bendrā stójančių konkūrsinē eile ī dieninēs fórmos stúdijas.

konkurúoti, konkurúoja, konkurāvo vksm. (su kuo, tarp ko, dēl ko)

varžytis, rungtis siekiant to paties tikslu: Konkurúojančios šālys. Īmonē konkurúoja sù kitomis īmonēmis. Šīs bendrōvēs konkurúoja tařp savēs. Daugybē projektių konkurúoja dēl šilumōs tinklī modernizāvimiui skīriamo finansāvimo.

konotācija dkt. (1)

žodžio arba žodžių junginio pagrindinę leksinę reikšmę papildantys semantiniai ar stilistiniai atspalviai: Sistēminē [kontekstinē] konotācija. Daiktāvardžių konotācijos tyrimas. Anksčiaū šis žōdis neigiamos konotācijos neturējo. Tyrimē išskirtos daiktāvardžio reikšmés iñ konotācijos atspīndi lietūvių māstymo stereotipūs.

konsekrācija dkt. ppr. vns. (1)

1. katalikų vyskupo, abato išventinimas: Konsekrācijos žōdziai. Vyskupū bendrijos nariū tam pama peñ sakrameñtinę konsekrāciją. Výskupo konsekrācija suteikia jām gāliq švēntinti, mókyti iñ valdýti.

2. iškilmingas bažnyčios, altoriaus, varpu, liturginių reikmenų pašventinimas: Krekenavōs baziliikos altōriaus konsekrācija. Kātedros konsekrācijoje dalyvāvo Lietuvōs prezideñtas iñ Seimo pímininkas. Iškilminga vařpo konsekrācija vadīnama krikštū, nēs vařpui, kaip iñ žmōgui krikšto metū, suteikiamas kurio nōrs šveñtojo vařdas.

3. katalikų Eucharistijos liturgijos svarbiausioji dalis, per kurią duona (ostija) ir vynas perkeiciami ī Jézaus Kristaus Kūnā ir Kraujā; sin. perkeitimas: Peñ konsekrāciją klūpoma. Pō konsekrācijos pérkeistieji šventieji pavidalai kūnigo iškeliami tīkintiesiems pagārbinti. Ostijos pakylejimas peñ konsekrāciją pradētas praktikūoti XIII ámžiuje.

konsekrāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → konsekruoti 1: Konsekrāvimas výskupu. Bažnyčios hierárchai svařstē naujū vyskupijū kūrimo bei naujū vyskupū konsekrāvimo galimybes.

2. → konsekruoti 2: Bažnyčios konsekrāvimo iškilmē. Miestēlio bendruomenē láukē svarbaūs įvykio – iškilmingo naūjojo bažnyčios altōriaus konsekrāvimo. Varpu konsekrāvimo paprotys žinomas nuô VIII ámžiaus.

konsekrūoti, konsekrúoja, konsekrāvo vksm.

1. (kā, kuo) išventinti (ppr. katalikų vyskupą, abata): Tuō metū jī konsekrāvo výskupu. Wolfgango Amadējaus Mōcarto „Karūnāvimo mišios“ tradiciškai atliēkamos konsekrúojant kardinolūs Vatikanē. Pagāl Kanònų tēisē kiekvienam konsekrúojamam dvāsininkui tūri būti pavestā vyskupijā.

2. (ka) iškilmingai pašventinti (bažnyčią, altorių, liturginius reikmenis): Priēš metūs atstatytoje iñ

konsekrúotoje bažnýčioje – pirméji atlaida. Taž litúrginés taürés, skírtos komùnijai iž konsekrúotam výnui. Naujúosius bažnýčios varpùs konsekruõs Kaišiadoriû výskupas.

konservai dkt. dgs. (2), **konsèrvai** (1)

tam tikru bûdu apdoroti, sudéti į metalinę, plastikinę ar stiklinę tarą, sandariai uždaryti ir tinkami ilgai laikyti maisto produktai: Mésos [žuvū, vašiū, daržoviū, grýby] konservai. Maitintis konservais. Gaminti konservùs. Konservų déžuté. Lietuvøje konservùs pradéta gaminti pež Pirmajj pasaulinj kârą. Ilgai laikomuose konservuose suýra vitamínai.

konservántas dkt. (1)

tam tikra medžiaga, stabdanti rûgimo, puvimo, pelésių, bakterijų dauginimási maisto produkuose ir kt.: Maisto prodùktai bê konservántų. Konservántai prailgina maisto prodùktų iž pašarù vartojimo laiką. Į prodùktą leidžiama déti tîk tiek konservántų, kâd nekeñktu žmonéms iž gyvuliáms.

konservatyviai prv.

1. taip, kaip bûdinga konservatyvių pažiûrų žmonéms: Konservatyviai nusiteikës žmogùs. Lietùviai investúoja konservatyviai – reñkasi žnomas iž sèkmingas bendróves. Lietuvòs senjòrai vis dár liñkë atsiskaityti konservatyviai – grynaissais pinigais. | aukšt.: Visúomené nusiteikusi kur kâs konservatyviai. Nuostolingai veikiantis kredito ûnijų sèktorius turétu konservatyviai vértinti paskolû susigrázinimo galimýbes. Kino žvaigždë noréty, kâd jôs dukrà reñgtysi konservatyviai. | aukšč.: Idomù, kaip ši românų vértins konservatyviáusiai nusiteikë kritikai. Praktika rôdo, kâd į susiklósciusi situacią konservatyviáusiai žiûri bânkai. Peñsijų fondai investúoja konservatyviáusiai.

2. neatliekant operacijos: Liežuvio iž lúpos pasaitéliai – operúoti až gýdyti konservatyviai? Mânoma, kâd iž vaikû apendicitq gâlima gýdyti konservatyviai.

konservatyvokai prv.

taip, kaip bûdinga konservatyvokiemis žmonéms: Jî reñgiasi konservatyvokai. Åktorë apdovanójimų ceremonijose dažnai atrôdo elegántiskai, bêt konservatyvokai. Jîs konservatyvokai žiûri į naujás technològijas,

konservatyvokas, konservatyvoka bdv. (1)

1. gana konservatyvus (apie žmogû): Jîs yrà konservatyvokas žmogùs. Atlikéjams tîko tákytis prië konservatyvokos pùblikos. Net iž naujóviu ieškantys Lietuvòs pirkéjai yrà konservatyvoki.
2. bûdingas gana konservatyviam žmogui: Konservatyvokas pôžiûris [stilius]. Konservatyvoka stratégija. Chòro judešiai atródë kiek konservatyvoki.

konservatyvumas dkt. ppr. vns. (2)

1. → konservatyvus 1: Ši tautà pasižými konservatyvumù. Paaugliai dažnai priešinasi tèvû konservatyvumui. Žvilgsnis į præiti atskleidžia mûsų protévių konservatyvumq.
2. → konservatyvus 2: Istòriné tarpükario Lietuvòs dramatûrgija bûvo atsidûrusi naujumo iž konservatyvumo sánkryzoje.

konservatyvùs, konservatyvi bdv. (4)

1. priešiskas bet kokioms naujovéems, linkës išlaikyti senà tvarką: Konservatyvùs žmogùs. Konservatyvùs mókytojai. Šiä automobilio spałvą reñkasi konservatyvùs pirkéjai. | aukšt.: Tai érzina konservatyvesniùs rinkéjus. Siuntû savitarnos terminalùs išbañdo iž konservatyvesni gyvéntojai. | aukšč.: Mânoma, kâd lietùviai yrà konservatyviáusi bânkų klien̄tai visoje Euròpoje. Elektroninës parduoûtuvés pež pandémijq pritráuké net konservatyviáusius pirkéjus.
2. išreiškiantis priešiskumą bet kokioms naujovéems, kupinas tokio priešikumo: Konservatyvių pažiûrų žmogùs. Konservatyvi pakraipà [taktika]. Konservatyvùs gyvéntojų lûkesčiai. Mës

palaikome konservatyviās vertībes. Tyrimas ātskleidē, kād iš ūzsienio grīžē lietūviai keičia mūsų šaliēs gyvētojų konservatyviās nūostatas. | **aukšt.**: Veřslininko sēkmēs istorija konservatyvesniū pažiūrū žmónes veřčia kraipīti gálvas. Pirmajā varžybā dienā automobilių krōso čempionāto dalīviai laikēsi kiek konservatyvesnēs tāktikos. Jēigu vadovāujatēs konservatyvesnē stratēģija, išvēngsite nūostolių rizikos. | **aukšč.**: Lietūvių kalbā laikytiina konservatyviāusia iš gyvūju indoeuropiēciū kalbū. Skaitmenīnu sprendimų diegimo iš pritālikymo ātžvilgiu statybų prāmonē yrā vienas iš konservatyviāusių vēršlo sēktorū. **konservatyvū** bev.: Taip galvoti yrā konservatyvū. **3.** toks, kuriuo siekiama pataisyti, atgaivinti, tausoti, pagydyti be operacijos: Konservatyvūs gýdymas. Konservatyvū slaugā. Konservatyviōs onkologijos skýrius. Plokšciapédystēs konservatyviōs korēkcijos galimybū ižvertinimas.

konservatizmas dkt. vns. (2)

1. senū tradicijā, papročiā, ipročiā, tvarkos ir pan. laikymasis, siekimas juos atkurti, priešiškumas naujovēms: *Sis žmogūs pasižymi konservatizmū.*
2. visuomeninē politinē ideologija, teigianti tradicijā, tvarkos ir stabilumo išsaugojimā bei puoselējimā, nusistovējusius žmoniā tarpusavio santykius, atsargas ir apgalvotas reformas: *Klasikinis filosòfinio konservatizmo māstýtojas. Konservatizmas atsirādo XVIII ámžiuje Didžiøoje Britānijoje kaip aukštūomenēs ātsakas ī liberalizmā. Konservatizmui būdingas prisirišimas priē tradicinių sociālinių vertībių, iþrastōs gyvēnimo iš dárbo tvarkōs.*

konservātoriai dkt. dgs. (1)

KONSERVATORIŲ PARTIJA: Mamā balsāvo už konservātorius, tētis – už socialdemokratūs. Kās dabař konservātorių pírmininkas? Antram rinkimų turē konservātoriai laimējo trisdešimt mandātu.

konservatorija dkt. (1)

1. aukštoji, aukštesnioji arba vidurinė muzikos mokykla: *Stoti ī konservatoriją. Parýžiaus konservatorija. Mókytis Vilniaus Juðzo Tallat-Kelpšōs konservatorijoje. Konservatorija reñgia kompozitorius, atlikējus, muzikologus, režisieriūs, mūzikos akūstikus, mūzikos vadýbininkus.*
2. tokios mokymo įstaigos patalpos: *Remontuoti [uždarýti] konservatoriją. Violančelininkų iš smuïkininkų repeticijos výksta vakarais konservatorijoje.*

konservatorių partija

centro dešinės politinė partija, remianti privačią nuosavybę ir verslą, stiprią, nacionalinius interesus ginančią uzsienio politiką, siekiant išsaugoti tradicines vertībes: *Konservatorių pártijos programā. Stoti ī konservatorių pártiją. Seimo narē ketina palikti konservatorių pártiją.*

konservatorius, konservatorė dkt. (1)

1. konservatorių partijos narys: *Šis pòstas patiketas jaunam konservatoriui. Savivaldýbių asociācijos vadövas ižertino konservatoriaus pareiškimus dèl mèrų rinkimų. Visi valdantieji žadéjo vieningai palaikyti konservatorés kandidatūrą.*
2. senosios tvarkos, tradicijā šalininkas, naujovių priešininkas, konservatyvių įsitikinimų žmogus: *Ji tikrā konservatorė: skalbia rañkomis, nè skalbyklē.*
3. dailēs kūrinių, archeologinių radinių, dokumentų ir pan. konservavimo specialistas: *Ruôsti archeologinių radinių konservatorių iš restauratorių mokymo programās. Jis yrā garsùs Lietuvos kultūros pamìnklių konservatoriūs.*

konservāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → konservuoti 1: *Vaisių iš daržovių konservāvimo bûdai. Konservāvimo iš maisto šaldymo iñdai. Knýgos apië konservāvimą iš marināvimą. Artéja konservāvimo sezònas.*
2. → konservuoti 2: *Archeologinių radinių [dokumeñtu] konservāvimo problēmos. Auksakalystēs dirbinių konservāvimas. Konservāvimas dažnai susijęs sù restaurāvimu.*

Konservavimas leidzia įtvirtinti išlikusius autentiškus kultūros paminklų pozymius iš sudaro tiukamas slygas juos eksponuoti.

konservuotas, konsevūota bdv. (1)

pagamintas konservavimo būdu (ppr. apie maistą): *Konservuota kiauliena [jautiena].*

Konservuotas kačių édalas. Konservuoti žirneliai [kukurúzai, pomidorai]. Namuosè konservuotą kiaulieną laikykite šaltai.

konservuoti, konservuoja, konservavo vksm.

1. (ka) gaminti konservus – tam tikru būdu paruošti ir apdoroti (ppr. maisto produktus), kad jie būtų tinkami ilgai laikyti, negestų: *Konservuoti grybus [vaisius, mésq, žuvij]. Konservuodami pomidorus gálite naudoti nè tik krienų šaknis, bet iš lapus. Grížusi iš káimo konservuosis agurkùs.*

2. (ka) tam tikru būdu apdoroti architektūros, dailės paminklą, kad būtų sustabdytas ardančiu veiksniu poveikis, būtų fiksuota esama būklė ir pan.: *Konservuoti architektūros paminklus [archeologinius rādinius]. Konservuojami urbanistiniai, architektūros paminklai, sienų iš molbežtinės tapýbos, gráfikos, skulptūros, táikomosios dekoratyvinės dailės kúriniai, rañkraščiai, knýgos, etnográfijos, archeologijos paminklai. Konservuoti iš restauruoti dailės paminklus pradéta ántikos laikais.*

3. (ka) laikinai uždaryti, stabdyti veikimą: *Konservuoti īmonę [gamýklą]. Bendrovė nuo saúsio konservuoja beveik priéš pùsę ámžiaus pastatytą aštuñtajį Lietuvos elektrinę blòką.*

konservuotojas, konservuotoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris konservuoja (1 r.), gamina konservus: *Vaïsių [daržoviy] konservuotojai. Įmonė priimtų iš dárba žuviés konservuotoją. Patýrusios konservuotojos iš uogiënų viréjos dabañ turbút juôksis iš mano recépto.*

2. žmogus, kuris konservuoja (2 r.): *Büvo surengtā jungtiné archeologų, antropolögų, istòrikų iš archeologinių radinių konservuotojų ekspedicija. Sárašo objektais gáli bûti tyrinéjami specialistų – pàveldo konservuotojų, biologų, mëno istòrikų, knygotorininkų.*

konsiliumas dkt. (1)

gydytojų pasitarimas, kuriame tikslinama ligos diagnozé, svarstoma ligonio bùklė, gydymo bùdai ir priemonës: *Dalyváuti tarptautiniame konsiliume. Mèdikai, gydydami suñkų ligónij, vòs nè kasdién šaüké ivairių specialistų konsiliumus. Konsiliumas paparstaí kviëciamas kai neáiski ligà. Konsiliume dalyvávo gydytojas chirurgas, onkològas chemoterapeutas iš onkològas radioterapeutas.*

konsisteñcija dkt. (1)

klampios medžiagos tirštumo laipsnis: *Krëminés konsisteñcijos kúno prausiklis. Skystos konsisteñcijos prodùktas. Pageréjo grietinés konsisteñcija. Nuò kařšcio pasikeitë kosmètikos konsisteñcija.*

konsolidacijā dkt. (1)

1. sustiprinimas, sutvirtinimas: *Téisinés valstybés konsolidacijā.*

2. susivienijimas bendrai veiklai: *Dešiniųjų politinių jégų konsolidacijā. Pritarta atsinañjinančios energètikos īmonių konsolidacijai. Sù premjerù rèktorai aptaré mókslo finansávimą iš universitetų konsolidaciją.*

3. trumpalaikių paskolų pavertimas ilgalaikemis arba neterminuotomis ar kelių ankstesnių paskolų pakeitimas viena suvienodinant mokëjimo slygas: *Konsolidacijos tikslas – supàprastinti iš sutvarkytí valstybés ar privataüs subjekto finánsinius isipareigójimus.*

konsolidacinis, konsolidaciné bdv. (1)

1. susijęs su konsolidacija (2 r.): *Konsolidacinis procèsas. Konsolidaciné vyriausybë. Viceministras atkreipé dëmesj, kàd konsolidacinis procèsas yrà tèstini, brangùs, reikalauja papildomų finánsinių*

įšteklių.

2. susijęs su konsolidacija (3 r.): Konsolidācinė paskolà.

konsolidāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → konsoliduoti 1: Tautōs [bendrijos] konsolidāvimas. Pagálba įgyvendinant valstybēs informācinių išteklių infrastruktūros konsolidāvimq. | sngr.: Politinių jégų konsolidāvimasis. Šis judējmas paspaštino ètninij konsolidāvimq. Kóks bùvo diplomātu pôziûris ī valstybių konsolidāvimasi?

2. → konsoliduoti 2: Skolų konsolidāvimas. Įmonių grùpēs finánsinių atâskaitų konsolidāvimas.

konsoliduoti, konsolidúoja, konsolidâvo vksm.

1. (kā) telkti, vienyti, stiprinti, tvirtinti: Konsoliduoti tai kôs šaliniñkų jégas. Siekiama konsoliduoti bendarvēs ákcijų pakètq. Įmoné konsolidúoja sàvo veiklą užsienyje. | sngr.: Politinés jégos tûri konsolidúotis. Pràmonés sèktorius konsolidúojasi iñ kelia ambicingus tikslus. Lietuvoyè konsolidúojasi internèto žaidimų rinka.

2. trumpalaikes paskolas versti ilgalaikémis ar neterminuotomis arba kelias ankstesnes paskolas keisti viena suvienodinant mokéjimo sàlygas: Konsoliduoti skolàs. Konsolidúojamos pàskolos gâli turéti mókesčių lengvâtum.

konsonánsas dkt. (1)

darnus dviejų ar daugiau muzikos garsų sàskambis: Konsonánso iñ disonánso teorių klasifikâcija. Daùgelis XX ámžiaus mùzikos teorètikų iñ kompozitoriu pripažino konsonánso iñ disonánso sàvokų sàlygiškumq. Mókslininkai teigia, kad žvirbliai gâli áiškiai atskirti konsonánsą nuõ disonánso. • ant. disonansas.

konsonánsinis, konsonánsiné bdv. (1)

darnaus skambesio: Konsonánsinis sàskambis. Konsonánsiné mùzika. Konsonánsiniai akòrdai. Konsonánsiniai iñ disonánsiniai intervâlai. Mažoro iñ minòro sistèmą sudâro konsonánsinës prigimtiës trigarsiai. • ant. disonansinis.

konsòrciumas dkt. (1)

sutartimis paremtas laikinas įmonių, bankų arba įmonių ir valstybinių institucijų susijungimas konkretiemis projektams įgyvendinti ar bendriems tikslams siekti: Konsòrciumo sudétis. Susijungti iñ konsòrciumq. Priklausyti keliami konsòrciumams. Steigtis konsòrciumq. Tapti konsòrciumo nariù. Aukšciausiu lygiu konsòrciumq valðo komitëtai ar direktorių tarybos.

konsòrtas, konsòrté dkt. (1)

valdančiojo monarcho sutuoktinis: Konsòrte dažniáusiai vadînama karaliéné, karâliaus žmonà, nórint jà atskirti nuõ tòs, kuri pati karûnûota kaip valdové. Garbingo ámžiaus princas konsòrtas nusišâlino nuõ daugumôs visuomeninių pareigû. Lichtensteino princas sù princesè konsòrte lañkësi Norvègijoje.

konspèktas dkt. (2)

trumpas (paskaitos, kalbos ir pan.) išdëstymas raštu: Paskaitû [pranešimo] konspèktas. Naudótis konspektu. Konspektè déstomq mëdžiagq papildo skaičiavimo uždaviniai iñ jû sprendimo pavyzdžiai. Yrà këletas naudîngų patarimų, kaip rašyti konspektus, kurië véliau praveřtst mòkantis.

konspektâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konspektuoti: Paskaitôs konspektâvimas. Nuõ konspektâvimo įvařgo rankà. Šis metòdas skâtina mokinių aktývų skaitymą, konspektâvimą, ùgdo gebéjimą bendradarbiáuti.

konspektinis, konspektinė bdv. (1)

trumpai išdėstyta; sin. konspektyvus, glaujas, neišplėtotas: *Konspektinis pamokos plānas.*

Konspektiniai užrašai. Jei sistemingos konspektinės mēdziagos mokinys neturi, tėmoms pasikartoti gali praversti abiturieñtams skirti leidiniai.

konspektyviai prv.

glaustai, trumpai (išdėstant): *Konspektyviai išdėstyta mēdziaga. Trumpai iš konspektyviai pateiktą informaciją būs daug lengviau atsiminti. Analizės išvados išdėstytos argumentuotai iš konspektyviai.*
| aukšt.: *Kuo konspektyviai išdėstykite [aptaikite] šį dalyką. Prašyčiau kláusti iš atsakinéti konspektyviai.*

konspektyvumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konspektyvus: *Knygà pasižymi konspektyvumù. Monografijos konspektyvumą atperka jos informatyvumas, tikslus iš nuoseklus svarbiáusių dalykų iškélimas.*

konspektyvùs, konspektyvi bdv. (4)

trumpai išdėstyta; sin. konspektinis, glaujas, neišplėtotas: *Konspektyvi apžvalgà [ivadini informacija]. Paprasti iš konspektyvūs atsakymai. Naujasis leidinys yrà konspektyvùs, bët turinigas. Ši knygà studeñtamis yrà pernelyg konspektyvi, supaprastinta.*

konspektuoti, konspektuoja, konspektavo vksm. (k)

trumpai raštu išdėstyti, sutraukti turinj, rašyti konspektą, santrauką: *Konspektuoti knygą [paskaitą]. Tyliai sédédavome auditòrijos komputyje iš konspektuodavome. Paskaitą spontaniškai konspektavau nuo pradžiós ligi galo.*

konspiraciá dkt. (1)

1. nelegalios veiklos sistema: *Daug dëmesio skirti konspiraciui.*
2. paslapties išlaikymas, slaptumas: *Kriminalistų automobilis konspiraciujos sumetimais buvo bë skiriamujų policijos ženklų. Aplinkiniai keliasi, laikantis griežčiausios konspiraciujos, ją pasiekë láiskas. Viëtiniai uzsakovai rūpinasi samdomo žudiko konspiraciu, pârenka jám giñklą, suklastotus asmeñs dokumentus.*

konspiraciniis, konspiracine bdv. (1)

1. skirtas konspiracijai ar susijęs su konspiracija (1 r.): *Konspiraciniis bùtas. Konspiraciniis judéjimas. Konspiracine organizacija. Patalpų suteikimas slaptujų tarnybų konspiracienei veiklai organizuoti ar výkdyti.*
2. susijęs su konspiracija (2 r.): *Konspiraciniai gabumai.*

konspiratyviai prv.

laikantis konspiracijos (2 r.): *Žemėlapiuose vadavietė konspiratyviai buvo žymimà kaip darzinė. Operacijs buvo atlikta labai konspiratyviai. Asmuo, reikaláudamas kÿšio, veikë pakañkamai konspiratyviai: buvo keičiamà susitikimo iš pinigų sumà.*

konspiratyvumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konspiratyvus: *Pogrindžio organizacijų konspiratyvumas. Informacijos gavimo konspiratyvumas. Šie partizanai pasižyméjo ypatingu konspiratyvumù.*

konspiratyvùs, konspiratyvi bdv. (4)

vykdomas ar veikiantis slaptai: *Konspiratyvùs dárbas [susirašinéjimas]. Konspiratyvi organizacija. Dalyváuti konspiratyviamè susirinkimè. Skaitau ataskaitas apië sùrengtus konspiratyvius susitikimus.* | aukšt.: *Tais mëtais buvo sukurtà konspiratyvèsne sistemà. konspiratyvù bevr.: Tai labai konspiratyvù, pásakoti niéko negaliù.*

konspirātorius, konspirātorē dkt. (1)

žmogus, kuris laikosi konspiracijos, ja išmano: *Prāstas [neblōgas] konspirātorius. Gerā konspirātorē. Jis garsējo kaip puikūs konspirātorius. Tāpti konspirātoriumi. Konspirātorai kontrabāndines cigaretēs slēpē rakinnamose prekybos ceņtro daiktū spintēlēse.*

konstánta dkt. (1)

mat. pastovusis dydis: *Apskritīmo ilgjo iž skersmeñs sāntykis yrā konstánta. Konstántos dýdis nebūtinai yrā žinomas.*

Konstantinòpolis dkt. vns. (1)

istorinis Stambulo miesto pavadinimas: *Konstantinòpolio užemimas [žlugimas]. Konstantinòpolis bùvo vienas didžiausių vidùramžių miestų. Konstantinòpolyje ilgq laikq nebùvo nē vienõs bažnýcios, dedikúotos Diëvo Mótinai.*

konstatāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konstatuoti: *Fākto [fāktinių aplinkybų] konstatāvimas. Smegenū mirtiēs konstatāvimas. Kaip suprasti jūsų konstatāvimą, kād ieškinys nepāgrīstas?*

konstatūojamasis sakinys

sakinys, kuriuo kalbētojas praneša apie kokj nors įvykj ar reiškinj, kā nors teigia arba neigia; sin. tiesioginis sakinys: *Kalbojē daugiáusia konstatūojamujų sakinij. Konstatūojamujų sakinij intonācija rami. Pagāl komunikācīnē pāskirti konstatūojamieji sakiniai geriáusiai atitiñka politinēs spaudōs informācijos iž komentāro žánru reikalāvimus.* • plg. klausiamasis sakinys, šaukiamas sakinys.

konstatūoti, konstatūja, konstatāvo vksm. (ka)

teigt esant neabejotinā, tikrā: *Konstatūoti fāktq. Gýdytojai konstatāvo miřtj. Gripo epidēmija konstatūota dár trijuosē rajōnuose. Konstatūojame, kād rinkējū aktyvūmas vis mažēja.*

konstitūcija dkt. (1)

1. teis. pagrindinis valstybēs įstatymas, nustatantis jos santvarką: *Lietuvōs Respùblikos Konstitūcija. Priūm̄ti konstitūcijā. Konstitūcijos tēisinē galiā. Konstitūcijos pataisā yrā pačiojē konstitūcijoje dāroma pataisā, ō kai konstitūcijos pāmatu taísomas kóks kitas įstatymas až dár kas nōrs, tokiā pataisā vadintina konstitūcine.*

2. kūno sudējimas, jo daliu ir ypatybų proporcijos: *Konstitūcijos tīpai. Žmogaūs [gyvuliū] konstitūcija. Silpnōs konstitūcijos organizmas. Žmogaūs konstitūcija dažniáusiai skirstoma pagāl kūno formā, siejant jā su fizioloģinēmis funkcijomis, elgesiu iž pólunkiu ī ligās.*

konstitūcinis, konstitūciné bdv. (1)

susijęs su konstitucija (1): *Konstitūcinē téisē. Lietuvōs Respùblikos konstitūciniai veiksniai. Konstitūciniame Teismē bùvo pristatýta Konstitūcijos šimtmečiui skirtā kolèkcinē monetā.*

konstitūciškai prv.

pagal konstitucijā (1 r.): *Valstybē konstitūciškai ipareigota ténkinti visúomenēs pōreikius. Taž nérā konstitūciškai patēsinama aplinkybē. Lietuvōs energētinis saugūmas iž patikimūmas pripažīntas konstitūciškai svarbiu tikslu iž visúomenēs interesū.*

konstitūciškas, konstitūciška bdv. (1)

atitinkantis konstitucijā (1 r.): *Priūm̄ti konstitūciškus sprendimūs. Seīmas turētū nusprēsti, až tóks reikalāvimas yrā konstitūciškas. Ši įstatymo pataisā yrā konstitūciška. konstitūciška bev.: Visa tai yrā teisēta iž kostitūciška. Dalyvauti rinkimuose yrā piliētiška iž konstitūciška.*

konstituciškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konstituciškas: Neabejoti teisės įkto konstituciškumą. Konstitucinis Teismas išsius nagrinėti referendumo konstituciškumą.

konstravimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konstruoti: Drabužių [prietaisų, baldų, lektuvų] konstravimas. Kompiuterinius konstravimus. Mašinų elementai iš jų konstravimas. Gaminio konstravimo etapai.

konstrukcija dkt. (1)

1. transporto priemonės, mechanizmo, įrenginio dalų sutvarkymas, struktūra, sąveika: Stabdžių [variklio] konstrukcija. Dūjų skirstymo mechanizmo konstrukcija. Naujos konstrukcijos automobilis.

2. statinio sudedamoji dalis ar jų grupė, turinti vieną paskirtį ir pan.: Laikančios [atitvarinė] konstrukcija. Senovinė stogo konstrukcija. Projektuoti [montuoti] statybines konstrukcijas. Įmonė gamina įvairias gelžbetoninės [metalo] konstrukcijas.

3. sintaksės vienetas, sudarytas iš dviejų ar daugiau gramatiškai susijusių dėmenų: Dalīvius, pūsdalyvių iš pādalyvių konstrukcijos. Konstrukcija apima sakinius, savarañkiškų žodžių junginius, nesavaranañkiškų žodžių junginius su savarañkiškais. Prielinksnis kartu su linksniu sudaro prielinksnių konstrukciją.

konstrukcinis, konstrukcinė bdv. (1)

skirtas konstrukcijoms ir pan. gaminti: Konstrukcinės mėdžiagos. Konstrukcinis plienas [betonas]. Konstrukcinė mediena. Konstrukciniai mėdvaržčiai [mėdsraigčiai]. Konstrukcinis vamzdžiūs gamina iš konstrukcinio plieno.

konstruktas dkt. (2)

mintyse sukurtas dalykas, abstrakti teorinė savoka, vartojama neištiriamiem, neišmatuojamieims dalykams, reiškiniams apibūdinti: Teorinis konstruktas. Konstrukto aprašymas pàdeda analizuoti iš suprasti reiškinį. Konstrukto aprašymas griñdziamas móksline teorijs. Kodėl lytis kaip socialinis konstruktas yrà tokia problema? Stráipsnyje aptariami sùomiško kultûrinio tapatumo komponentai, analizuojamas šiaurietiškas kultûrinis konstruktas.

konstruktyviai prv.

taip, kad duotų teigiamų rezultatų, būtų naudinga: Konstruktyviai mąstyti [elgtis]. Teisėjai privalo diskutuoti konstruktyviai iš pagarbiai. Ar opozicija dirba konstruktyviai? | aukšt.: Dirbkime kuô konstruktyviai. Gálima bendradarbiáuti konstruktyviai. | aukšt.: Mës patařsime iš pakonsultuose, kaip kiekvienoje situaciøe elgtis konstruktyviusiai. Tai viena iš aktyviusiu iš konstruktyviusiai veikiančiu visuomeniniu organizaciju. • ant. destruktyviai.

konstruktyvistas, konstruktyvistė dkt. (2)

konstruktyvizmo krypties astovas ar sekëjas: Konstruktyvistai pagrindë soviëtinio dizaino iš moderniøios architektûros principus, užmezgë ryšiùs su Euròpos šaliù modernistais. Konstruktyvistų kûrybai bûdinga lògika, tikslingumas, racionalumas, pramoninių mėdžiagų, tèchninio apdorójimo estetizavimas, pramoniniù bûdù pagamintų elementų naudojimas. Lietuvoje konstruktyvistų veiklą doméjosi trečiafrontininkai.

konstruktyvizmas dkt. vns. (2)

XX a. pr. rusų architektûros, taikomosios dailës, literatûros kryptis, kuriai bûdinga racionalumas, tikslingumas, paprastumas, abstrakcijos formos: Skleisti konstruktyvizmo idéjas. Daugumà konstruktyvizmo kûrinių susiję su to mëto ideologija. Konstruktyvismas paplito iš kitos Euròpos šalys: Vokietijoje, Prancuzijoje, Didžiøoje Britanijoje. Konstruktyvizmo literatûros kalbojë

vartojami techniniai terminai, žargonas, atsisakoma lyrinių emocijų, eksperimentuojama su forma, dažnai į eileraščius įterpiamai praziniais pāsakojimai.

konstruktyvumas dkt. ppr. vns. (2)

→ konstruktyvus 1: Siekti konstruktyvumo. Bendradarbiavimo [dialogo, mąstymo] konstruktyvumas. Abiejų šalių sėptykiai grindžiamai konstruktyvumui. • ant. destruktyvumas.

konstruktyvus, konstruktyvi bdv. (4)

1. duodantis teigiamų rezultatų, pateikiantis ką nors nauja: Konstruktyvus dárbas. Konstruktyvi veiklą [mintis]. Užmègztį konstruktyvų dialögą. Láukti konstruktyvaus sprendimo. • ant. destruktyvus.

2. išryškinantis esmę, turintis aiškią formą: Jō piešinys konstruktyvus, tiksliai pérteiktos detālės. Šiē kalvystės dirbiniai konstruktyvūs, racionálūs.

konstruktorius¹ dkt. (1)

vaikų žaislas – rinkinys dalių, detalių, iš kurių montuojamos įvairios figūros, mašinos, statiniai ir pan.: Edukacinis konstruktorius. Vaikas užsimanė konstruktoriaus. Rinkinyje rásite įvairių konstruktorių schemas. Jeigu nórите, kąd vaikas konstruotų vienas pats, vénkite sudétingų konstruktorių.

konstruktorius², konstruktore dkt. (1)

specialistas, kuris konstruoja transporto priemones, mechanizmus, pastatus ar jų dalis ir kt.: Sklandytuvų [sraigtasparnių, sportinių automobilių] konstruktorius. Dírbti giñklų [seifų] konstruktoriumi. Jaunystėje tėko dírbti iš dekoratore, iš lélių konstruktore.

konstruoti, konstrúoja, konstrávo vksm. (ką, iš ko)

kurti (ko) konstrukciją, daryti apskaičiavimus, bréžinius: Konstruoti automobilį [drabužius, prietaisą]. Dailininkė iš metalo konstruója figūras. Niujörke kūriantis ménininkas skulpturās konstruója iš rastų daiktų.

konsulas, konsulė dkt. (1)

1. valstybės pareigūnas, užsienio valstybėje ar jos dalyje (konsulinėje apygardoje) atstovaujantis savo valstybės ir jos piliečių teisiniams, ekonominiams, kultūriniams interesams: Jis buvo paskirtas Lietuvos Respublikos konsulu Seinuose. Etatinis konsulas – valstybės pilietis, dírbantis valstybės tarnyboje iš už konsulinių funkcijų výkdymą gáunantis algą. Garbës konsulas – konsulo päreigas užsienio valstybėje einantis neetatinis pareigūnas.

2. vyr. vns. senovės Romos respublikoje – dviejų renkamų aukščiausiuju pareigūnu titulas: Konsulams priklaūsė aukščiausioji karinė iš civilinė valdžia: jiē rengé rinkimus, šaüké tautos iš Senato susirinkimus, kāro metu vadovavo kariuomenei. Išimtiniais atvejais Senatas suteikdavo konsului neribotą valdžią.

3. vyr. tą titulą turėjęs asmuo: Baigęs tarnybą Ròmos konsulas buvo paskirtas provincijos valdýtoju.

4. vyr. vns. 1799–1804 m. Prancūzijoje – trijų asmenų, kuriems buvo suteikta neribota vykdomoji valdžia, titulas: Konsulus riñkdavo Senatas dëšimčiai mëtų. Konsulai turéjo téisę bûti périnkti.

5. vyr. tą titulą turėjęs asmuo: Konsulas Napoleónas Bonapártas.

konsulatas dkt. (2)

1. konsulo vadovaujama vienos valstybės atstovybė kitoje valstybėje: Dírbti konsulatè. Atidaryti [steigti] konsulatūs. Lietuvà turi konsulatą Daūgpilyje iš ambasadą Rygojè. Isteigtà kultūros atašé pareigybę Lietuvos Respublikos generáliniame konsulatè Niujörke.

2. tokios atstovybės pastatas: Konsulato statýba [fremontas].

3. konsulų valdymo laikotarpis senovės Romoje: *Ròmos Respùblikos konsulàtas*.
4. konsulų valdymo laikotarpis Prancūzijoje 1799–1804 m.: *Konsulàtas panaikintas Napoleònui Bonapàrtui tâpus imperàtoriumi*.

konsulinis, konsuliné bdv. (2)

susijęs su konsulato (1 r.) darbu: *Konsuliné įstaiga. Konsuliné tarnýba. Konsuliné apýgarda*.

Išdúoti vizas iñ teikti kitàs konsulinès pàslaugas. Sumokéti konsuliniiùs mókescius. Atstováujamoji valstýbè išdúoda kònsului skìriamajì dokumentaq – konsulinj pàtentq, kuriamè nuródoma jò pàreigos, konsuliné klàsé, konsuliné apýgarda iñ konsulinés apýgardos buvimo vietà.

konsultàcija dkt. (1)

1. specialisto patarimas ir pagalba: *Konsultàcijos telefonù. Gáuti kvalifikuotq gýdytojo [psichològo, téisininko] konsultàcijq. Teikti téisines konsultàcijas. Teikiame konsultàcijas tèvams, įstaigoms, pedagògams, jéi vaikui diagnozúoti įvairiapùsiai raidòs sutrikimai.*
2. ppr. dgs. pasitarimas, susitikimas kuriuo nors svarbiu klausimu: *Seimo fràkcijos pradéjo konsultàcijas. Nedelsiant turi bùti sùrengtos NATO konsultàcijos. Prasidéjo šiù valstýbių konsultàcijos dèl viziù panaikinimo.*
3. papildoma mokomoji pagalba (vidurinéje, aukštojoje mokykloje): *Matemàtikos konsultàcija. Konsultàcija priës egzaminq. Individuali [grùpinej] konsultàcija. Mokiniáms bùvo sudarýtos sàlygos lankýti lietuvių kalbòs, matemàtikos, fizikos iñ chémijos konsultàcijas, kuriuì metu bùvo teikiamà papildoma pagálba mòkymosi sunkùmų tûrintiemis mokiniáms.*
4. įstaiga ir pan., teikianti specialistų patarimus ir pagalbą: *Juridiné konsultàcija. Móterų konsultàcija. Konsultàcijų poliklinika. Valstýbinës lietuvių kalbòs komisiijos Konsultàcijų bånkas. Konsultàcijų ceñtro specialistai teikia ambulatòrinę konsultàcinę pagálbą.*
5. tokios įstaigos patalpos: *Įejimas į juridinę konsultàciją iš kiemo pùsés.*

konsultàcinis, konsultàciné bdv. (1)

susijęs su konsultacijomis, teikiantis konsultacijas: *Gimydimo namuì konsultàcinis ceñtras. Klinikinës ligóninës konsultàciné poliklinika. Konsultàciné veiklò. Kvieçiami dalvauanti konsultàciniame seminarè. Konsultàcineje poliklinikoje vaikų liguì gýdytojai specialistai teikia konsultàcinę pagálbą vaikáms nuô gimimo iki aštuoniólikos mètu.*

konsultántas, konsultánté dkt. (1)

specialistas, duodantis patarimus savo srities klausimais, teikiantis konsultacijas: *Keliönių [draudimo] konsultántas. Teirautis konsultánto. Pasitaikite sù konsultántu. Jí dirba kalbòs konsultántete.*

konsultàvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → konsultuoti 1: *Studeñtų konsultàvimo gràfikas. Lietuvòs žemës úkio konsultàvimo tarnýba. Darbùotojai iñ jù atstòvai turi téisę iñ informàvimq iñ konsultàvime.*
2. sngr. → konsultuoti 2 (sngr.): *Skàtinti konsultàvimeqsi. Konsultàvimas sù kolègomis. Pò konsultàvimosi svarbù susisteminti sùrinktq informaciq.*

konsultúoti, konsultúoja, konsultàvò vksm.

1. (kà, kuo) teikti, duoti konsultacijas, patarimus: *Konsultúoti mókinius [veðslininkus]. Konsultúojame téisiais kláusimais. Konsultúojamasis ùgdymas. Mókau chémijos, ruošiù egzamináams, konsultúoju.*
2. sngr. (su kuo, dèl ko) tartis su specialistais, klausti patarimo: *Konsultavausi sù pediatrù dèl vaiko skiepù. Individualiai konsultavausi sù psichologè. Vértindami produktus konsultàvomës sù mitýbos specialistais.*

kontāktas dkt. (2)

1. elektros grandinės dalių sąlytis, kuriuo elektros srovė gali tekėti iš vieno laidininko į kitą: *Blōgas kontāktas grandinėje. Nérà kontākto.* | detalė arba itaisas elektros grandinės dalims sujungti: *Lémpos còkolio kontāktas. Reikės nusipiirkti papildomų kontāktų.*
2. sąlytis, ryšys: *Užmègztį glaūdų kontāktą sù klausýtojas. Prarasti kontāktą sù gimináiciais. Ieškoti [vénigt] kontākto sù kaimýnais. Báltu iñ finoigrų kalbų kontāktai. Kaip užmègztī veřslui naudingus kontaktus?*

kontāktinis, kontāktinė bdv. (1)

1. susidarantis dėl kontakto (1 r.): *Kontāktiné įtampa dár vadınama sąlyčio įtampa.*
2. susijęs su ryšiu palaikymu, informacijos perdavimu ar pan.: *Kontāktinis asmuõ. Abiejų šalių saugùmo kontāktiné grùpė dirba toliau.*
3. susijęs su sąlyčiu, turintis sąlyti ar pan.: *Kontāktinis dermatitas (med.). Kontāktiné karaté (sport.). Kontāktinis spòrtas – tai spòrto šakos arbà ruñgtys, kuriosè spòrtinés kovos dalývių tarpùsavio sąlytis yrà taisyklių leidžiamì veiksmai, sudedamóji tòs spòrto šakos arbà rungtiès dalis.*

kontāktinis lëšis

plastiko lëšis, dedamas tiesiog ant akies obuolio: *Nešioti kontāktinius lëšius. Išimti [idéti] kontāktini lëši.*

kontaminacija dkt. (1)

1. dviejų artimų kalbėjimo ar kalbos vienetų mišimas, dėl kurio atsiranda naujas, tarpinis vienetas: *Lèksiné [sintaksiné] kontaminacija. Kontaminacijos psichològinis pàgrindas – kalbètojo neapsisprendimasis, kurj konkuruojantj vienetą pasiriñkti.*
2. literatūros kùrinio dviejų skirtingų redakcijų sujungimas į naujają, iki tol neegzistavusį tekstą, arba kitų tekstu fragmentų įkėlimas į pirmių teksta: *Kontaminacija bùdinga senösios raštijos tekstams.*
3. kelių įvykių, minčių, perskaitytų, patirtų dalykų ir pan. sumaišymas, klaidingas atsiminimas: *Patològiné kontaminacija bùna dèl atmintiès sutrikimų. Išimenaq mèdžiagą semántiskai sugrupàvus kontaminacijos dažniáusiai išvénigama.*

kontéineris dkt. (1), **konteineris** (1)

1. didelė dèzè kroviniui laikyti, gabenti ir pan.: *Statýbinis kontéineris.*
2. speciali dèzè išrūšiuotoms atliekomis rinkti: *Atliekų surinkimo kontéineris. Kontéinerių patalpojè dègë šiukšlių kontéineris. Išmèsti šiukšlès į kontéinerj. Prië námø stóvi rùšiavimo kontéineriai.*

kontéinervežis dkt. (1), **konteinervežis** (1)

laivas, gabenantis konteinerius: *Didžiáusias pasáulyje kontéinervežis. Kontéinerius pérkrauti iš kontéinervežių į kitùs laivùs.*

kontèkstas dkt. (2)

1. sakytinė ar rašytinė žodžio, sakinio ar didesnio kalbos vieneto aplinka, iš kurios tiksliai suprantama jų reiksmė: *Kai kurių žödžių réiksmę gälime supràsti tik iš kontèksto.*
 2. aplinkybių, kuriomis kas vyksta ar vyko, egzistuoja ar egzistavo, ar informacijos apie tai visuma: *Susieti rašytojo kûrybą sù istòriju iñ biogràfiniu kontekstù. Kultùrinis [sociàlinis] kontekstas.*
- ♦ **ištráukti iš kontèksto** (kà) pacituoti (kà) neapibùdinant situacijos, kurioje kas buvo pasakyta ar parašyta, sudarant galimybę suprasti kitaip ar neteisingai: *Kà gälime apië tai supràsti iš kelių fràzių, ištráuktū iš kontèksto?*

kontèkstinis, kontèkstine bdv. (1)

susijęs su kontekstu: *Kontèkstiné žödžio reiksmë. Kontèkstiniai žödžiai.*

kontempliācija dkt. (2)

sutelktais stebējimas, susikaupimas, susitelkimas ir iš to kylantis visuminis (juslinis ir dvasinis) tikrovės suvokimas: *Gamtos [poèzijos, religinė] kontempliācija. Vidurinių ámžių místikoje kontempliācija reišké susiliejimą sù Dievù. Mästymo maldojè Diëvas apmästomas, ò kontempliācijoje jis jaūčiamas širdimi, mylimas. Kontempliāciją ilgañiui imta traktuoti kaip realybës stebéjimą religinës meditaciøos iñ susikaupimo prasmë.*

kontempliatyvùs, kontempliatyvì bdv. (4)

1. linkęs į kontempliaciją: *Kontempliatyvùs rašytojas [vienuòlis].*
2. būdingas kontempliacijai, su ja susijęs: *Kontempliatyvùs gyvënímas. Kontempliatyvios nûotaikos.*

kontempliávimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kontempliuoti: *Diëvo mëilës kontempliávimas. Amžinujų vertýbių kontempliávimas. Rašytojas atsargiai primena, kàd kûrinių sâvinimqasi reiķia pakeisti jû kontempliávimu. Tikéjimas iñ protas lëidzia žmogaüs dväsliai pakilti į tiesös kontempliávimą.*

kontempliúoti, kontempliúoja, kontempliávo vksm. (kà)

sutelktai, susikaupus stebeti, apmästyti, svarstyti, pajauti: *Èsame kviečiamì ramiai susikaüpe kontempliúoti iñ adorúoti Diëvą. Daûgelis místikų kontempliúoja Jézaus žaizdàs. Kontempliúoju artéjant rûdenj. Skaitydamas tókią poèziją pràdedu kontempliúoti šviësiq žmonijos àteitj, taikq iñ aðtimo mëlę.*

kontineñtas dkt. (2)

ZEMYNAS: *Taî gyvënímo keliöné peñ trîs pasáulio kontinentùs. Austrália – mažiáusias kontineñtas Žéméje. Mókslininkai išanalizávo milijonų mëtu senùmo fosilijas, kuriös sûteiké naujų žinių, kàs gi déjos priëš maždaug peñkiasdešimt milijonų mëtu nuskeñdusiame Zelândijos kontinentè.*

kontineñtinis, kontineñtiné bdv. (1)

ZEMYNINIS: *Kontineñtinés kôpos. Kontineñtinés Euròpos elektros tinklai.*

kontingeñtas dkt. (2)

1. žmonių, pagal kokj nors požymj sudarančių vienalytę grupę ar kategoriją, visuma: *Naujökų kontingeñtas. Tiriamasis kontingeñtas. Papildyti kalejimo kontingeñtq (tapti kaliniu). Lietûvių kariû kontingeñtas taikös palaikymo misijoje.*
2. kuriam nors tikslui nustatyta, apribotas žmonių skaičius, norma: *Ligónių kontingeñto pôkyčiai. Padidinti kariûomenès kontingeñtq iki trýlikos tûkstançių kariû. Abejójama, að šiõs áukštosios mokýklos suriñks kontingeñtq.*

kontorà, kontòros dkt. (2)

1. savarankiška istaiga arba įmonës ar istaigos kanceliarijos skyrius: *Añtstolių kontorà. Diðbti kontòroje. Kreïptis į advokâtų kontòrq. Fùtbolo aistruõliai šturmavo lažybų kontoràs.* • plg. raštiné.
2. tokioje istaigoje, tokiamje skyriuje dirbantys žmonës: *Visà kontorà apië tai šnëka. Að kontorà svékins dirèktorių sù jubiliëjumi?*
3. tokios istaigos patalpos: *Vakaraïs kontòrq vâlo dvi valýtojos.*

kontorełé dkt. (2)

dem. kontora 3: *Kapinių kontorełés pâtalpos. Girdejau, jis kažkokiojè kontorełéje jsitaïsé, berôds, buhâltériu.*

kontr-

1. tarptautiné žodžio dalis, reiškianti priešingumą, priešpriešinimą, pasipriešinimą (pvz.: *kontrrevoliucija, kontržvalgyba*).

2. tarptautinė žodžio dalis, reiškianti žemesnę ar padėtį klasifikacijoje (pvz.: *kontradmirolas*). • plg. kontra-.

kontra-

1. *prieš*. tarptautinė žodžio dalis, reiškianti priešingumą, priešpriešinimą, pasipriešinimą (pvz.: *kontracepcija, kontrapasiūlymas*). • plg. kontr-.

2. tarptautinė žodžio dalis, reiškianti tam tikrą padėtį klasifikacijoje (pvz.: *kontrabosas*). • plg. kontr-.

kontrabánda dkt.

1. neteisėtas prekių ar kitų vertybų gabenimas per valstybės sieną: *Kontrabanda atgabéntos cigarètés. Baudžiamóji atsakomýbė už kontrabándą. Prokuròrė baigé ikiteismínij tyrimą iñ teismui pérdavé baudžiamają býlą dël kontrabándos bei neteiséto disponavimo narkotinémis iñ psychotropinémis mëdžiagomis.*

2. tokiu būdu gabenamos prekės: *Vilkikè rastas kontrabándos krovinys. Vilniaus óro úoste sulaikyta kéturiasdešimt lagaminų cigarèčių kontrabándos.*

kontrabándininkas, kontrabándininké dkt. (1)

asmuo, kuris verčiasi kontrabanda: *Pasienečiai gáudé cigarèčių kontrabándininkus. Ignalinos rajonè sù įkalčiais įkliuvo sieną pažeidę dù kontrabándininkai. Nusikaltimo vietoje sulaikytos du kontrabándininkės.*

kontrabándinis, kontrabándiné bdv. (1)

1. neteisėtai, slapta gabenamas per valstybės sieną: *Kontrabándinis spíritas [cùkrus]. Kontrabándinés cigarètés [narkotinés mëdžiagos]. Kontrabándiniai rükalaï [degalaï, giñklai]. Pasieniečiai sulaiké kontrabándinj króvinj. Nepirk kontrabándinés prékés!*

2. susijęs su kontrabanda: *Kontrabándinis sándelis. Jõ kontrabándiné veiklą niékam nè paslaptis.*

kontrabósas dkt. (2)

didžiausias ir žemiausio skambesio styginis muzikos instrumentas: *Braūkti strykù peñ kontrabóso stygàs. Kontrabosù grójama stóvint arbà sédint aňt tam tirkös aukštös kédës. Paprastaï kontrabosùs orkestrè užgóžia kiti instrumen̄tai, jiems nerāšomos solo pártijos.*

kontrabósininkas, kontrabósininké dkt. (1)

muzikantas, grojantis kontrabosu: *Džiazo kontrabósininkas vîrpino kontrabóso stygàs. Kontrabósininkai jaū seniai kaip solistai koncertúoja didžiausiose pasáulio sâlése iñ sù geriausiais orkèstrais. Į Vilnių atvyksta vienas ryškiáusių šių dienų kontrabósininkų, kuris atliks Lietuvôs kompozitoriu kûrybą.*

konracèpcija dkt. vns. (1)

apsisaugojimas nuo pastojimo: *Konracèpcijos bûdai [metòdai]. Lytiñių sântykių metù porà nenaudója jokių konracèpcijos priemonių. Konracèpcijos metòdo parinkimui svarbù móters ámžius, sveikatos bûklé, lytiñio gyvénimo ypatumai, religiniai įsitikinimai, psichològinis nusiteikimas, numâtoma konracèpcijos trukmë.*

konracèptikas dkt. (1)

preparatas nêštumui išvengti: *Geriamieji konracèptikai. Gëriant konracèptikus reikétų véngti alkohòlio, nès jis pakeičia bet kurių váistų veiksmingumą. Tyrimų rezultâtais ródo, jog nêt ilgalaiķis konracèptikų vartojimas nesumâžina tikimybës pastoti.*

konracèptinis, konracèptiné bdv. (1)

skirtas nêštumui išvengti: *Konracèptinés tablètés. Konracèptinis preparâtas. Konracèptiniai*

váistai. Jei jūms sudétinga reguliariai vartoti tabletės, gálite riñktis alternatyvius hormoninės kontracēpcijos metodus, pavyzdžiu, kontracēptinius plėistrus.

kontradmirôlas dkt. (2)

1. vns. karinio jūrų laivyno aukščiausiuju vadų karinis laipsnis, žemesnis už viceadmirolą: JAV, Lénkijoje, Rùsijoje kontradmirôlas yrà pirmasis admirôlo laipsnis, o Lietuvoyè – antrasis. Pagal NATO standartus kontradmirôlas atitinka sausumos pajegû generolo majoro láipsnį. Kontradmirôlo láipsnis atsirado naujaisiais laikais Didžiosios Britanijos kariniame laivynе.
2. tą laipsnį turintis karininkas: Dokumeñtinéje fotografijoje Nýerlandų karo laivyno kariniukai su kontradmirolù prië Klaipédos krästo gubernatûros. Šaliës gynybos ministras atlëido dù kontradmirolus.

kontraindikâcija dkt. (1)

aplinkybè, dël kurios yra kenksminga arba negalima vartoti kokio nors gydymo metodo, vaisto: *Pagrindiné kontraindikâcija vakcinai – jautrumas bënt vienam iš jös komponenitų. Laikinos kontraindikâcijos skiepytis – pacieñtai karščiuoja ar yrà sunkus létinés ligos pauméjimas.* Visi kláusimai dël kontraindikâcijų sprendžiamì konsultuojant pacieñtą.

kontrâkcija dkt. (1)

kalbot. dviejų gretimų balsių sutraukimas į vieną tarpinį (dažniausia ilga) balsių morfemų arba žodžių sandüroje; sin. sutraukimas: *Hiâtų [dvibalsio] kontrâkcija.* Vienà iš pagrindinių cirkumflékso atsiradimo priežasčių – balsių kontrâkcija. Pastabosè áutorius nuródo iñ galimus kontrâkcijos átvejus.

kontrâktas dkt. (2)

sutartis (ppr. tarptautiné) dël civilinés teisés santykiu: *Sudaryti [pasirašyti] kontrâktą. Pasiûlyti žaidéjui pratësti [nutráuki] kontrâktą. Dîrbi pagal kontrâktą. Pažeisti kontrâktą. Šiô punkto kontraktè nebérà.* • plg. sutartis.

kontrâktininkas, kontrâktininké bdv. (1)

asmuo, dirbantis ar tarnaujantis pagal kontraktą: *Ármijos kontrâktininké. Šiuos kariúomenes dâlinius sudâro kontrâktininkai. Peñ atâkq žuvo dëšimt sâjungininkų kariu iñ dù užsienièciai kontrâktininkai.* Véliau plantâciniuose úkuose vérgus pâkeitè sañdomieji darbiniñkai, vadînamieji kontrâktininkai.

kontrâktinis, kontrâktiné bdv. (1)

1. susijęs su kontraktu ar kontraktais: *Kontrâktinés káinos. Kontrâktiné dárbo téisé. Kontrâktiniai sântykiai.*
2. dirbantis ar tarnaujantis pagal kontraktą: *Kontrâktiniai [užsakövai] vežejai. Kelì tûkstançiai kontrâktinių kariu atsisâké toliau kovoti.*

kontrâltas dkt. (1)

1. žemiausias moterų balsas: *Ji uždainâvo kontrâltu. Viršutiniai kontrâlto garsai kañtais bûna šaižóki.*
2. dainininké, dainuojanti tokiu balsu: *Šis yk operèteje pagrindinj vaidmenj atliko kontrâltas.*

kontramárke dkt. (1)

ženklelis, talonas vietoje bilieto jeiti į koncertą, cirką ir pan.: *Kontramárke į teâtrą [cirką]. Rytmetj pakîrdusi iš miëgo añt stâlo ji râdo dvì kontramárkes į teâtrą. Į teâtrą eïdavome tik tadà, kai gáudavome kontramárkiu.*

kontrapasiûlymas dkt. (1)

pasiûlymas, priešingas tam, kas jau buvo siûlyta: *Pateikti arbà priimti kontrapasiûlymus apië*

susitikimų laiką. Užsakövas nesutiñka sù tókiu kontrapasiúlymu. Ši pasiúlymą klienñtas gäli priiñti, jõ atsisakýti arbà pasiúlyti sàvo kainq iñ pateikti kontrapasiúlymą.

kontrapunktas dkt. (1)

1. keliu kartu skambančiu daugiabalsio muzikos kürinio savarankiškų melodijų junginys: *Paprastasis [sudétingasis] kontrapunktas. Dviejų [triųjų] balsų kontrapunktas. Kontrapunkto sudáro savarañkiškos melòdijos, kuriós muzikos kürinyje gäli bûti įvairiai pérstatomos: sukeiciamos viëtomis, pràdedamos nè vienu metu, apveiciamos iñ kita.*
2. muzikos teorijos dalis apie daugiabalsés muzikos melodijų jungimo taisykles: *Studijúoti [dëstyti] kontrapunkto. Kañtais kontrapunkto terminas vartojamas kaip polifonijos teorijos sinonimas. • plg. polifonija.*

kontråstas dkt. (2)

1. **ppr. vns.** ryškus priešingumas, priešingybë tarp tarpusavyje lyginamų objektų, ypatybių, reiškinij ar pan.: *Prabangös iñ skuðo kontråstas. Kontråstu miëstas. Mäzinti sociálinius kontrastus. Kontråstas taip skuðdžių iñ tuřcių Lietuvøje didësnis negù daugelyje iissivysčiusių šalių. Kañtais gamtös apråymai knygøje sudáro kontråstą veikéjų išgyvénimams.*
2. **vns.** spalvø ar šviesos ir tamsos priešinimas, naudojamas tapyboje ar fotografijoje: *Spalvø kontråstas.*
3. **vns.** skirtumas tarp šviesių ir tamsių televizijos ir pan. vaizdo dalių: *Skaidriū ródymas pasiriñkus didelj kontråstą.*

kontraståvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kontrastuoti: *Spalvø kontraståvimas. Mårmuro kontraståvimas sù dažyta mediena.*

kontrastingai prv.

1. sudarant kontrastą: *Prië baltös suknelës kontrastingai atródë oránzinis švařkas. Tapýtojas kontrastingai pàrenka spalvás.*
2. labai nevienodai, prieštaragingai: *Kai kuriós žiniäsklaidos priemonës kontrastingai iñ nè visadà objektyviai nùšvieté ši ménési výkusius rinkimus.*

kontrastingas, kontrastinga bdv. (1)

1. sudarantis kontrastą, ryškiai priešingas; **sin.** kontrastiškas: *Kontrastingos spalvos. Mán patiñka kontrastingi deriniai.*
2. pasižymintis kontrastais: *Kontrastingi oraï. Kontrastingas pavåsarlis [elgesys]. Jis yrà kontristinga asmenybë. | aukšt.: Regioniniai klimato pôkyčiai bùs daug ryškesni iñ kontrastingesni už globälinius. | aukšč.: Pagalvójus apië Lietuvös kaimq priës akis iškylä kontrastingiausi vaizdai.*

kontrastingùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kontrastingas 1: *Spalvø [šrifto] kontrastingùmas. Monitoriaus ryškumo iñ kontrastingùmo nustatymas. Nustatykite kopijuojoamo dokumento kòpijos kontrastingumą.*

kontråstinis, kontråstiné bdv. (1)

1. pakaitomis karštas ir šaltas: *Kontråstinis dùšas. Kontråstinës vonélës kójoms. Kontråstinës vandeñs procedûros.*
2. medicinoje – suleidžiamas į kuno dalj rentgeno ar pan. tyrimo tikslesniams vaizdui gauti: *Kontråstinis preparatas. Kontråstinës mëdžiagos.*
3. medicinoje – atliekamas suleidus kontrastinių medžiagų: *Kontråstinis tyrimas.*

kontråstiškai prv.

sudarant kontrastą: *Baltà óda kontråstiškai rýškino raudónas lúpas.*

kontrastiškas, kontrastiška bdv. (1)

sudarantis kontrastą; sin. contrastingas: *Kontrastiškos spaļvos. Priestatas kontrastiškas centriniams pāstatui. Kontrastiška nūotaikų kaitā.*

kontrastiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kontrastiškas: *Spalvų kontrastiškumas. Reguliūoti vaīzdo ryškumā, kontrastiškumā.*

kontrastuoti, kontrastuoja, kontrastāvo vksm. (kam, su kuo)

būti kontrastingam, ryškiai skirtis, sudaryti kam kontrastą: *Juodā spalvā labai kontrastuoja báltai [sù bálta]. Žili āktorės plaukai kontrastāvo sù jōs jáunu vēidu.*

kontratakà dkt. (2)

besiginančiojo atsakomoji ataka; sin. kontrpuolimas: *Kariai púole ī kontrataką. Varžovai sūrengē greitą kontrataką.* • plg. ataka.

kontratakāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kontratakuoti: *Kontratakāvimo stratégija. Pô puolėjo kontratakāvimo rezultātas bùvo išlýgintas. Gynýbos pratýbos sù kontratakāvimu.*

kontratakúoti, kontratakúoja, kontratakāvo vksm.

pulti puolantį, puolimu atremti puolimą, daryti kontrataką: *Priešai daūg kařtų kontratakāvo, bêt jū kontratākos nepavýkdavo. Varžovai drausmingai gýnési, sēkmingai kontratakāvo.*

konratēnoras dkt. (1)

1. alto tembro specialiai išlavintas vyru balsas, aukščiausias iš vyru (dainininkų) balsų: *Konratēnoro pártija. Konratēnoras yrà labai rētas balso tipas.*

2. dainininkas, dainuojantis tokiu balsu: *Kviestinis konratēnoras.*

kontribùcija dkt. (1)

1. karo metu – prievara priešo imamos rinkliavos pinigais ir natūra iš okupuotos teritorijos gyventojų: *Valščių viršáicių ēmē siūsti pranešimùs apskritiēs viřšininkui apiē sūrinktas kontribùcijas. Puldinéjamų žemų kontribùcijos ēmē viřsti nuolatinè dúokle.*

2. po karo – sumos, kurias nugalétoji valstybė pagal taikos sutartį moka nugaléjusiajai valstybei: *Pô Pirmojo pasauliniu kāro nugalétoju – Antántes valstýbių – paskirtà didžiulé kontribùcija pinigais iř natürà Vokietijai iř Áustrijai paralyžiāvo šių šalių ekonòmiką.*

kontribùcinis, kontribùciné bdv. (1)

susijęs su kontribucija (2 r.): *Kontribùciniai mókesčiai.*

konrkultūrà dkt. (2)

tam tikros visuomenės grupės (ypač jaunimo) judéjimas, gyvensena, demonstratyviai neigianti įsigaléjusias visuomeninio gyvenimo normas, vyraujančią kultūrą ir pažiūras ī ją: *Pirmúoju konrkultūros judéjimu tradiciškai laikomi býtnikai. Iš konrkultūros išsirutuliójo įvairios subkultūros.* • plg. subkultūra.

kontrmanèvras dkt. (2)

operacija, vykdoma reagujant ī priešo judéjimą arba užbégant už akių priešo judéjimui: *Ivykdyti [pradéti] kontrmanèvrą.*

kontròlé dkt. (2)

1. ko nors (ppr. oficialus) tikrinimas, darbo, pareigų, priimtų nutarimų vykdymo ir pan. priežiūra: *Dòpingo kontròlé. Váistų reklāmos kontròlé. Teismo añtstolių dárbo kontròlé. Parlameñtiné kontròlé. Kontròlēs grāfikas [instrùkcija, laikótarpis, planāvimas, tipas, zonà]. Pradéti*

[výkdyti, nutráukti] kontrolę. Įsākymo výkdymo kontrolę pavesti vedéjui. Sustiprinta patrūlių kontrolė intensyvaus eismo gätvėse. • plg. priežiūra.

2. įstaiga arba asmenų grupė, tikrinanti kitų įstaigų ar asmenų veiklą: *Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. Paródyti kontrolėi bilietus.*

kontroliavimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kontroliuoti 1: *Nuolatinis padétišs kontroliavimas. Diskusija apie pajamų išgijimą, jų kaupimą iš kontroliavimą.*

2. → kontroliuoti 2: *Vaikų kontroliavimas.*

kontrolierius, kontrolierė dkt. (2)

asmuo, kurio pareigos yra tikrinti kitų asmenų, įstaigų ar organizacijų veiklą, vykdyti kontrolę: *Skrýdžių kontrolierius (av.). Vandeñs [elèktros, dūjų úkio] kontrolierius. Kontrolieriaus pažymėjimas. Dírbti kontrolieriumi [kontrolierè].*

kontròliné¹ dkt. (1)

įmonės ar įstaigos vieta, kur tikrinami įeinantieji, įvažiuojantieji ir išeinantieji, išvažiuojantieji: *Buvaū sulaikytas priē kontròlinés. Kàs rýtq priē kontròlinés nusidriekdavo žmoniū eilutē.*

kontròlinis¹ dkt. (1)

šnek. KONTROLINIS DARBAS: *Matemàtikos [sistòrijos, fizikos] kontrolinis. Peř saváitę râšeme kéturis kontrolinius.*

kontròlinis², kontròline² bdv. (1)

susijęs su kontrole, tikrinimu; sin. tikrinamas: *Kontròlinis tèstas [bandinys, bañdymas, éminys, grëzinys, pavyzdys]. Žvalgýbiniai iš kontroliniai inžinèriai geologiniai tyrimai. Kontròliné stâbdymo jégà. Kontròlinés svarstýklés. Kontròliniai pratimai táikomi mokinij žinioms, iðgûdziamas iž gebéjimams patikrinti. Kontròlinis egzempliörius yrà léidinio egzempliörius, kuri leidyklà pristato tam tikrómis įstaigoms iž asmenimis priës tirâžo spausdinimą patikrinti, ápskaitai. Kontròliné siuntà yrà pâšto siuntà, parengta siûsti kokybës matâvimo sistemoje siekiant iþertinti iþrastinio pâšto siuntimo kokybë. Paskutinès krepšinio rinktinés kontròlinës rungtynës praleiñ dû svarbûs žaidéjai.*

kontròlinis ákcijų paketas

akcijų kiekis, jų turétojui suteikiantis galimybę vykdyti faktinę akcinës bendrovës veiklos kontrolę: *Valdýti [iðsigýti] jégainës kontrolinj ákcijų paketą. Teoriškai kontrolinis ákcijų paketas turi sudaryti daugiau nei penkiasdešimt procenþu ákcinio kapitalo.*

kontròlinis dárbas

mokyklinis darbas raštu, kuriuo tikrinamos mokinij žinios: *Už fizikos kontrolinj dárba gavaū dësimt. Vâkar râšeme trîs kontrolinius dárbus. Kontròlinis dárbas pateikiamas pô tam tikrös progrâmos têmos visai grûpei. Kontròlinj dárba mókytojai vértina pagal nustatytą vértinimo skâle.*

kontròlinis šûvis

žudiko paleistas šûvis norint bûti tikram, kad auka negyva: *Paleisti kontrolinj šûvij ið gálvą. Serialè žudikas sâvo aukas pribaigdavo kontroliniu šûviù.*

kontroliúojančioji bendróvë

akcinë bendrovë, superkanti kitų bendrovių akcijų kontrolinius paketus, kad galéti jas valdyti ir kontroliuoti: *Anksciaû kontroliúojančiosios bendróvës bûvo vadînamos holdingais.*

kontroliúoti, kontroliúoja, kontroliávo vksm.

1. (ka) oficialiai prižiûréti ir tikrinti, vykdyti kontrolę: *Kontroliúoti nutarimų výkdymą. Vyriausybë kontroliúoja ministèrijų veiklą.*

2. (ka) laikyti ką nors (pvz., organizaciją) savo rankose, lemti kieno nors veiksmus: *Pāsakojama, kād tā miestā kontrolēavo māfija. Výras žmóna žēmino, īzeidinējo, griežtaī kontrolēavo visās īslaidas. Āktorē teigē, kād, iki jāi sukāko aštuoniōlika, tévas kontrolēavo jōs gyvēnim.*

kontroveřsija dkt. (1), **kontrověrsija** (1)

ginčijamas klausimas; **sin.** prieštara: *Klaipēdos krāšto sukilimo kontroveřsijos. Bandýta užgniaužti Konstitūcinio Teismo sprendīmo kontroveřsijas. Kilo naujā kontroveřsija dēl abörtu. Ministru póelgis sukēlē ētinę kontroveřsiju.*

kontroveřsinis, kontroveřsiné bdv. (1), **kontrověrsinis, kontrověrsiné** (1)

pasižymintis prieštarungumu, ginčytinais teiginiais, keliantis abejoniu; **sin.** prieštarings: *Svařstomi dalākai nē vienām būvo nauji, negirdēti, ū kažais iñ kontroveřsinai. Buvaū neblogāi susipažinęs sù īvairiomis kontroveřsinémis teorijomis. Šiandieniniū póżiūriu knygose yrā kēletas kontroveřsinų minčių.*

kontroveřsiškai, kontrověrsiškai prv.

→ kontroversiškas: *Kontroveřsiškai išgarsējusi daininiñkē. Pártijai iñ toliaū vadováuja kontroveřsiškai vértinamas politikas. Pati idéja statyti šią pjèsę teatrē būvo sutiktā kontroveřsiškai.*

kontroveřsiškas, kontroveřsiška bdv. (1), **kontrověrsiškas, kontrověrsiška** (1)

pasižymintis prieštarungumu, ginčytinais teiginiais, keliantis abejoniu, prieštarangai vertinamas; **sin.** prieštarings: *Dañg diskusijų sukēlē kontroveřsiškas ministru pareiškimas. Pateiktī kontroveřsiški dūomenys dēl mókslo reformos. Priimtas kontroveřsiškas ištatymas. Paviëšintos āktorēs kontroveřsiškos nūotraukos.*

kontroversiškumas dkt. (2)

→ kontroversiškas: *Kūrybos [asmenybés] kontroversiškumas.*

kontrpuolimas dkt. ppr. vns. (2)

besiginančio atsakomas puolimas; **sin.** kontrataka: *Kariúomené pérējo ī kontrpuolimq. Čečénijos pājēgos pradējo kontrpuolimq. Tréneris pripažīno, kād fútbolininkams kontrpuolimas nepavýko.*

kontrreformācija dkt. vns. (1)

XVI–XVII a. Kataliku bažnyčios judējimas Vakaru Europoje, siekiantis īveikti reformacijā: *Reformācijos iñ kontrreformācijos idéju poveikis naujōs visuomenės formāvimuisi iñ Euròpos kultūrai. Kontrreformācija siekē sustabdyti protestantizmo plitīmą iñ reformuoti Kataliku bažnycią. Per Lénkiją skverbēsi ī Lietuvą iñ reformācija, iñ kontrreformācija. Katalikybė Lietuvoje išgélbejo nuô XVI ámžiaus vidurio Euròpoje prasidējusi Kontrreformācija, trūkusi iki XVII ámžiaus pabaigōs.*

kontrrevoliūcija dkt. (1)

kova prieš revoliuciją ar siekimas grāžinti iki revoliucijos buvusių santvarką: *Slopinti kontrrevoliūciją. Revoliūciją dažnai līdi kontrrevoliūcija. Iñtasi teroro priēš kontrrevoliūcijos šalininkus.*

kontrrevoliūcinis, kontrrevoliūciné bdv. (1)

susijęs su kontrrevoliucija: *Kontrrevoliūcinis pérversmas. Kontrrevoliūciné propaganda.*

kontrrevoliucionierių, kontrrevoliucionierē dkt. (2)

kontrrevoliucijos dalyvis ar šalininkas: *Kontrrevoliucionierių paieškà. Iñ revoliucionierių, iñ kontrrevoliucionierių sténgiasi igýti māsių pāramq iñ gáuti pagálbos iš úzsienio. Raudonieji okupántai ī visus lietuvius žiūrējo kaip ī ēsamus arbà pontencialius nusikaltilius, kontrrevoliucionieriūs.*

kontrsmūgis dkt. (2)

atsakomasis smūgis: *Sūdavė [smōgē] kontrsmūgi. Atreñti kontrsmūgi.*

kontržvalgýba dkt. (1)

1. veiksmai prieš priešo žvalgybą: *Ideologinė kontržvalgýba. Pagrindinės departameñto funkcijos: žvalgýba, kontržvalgýba, informacijos apsaugà. Kontžvalgýbos veiklós principai – slaptumas iš priešo klaidinimas. Pagrindiniai kontžvalgýbos veiklós metodai yra sekimas iš informacijos rinkimas.*

2. valstybės tarnyba, kovojanti su priešo žvalgyba: *Dirbtai kontržvalgýboje. Parašyti memuārai apie Lietuvos Respublikos kontržvalgýbos kūrimą.* • plg. žvalgyba.

kontržvalgýbinikas, kontržvalgýbininké dkt. (1)

asmuo, atliekantis kontržvalgýbinę veiklą: *Nustatę šniipo asmenybę, kontržvalgýbininkai pràdeda sèkti jį, tikédamiesi suciùpti nusikaltimo viëtoje. Buvo susitarta dël trijų brìtų kontržvalgýbininkų vizito į Rùsiją.*

kontržvalgýbinis, kontržvalgýbiné bdv. (1)

susijęs su kontržvalgýby: *Kontržvalgýbinis tyrimas. Kontržvalgýbiné veikla [informacija]. Kontržvalgýbinių priemonių sistemà. Siekdamas apsisáugoti nuo įtarimo, dvigubas ägentas sumaniai panaudójo sàvo kontržvalgýbinius figùdžius.*

kòntúras dkt. (1)

kraštiné daikto ar figùros linija, apibréžianti jo siluetą, skirianti vieną plokštumą nuo kitos; sin. apybréža: *Akiës kòntúras. Rýškiai nubréžti kòntúrai išskiria žmonių figùras iš didžiùlés, bemàž beribés pavéikslo plokštumòs.* | linija apibréžtas daikto vaizdas plokštumoje: *Pòpieriaus lapè apibréžiau figùros kòntúrus.*

kontùrinis, kontùriné bdv. (1)

žymintis kontúrą ar kòntúrus, susijęs su kontúru: *Kontùriné linijsa (geogr.). Kontùrinis žemélapis [gaublýs]. Vaikai mòkomi atpažinti kontùriniùs dáikto átvaizdus.*

kontùzija dkt. (1)

stiprus viso organizmo sutrenkimas, sukeltas sprogimo bangos, grunto ar sniego griùties ir pan. arba dalies minkštujų audinių sumušimas ppr. kietu buku daiktu nepažeidžiant odos vientisumo: *Plaùcių [krùtinés lastòs] kontùzija. Kontùzijos židiniai. Dauginés kontùzijos. Patýriau galvòs smegenų kontùziją. Kontùzijai bùdingas sàmonés netekimas, galvòs skaùsmas, svaigulys, klausòs iš kalbòs sutrikimas.* • plg. sumušimas.

kontùzijimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kontùzyti: *Karýs rimtaï susiùgo – jám atsiliepè galvòs kontùzijimas.*

kontùzyti, kontùzija, kontùzijo vksm. (ka)

sutrenkti, pritrenkti sprogimo bangos smùgiu ar pan.: *Kontùzyti gálvą. Vieni krìto negyvi, o kiti bùvo sužeisti iš kontùzyti.*

konvejerìnis, konvejerìné bdv. (2)

1. su konvejeriu: *Konvejerìné linijsa [grùdù džiovyklà].*

2. atliekamas prie konvejerio ar naudojant konvejerius: *Konvejerìnis dárbas [gamýbos bùdas]. Konvejerìné gamýba.* | prk.: *Konvejerìnis inžiniérių rengimas pràmonei.*

konvèjeris dkt. (1)

nenutrükstamai veikiantis iðrenginys gaminiam, kroviniams gabenti: *Júostinis [ritinìnis, straigtinis, káušinis, grandininis, iškrovimo] konvèjeris. Konvèjerio júosta. Dirbtai prië konvèjerio.*

Konvējeriu iš vienīs dárbo viētos ī kītā technoloģīne sekā pérduodamos detālēs iř pùsgaminiai, pāvyzdžiui, siūvant drabužiūs, gaminant āvalynę. Laišvo rītmo konvējeris yrā tóks konvējeris, kuriuo gaminiai paduodami ī dárbo vietās nē vienōdu iř nustatytu ritmū, ois laisvai, pagal kiekvienu darbiniñko dárbo teñpā, pāvyzdžiui, siūvant bātviršius. | prk.: Poliklinikoje ligóniai pas gýdytojus eîna konvējeriu. • plg. transporteris.

konvēkcija dkt. ppr. vns. (1)

fizikoje – šilumos judējimas kartu su duju, skysčio ar biriosios medžiagos dalelēmis: *Laisvōji [piverstīnē] konvēkcija*. Konvēkcijos principu gāli būti sumontuotas nedideliū namū centrīnis šildymas.

konvēkcinis, konvēkciné bdv. (1)

pagrītas konvekcijs: *Konvēkciné krōsnis*. Konvēkcinis drēgmēs garāvimas iš diñvos. Aukštačiū aukštumōs ráižytas relièfas skātina turbuleñtinj iř konvēkcinj óro maišymaqsi iř kartū debesódaraq.

konvēktorius dkt. (1)

vietinis šildymo įrenginys, perduodantis šilumą šildomai patalpai konvekcijs būdu: *Grindinīs [siéninis, pastātomas] konvēktorius*. Konvēktorij sudāro šildomasis elementas – vañzdis (juô cirkuliúoja kárštas vanduõ arbà gāras) sù daugeliu skersinių metalinių plokštelių. Konvēktorijaus šildomajj elementā gaubia kòrpusas. Konvēktorij statyti bet kuriojē patalpōs vietoje, įmontuoti ī grindis, kolonās iř kitu. • plg. radiatorius.

konveñcija dkt. (1)

tarptautinē sutartis, reguliuojanti valstybių tam tikros srities santykius: *Neigaliūjū téisių konveñcija*. Ratifikuota Euròpos žmogaūs téisių iř pagrindinių láisvių apsaugōs konveñcija.

konveñtas dkt. (2)

1. įstatymu leidžiamasis organas, šaukiamas konstitucijai priimti ar pakeisti: *Konveñto pósēdis [darbótvarkē]. Seimo delegācija dalyvāvo Konventē dēl Euròpos ateitiēs*.
2. Katalikų bažnyčioje – vienuoli, īgaliotu sprēsti vienuolijos svarbiausius reikalus, susirinkimas ar tū vienuoli visuma: *Vienuolyno konveñto nutarimas dēl vienuolių elgesio, aprangōs, vidaus tvarkōs*.
3. katalikų vienuolija: *Konveñtā steigia Apāštalų Sóstas*. Konveñtas tūri bažnyčią arbà viëšą koplyčią.
4. SUVAZIAVIMAS: *Informācijos apiē Lietuvōs fantāstikos mēgējų konventūs ieškók internetē. Euròpos studeñtų konventē svarstýta, kaip sumāžinti jaunimo nedárbą*.

konvertāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → konvertuoti 1: *Gařso īrašu konvertāvimo programā*.
2. → konvertuoti 2: *Mókestis už valiutos konvertāvimq.*

konvertītas, konvertītē dkt. (2)

asmuo, vienā tikéjimā pakeitēs kitu: *Konvertītas iš judaizmo ī krikšcionybē*. Nét iř lotynu apeigū Bažnyčioje gālima rāsti sielovados dárba dirbančių vēdusių kunigū (pvz., dvāsininkai konvertītai iš kitū konfesiju). Konvertītēms būvo skiriamā sociālinē integrāvimo ī katalikišķā visuomenē pagálba. Pripažinē brahmānu autoritētā iř pérēmē kai kuriās īndu nòrmas, konvertītai iř toliaū gármino sàvo dievūs. | prk.: Politīnis konvertītas. • plg. atsivertēlis, perkrikštas.

konvertūoti, konvertūoja, konvertāvo vksm.

1. (kā, ī kā, iš ko) keisti vienā kitu: *Investūotojai parēiskē nórā konvertūoti vertybinius pôpierius ī ākcijas. Programā konvertūoja fáilus iš vieno formāto ī kitā. Skaičioklē gālima konvertūoti īvairiūs matūs iř dydžiūs*.

2. (ką, į ką) versti valiutą kita: *Konvertuojamoji valiutė. Zlotūs konvertuoti į svarus. Bendrovė paskolas iš dólierių konvertavo į eurus. Langelyje įrašykite nórime konvertuoti sumq.*

konvojāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ konvojuoti: *Konvojāvimo taisykles [dokumeñtai]. Planinis [neplaninis, sutiktinis, procēsinis, teismiñis, ypañingasis] konvojāvimas.*

konvojūoti, konvojūoja, konvojāvo vksm. (ką)

saugoti ir lydēti suimtuosius, belaisvius, laivų ir léktuvų vilkstines ir pan.: *Konvojūoti vienq sulaikytqj skiriam mažiausiai du pareigūnai. Viëšojo saugumo tarnyba konvojāvo nusikalšteli specialiū automobiliū.*

konvōjus dkt. (2)

1. ginkluota sargyba, sauganti ir lydinti suimtuosius, belaisvius ir pan.: *Policijos konvōjus.*
2. karo laivai ar léktuvai, lydintys prekinius ir transportinius laivus ar léktuvus: *Laivų konvōjus gabëna kròvinius į Rùsiją. Didžiosios Britanijos léktuvnešiai šiurés Atlante lydédavo konvojus.*

konvùlsija dkt. ppr. dgs. (1)

dažnai pasikartojantis, smarkus kuno traukulys: *Priešmirtinės konvùlsijos. Kúnq ẽmę tqsýti [tampýti] konvùlsijos. Drebulyb viðto šiurpià konvùlsija.* | prk.: *Pralaiméjimo konvùlsijų tamponos partijos púolé jüngtis į koalicijas.*

konvulsingai prv.

→ konvulsingas: *Isitemp̄ rañmenys konvulsingai trükčiojo. Vaikas konvulsingai kóséjo.*

konvulsingas, konvulsinga bdv. (1)

su konvulsijomis; sin. mëslungiškas: *Konvulsingi jadesiai. Kúnu pérbègo konvulsingas virpulys.*

konvùlsinis, konvùlsiné bdv. (1)

sukeltas, paveiktas konvulsiju: *Konvùlsiniai jadesiai [raumenų susitraukimai].*

konvùlsiškai prv.

→ konvuliškas: *Ji kriöké, muistési, jõs kúnas konvùlsiškai trükčiojo.*

konvùlsiškas, konvùlsiška bdv. (1)

su traukuliais; sin. konvulsyvus, mëslungiškas: *Konvùlsiškas kvépavimas [kosulys].*

konvulsyviai prv.

→ konvulsyvus: *Rañkos iñ kójos konvulsyviai trükčiojo.*

konvulsyvùs, konvulsyvì bdv. (4)

su traukuliais; sin. konvuliškas, mëslungiškas: *Konvulsyvùs drebulyb [viduriavimas].*

kooperācija dkt. (1)

1. smulkų gamintojų, amatininkų ir kitų asmenų, siekiančių bendrų ekonominių tikslų, jungimasis į teisiškai įformintus savitarpio pagalbos susivienijimus: *Gamybos [žemės ūkio] kooperācija. Lietuvos vartotojų kooperācija. Kooperacijos pléträ.* • plg. kooperatyvas.

2. bendaradarbiavimo forma, kai to paties gamybos proceso tam tikros fazes atliekamos skirtingoje įmonėse: *Kooperacijos sritys - gamyba, prekyba, finánsai.*

kooperācinis, kooperāciné bdv. (1)

1. susijęs su kooperacija (1 r.); sin. kooperatinis: *Miškų saviniñkai gali jüngtis į kooperacines struktūras. Kooperacinius judéjimas Lietuojè vis dár silpnas.*

2. susijęs su kooperacija (2 r.): *Kooperacinius dárbas. Užmègzti kooperacinius ryšiùs.*

kooperatinė bendrovė

KOOPERATYVAS: Kooperatinė bendrovė sudaro nė mažiau kaip trys fiziniai arbà iñ fiziniai, iñ juridiniai asmenys. Kooperatinės bendrovės narių pajus yrà piniginis, intelektinis, vertybinių põpieriai arbà kitas tužtinis iñdėlis, išskyrus žemę.

kooperatinė nuosavybė

nuosavybė, prilausanti keliems fiziniams ir (arba) juridiniams asmenims, kurių tikslas – kooperacijos bûdu siekti bendrų ekonominių, socialinių ir kultūrinių tikslų: Sovietinėje Lietuvos kooperatinė nuosavybė bùvo siekiama suažinti sù valstybine.

kooperatininkas, kooperatininkė dkt. (1)

1. kooperacijos (1 r.) veikėjas, bendradarbis: Lietuvos kooperatininkų draugijos susirinkimas.

Kooperatininkai atnaujina iñ plėčia sàvo prekýbos tiñklą.

2. kooperatyvo narys: Kooperatininkai ne visadà žino sàvo téises. Täpti kooperatininkais panóro nemažai úkininkų.

kooperatinis, kooperatinė bdv. (1)

1. kooperatyvo pobûdžio, susijęs su kooperatyvu: Kooperatinis bánkas [bùtas]. Kooperatiné statýba. Ímoné negali vadintis kooperatine, jei nuosavybés dalis joje priklauso nè gamintojams.

Kooperatinis nàmas yrà gyvènamasis nàmas, pastatytas kooperatyvo lešomis.

2. susijęs su kooperacija (1 r.); sin. kooperacinis: Kooperatinis sèktorius. Kooperatinis judéjimas Lietuvos vis dár siłpnas. Kooperatinis judéjimas yrà organizuota ekonòminé, kultùriné, švietéjiška iñ ideologiné žmonių veiklą, susijusi sù kooperacijos pléträ.

kooperatývas dkt. (2)

ístatymu nustatyta tvarka fizinių ir (arba) juridinių asmenų įsteigta Ímoné jos narių ekonominiams, socialiniams ir kultùriniam poreikiams tenkinti; sin. kooperatiné bendrovė: Vartotojų [žemès úkio] kooperatývas. Úkininkai kviečiami steigtis [kùrti, jùngtis iñ] kooperatyvus. • plg. kooperacija.

kooperávimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kooperuoti 1: Gamýbos specializávimas ir kooperávimas.

2. sngr. → kooperuoti 2 (sngr.): Mókslininkų kooperávimas spréndžiant tarptautinës ar kuriøs nòrs šaliës ekonòmimes, ekològines problemàs.

kooperúoti, kooperúoja, kooperávo vksm.

1. (kà) jungti, vienyti kooperacijos (1 r.) pagrindais: Kooperúoti žemès úkio gamýbą. Kooperúoti nùosavas lëšas bendram tužtui įsigýti. | sngr.: Kooperúodamiesi úkininkai turi tam tikrų lùkesčių: stipresnës konkureñcijos gälios, veiklôs skaidrùmo, konsultacines paramôs, didesnių kainų už pardûdamą produkciją.

2. (kà) daryti bendromis jégomis, bendradarbiaujant: Kooperúoti dárbą. | sngr.: Výkdydamos sùtartj, šalys privålo bendradarbiáuti iñ kooperúotis (teis.).

kooptäciaja dkt. ppr. vns. (1)

skiriamo arba renkamo kolegialaus organo papildymas pačiu jo narių nutarimu, be papildomu rinkimų: Valstýbés tarnáutojai dažnai skiriami pagal kooptäcijos principą. Kooptäciją véliau dažniáusiai tvirtina atitinkamos organizacijos visùotinis susirinkimas. Valdžiós viršùnëse pô šių kooptäcijų bùvo gälima tikétis stabilùmo.

kooptäcinis, kooptäciné bdv. (1)

susijęs su kooptacijs ar ja pagristas: Kooptäciné valdžiós pòstų užémimo praktika.

kooptāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kooptuoti: Artimū giminuū neteisētas kooptāvimas ī valstybės tarnybą. Neigiamas administracijos atsiliepimas dėl šešių naujų narių kooptāvimo.

kooptuoti, kooptuoja, kooptavo vksm. (kā)

įtraukti į skiriamą arba renkamą kolegialų organą jo narių nutarimu, be papildomų rinkimų: Nuspręsta ī dárbo grùpę kooptuoti téisininką. Į judėjimą bùvo kooptuoti keturi konservatyviōsios pakraipōs veikėjai.

koordinācija dkt. (1)

1. suderinimas, koordinavimas: Reikia glaudesnēs pasienio tarnybų dárbo koordinācijos.
2. darni kūno dalii ir jų raumenų veikla: Judesių koordinācija. Koordinācijos lāvinimas.

koordinācinis, koordināciné bdv. (1)

susijęs su derinimu, koordinacija (1 r.): Koordinācinė taryba [dárbo grùpę]. Koordinācinė veiklā.

koordinatės dkt. dgs. (2)

1. matematikoje – skaičiai, nusakantys taško padėtį plokštumoje ar erdvėje: Erdvės koordinācių sistemā. Funkcijos nustātymas pagal koordinatės.
2. kurio nors Žemės ar kitos planetos paviršiaus taško ilguma ir platumą: Nustatykite Klaipėdos švýturio koordinatės.
3. skaičiai, nusakantys įvairių kosminių kūnų ir sutartinių taškų padėtį dangaus sferoje tam tikrų plokštumų, linijų ar taškų atžvilgiu: Astronominės koordinatės dár vadinamos dangaušs koordinatėmis. Pagal dangaušs sferos centro padėtį visos astronominės koordinatės gali būti topocentrinės, geocentrinės, heliocentrinės.
4. šnek. duomenys ryšiams palaikyti (telefonas, adresas ir pan.): Pasakyk mán savo koordinatės – galésime susitikti.

koordinātorius, koordinātorė dkt. (1)

asmuo, derinantis kitų asmenų, organizacijų veiksmus: Progrāmos [projekto, skrydžių] koordinātorius. Kauno apskrities viřšininko administracijos regioninės plėtrōs koordinātorius. Kalbėjomės sù jaunimo reikalų koordinatore.

koordināvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ koordinuoti: Užsienio lietuviių reikalų koordināvimo komisija. Daugiaabučių namų renovācijos koordināvimą périma miesto savivaldybę.

koordinuoti, koordinuoja, koordinavo vksm. (kā)

derinti (veiksmus, padėti): Koordinuoti karinius veiksmus. Prāšoma labiau koordinuoti tarptautinės pagálbos teikimą.

kopà dkt. (2), **kópa** (1)

vėjo supustytas smėlio gūbrys ar kalva, ppr. pajūryje ar dykumoje: Pajúrio [žemýninės] kōpos. Slenčančios kōpos. Kōpų apželdinimas. Véjas nè tìk sùpučia kopàs, bét iř pamaželē gëna jàs tolýn. Kōpos gali užpilti sméliu laukus, kelius iř nèt káimus.

kopágubris dkt. (1)

dirbtinai ar vėjo suformuotas smėlio gūbrys už paplūdimio, saugantis nuo pustomo smėlio ar jūros poveikio už jo esančias teritorijas: Tvirtinti [tvarkyti] kopágubri. Kuršiu nerijoje daugiau kaip prieš šimtq mētų palei visą Báltijos jūros pakrañtę suformuotas apsauginis pajúrio kopágubris. Kopágubrio paskirtis – kaupti iš jūros išmetamą smélij iř neléisti jūros bangoms prasiveržti gilyň ī nérija. Kai kopágubrio pýlimas pasiekdavo reikiamą aukštij, kōpos šlaítai bùvo apželdinami smélyje

áugančiomis žolémis. Mārių kopāgūbryje yrà susidāriusios išpustytos daūbos, duburiai, lōmos. • plg. kalnagūbris, kalvagūbris.

kopéčios dgs. dkt. (1)

kopimo, lipimo priemonė iš dviejų strypų ar virvių, sujungtų skersiniai: *Kopéčių skersinės [pakópa]. Nukristi nuo kópéčių. Virvinės [aliuminines] kópéčios. Skëciamosios fatremiamosios] kópéčios. Ugniaugesių kópéčios (daugiaukščiame name). Kópéčiomis lipome aňt šiено prëslo miegoti. Ji émë spařčiai kabarótis kópéčiomis aukštyn. Žmonà pasilypejusi däžo námo sieną, ó výras laiko kópéčias. Ugniaugesiai nusiléido į šulinj specialiomis kópéčiomis. Iš kiëmo diňgo dvëjos kópéčios.*

kopéjas¹, kopéja¹ dkt. (1)

žmogus, kuris kopia, lipa: *Děl kalnų ligōs daūgelis kopéjų bùvo nusilpę.*

kopéjas², kopéja² dkt. (1)

žmogus, kuris kopia medų; sin. kopinétojas²: *Mùgeje dalyvåvo mûsų krâšto amatiniñkai, medaûs kopéjai, dûonos kepéjai.*

Kopenhangà dkt. vns. (2)

Danijs sostiné: *Iš Kopenhágos automobilių keltai kursúoja į Málme. Kopenhágøje yrà keturi universitètai iň trýs kitû miestų universitètų padaliniai.*

kopételés dkt. dgs. (2)

mažos kopéčios: *Gélbétojai žvejáms aňt lëdo pâtiesé specialiàs kopételés. Jis ȳsikibò į kopételii skersiniüs iň atsargiai émë leïstis žemýn. Vaikai kiemè sùpasi sùpuôklémis, láipoja kopételémis.*

Köpgalis dkt. (1)

Kuršių nerijos šiauriné dalis į šiaurę nuo Smiltynës, užsibaigianti Klaipédos uosto pietiniu molu: *Köpgalis atsirado děl pûstomo smëlio Kuršių nérijai ilgéjant šiaurës liňk. Nuð Köpgallo nupûstomas smëlis užnëšdavo Klaipédos úosto laivâkelj. Köpgalyje veikia Lietuvôs jûrų muziejus.*

kòpija dkt. (1)

1. popierinio arba elektroninio dokumento naujas egzempliorius, kurio turinys identiškas originalui: *Dokumeñto [sutartiës] kòpija. Momeñtiné ekrâno kòpija. Atsarginé kòpija. Bûtina pristatyti visq [ištisînë] diplòmo kòpijq.* • ant. originalas¹.

2. tiksliai iš originalo¹ (1 r.) atkurtas dailës, skulptûros ar pan. kûrinys ar koks daiktas: *Paveikslø [skulptûros] kòpija. Pasiródžius originaliám gãminiui tuojañ atsirañda iň jõ kòpija.* | prk.: *Sûnùs – tévo kòpija.* • ant. originalas¹.

kopijâvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kopijuoti 1: *Kopijâvimo aparâtas. Saváiminio kopijâvimo pôpierius. Apsaugà nuð kopijâvimo (komp.).*

2. → kopijuoti 2: *Gamintojai káltina konkurentus idéjų kopijâvimu. Iškeltà bylâ děl juvelýrių dirbinių kopijâvimo.*

3. → kopijuoti 3: *Logopèdo tariamû garsû kopijâvimas. Šökio žiñgsnių kopijâvimas mókantis naujôs choreogrâfijos.*

kopijâvimo aparâtas

įrenginys, naudojamas popieriniams dokumentams, leidiniams ir pan. kopijuoti ir dauginti; sin. kopijuoklis: *Kopijâvimo aparâtas gâli kopijûoti įvairiù masteliù, iš vieno originâlo darýti daug kòpijų.*

kopijuôklis dkt. (2)

aparatas, naudojamas popieriniams dokumentams, leidiniams ir pan. kopijuoti ir dauginti; sin.

kopijavimo aparatas: *Išmökau naudotis kopijuokliu. Tai some kopijuoklius. Isigijome kompaktiską stalinių skaitmeninį kopijuoklį.*

kopijuoti, *kopijuoja*, *kopijavo* vksm.

1. (k_a, kuo) daryti (ko) kopiją (1 r.); sin. dauginti: *Kopijuoti dokumentus [formules, užrašus]. Kopijuojame greitaeigiaiškopijavimo aparātais.*
2. (k_a) daryti, gaminti tiksliai pagal pirminį pavyzdį: *Siuvėja kopijuoja garsių drabužių dizainerių darbus. Kinaikopijuoja japoniškus imtuvus.*
3. (k_a) tiksliai kartoti (kieno) veiksmus, judelius, sekti (kuo), mėgdžioti (k_a): *Atlikėja kopijuoja garsių aktorės manieras. Dūkros kopijuoja savo mótinos stilium.*

kopijuotojas, *kopijuotoja* dkt. (1)

1. asmuo, kuris ką kopijoja (1 r.), daugina: *Dokumentų kopijuotojas. Kauno projektavimo institutė jī dirbo kopijuotoja iš technike.*
2. asmuo, kuris ką kopijoja (2 r.), daro, gamina pagal pirminį pavyzdį: *Jis buvo labiau žinomas kaip portrētu kopijuotojas. Kilus konfliktinei situacijai dēl idėjos kopijavimo, pirmidusia patartina susisiekti su kopijuotoju.*

kopiklis dkt. (2)

LAIPTŲ KOPIKLIS: *Neigaliųjų vežimėliai pritaikyti naudotis kopikliu.*

kopimas¹ dkt. ppr. vns. (2)

→ kopti¹: *Kopimas į viršukalnę visus išvárgino.* | prk.: *Kopimas į žvaigždės į sėkmę, į pergalę.*

kopimas² dkt. ppr. vns. (2)

→ kopti²: *Medaus kopimo laikas įfranga.*

kopinėjimas¹ dkt. ppr. vns. (1)

→ kopinėti¹: *Graži kalvotā vietovė traukia pasivaiščiojimą iš kopinėjimo mėgėjus.*

kopinėjimas² dkt. ppr. vns. (1)

→ kopinėti²: *Bičių kopinėjimo įrankiai. Kiekvieno kopinėjimo medus sertifikujamas atskirai.*

kopinėti¹, *kopinėja*, *kopinėjo* vksm. (kuo, kame, po k_a)

ne kartą pamažu kopti; sin. laipioti, karstytis, lipinėti: *Kopinéti pō kálnus [kalnais]. Vaikaž kiemė kopinėja laipynėmis. Bukutis nuolat kopinėja mėdžiai.*

kopinėti², *kopinėja*, *kopinėjo* vksm. (k_a)

imti (medų): *Meškà mėdų kopinėja. Žiurédavome, kaip senėlis kopinėja bitės. Bitininkas kopinėjo įvilj.* | (kame) rinkti medų: *Švýstelėjus sáulei, žieduosė dár kopinėja bitės iš kamānės.*

kopinétojas¹, *kopinétoja¹* dkt. (1)

kas kopinėja¹, lipinėja, karstosi: į šiuos kálnus įkópti sugebėtų tik patyrę kopinétojai. Jaunysteje jī buvo aistringa kalnų kopinétoja.

kopinétojas², *kopinétoja²* dkt. (1)

kas kopinėja² (medų); sin. kopėjas²: *Koriū [bičių] kopinétojas. Tráukdamas per blokelių pérmestą viřvę, medaus kopinétojas gāli kilnótis aukštyn iš žemyn (apie drevinę bitininkystę).*

köpininkas, *köpininké* dkt. (1)

kopų (Kuršių nerijos) gyventojas: *Žiobris iškeptas pagal sēnq köpininkés recèptą. Kėlias per marias köpininkams buvo ryšys su žemė.*

kōpinis, kōpinė dvt. (1)

augantis, gyvenantis kopose, būdingas kopoms: *Kōpinis kařklas [šakōčius]. Kōpiné ankštēnē. Kōpinis reljefas. Kōpiné pakilumā.*

kōplyčia dkt. (2)

1. krikščionių (ppr. katalikų ir protestantų) nedidelis religinio kulto pastatas ar priestatas su altoriumi, statomas prie bažnyčių, vienuolynų, pilii, rūmų, kapinėse, memorialinėse vietose ir pan.: *Pašvēntinti atstatytas kōplyčias. Šis dvariniñkas pastatē naujā eždvią medinę kōplyčią.*
2. atskira nedidelė bažnyčios ar kito pastato patalpa pamaldoms: *Ligóninės kōplyčia. Pāmaldo výksta kalejimo kōplyčioje.*

kōplytēlē dkt. (2)

1. **dem.** kōplyčia 1: *Sudēgusios bažnyčios viētoje pastatytā kōplytēlē.*
2. **dem.** kōplyčia 2: *Pāmaldo výksta vienuolýno kōplytēlēje.*
3. **etnogr.** savarankiškas ar ant kōplytstulpio įtaisytas smulkiosios architektūros religinis statinys su šventojo statulėle ar paveikslu: *Stulpas sù kōplytēlē. Išdróžti kōplytēlē sù rūpintojeliū. Fotografuoti pakeliū kōplytēlēs.*

kōplytstulpis dkt. (1)

etnogr. stulpas su ant jo pritvirtinta arba jame iškalta kōplytēle (3 r.): *Išdróžti fišskaptúoti, nutašyti] kōplytstulpī. • plg. stogastulpis.*

koprodūkcija dkt. (1)

bendra keliu īmonių produkcija, gamyba: *Koprodūkcijos rīnkos anālizē. Ař koprodūkcija svarbi tokióms mažomis kino rīnkoms kaip Lietuvōs? Aktyvēsnē koprodūkcija padētu lietuviams užmègti vēršlo ryšiūs užsienyje.*

koprològija dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis išmatas: *Koprològijos anālizē [tyrīmas, rezultātas].*

koprològinis, koprològiné dkt. (1)

susijęs su koprologija: *Koprològinis tyrīmas. Koprològiné anālizē [diagnòstika].*

kōptai dkt. dgs. (2)

Egipto etninė grupė, senovės egiptiečių palikuonai, kalbantys arabų kalba: *Kōptu kalbà yrà mirusi, jǐ kařtais vartójama tik bažnýtinēse apeigosē. Daugumā kōptu – krikščionys, bět yrà musulmōnų.*

kōptas, kōpte dkt. (2)

1. kōptų etninės grupės žmogus: *Kōptai iř arābai sudāro uždaras bendrūomenes, sántuokos tařp jū nariū labař rētos. Kōptai dažnai diskriminúojami. Tūkstančiai Egipto kōptu susiriňko į žūvusių protestuotojų láidotuves.*
2. vienai Rytų krikščionių bažnyčių – Kōptų bažnyčiai, išlaikiusiai daug ankstyvosios krikščionybės elementų, priklausantis žmogus: *Kōptai pripažīsta septynis sakramentūs. Kōptu liturginė mūzika tūri senovės Egipto, žyđų ir graikų mūzikos elementų. Velykų rytą kōptēs į pāmaldas ateina vilkédamos išeiginėmis suknelėmis, pasidabinusios gausybe papuošalū.*

kōpteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kōpteléti: *Kiekviénas kōpteléjimas láiptu aukščiaū reikalāvo vis daugiaū jégū.*

kōpteléti, kōpteli (kōpteléja), kōpteléjo vksm. (i kā)

kiek pakopti, palypéti: *Kópteléjau į kalvēlę – iř uždusaū.*

kópti¹, kópia, kópé vksm. (i ką, ant ko, per ką, kuo)

lipti (ppr. aukštyn): *Į bokštą kópēme láiptais. Añt stógo kópia kópēciomis. Kópk per tvõrą.* | prk.: Sáulé kópē per pušū viršūnes.

♦ **kópti karjeros láiptais** siekti paaukštinimo profesinėje veikloje, tarnyboje: *Ji sparčiai kópē karjeros láiptais.*

kópti², kópia, kópé vksm. (ką, iš ko)

imti, kopinéti (medų): *Väkar visq dienq kopiaū mēdų. Kasmēt kopiū mēdų iš trijū aviliū. Šiañdien būs gerā dienā bitēms kópti.* | (ką, po ką) rinkti medų: *Bitēs pō žiedus kópē mēdų.*

kopuliācija dkt. (1)

1. dviejų individų susijungimas lytinio akto metu: *Vabalū [drugiū] kopuliācija. Kopuliācijos òrganas. Zoològijos sôdo atstovés teigimù, orangutânų kopuliācija truñka apië minûtę.*
2. žemesniųjų organizmų dauginimosi bûdas – lytinių lâstelių, beveik nesiskiriančių išoriškai, susiliejimas.

kopūstai dkt. dgs. (2)

1. pjaustytos kopūstų (augalo) gûžės: *Troškinti kopūstai. Kopūstus visadà ráugiamame per jáunati.*
2. KOPUSTIENË: *Mégstu kopūstus sù džiovintais baravýkais.*

kopūstainis dkt. (2)

1. valgis iš šviežių kopūstų lapų (vientisų arba pjaustytų), maltos mésos ir kt., ppr. kepamas orkaitėje: *Ař teko ragauti kopūstainio? Kopūstaini užpilkite pâdažu iř kiškite iň órkaitę maždaug välandai, gâlite prideñgti folija. Kôl kopūstainis kêpa, pasiruôšiame pâdažq.*
2. BALANDÉLIS 4: *Kopūstainiai (arbà balandéliai) sù mésà. Kopūstainiùs troškinkite añt nestipriöös ugniës maždaug kéturiasdešimt minûcių. Ař pasisótinsi vienu kopūstainiu?* • plg. dolma.

kopūstas dkt. (2)

1. žalia ar violetinė iš lapų susukta gûžė, valgoma kaip daržovė: *Rauginti [troškinti] kopūstai. Kopūstų sriubà. Pyrágas sù kopūstais. Supjáustyk mišraînei kopūstus. Galvà kaip kopūstas (prasta).*
2. GÜZINIS KOPUSTAS: *Kopūstams, auginamiems iš daigū, reikia puriöös diñvos. Kopūstus kaupiù dù kartùs. Dañrosi kaip kiškis kopūstuose.* • plg. briuselinis kopūstas, brokolinis kopūstas, ropinis kopūstas, žiedinis kopūstas.

kopūstáuti, kopūstáuja, kopūstávo vksm.

pjauti, kirsti kopūstus, ésti kopūstus (apie gyvūnus): *Sesuõ išéjo kopūstáuti. Daržè zuikiai kopūstávo.*

kopūstéliai dkt. dgs. (2)

1. dem. kopūstai 1: *Gál kopūstelių (saloty) norési?*
2. dem. kopūstai 2: *Išvirk šveñtémis kopūstelių sù kumpiù.*

kopūstélis dkt. (2)

dem. kopūstas 1: *Kiškiai atbéga iň žmoniū daržùs kopūstelių pagrâužti.*

kopūstgalvis, kopūstgalvė dkt. (2)

menk. nenuovokus, menko proto žmogus; sin. begalvis, bukagalvis: *Kám tù tuõs kopūstgalviùs kvieteisi iň pagálbq?!* Kvaïla giñčytis sù šítà kopūstgalvè.

kopūstíena dkt. (1)

dirva, kur augo kopūstai: *Kopūstíenoje prastai áuga ridikéliai. Apârës kopūstíenq sésiu rapsùs.*

kopūstiënė dkt. (2)

kopūstų gūžių sriuba: *Kopūstiënė paplitusi Vidurio, Rytų ir Šiaurės Eurėpos virtuvėse. Kopūstiënę gamina iš išilgai supjáustytų šviežių arbà raugintų kopūstų, taip pat gali būti dėdama bùlvių, mörkų, kažtais grýbų, mésos gabalélių. Šveñtės dalvias stíprinosis káršta kopūstienė.*

kopūstýnas dkt. (1)

vieta, kur auginami kopūstai, kopūstų daržas: *Dažo galè užveisiau kopūstyną. Kopūstynė jisiveisė kùrmiai.*

kopūstinis, kopūstiné bdv. (1), **kopūstiniš, kopūstinié** (2)

1. turintis kopūsto (1 r.) pavidalo susuktą galvą: *Kopūstiniés darzovés – Briūselio kopūstai, brokoliniai kopūstai, žiediniai kopūstai iš kitų.*
2. kopūstus puolantis, kopūstuose gyvenantis (apie vabzdžius): *Kopūstiniš āmaras. Kopūstinié kandis. Pavasariné kopūstinié mûsé dëda kiaušinéliūs į kopūstų dâigus.*

kopūstiniš baltukas

baltas su juodomis dêmelémis drugys, kenkiantis kopūstams (*Pieris brassicae*): *Krâpų kvâpas atbaido kopūstinius baltukus. Kopūstinių baltukų patêlés kiaušinius dëda krûvélémis aňt apatinës kopūstų lâpų pûsés.*

kopūstiniškas dkt. (2)

KOPŪSTINIŠ BALTUKAS: *Antrojè vâsaros pûséje ūkininkai sâmoningai neišravi visû balându, kâd jôs nubaidytu kopūstiniukus.*

kopūstkočis dkt. (1)

kopūsto kotas: *Kopūstkoči išpjáukite aštriū peiliù. Nupjáukite kopūstų gûžes, palikite maždaug trijû centimètru ilgio kopūstkočius. Jéi ketinate laikyti kopūstus pakabintus už kopūstkočiu, jû nupjáuti nereikia. Stráipsnyje teigama, kâd smûlkiai sukapóti kopūstkočiai – puikus pâpildas bet kokioms salôtoms.*

kopūstlapis dkt. (1)

kopūsto lapas: *Aňt kopūstlapiau këpa dûoną. Apyminkščius kopūstlapius atskirkite nuô gûžes. Kopūstlapiais gâlima gýdyti sumušimûs, nudegimûs, pûlingas žaizdâs iš nubrózdinimus.*

korâlai dkt. dgs. (2)

1. KORALŲ RIFAS: *Élnių ragûs prîmenantys korâlai. Têko pô vândeniu fotografuoti koralûs.*
2. raudonojo ir juodojo koralo griauciai, iš kurių daromi papuošalai: *Korâlų vérinys [ségé].*

korâlas dkt. (2)

kolonijinis arba pavienis nejudrus ȳvairių augalų pavidalo jûrų duobagyvis, turintis išorinius griauciaus: *Korâlai paplitę skaidriuosè iš sekliuosè trôpinio klimato jûostos vandenysè. Daugumâ korâlų gyvëna didelémis koloniomis, kiekvienas korâlas jungiasi prië kito áudinio slûoksniu. Didžiausia korâlų koloniija yrâ šaliâ Austrâlijos šiaurrytinës pakrántes – Didysis barjerinis rifas.*

korâlinis, korâliné bdv. (1)

1. susidedantis, susidarës iš koralu: *Baltutêlaitis korâlinio smûlio paplûdimys. Šiôs sâlos yrâ vulkâninës iš korâlinës kilmës.*
2. rausvai oranžinės (apie spalvą), rausvai oranžinës spalvos: *Korâliné spalvâ. Korâliné suknélê. Korâliniai spòrtiniai batêliai.*

Korâlų jûra

Ramiojo vandenyno dalis prie Australijos šiaurrytinų krantų: *Korâlų jûroje plýti didžiausias korâlų rifas pasâulyje.*

korālų rifas

atogrąžų jūrų duobagyvių kolonija ir jų griaučių nuosėdos, sudarančios rifą¹: *Korālų rifai sudāro ilgas virtines, ištūsusias lygiagrečiai su salų ar žemyno krantais, nedideles, žemias žiedo pavidalo salas – atolus, arbà stačiašlaitės povandeninio káaldo viršunes lagūnose. Daugiausia korālų rifų yrà Ramiäjame vandenýne. Korālų rifai pavojìngi laivýbai.* • plg. barjerinis rífas.

Korānas dkt. vns. (2)

pagrindiné šventoji musulmonų knyga, kurioje surašytos jų tikybos dogmos, teisinës, dorovinës, buitinës normos: *Korānas parašytas klasikinè aràbų kalbà. Koranè pàsakojama apië islamo prànašus, pasáulio kiilmę iñ sàndarq, žmogaùs sukùrimq, ángelus, vélniq iñ kita.*

koràzija dkt. vns. (2)

mechaninis uolienu irimas dèl véjo, tekančio vandens, slenkančių ledynų ir pan. nešamų kietų uolienos dalelių (žvirgzdo, gargždo, smëlio) poveikio: *Koràzija nušlifuoja pakránčių uolás, atódangas, kalnų šlaitus. Koràzija suformuoja įvairiàs uolų figùras – nišas, árkas, stulpus iñ kita.* plg. • korozija.

kòrda dkt. (1)

1. odiné ar brezentiné juosta, virvë ristùnams ir jojamiesiems arkliams varinéti ratu per pratybas: *Žirgo gimnàstika: vedžiøjimas, vaikymas su kòrda. Vesdamì žirgą, pàvadì ar kòrdą laikykite taip, kad bet kadà galétuméte paleisti. Kai ràginant ilgu botagù arklýs yrà vâromas pirmyn, kòrda laikoma ištemptà. Kòrdai negâlima leisti susisùkti ar vilktis žemè.*
2. specialus plonas lynes lèktuvu arba automobiliu modeliams valdyti: *Kordodromè mòdeliai važiuoja arbà skreñda ratu valðomi ràdiyo bangomis ar kòrda.*

kordebalètas dkt. (2)

baleto artistai, atliekantys masinius ar grupinius šokius: *Kordebalèto šokéjas. Balerinà sàvo karjèrą pradéjo kordebaletè.*

Kordiljèros dkt. dgs. (2)

kalnų sistema, einanti išlgai vakarinių Šiaurës ir Pietų Amerikos krantų: *Kordiljèry ilgis – daugiau nei aštuoniölika tûkstančių kilomètrų. Pietų Amèrikos Kordiljèros vadînamos Ándais.*

Kòrdoba dkt. (1)

1. miestas Argentinos viduryje: *Kòrdoba – vienas seniáusių iñ añtras pagal dýdį Argentinos miestas.*
2. miestas Ispanijos pietuose: *Kòrdoboje gímé roménų filosòfas Senekà.*

kordodròmas dkt. (2)

lynų pritvirtintų automobilių arba lèktuvų modelių varžybų ir pratybų aikštë: *Kordodròmas – tai apie ðvidešimtiës metry skersmeñs betonuotas ar asfaltuotas žiedas, aptvértais vielos tvorà. Vilniaus kordodromè výks pasáulio taurës etäpo varžýbos.*

kordónas dkt. (2)

1. kareiviai ar policininkai, išrikiuoti eile ar aplink kà tvarkai palaikyti ar užtverti: *Minià láužësi prò policijos kordònà. Rùsijos sóstine vâkar bùvo panaši iñ tvirtovę, kordónas sëkë kordònà, miesto céntras bùvo visiškai blokúotas, uždarýtos metrò stôty.*
2. pasienio sargyba, kariuomenës arba policijos postai išlgai valstybës sienos jai ginti ir pasienio zonai kontroliuoti: *Anksčiau čia bùvo įsikûrës pasieniècių kordónas. | siena, pasienio ruožas ar pan. užkarda: Palýginkime mûsų valstybës atlýginimus, peñsijas su tû valstybių, kuriós liko teñ, už tò kordono. Močiùtë pàsakojo, kad tóji vietâ bùvo kitapus upêlio, už kordono, taigi jañ Rùsijoje. Tuřkija nevà bañdžiusi sukùrti dešimtiës kilometrų plôčio pasienio kordònà, kàd sulaiķytu kùrdù*

sukilélių aňtpuolius.

3. dekoratyviai formuotas vaismedis, kai liemuo ar šakos apauginami trumpomis vaisinėmis šakelėmis, kurios sudaro girlandas: *Statūsis [gulsčiàsis, nuožulnùsis, bangúotasis, spiràliškasis] kordònas. Obelù formàvimas kordònais - įmantrù, prabangù iñ stilinga. Botànikos sodè výnmedžiai formúojami dvipečiù gulsčiúoju kordonù.*

koreferàtas dkt. (2)

pranešimas, papildantis ta pačia tema anksčiau skaitytą kito asmens pranešimą: *Pareñgti koreferatą. Koreferatè patikslinama globalizàcijos sámprata iñ jòs rúsys.*

korefereñtas, korefereñtè dkt. (2)

asmuo, parengęs koreferatą: *Korefereñtai ivertina iñ papílido referatą.*

koregàvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ koreguoti: *Apskaitòs duomenù koregàvimas. Añtakių dàžymas iñ koregàvimas. Koregàvimo skystis sù teptukù. Rašiklìj, kuriõ vienu galù ràšoma, ò kitù – ràšalas nùtrinamas, gâlima vadinti koregàvimo rašikliù, korèkciniu rašikliù, koregúojamuoju rašikliù.*

koreguòklis dkt. (2)

kokią nors kûno dalį, jos funkcijas (nugaros laikyseną ar kt.) koreguojantis įtaisas: *Nùgaros [ortopèdinis] koreguòklis. Garsinj signálq skleidžiantis laikýsenos koreguòklis.*

koregúoti, koregúoja, koregàvo vksm. (k)

taisyti, tikslinti, keisti: *Koregúoti stráipsnj [nutarimaj]. Koregúoti añtakius. Programà bùvo koregúojama [koregúota]. Rašiklìj, kuriõ vienu galù ràšoma, ò kitù – ràšalas nùtrinamas, gâlima vadinti koregàvimo rašikliù, korèkciniu rašikliù, koregúojamuoju rašikliù.*

Koréja dkt. (1)

1. buvusi Rytų Azijos valstybè, 1948 metais suskilusi į Pietų Koréją ir Šiaurès Koréją: *Koréja užémé Koréjos pusiàsalj, dàli žemýno iñ grëtimas salàs. Pirmóji knygà Korejoje išejo tûkstantis trys šimtai septyniasdešimt septintais mëtais.*

2. PIETŲ KORÉJA: *Korejos sóstine iñ didžiáusias miestas – Seúlas.*

3. ŠIAURÈS KORÉJA: *Korejoje išitvirtinës totalitârinis režimas.*

koréjas, koréja dkt. (1)

žmogus, kuris žudo kardamas; sin. korikas: *Šunù koréjas neteko láisvës.*

koréjiečiai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Šiaurès Koréjoje ir Pietų Koréjoje, kalbanti kilmës atžvilgiu izoliuota kalba: *Dël koréjiečių kalbòs kalbiniñkai nesùtaria, kañtais bañdo jà̄ priskirti taī altajiiečių, taī kìnų-tibetiiečių kalbù šeimóms, taī šlieja priëjapònų.*

koréjiëtis, koréjiëtè dkt. (2)

koréjiečių tautos žmogus: *Kinija iš šaliës išsiunté devýnis prieglobscio prâsiusius šiáurès koréjiečiùs. Fùtbolo klùbas pasiràshé ketveriù mëtų trukmës kontraktą sù koréjiečiù.*

koréjiëtiškai prv.

1. → koréjiëtiškas 1: *Korejiëtiškai marinúota mësà.*

2. → koréjiëtiškas 4: *À̄š niêko nesupratau, nès visas pókalbis výko koréjiëtiškai.*

koréjiëtiškas, koréjiëtiška bdv. (1)

1. bûdingas ar prilausantis koréjiečiams, jų kultûrai ar Koréjai: *Korejiëtiški koldûnai. Korejiëtiška legendà.*

2. Pietų Korėjoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Koréjičiški automobiliai*.
3. Šiaurės Korėjoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Koréjičiški propagandiniai filmai*.
4. koréjiečių kalbos, koréjiečių kalba parašytas, sukurtas, skelbiamas, transliuojamas ir pan.: *Koréjičiškas tēkstas*. | kuriame kalbama, dėstoma koréjiečių kalba: *Moksleivis, pabaigęs koréjičišką mokyklą Korėjoje, gali stoti į daugelį Japonijos universitetų*.
5. susijęs su koréjiečiais pagal kilmę, su Korėja (apie kilmę): *Koréjičiškos kilmės aktorius. Koréjičiško kraūjo turinčiai nūotakai suknélę kūrė žymi dizainerė.*

Korėjos pusiasalis

pusiasalis Rytų Azijoje, tarp Geltonosios ir Japonijos jūrų: *Korėjos pusiasalyje yrà Pietų Korėja iñ didelé dalis Šiaurės Korėjos teritorijos*.

korèkcija dkt. (1)

taisymas, gerinimas: *Regėjimo korèkcija. Véidą deformúojančio rando korèkcija*.

korèkcinis, korèkciné bdv. (1)

susijęs su korekcija: *Korèkcinis ùgdymas [dárbas]. Korèkciné operācija. Korèkciné juostelė*. *Korèkciniai akiniai. Rašikl̄, kuriõ vienu galù räšoma, õ kitù – räšalas nûtrinamas, gâlima vadinti koregâvimo rašikliù, korèkciniu rašikliù, koregûojamuoju rašikliù. Greitai džiûstantis korèkcinis skýstis prâdeda tekéti spûsteléjus korèkcinio pieštuko kòrpusq.*

korèktiškai prv.

mandagiai, taktiškai: *Pósédis výko sklañdžiai iñ korèktiškai. Pâstabas dël pavaldinių kladû reikia pasakyti korèktiškai*. | aukšt.: *Turéatum elgtis korektiškiau. Iš kalbetojo bûvo pareikalauta atsakingiau iñ korektiškiau reikšti nûomonę*. | aukšt.: *Korektiškiáusiai ißsakýta kritika*.

korèktiškas, korèktiška bdv. (1)

mandagus, taktiškas: *Korektiškas elgesys. Korektiškas dëstytojas*. | aukšt.: *Bûtų gerai, kâd seimûnai bûtų korektiškesni*. | aukšt.: *Apdovanoti korektiškiáusią rungtynių žaidéją. korèktiška* bev.: *Tai nérâ labai korèktiška*.

korektiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ korektiškas: *Suabejoti pósakio korektiškumù. Pažeisti politinio korektiškumo principus*.

korektyvà dkt. (2)

dalinis pakeitimasis, patikslinimas; sin. pataisa: *Katekizmo korektývos. Reikalîngos plâno korektývos*.

korèktorius, korèktoré dkt. (1)

spaudos darbuotojas, kuris taiso surinkto teksto kladas: *Korèktorius dárbas reikalauja atidûmo iñ kruopštumo. Korèktoré skaîto korektûras. Dîrbau laîkrašcio redâkcijoje korèktoriumi (korèktore). Korèktorai taisymus dažniáusiai žými korektûros ženklais*.

korektûrà dkt. (2)

1. vns. mašinraščio, spaustuvinio, kompiuterinio teksto rinkinio tikrinimas ir spaudos kladų taisymas: *Korektûros pieštukas. Leidybine korektûrq atliêka korèktorius, redâktorius, tèchninis redâktorius, áutorius, õ spaustuvinę korektûrq – spaustuvés korèktorius. Korektûrà, kuriq atliêka redâktorius, kañtais vadînama korektûriu redagâvimu*.
2. spaustuvinio ar kompiuterinio rinkinio atspaudas kladoms taisyt: *Korèktorius taîso kladâs lýgindamas rañkrašti iñ korektûrq. Korektûrq skaîto, tiâkrina iñ kladâs žými korèktorius, redâktorius iñ áutorius. Klaîdos nuródomos tekstè iñ taîsomos korektûros paraštësè. Rytój gáusime iš spaustuvés korektûras*.

korektūrinis, korektūrinė bdv. (1)

susijęs su korektūra (1 r.): *Korektūrinė patikrą. Korektūrinį redagavimą atliëka redaktorius, o nè korektorius. Šiôs knygos išliko tik nejrištas korektūrinis egzempliorius.*

korektūros klaidà

klaida, padaryta spausdinant ar kompiuteriu renkant teksta: *Ištaisyti korektūros klaidas. Ąkį rezia gausybę korektūros klaidų. Dažniusiai skaitytojams kliuva korektūros klaidos – praleistos ar vietomis supainiotos raidės. Korektūros klaidos pavyzdys – linkėjimas „Ilgū ligū mētų“ vietoj „Ilgū ilgū mētų“.*

korektūros žénklas

sutartinis ženklas taisytinoms turinio, kalbos ir techninėms klaidoms korektūroje žymeti: *Kiekvieną klaidą tekste žymimą iš tausoma naudojant sutartinius korektūros ženklus. Korektūros ženklas rāšomas dū kartus - tekste iš paraštėjė. Paprastai vieną porą korektūros ženklų žymi vieną taisymą, bét vienas korektūros ženklas paraštėjė gali reikšti kelis vienodus taisymus eiluteje.*

koreliacija dkt. (1)

tarpusavio ryšys, sanykis, priklausomybė: *Koreliacijos koeficieñtas (mat.). Geologinės koreliacijos programą (geol.). Lietuvių kalbai būdinga fonologinė bañsių ilgumo, priebalsių minkštumo, morfologinė skaicius, laiko iš kitų formų koreliacija (kalbot.). Biologijoje koreliacija suprantama kaip lašteliai, audinių, organų, sistemos standartas iš funkcijų tarpusavio priklausomybė organizmo raidos iš gyvybinės veiklos procese (biol.). Stráipsnio autoriaus kultūros principų koreliacija sù jõ politinėmis pažiūromis. Koreliacija taip Lietuvos gyventojų teritorinio pasiskirstymo iš nekilnójamojo turito kainų yrà akivaizdi.*

koreliacinis, koreliaciné bdv. (1)

pagristas koreliacija: *Koreliacinis ryšys [sánykis]. Koreliacinė priklausomybė. Koreliacinė analizė. Koreliaciinių tyrimų duomenys.*

koreliatyviai prv.

siejant tarpusavyje: *Šias sąvokas galiama apibréžti koreliatyviai.*

koreliatyvùs, koreliatyvi bdv. (4)

pagristas koreliacija: *Koreliatyvus méninių stilių tarpusavio ryšys. Koreliatyvus pökyčiai. Sukurti koreliatyvius vértinimo modelius.*

koreliúoti, koreliúoja, koreliávo vksm. (su kuo, kame)

sietis tarpusavyje, priklausyti vienam nuo kito: *Knýgos turinys neišvengiamai koreliúoja su dabarties įvykiais. Literatūra iš dailės puikiai koreliúoja tarpusavyje. Stipresnė paauglių pýkčio kontrôle teigiamai koreliúoja sù jų sociálniu aktyvumu. Atlikus tyrimą paaïskéjo, kâd sveikatos rodikliai statistiskai reikšmingai koreliávo sù išsilavinimu iš ámžiumi.*

korepetitorius, korepetitoré dkt. (1)

1. žmogus, padedantis mokinui ruošti pamokas, rengtis egzaminui: *Dûkrai samdomė matematiikos iš anglų kalbos korepetitorius. Dešimtöké ieško chémijos korepetitorés.*
2. žmogus, padedantis orkestro ar choro vadovui rengti atskirus balsus: *Kôl dirigeñtas seðga, ji pavaduoja korepetitoré. Výrų chòrui skubiai reikalingas korepetitorius.*

korespondāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → koresponduoti 1: *Gamintojų korespondāvimas sù tiekéjais. Pjèsés autoriaus korespondāvimas sù skaitytojais.*
2. → koresponduoti 2: *Naujienų [pranešimų] korespondāvimas.*

korespondeñcija dkt. (1)

1. susirašinėjimas laiškais ar visi vieno žmogaus rašyti laiškai: *Asmeninė [viešoji] korespondeñcija.*
Kaip teisiningai tvarkyti įmonės korespondeñciją? Paviėšinta visà įktoriaus korespondeñcija.
2. nedidelių pašto siuntų visuma (laiškai, atvirukai, laikraščiai ir kt.): *Korespondeñcijos pristatymas [registravimas, rūšiavimas].*
3. periodinėje spaudoje ar kitur paskelbta trumpa korespondento (2 r.) atsiusta žinutė:
Savaitraštyje išspausdinta korespondeñcija apiē nuskeñdusį kėltą.

korespondeñtas, korespondeñtė dkt. (2)

1. asmuo, susirašinėjantis su kuo nors laiškais: *Iš anoniminio korespondeñto gavaū kelis provokuojančius láiškus.*
2. periodinės spaudos, radio, televizijos darbuotojas, reguliarai rengiantis pranešimus tam tikra tema ar iš tam tikro regiono: *Kalbamés sù mūsų korespondentė Seimè. Sūkvietė užsienio korespondentus į spaudos konferenciją.*

korespondúoti, korespondúoja, korespondāvo vksm.

1. (su kuo) susirašinėti laiškais: *Kelis méniesius korespondúojame sù semináro lèktoriais.*
2. (kam) teikti žinias, siustyti korespondencijas (periodinei spaudai, radiui, televizijai): *Diénraščiui korespondúoja keli spòrto repòrteriai.*

korétas, koréta bdv. (1)

turintis daug akučių pavidalų tuštumų; sin. korytas, akytas: *Mégstu korétag šokoladą. Koréta gumà pasižými elastingumù.*

koréti, koréja, koréjo vksm.

darytis korétam, akytam; sin. koryti, akyti: *Nuô sausrós dirvà émè koréti. Pavásarì mòrkos koréja.*

koriákai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Koriakų ir Čiučių autonominėse apygardose, kalbanti viena paleoazijiečių kalbų: *Koriákų kalbà. Pagal tradicinius verslùs skiriamos dvì koriákų grùpës: klajöklių – élnių augintojų – ið sésliųjų. Koriákai išlaikę tradicinę animistinę pasauléžiūrą, sezònines šventes, žaidimùs.*

koriákas, koriákė dkt. (2)

koriakų tautos žmogus: *Núotraukoje mätote ekspedicijos dalyviùs sù šamanè koriakè. Čiùkčiai nuôlat puldinédavo kaimynus koriakùs.*

Koriákų autonòminè apygarda ofic.

autonominė apygarda Rusijos rytuose, Kamčiatkos pusiasalyje: *Visoje Koriákų autonòminës apygardos teritorijoje paplitës daugiamëtis išalas.*

koridà dkt. (2)

žmogaus kova su buliumi arenoje – pramoga, paplitusi Ispanijoje, Portugalijoje, Meksikoje, Brazilijoje, Pietų Prancūzijoje: *Klasikiné koridà išlikusi tik didžiöjoje Ispanijos dalyjè. Kanárų salosè ið Katalònijoje koridà yrà uždraustà dël žauraùs elgesio sù gyvùnais. Portugaliøe ið pietų Prancūzijoje peř koridq bùlius nérà nužùdomas. Anót spaudos, Pabéržes dvarè – vieninteléje vietoje Lietuvojè – bevéik iki Pirmojo pasaulinio káro výkdavo koridos.*

koridorinis, koridoriné bdv. (2)

toks, kaip koridoriaus, pramenantis koridorių ir pan.: *Koridorinis bùto planàvimas. Šiô rästinio námø vidujè viskas išdëstyta koridoriniù principu.*

koridoriukas dkt. (2)

dem. koridorius 1: *Tėko išgriauti dū tamsiūs iš ankštūs koridoriukūs. Siaurū koridoriukū sliūkome į priekį.*

koridorius dkt. (1)

1. ilga, palyginti siaura pastato ir pan. patalpa, iš kurios patenkama į kitas patalpas: *Ilgai lāukiau ligoninės koridoriuje, kôl priiūms gydytojas.* Vaikai lāksto mokyklos koridoriais. | prk.: Klaidūs politikos koridoriai. • plg. prieangis.

2. siauras oro, žemės ar vandens erdvės ruožas, turintis specialią paskirtį: *Órlaivio kilimo [sraigtasparnių] koridorius. Inžinierinių komunikacijų koridorius. Žaliavasis koridorius jungia atskiras parko dalis. Lietuvos teritoriją keičia dū iš dešimties transeuropinių transporto koridorių, apimančių automobilių kelius, geležinkelius iš vandeñs kelius.* • plg. humanitarinis koridorius, Suvalkų koridorius.

korifėjus dkt. (2)

1. žymus mokslo ar meno veikėjas: *Dokumentinis filmas apie dizaino korifėjų. Interviu su džiazo korifėjumi. Albumė pristatomė Lietuvos fotografių korifėjus.* Vienas iš madōs korifėjų atsisakė prabangių audinių.

2. senovės graikų teatro choro vadovas: *Drâmoje korifėjus pâsakodavo apie diêvo Dioniso kovas.*

korikas, korikė dkt. (2)

žmogus, kuris žudo kardamas; sin. korėjas: *Ùž žiaurumą malšinant sukilią Lietuvojė iš Baltarusijoje generalgubernatorius buvo pramiñtas korikù.* Teâtro legeñdai tėko koriko vaidmuo.

korimas dkt. ppr. vns. (2), **korimasis** sngr. (1)

1. → karti¹ 1: *Skalbinių korimas aňt viðvés. Kilimo korimas aňt balkono.*

2. → karti¹ 2: *Vidùramžiais pasižiûréti korimo susiriñkdavo minios žmonių.* Piršlio korimas per senýsias lietuviškas vestuvès – tai vaidinimas, per kurį pirslýs bûdavo nuteisiamas pakarti, tačiau jî išgélbedavusi nótaka.

3. sngr. → karti¹ 3 (sngr.): *Beždžioniu korimasis į medžiūs.*

korinis, korinė bdv. (2)

1. esantis koryje: *Korinis medùs.*

2. primenantis korij: *Korinė plökštė. Kartoninis korinis užpildas.*

korys dkt. (4)

1. bičių dirbinys iš vaško su taisyklingų skyliučių eilémis medui, duonai dėti ir perams auginti: *Koriai susideda iš šešiakampių akelių, kurių dugnëliai sudaro vidinę sienelę.* Senùs koriùs reikia keisti. Rekomenduojama kramyti korių mèdu, nes jõ sudetyjè yrà vâško iš žiedadulkių.

2. bet koks daiktas, primenantis bičių korij: *Skaldòs [žvýro, žolës] koriai.* Žalieji koriai. Vejös korys – tai plastikiné korinė dangà, skirta gruñto iš žolës plótams sutvirtinti. Kad sóstinės gätvës taptų saugësnës iš pralaidësnës, dîrbame nuôlat: *kasmët atnaûjinami iš brážomi nauji geltonieji koriai* (geltonų linijų tinklai, žymintys sustojus sankryžoje neužstatytinas vietas).

korytas, koryta bdv. (1)

turintis daug akučių pavidalo tušnumų; sin. korétas, akytas: *Korytas fermeñtinis súris. Koryta pyrâgo tešlâ.*

koryti, korija, korijo vksm.

darytis korytam, akytam; sin. koréti, akyti: *Lëdas korija pavâsarij.*

korytumas dkt. ppr. vns. (2)

→ korytas: *Pyrâgo korytumas.*

koriūkas dkt. (2)

1. dem. korys 1: *Pasmaližiáuti koriūku.*
2. dem. korys 2: *Šiē raukiniai dár vadinami koriūkais.*

koriúotas, koriúota bdv. (1)

su koriū priemaišomis, likučiais: *Koriúotas mēdsukis. Ąš mēgstu koriúotą mēdu.*

kormorānas dkt. (2)

didelis juodas, žaliai blizgantis vandens paukštis (ppr. didysis kormoran, *Phalacrocorax carbo*): *Jūodkrantėje įsikūrusi didžiáusia Lietuvos kormorānų kolonija. Aplinkosaugininkai iš lizdų kormoranus baido fejerverkais, mat šie paūkščiai naikina séngirę. Kai kurių mokslininkai teigia, kad kormorānų ekskremēntai žudo spygliuočius, bėt yrą tiñkami lapuociam. Anksčiau kormoranus vadino jūrų krankliai.*

kormoraniùkas dkt. (2)

kormoranų jauniklis: *Kormoraniukai mokosi skraidyti.*

kornètas dkt. (2)

varinis pučiamasis muzikos instrumentas, kiek trumpesnis už trimitą ir švelnesnio skambesio: *Gróti kornetū. Mēno mokykloje moksleivai pūcia įvairius instrumentus – trimitus, kornetus, trombonus, tūbas.*

kornètininkas, kornètininké dkt. (1)

muzikantas, grojantis kornetu: *Jis tāpo puikiu džiazo kornètininku.*

kornišonas dkt. (2)

jaunas marinuotas agurkėlis: *Silkė sū burokėliais iš kornišonais. Kalbiniukai kornišonus siūlo vadinti (marinuotais) agurkėliais. Salotoms kornišonus supjáustykite mažais griežinėliais. Jaū gālima nusipiňkti kornišonų sēklų.*

korodúoti, korodúoja, korodávo vksm.

1. iš nuo korozijos: *Korodúoja metālai, betonas, plāstikai, pūslaidininkiai, uolienos, minerālai iš kitos nemetalinės medžiagos. Uolienos korodúoja veikiant vándezui iš jamė ištiþpsioms medžiagoms.*

2. (kā) sukelti koroziją (1 r.): *Deguõnis iš drégmė korodúoja aliuminio iš plieno lýdinio ratus. Deguõnis gali korodúoti geležinius laidelius.*

koronàras dkt. (2)

VAINKINÉ ARTERIJA: *Koronàru nepakankamumas [šuntavimas]. Koronàrai vainikù gaubia visq širdj. Pagal tai, kuris koronàras výrauja, galimi trys širdies kraujotakos tipai: dešinysis, kairysis iš simetrinias.*

koronàrinis, koronàriné bdv. (1)

susijęs su širdies vainikinėmis arterijomis, su koronarais: *Létinis [ūminis] koronàrinis sindromas. Koronàrinis spazmas. Koronàrinis kateteris. Koronàriné širdies ligà yrà vainikinių širdies artériju ligà, dėl kurių ima trikti kraujo tiekimas į širdies raumeni.*

koronavírusas dkt. (1)

1. vienas iš didelės grupės virusų, perduodamų oro lašeliniu būdu, infekuojančių žinduolius, paukščius, žmones: *Gyvūnų koronavírusai. Pirmieji koronavírusų šeiminiukai galéjo būti paūkščiai iš šiksnósparniai. Šiuo metu žinomi septyni žmogaus koronavírusai, jių daugiausia sùkelia vadinančias péršalimo ligas.*

2. vns. šnek. šios grupės virusas SŪRS-CoV-2, sukeliantis infekcinę ligą COVID-19:

Koronavíruso prótėvukis Lietuvosje [pasaulys]. Koronavírusas aňt plástiko, nerūdijančio plieno paviršiaus išliéka pavojingas iki trijų parų, aňt medinių paviršių – iki keturių valandų. Laikui bégant koronavírusas mutavo į daugiau kaip tūkstantį naujų atmainų, iš kurių svarbiáusios álfa, betà, gamà, deltà, omikron atmainos. Koronavírusu užsikrëtęs mèdikas susiřgo plaūciu uždegimù. • plg. kovidas.

koròzija dkt. vns. (1)

1. metalų, jų lydinių, betono ir kt. medžiagų savaiminis cheminis arba elektrocheminis irimas dël aplinkos poveikio: Výkstant koròzijai keiciasi mèdžiagų chèminé sudétis iř savýbes, pavyzdžiui, jùngiantis su óro deguõnimi, agresyviõiomis aplinkos mèdžiagomis, su chèminiais teršalais susidaro oksidai, sulfidai arbà kitókie junginiai. Koròzija bùvo apémusi visq kryžių. Kniédès visiškai pàžeistos koròzijos. Tésiamì tyrimai, pàdedantys nustatytí automobilių atsparumą koròzijai.

2. Žemës plutos uolienu irimas dël cheminio vandens ir jame ištarpusių medžiagų poveikio: Peř koròziją minerálai tiřsta netolýgiai, todël uolienos paviršiuje susidaro jdubélés, vagélés. • plg. korazija.

koròzinis, koròziné bdv. (1)

susijes su korozija: Koròzinis atsparumas [jaútris]. Koròziją skatinanti fizikinių iř chèminiu sàlygų visumà vadinama koròzine aplinka.

korporacijs dkt. (1)

1. teisiškai įforminta grupë asmenų, kuriuos sieja bendri profesiniai ar luominiai interesai: Studeñtu [skáutu, mèdikų] korporacijs. • plg. draugija.

2. verslo organizavimo forma – didelé akciné bendrovë, susivienijimas ir pan.: Tarptautiné korporacijs. Sis bánkas – didžiausia finánsų korporacijs Lietuvosje. Labai didelés korporacijs veikia kaip kontroliuojančiosios bendróvës, valdančios kitų korporacijs tuřto dàli. • plg. bendrovë.

korporacinijs, korporacinié bdv. (1)

susijes su korporacijs (2 r.): Korporacinié bankininkyste. Korporaciniés téisés. Korporacino valðymo mòdelis. Korporaciniai interèsai.

korporántas, korporánté dkt. (1)

studentų korporacijs narys: Korporánto kepùré. Korporántus vienija tarpùsavio pagarbës, draugiškumo iř kilnùmo principai. Turiù draûgë korporántę.

kòrpusas¹ dkt. (1)

1. žmogaus ar gyvulio liemuo: Smùgai kója į priešininko kòrpusą. Jis tiesiog griùtè igriùvo visu sàvo stambiù kòrpusu į pùstuštì troleibùsą.

2. kokio nors įrenginio rémai, griauciai, laikančioji dalis, prie kurios montuojamos kitos dalys: Léktuvo [laivo] kòrpusas. Aparáto [kavàmalés] kòrpusas. Isùkti [vorę į čiáupo kòrpusą. Kòrpusas laiko mašinos darbinës dalis iř sáugo jàs nuô aplinkos poveikio.

3. atskiras pastatas tarp kitų pastatų, esančių bendrame žemës sklype arba didelio pastato atskira dalis: Ligóninés [mokýklos] kòrpusas. Gamýbinis [gyvénamasis, mókymo] kòrpusas. Pàstatas sudarýtas iš keturių tarpùsavyje susijusių kòrpusų.

kòrpusas² dkt. (1)

1. didelis karinis dalinys, susidedantis iš dviejų ar daugiau divizijų: Ármijos kòrpusas. Dël tèchnikos pažangòs dvidešimtamè ámžiuje sukùrta naujų kòrpuso rùšių: aviàcijos, mechanizùotasis, motorizùotasis, óro desánto, priešléktùvinis, rakètų, tankų iř kitų.

2. kurios nors specialybës ar oficialios paskirties asmenų grupë: Diplomàtinis [konsulinijs] kòrpusas. Valdiniñkų kòrpusas. Mèdiku [farmàcininku] kòrpusas.

korsētas dkt. (2)

1. prigludės, ppr. tamprus apatinis moteriškas drabužis liemeniui ir klubams suveržti, gali būti su sagtimis ilgomis kojinėms prisegti: *Korsētas (nešiōti) pō gimdymo [gimdžvės korsētas]. Korsēto forma kito pagal laikotarpiui būdingą dévéseną, idealiōs figūros sámpratą. Korsētas būdavo suvárstomas, sūsegamas kabliukais, tam tikrosė viētose sustaňdinamas juostelėmis, lankeliiais, metalinėmis ar medinėmis plokštélėmis, banginio ūsais. Koncerte daininiukė pasirodė tik sù korsetu iš kójinémis.* • plg. gracija.

2. specialus ortopedinis įtaisas, nešiojamas stuburo lūžiui, patempimui, iškrypimui ir pan. gydyti: *Ortopédinis korsētas. Gýdytojas pàrenka ortopédines priemones – korsetus, štvarus, diržus.*

Kòrsika dkt. vns. (1)

Prancūzijai priklausanti sala Viduržemio jūros šiaurėje: *Kòrsikos salojè gímé Napoleónas Banapártas. Kòrsikoje bùtinai paragáukite výno iš naminio ožkų súrio.*

korsikičiai dkt. dgs. (2)

etninė grupė, gyvenanti Korsikos saloje, kalbanti korsikičių ir prancūzų kalbomis: *Korsikičių virtuvé primena prancūzų. Korsikičių kalbà yrà artimà itálų kalbòs Toskànos dialéktui. Korsikičiai išlaiké kai kuriuos šeimòs pāpročius – piršlybų, kraūjo keršto, rituálniu žirgų lenktynių peñ vestuvès.*

korsikiétis, korsikiétè dkt. (2)

korsikičių etninės grupės žmogus: *Sù korsikičiù merginà išgyvěno dvejùs metùs. Kèpti kaštaniùs išmòkau iš pažystamos korsikiétés.*

kortà, kôrtos dkt. (2)

storo popieriaus lapelis su paveiksliniais ir akiniais ženklais: *Lòšiamosios [bùriamosios] kôrtos. Lòsti [bùrti] kôrtomis. Išdéliokite añt stálo ûžverstas kortàs. Labiáusiai paplitusià žaidimo kôrtų málkà [kaladę] sudäro čírvu (kitaip širdžių), bûgnu, piku (kitaip výnu arbà lâpu) iñ krýžių rûšies kôrtos.*

♦ **añt kôrtos pastatýti** žr. pastatyti. **añt kôrtos statýti** žr. statyti. **atviromis kôrtomis lôsti** žr. losti. **kaip kôrtu namélis** žr. namelis. **kortàs atideñgti** žr. atidengti. **kortàs atskleisti** žr. atskleisti. **kortàs atveřsti** žr. atversti. **kortàs mèsti** žr. mesti. **kortàs sumaišyti** žr. sumaišyti. **sujaūkti visàs kortàs** žr. sujaukti.

kortas dkt. (1)

teniso aikštë: *Vásara treniruôtés výksta atviramè téniso kôrte. Gruñtinj téniso kôrtą reïkia nuôlat láistyti. Varžyboms skirti kôrtai yrà sù tribùnomis žiûròvams, pagalbinémis patalpomis. Láukiame iñ kôrtus sugrýžtančio lietuviø. Kôrtuose susitiko fùtbolo iñ téniso žvaigždés. Kôrtuose pérgales skìna baltarùsé.*

kortavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kortuoti: *Mänoma, kàd kôrtu málka atsirådo priëš šešis šimtùs mëty Kinijoje, kuñ kortavimas bùvo iñin populiarùs. Mënininkas bodéjosi vien tuščiu apliñkinių plepejimu ar kortavimu. Jî tebetráukia kortuoti [prië kortavimo].*

kortélè dkt. (2)

1. nedidelis popierinis ar plastikinis lapelis su tam tikru tekstu: *Vizítiné [reñginio svëčio] kortélè. Asmeñs įvarðijimo kortélè, segamà prië krütinés įstaigų darbùotojams, vadina ma átlapo kortelè. Visi pranešéjai prisisege konfereñcijos dalývių kortelèis. Informacią pérskaitysite korteléje.* | kartotekos lapelis: *Knýgu kortélèis. Kazimieras Bùgà bùvo sukaūpęs apië šešis šimtùs tûkstančių lietuvių kalbòs žodýno kortelių.*

2. kortelès (1 r.) pavidalo elektroninis įtaisas, įkišamas į jam skirtą kompiuterio arba kitokio įtaiso lizdą (ar prie jo priliečiamas ir pan.) ir tam įtaisui pateikiantis duomenų arba suteikiantis

naujų funkcijų: *Asmeñs tapatybės [atmintiės, kredito, nūolaidų, telefono] kortelė*. Aktyvūoti banko kortelę. (Banko) kortelės turėtojas. Mokėjimo kortelės mōkestis.

3. sporte – perspėjimo ar nuobaudos ženklas, kurį rodo teisėjas šiurkščiai prasižengusiam žaidėjui ar treneriui: *Geltonoji [raudonoji] kortelė*.

kortelinė¹ dkt. (1)

tam tikras dėklas mokėjimo ir pan. kortelėms sudėti: *Stilingų kortelinių parodė. Kortelinė – tai nė tik naujös kartös piniginė, sáuganti kortelės, bët iř originalūs păpuošalas.*

kortelinis, kortelinė² bdv. (1), **kortelinis, kortelinė** (2)

1. sudarytas iš kortelių: *Kortelinis katalògas.*
2. veikiantis naudojant kortelę: *Kortelinis taksofónas. Kortelinis üžraktas.*
3. esantis mokėjimo kortelės sąskaitoje: *Korteliniai elektroniniai pinigai.*
4. gaunamas pagal maisto kortelę: *Kuklùs kortelinis davinys.*

kortėžas dkt. (2)

iškilminga vilkstinė, garbės palyda: *Automobilių kortėžas. Prezideñto korteže bùvo daugybé automobilių.*

kortizònas dkt. (2)

antinksčių žievės hormonas, vartojamas medicinoje, ypač gydant uždegimus ir alergiją: *Gýdant kortizonu organizmè sumažéja cíuko koncentracija. Paryčiaiš organizmas pràdeda gaminti stréso hormòną – kortizòną.*

kortúoti, kortúoja, kortāvo vksm.

kortomis lošti: *Peñ nákti kortāvo iř prakortāvo visùs pìnigus. Jí tebetráukia kortúoti. Àš kortúodavau sù močiutè.*

kortúotojas, kortúotoja dkt. (1)

žmogus, kuris lošia kortomis: *Pòkerio klubè reñkasi iř profesionálùs kortúotojai, iř tìk pràdedantys lošéjai. | mègėjas kortuoti: Jis bùvo didelis kortúotojas.*

korumpúotas, korumpúota bdv. (1)

pasidavęs korupcijai, paperkamas: *Korumpúotas valdiniñkas [teiséjas, pareigùnas, politinis veikéjas].*

korùndas dkt. (1)

labai ketas stikliško blizgesio mineralas, vartojamas šlifavimui, juvelyriniams dirbiniams: *Pakabùkas sù korùndu. Raudónas skaidrùs korùndas vadinamas rubinù. Safýras – mélyna arbà žydrà korùndo atmainà, tûrinti geležiès iř titâno.*

korùpcija dkt. (1)

1. neteisėtas pélnymasis naudojantis pareigomis: *Korùpcijos preveñcija – korùpcijos priežasčių, sàlygų atskleidimas iř šalinimas. Bùvës valdiniñkas bùs teisiamas už korùpciją.*
2. pareiguno ar politiko papirkimas: *Apië korùpcijos átvejj gálite pranèsti raštù, telefonu arbà elektroniniu paštù. Dvidešimt procenþu apklausòs apië korùpciją dalïviu prisipažino, kàd peñ pastarúosius metùs dàvë kÿsj.*

korùpcinis, korùpciné bdv. (1)

pagrystas korupcija, susijës su korupcija (1 r.): *Korùpciniai susitarimai [nusikaltimai]. Akivaizdùs korùpciniai ryšiai. Savivaldybës administracijos dirèktorius bùvo apkáltintas korùpcine veiklå.*

kósčiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kosčioti: *Tylq drūmstė žmonių kósčiojimai. Atpažinaū jái būdingą kósčiojimą.*

kósčioti, kósčioja, kósčiojo vksm.

tarpais kiek kosēti: *Nervīngai [tyliai] kósčioti. Jaū savaitę dukrā kósčioja.*

kóséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kosēti: *Saūsas kóséjimas. Kóséjimas kraujù. Váistas sumāžina naktiniūs kóséjimus.*

kosèkantas dkt. (1)

trigonometrinė funkcija – stačiojo trikampio statinio, esančio prieš smailujį kampą, santykis su įjambine: *Kosèkanto fórmulé.*

koserė dkt. (3^a) šnek.

gerklė, ryklė, burna: *Jis užkišo jái koserę sumuštiniù. Výras susiverté sáu į koserę pórą taurēlių degtinés.*

♦ **koserę láidytı** žr. laiduti. **koserę paleisti** žr. paleisti. **koserę pléšyti** žr. pléšyti.

koserę užsikišti žr. užkišti. **pilti į koserę** žr. pilti. **užčiaupti (sávo) koserę** žr. užčiaupti.

kóséti, kósi (kósti, kóséja), kóséjo vksm.

su tam tikru garsu staigiai iškvépti orą per burną (ppr. sergeant kvépavimo organų ligomis): *Āš smařkiai kósiu. Žmogūs čiáudėjo, kóséjo, suñkiai kvépāvo. Vaikas sausa ī kósi. Kósék nekósék, bét dešrū negáusi (flk.).*

kòsinusas dkt. (1)

trigonometrinė funkcija – stačiojo trikampio statinio, esančio prie smailiojo kampo, santykis su įjambine: *Apskaičiuoti smailiojo kam̄o kòsinusą.*

kosméja dkt. (1)

darželių gélė plonyčiais karpytais lapais ir baltais, rožiniais ar tamsiai raudonais gražais, kilusi iš Vidurio Amerikos (ppr. paprastoji kosmėja, *Cosmos bipinnatus*): *Balañdji kosmėjas pasékite į indeliūs. Iš kosmėjų gálima suformúoti gyvātvorę, paslēpti negražiás sodýbos vietás.*

kosmètika dkt. (1)

1. žmogaus kūno, ypač veido, išvaizdos gražinimas, trūkumų šalinimas: *Kosmètikos kabinètas. Higièninés kosmètikos mókymo programà. Gýdomosios kosmètikos tikslas – gýdyti išvaizdai keñkiančias ódos, plaukų iř burnòs gleivinés ligàs, taisýti išvaizdos trûkumus. Dekoratyvinés kosmètikos tikslas – kosmètinémis priemonémis paryškinti véido brúožus iř padarýti nè tókius ryškiùs véido iř kitų atvirų kúno viëtų išvaizdos defektus.*

2. veido ir kūno gražinimo priemonës: *Vartóju tik natûrâliq [ekològiškà] kosmètikà. Aleñgija kosmètikai tam̄pa vis aktualesnè problemà.*

kosmètikas, kosmètiké dkt. (1)

žmogus, kuris turi specialųjį vidurinj ar aukštesnij išsilavinimą ir gali teikti grožio paslaugas: *Medicinos mokýkloje igijaū kosmètikés specialybę. Kosmètiké plaukeliūs pašálins šiltù vaškù. Kosmètikés patařs, kókj krémą pasiriñkti. • plg. kosmetologas.*

kosmètiné¹ dkt. (1)

nedidelis, lengvas, uždaromas krepšelis kosmetikos reikmenims susidéti: *Pardúodame móteriškas iř výriškas kosmètines. Kosmètinéje laikaū veidrodélij, lúpų balzāmą, rañkų krémą iř blakstienų tūšq.*

kosmètinis, kosmètiné² bdv. (1)

1. susijęs su kosmetika (1 r.), vartojamas kosmetikoje: *Kosmètinis masāžas. Kosmètinis muīlas [pienēlis].*
2. daromas ne iš pagrindų: *Kosmètinis remontas – tai labiaū vizualūs bùto atnaujinimas.* | prk.: *Kosmètinis póveikis [sprendīmas].*

kosmètiškai prv.

įšoriškai, ne iš pagrindų, tik siekiant pagražinti vaizdą: *Núomojamas kosmètiškai paremontuotas vieno kañbario bùtas.*

kosmetològas, kosmetològè dkt. (2)

kosmetologijos specialistas: *Apiẽ naūją gýdomąjį šampūną kalbējomēs sù jī kūrusiu kosmetologū.* | žmogus, turintis aukštajį išsilavinimą ir teisę teikti grožio paslaugas: *Rimtōs pagálbos kreipkitės nè į kosmètikę, o į gýdytoją kosmetològą. Kosmetològas turi teisę veštis gýdomaja kosmètika.* *Grōžio salònų tiñklas į dárba priim̄as kirpējas iñ kosmetologès.* • plg. kosmetikas.

kosmetològija dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis kosmetinius išvaizdos defektus ir jų šalinimo būdus: *Higièninės iñ dekoratyvinės kosmetològijos stûdijų programà.* *Kosmetològija* tåiko teräpinius, chirurginius iñ kitūs gýdymo metodūs. *Organizuojami kosmetològijos seminärai.* *Medicinos iñ kosmetològijos sritysè tåikomos naujáusios technològijos.*

kosmetològinis, kosmetològiné bdv. (1)

susijęs su kosmetologija, naudojamas kosmetologijoje: *Kosmetològiniai ódos defektai.* *Kosmetològinis kréslas.* *Kosmetològinés procedūros.*

kòsminis, kòsminé bdv. (1)

susijęs su kosmosu, esantis kosmose, skrejantis kosmosu ir pan.: *Kòsminis zòndas.* *Kòsminé energija* [jégà]. *Kòsminé erdvé* [stotis]. *Kòsminés kilmēs mēdžiagos dalēlēs.* *Kòsminiai skrydžiai* [spinduliai].

kòsminis laívas

aparatas, galintis skristi kosmine erdvė; sin. erdvélaivis: *Rùsijos kòsminis laívas skraidina tris astronáutus iñ Japònijos.* *Romanè turistai kòsminiu laivu pakylā viñš Žemës atmosferos.*

kòsmiškai prv.

šnek. labai, smarkiai, nepaprastai: *Kòsmiškai áugančios káinos.* *Kòsmiškai kylantys mókesčiai.* Visq saváitę pardúodame populiarusias prekës už kòsmiškai žemàs káinas.

kòsmiškas, kòsmiška bdv. (1)

šnek. kuo nors išskiriantis, labai įspūdingas, nepaprastas: *Kòsmiškas gimtädienis* [sekmädienis, jaūsmas].

kosmodròmas dkt. (2)

vieta su įrenginiais kosminiams aparatams surinkti, išbandyti, kilti: *Iš kosmodròmo pakilo erdvélaivis.* *Léidžiant balistinę rakétą kosmodromē* įvýko katastrofā.

kosmogònija dkt. (1)

kosminių kūnų, pavyzdžiui, planetų, jų sistemų, galaktikų kilmēs ir raidos mokslas ar teorija: *Budistiné* [egiptiečių] *kosmogònija.* *Mitolöginié pasáulio kosmogònija.* *Plétódamasi kosmogònija* susiskaidé į ātskiras šakas, todël mókslinéje astronómijos literatüroje „kosmogònijos“ sávoką nustóta vartoti.

kosmogòninis, kosmogòniné bdv. (1)

susijęs su kosmogenija: *Kosmogòniné jégà. Kosmogòniniai mîtai [siuzëtai]. Kosmogòninés temâtikos sâkmës.*

kosmològas, kosmològë dkt. (2)

kosmologijos specialistas: *Tèòriné diskùsija sù kosmologù. Daûgelio kosmològų pripažintà visâtos atsiradimo teòrija teigia, kàd visatà atsirâdo jvýkus didžiájam sprogimui.*

kosmològija dkt. vns. (1)

mokslas, tariantis visatą kaip visumą, jos sandarą, evoliuciją: *Kosmològija yrà astronòmijos šakà. Nòbelio prémiją gâvusių fizikų stebéjimų rezultâtais iñ išvados stipriaî sûkréte kosmològijos móksłq. Vienà garbingiáusi astronòmų prémijų skiriamà ùž pasiekimùs kosmològijos srityje.*

kosmològinis, kosmòloginé bdv. (1)

susijęs su kosmologija: *Kosmològinis aspèktas [principas]. Kosmològiniai mîtai.*

kosmonáutas, kosmonáutë dkt. (1)

Rusijoje (anksčiau – Sovietų Sajungoje) – specialistas, valdantis skriejantį erdvëlaivï, atliekantis jame tyrimus: *Pirmosios móters kosmonautës gyvënimq gaûbia daûg paslapciû. Kosmonautai išejo iñ âtvirą kòsmosą iñ sugrîžo iñ tarptautinę kòsmoso stôti.* • plg. astronautas.

kosmonáutika dkt. vns. (1)

skraidymo iñ kosminę erdvę mokslas ir praktika: *Kosmonautikos istòrija. Kosmonautika JAV, Didžiöjoje Britânijoje, Prancûzijoje, Vokietijoje iñ kai kuriosè kitosè šalyse vadînama astronáutika.* • plg. astronautika.

kosmopolitas, kosmopolitë dkt. (2)

1. žmogus, nejaučiantis ypatingo ryšio su savo tévyne, atitrûkës nuo tautos interesu, kosmopolitizmo šalininkas: *Jis dažnai vadînamas kosmopolitù. Pamiřše patriotizmq ûgdome kosmopolitùs. Kañtais kosmopolitù populiariai vadînamas asmuõ, nuõlat keliáujantis pô visq pasáulij ař gyvënantis vis kitojë valstýbeje.*

2. vienas iñ gyvûnų ar augalų, savaimė paplitusių visame pasaulyje: *Kosmopolitams priklauso piktžolës, vandeñs pakrânčių ař kitų ekològinių grûpių augalai, pâvyzdžiui dîlgelës, kiaûlpienës, takâžolës. Kosmopolitai yrà kai kurië gyvûnai, prisitâikę gyvënti šaliâ žmogaûs – blâkës, tarakônai, namînës pêlës, pilkosios žiûrkës iñ kiti.*

kosmopolitinis, kosmopolitiné bdv. (1)

toks, kuriam bûdingas kosmopolitizmas: *Kosmopolitinis miëstas. Kosmopolitiné mokyklà [šalìs].*

kosmopolitiškai prv.

taip kaip kosmopolitai (1 r.): *Kosmopolitiškai nusiteikës jaunîmas. Kosmopolitiškai mästančioms asmenybëmis išsûkiai nebaîsûs.*

kosmopolitiškas, kosmopolitiška bdv. (1)

1. pasižymintis kosmopolitizmu: *Kosmopolitiškas jaunîmas. Kosmopolitiškas kuròrtas [miëstas]. Kosmopolitiška ûgdymo įstaiga. Kosmopolitiška atmosfera.*

2. pripažystamas kosmopolitų: *Mán patiñka visos šveñtës, iñ lietûviškos, iñ kosmopolitiškos.*

kosmopolitiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kosmopolitiškas 1: *Tautiškumo iñ kosmopolitiškumo sântykis. Stambùlas manè sužavéjo sâvo dydžiu, švarà iñ kosmopolitiškumù.* • plg. tautiškumas, patriotiškumas.

kosmopolitizmas dkt. (2)

priešinga patriotizmui ideologija, skelbianti tėvyne visą pasaulį, atmetanti nacionalines tradicijas ir nacionalinę kultūrą: *Kosmopolitizmas susijęs su globalizacija. Tautinės vertės pakeisti kosmopolitizmū.*

kòsmosas dkt. vns. (1)

1. ppr. už Žemės atmosferos esanti erdvė su joje esančiais kūnais; sin. visata: *Tolimasis [artimasis] kòsmosas. Skristi [pakilti] į kòsmosą. Žemės iš kòsmoso ryšių linija.*
2. šnek. visai nesuprantamas, nesuvokiamas, nejsivaizduojamas dalykas: *Māno mamā anksčiau iš várškė, iš sviestą darydavo, bėt mán tai kòsmosas. Mán kòsmosas, kóki grōži sukúré ši ménininkė. Viskas, kàs susiję su chémija, inžinierija, mán – kòsmosas.*

kòsmoso turistas

minimalių kosmonautikos (aeronautikos) žinių ir įgūdžių turintis neprofesionalas, skrendantis į kosmosą pažintiniai, pramogos ir pan. tikslais: *Dár vienas milijoniérius panoro tapti kòsmoso turistu.*

Kòsovas dkt. vns. (1), ofic. **Kòsovo Respùblika**

iš dalies pripažinta valstybė Balkanų pusiasalyje: *Dù tükstančiai aštuntais mëtais Kòsovo nepriklausomybę pripažino daugelis šalių, tačiau jų iš Lietuvos Respublikos Seimas. Kòsovo Respublikos kol kàs nérà Jungtiniių Tautų Šalių sąraše. Kòsovo parlamento pavadinimas yrà Kòsovo Respublikos Susirinkimas.*

kosoviëtis, kosoviëté dkt. (2)

Kosove gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Euròpos stalo tèniso čempionatè lietùviai įveiké kosoviečiùs. Kosoviëciai pristaté daugybę paminklų karo didvyriams pakelésè iš miesteliuose.*

Kòsta Rikà dkt. vns. (2), ofic. **Kòsta Ríkos Respùblika**

valstybė Vidurio Amerikoje: *Kòsta Ríkoje užsùkome į kavòs plantacijas. Kòsta Ríkos krantùs skaláuja Karibų júra.*

kostarikiëtis, kostarikiëté dkt. (2)

Kosta Rikoje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Pirmasis įvartis į kostarikiëcių vartus buvo pelnýtas dešimtq minütę. Mûsų ispânų kalbos déstytoja – tikrà kostarikiëté.*

kostarikiëtiškas, kostarikiëtiška bdv. (1)

1. bûdingas ar priklausantis kostarikiëciams, jų kultûrai ar Kosta Rikai: *Tradiciiniai kostarikiëtiški drabužiai.*
2. Kosta Rikoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Kostarikiëtiška kavà. Kostarikiëtiškas tabákas.*

kósteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kosteléti: *Už nùgaros išgirdau saūsq kósteléjimą.*

kósteléti, kósteli (kósteléja), kósteléjo vksm.

kiek sukoseti; sin. krankšteléti, krenkšteléti: *Kósteléjau nežinódamas, kà toliau daryti.*

kostiùmas dkt. (2)

1. vyru ir moterų drabužių komplektas, susidedantis iš švarko, kelnių, kartais liemenës ar megztinio arba iš švarko ir sijono, ppr. pasiūtų iš tos pačios ar panašios medžiagos; sin. eilutė: *Výriškas [móteriškas, mokýklinis] kostiùmas. Pasipuõšti kostiumù.*
2. koks nors drabužis ar drabužių komplektas dévimas tam tikromis aplinkybëmis – sportuojant, teatro scenoje, karnavale ir pan.: *Teâtro kostiùmai. Måudymosi [spòrto, treniruõčių]*

kostiumas.

♦ **Adōmo kostiumù** visai nuogas: *Daininiñką nufotografāvo Adōmo kostiumù.*

kostiumėlis dkt. (2)

dem. kostiumas 1 (paprastai apie moterišką ar vaikišką drabužių komplektą): *Dailūs dalýkinis kostiumėlis. Nértas vaikiškas kostiumėlis. Máudymosi kostiumėlis.*

kostiumininkas, kostiumininkė dkt. (1)

žmogus, siuvantis ir tvarkantis teatro ar kino artistų drabužius: *Grimúotojai iš kostiumininkai dirbo sù māsinių scènų dalýviais. Põ ûžkulisius zùjo kostiumininkés.*

kostiuminis, kostiuminė bdv. (1)

1. sudarantis kostiumo dalį: *Kostiuminis švařkas. Veřlo susitikimuose výrai turéty dévēti kostiumines kélnes.*
2. skirtas kostiumams siūti: *Kostiuminé mědžiaga. Švařkas iš tañsiai žálio kostiuminio áudinio.*
3. toks, kuriame veikėjai dévi tam tikros epochos ar istorinio laikotarpio drabužius: *Kostiuminé dramà. Kostiuminių filmų áktoré.*

kostiumu dañlininkas

žmogus, kuriantis drabužius spektaklių, kino filmų ir pan. renginių artistams, atlikéjams: *Sù kostiumu dañlininku diskutávome apië šiuolaikinj teátrą. Naujós muzikinés grùpés nárés suláuké daugybés pasiúlymu iš kostiumu dañlininkų iš dizáineriu.*

kostiumuotas, kostiumuota bdv. (1)

dévintis kostiumą: *Kostiumuotas jaunuõlis. Kostiumuoti bánko darbúotojai. Prië staliùko sédéjo kostiumuota damà.*

Kostromà dkt. vns. (4)

miestas Rusijos europinés dalies viduryje: *Kostromà – svarbùs úostas Vòlgos pakrántęje. Kostromoje išvýstyta laivų statýbos pràmoné.*

kosulìngas, kosulìnga bdv. (1)

dažnai kosintis: *Kosulìngam vaïkui dažnai vérdu čiobrëlių arbâtq. Kosulìnga močiüté vísq nákti kósciojo.*

kosulìnis, kosuliné bdv. (2)

susijęs su kosiliu: *Kosulìnus dìrginimas.*

kosulýs dkt. (3¹)

spazmiškas iškvépimas su garsu per burną (ppr. sergeant kvépavimo organų ligomis): *Drégnas [saûsas, skausmingas] kosulýs. Kosulýs užpúolé [už]éjo, pjáuna, dùsina]. Váistai nuô kósilio.*

kôšé dkt. (2)

1. tirštas valgis iš kruopų, miltų, grûstų bulvių ar kt.: *Bùlvių [gríkių] kôšé. Brùknių kôšé. Nègi svečiùs mânų kôšé vaišinsi? Iš tû miltų nebûs kôsés (iš to nieko neišeis) (flk.).*

2. dumblyné, purvyné: *Imàklinau į tókią kôšé – žiurék, kokië bâta!*

♦ **beržiné kôšé** plakimas, périmas rykštë: *Vaikùs áukléti beržiné kôšé draûdzia istàtymai.*

Neatsikalbinék mán, nès gáusi beržinés kôsés! bérzo kôšé plakimas, périmas rykštë: *Kai paragaüs bérzo kôsés – iñ klausýs. duoti beržinés kôsés žr. duoti. kôsés prisivirti žr. privirti. kôsés privirti žr. privirti. kôšé užvirti žr. užvirti.*

košélè dkt. (2)

1. **dem.** košé 1: *Rýžių košélè vaikáms. Naminés kûdikių tyrélés iñ košélés.*

2. kokia nors košės pavidalo medžiaga: *Chīmusas yrà maisto košelé, susidàranti žarnosè iš maisto, veikiamo virškinimo sùlčių. Sutrinkite varnalešų lapus iš gautą košelę naudokite nudegimams, žaizdóms gydyti.*

košerinis, košerinė bdv. (2)

susijęs su košeriu, švarus: *Košerinis maistas. Košerinis restoranas. Košerinė mitýba [druskà].* • plg. halalinis.

kòšeris dkt. vns. (1)

judaizmo religijoje – ritualinis daiktų ar valgių švarumas: *Kòšeri praktikúojantys religingi žydai kiaulienos nevartója nuô gerókai senesnių laikų nei musulmónai. Kòšero sertifikatas liùdija apie ekologiškumą, natūralius produktus, ýpač saugiás iš švariàs gamybòs technologijas.*

košimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → košti 1: *Švarùs [sterilùs] piéno košimas. Vandeñs košimas peř gélintuvò membranq. Alaùs košimas į statinès.*
2. → košti 2: *Véjo košimas peř plónq palaidinę.*
3. → košti 3: *Priekaištų košimas prö sukástus dantis.*

košinys dkt. (3^a)

kas košiamama ar iškošta: *Kóšinio koncentracija.*

košyté dkt. (1)

1. dem. košè 1: *Výras bέgo nuô dukrōs veřksmo iř košyčių kuāpo. Mótina maitino vaiką mānu košyte.*
2. kokia nors košės pavidalo medžiaga: *Išimkite iš dàtulų kaulukùs, sudékite į maisto trintuvq, supilkite klevų sirupq iř sutrinkite į košytę.*

košmàras dkt. (2)

1. baisus sapnas; sin. sloganis: *Sapnúoti košmarùs. Naktimis ją kankino košmàrai.*
2. baisus, sloganus jausmas, siaubinga bûsena: *Išgyvénti košmàraq. Pô košmàro koncentracijos stovýkloje bùvęs kalinys parâsé prisiminimy knýgq.*

košmàriškai prv.

labai, baisiai, nepaprastai: *Košmàriškai karštà vâsara. Košmàriškai ilgai ištęsti seriälai.*

košmàriškas, košmàriška bdv. (1)

1. labai baisus (apie sapną): *Košmàriškas sâpnas.*
2. labai prastas, labai sunkus, labai blogas ir pan.: *Košmàriška architekturà. Košmàriškas spektâklis. Móteris išdrîso prabilti apie košmàriškus išgyvénimus.*

kóšti, kóšia, kóše vksm.

1. (kà, per kà, į kà) skirti priemaišas, nuosédas iš skysčio pilant pro audinių ar sietą: *Pienq kóšia peř koštuvq [peř mârlę]. Arbâtq kóšiu peř sieteli. Mêdu pravartù kóšti. Jaû reikia âly [gîrą] į statinès kóšti.* • plg. filtruoti.
2. (per kà) kiaurai pusti: *Véjas kiaurai kóše peř drabužiùs.*
3. (kà) nenoromis, pikta tarti: *Kóše žôdj pô žôdžio. Jis pâsakojo létai kóšdamas žodžiùs.*

koštùvas dkt. (2)

1. įrankis su tinkleliu ar mažomis skylutémis ir viena ar dviem rakenélémis arba be jų košti: *Sidabrînis arbâtos koštùvas. Metalînis [nailòninis] koštùvas mëdui. Tikéta, kàd Jõninių nàktî râganos pô píevas tambo piéno koštuvus.* • plg. sietelis.

2. įtaisas kietoms dalelėms iš skysčių išskirti: *Vandeňs drumzlių koštūvas. Kąd šliūzai neužsikimštų sąnašomis, įmontúojami speciälūs koštūvai.* • plg. filtras.

koštūvės dkt. dgs. (2) etnogr.

1. alaus ar medaus košimo laikas: *Koštūvės – apeiginis pirmojo alaūs ragavimas. Per koštuvės nevaliā pýkis.* | alaus ar medaus košimo proga rengiamos vaišės: *Kaimýnai susiriñko į pirmojo alaūs koštuvės.*

2. ką tik sukoštas alus, nešamas paragauti kaimynams: *Paragauti šviëžio alaūs kviësdavo kaimýnus arbà jíems nunèšdavo koštūvių.* | medus, kuriuo vaišinama per bitkopį: *Nunèšk koštūvių kaimýnui.*

kotángentas dkt. (1)

trigonometrinė funkcija – stačiojo trikampio statinio, esančio prie smailiojo kampo, santykis su kitu statiniu: *Žinóti smailiojo kam̄po kotángento apibréžimą.*

kótas dkt. (3)

1. irankio ar daikto dalis, už kurios laikoma, kuria remiamasi: *Kiřvio [šáukšto, kastùvo, šäkių] kótas. Meškerēs [fieties] kótas. Stumôklio [vožtùvo] kótas. Gräžtai sù cilindriniai iñ kúginiais kotañ.*

2. kai kurių augalų (pvz., gelių, kai kurių daržovių ir medžių) tiesi antžeminė dalis; sin. stiebas: *Kopûsto [saliéro] kótas. Rôžés (sù) ilgañ kotañ. Kalêdu eglés kótą įsmeigiamo į šlapią smelij.* | grybo dalis nuo žemės iki galvos: *Lêpsių kótus reikia nuskusti. Këpti svieste baravýkų kepurelës iñ kótus.*

3. euf. vyriškas išorinis lytinis organas; sin. varpa: *Nè visi výrai gäli pasididžiuoti sàvo kótu.*

♦ atitiko **kiřvis kótą** žr. kirvis. **iš koto išvirsti** žr. išvirsti. **iš koto virsti** žr. virsti. **nuo koto nusivarýti** žr. nuvaryti. **nuo koto nuvarýti** žr. nuvaryti.

Kòtbusas dkt. vns. (1)

miestas Vokietijos rytuose: *XIX ámžiaus pradžiõs Kòtbusas priklaûsé Prûsijai. Kòtbuso apylinkëse veikia këletas didelių elektrinių.*

kotèdžas dkt. (2)

individualus dviaukštis gyvenamasis namas su žemės sklypu: *Gyvénti kotedžë. Pardúodame butùs, kotedžus, namùs. Priemiesčiuose dýgsta naujös statýbos ekonòomiški kotèdžai.*

kotélis dkt. (2)

1. augalo dalis, kuri jungia vaisių ar lapą su stiebu: *Óbuolio [slývos] kotélis. Klëvo [béržo] lâpo kotélis. Lâpų kotéliai vadînami lâpkočiai, o vaisių – vaîskočiai.*

2. trumpas ar plonas kotas (2 r.): *Váistams šalpùsnii žiedai skinamì sù kotéliais. Pievâgrybių koteliùs iñ galvelës apkèpkite svieste.*

3. PLUNKSNAKOTIS: *Râšo júodu koteliù. Susidék koteliùs į pieštukinę.*

4. stačioji parašytos natos dalis: *Natôs kotélis.*

kotirâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kotiruoti 1: *Âkcijų [vertybinių pôpierių kotirâvimas]. Kotirâvimo mókestis. Kotirâvimą atlîeka vadînamoji kotirúojančioji organizâcija.*

kotirúoti, kotirúoja, kotirâvo vksm.

1. (kà, kame) nustatyti užsienio valiutos, vertybinių popierių kursą ar prekių kainą biržoje: *Lôndono vertybinių pôpierių birža taiñ mëtais kotirâvo penkių šimtû šešiasdešimties užsienio kompânijų vertybinius pôpieriusr. Svarbù žinóti, kàd nè kiekvienà didelë bendròvë kotirúoja sàvo âkcijas biržoje.*

2. šnek. būti vertinamam, turėti vienokį ar kitokį visuomenės įvertinimą: *Kaip rinkėjai kotirúoja ši politiką?*

kotlētas dkt. (2)

apskrito arba pailgo paplotėlio pavidalo kepsnys iš maltos ar kapotos mėsos arba žuvies; **sin.** maltinis: *Pavakariáms iškepé kotlēty.* | paplotėlio pavidalo kepsnys iš grybų, daržovių, kruopų ir kt.; **sin.** maltinis: *Mégstu grýbų [môrkų, grikių, avižų drībsnių] kotletus.*

kotletūkas dkt. (2)

mažas kotletas: *Pietums dažnai vágome didžkuklius, kotletukus, blynus. Až kalakutienos kotletukų norési?*

kotūkas dkt. (2)

trumpas ar plonas kotas (2 r.): *Puokštélė žibūčių trumpais kotūkais. Visi grýbų kotūkai buvo sukirmiję.*

kotúotas, kotúota bdv. (1)

turintis kotą (2 r.): *Kotúotos ánkštys [várpos]. Šiõ áugalo apatiniai stiebiniai lëpai kotúoti, virsutiniai beköčiai.* • **ant.** bekotis.

kovà dkt. (4)

1. priešų susirémimas; **sin.** kovojimas, kautynės, grumtynės: *Kovà sù okupántais. Kovosè sù kryžiuočiais pralieta daug žemaičių kraūjo.*
 2. rungtyniavimas, susirémimas sporto ar kitokiose varžybose: *Kovà dël atšókusio kāmuolio. Geriáusios komández tēs kōvq dël medálių. Rytój prasidéls olimpinés kōvos. Lietuojè labai išpopuliarejó protý kōvos.*
 3. įvairių prieštaravimų reiškimasis veiksmai: *Politiné kovà. Marksistai áiškino istòriją kaip klasių kōvq.*
 4. veikimas, norint pasiekti kokį tikslą: *Kovà už taikq [dël taikös]. Kovà dël būvio. Stóti į kōvq sù terorizmù [sù korúpcija]. Stíprinama kovà sù organizúotu nusikalstamumù [priës organizúotą nusikalstamumą].*
 5. priešingų jausmų, siekimų susidūrimas: *Duasiné kovà. Jausmû kovà. Pralaiméti kōvq sù pačiù savimi.*
- ♦ **kovà sù véjo malūnais** tuščios pastangos: *Šiẽ mókesčių inspekcijos veiksmai primena kōvq sù véjo malūnais.*

kóvarnis dkt. (1)

KOVAS 1: Kóvarnių dienà – senà lietùvių šveñtę, skirtą pavàsariui pašlòvinti. Párkai, kápines ir skvèrai jaū tréčias ménuso áidi nuo aúslí réžiančio kóvarnių krankséjimo.

kóvas dkt. (3)

1. varnos dydžio juodas paukštis balsvu snapo pamatu (*Corvus frugilegus*): *Kóvo ménésiui ipuséjus, sénos kovû kolónijos sujuñda.*
2. trečiasis metų ménuso: *Kóvq prasideda pavàsaris. Kóvo ketviðtajq šurmuliävo Kaziùko mûgë. Kóvq anksčiaù dár vadino koviniù, karveliniù, balandiniù, balandžiù, ragucìù.*

kovàvieté dkt. (1)

kovos, kautynių vieta: *Gladiàtorių kovàvieté.*

kòvidas dkt. vns. (1), **kovidas** (2) šnek.

infekciné liga COVID-19, kurią sukelia koronavirusas SÙRS-CoV-2, dažniausiai pasireiškianti kosiliu, karščiavimu, dusiliu, nuovargiu, staigiu uoslës, skonio praradimu ar susilpnéjimu: *Kòvido pandémija [tèstas]. Siñgti kòvidu [besíptomè kòvido forma]. Rečiaù pasitáikantys kòvidui*

būdingi simptòmai: galvōs, raumenų skaūsmas, ódos bérímai, vémimas, viduriāvimas. Až skiepijaisi nuo kòvido? Dėl kòvido [siaūčiant kòvidui] bùvo atšaukta nemažai renginių. Kòvidas nusinéše daug gyvýbių. • plg. koronavirusas.

kovimas dkt. ppr. vns. (2), **kovimasis** sngr. (1)

1. → kauti 1: *Priešo kovimas.*
2. sngr. → kauti 2 (sngr.): *Kovimasis dvikovoje. Kovimasis kardaís.*
3. sngr. → kauti 3 (sngr.): *Vyrų kovimasis dėl móters [už teisybę]. Vaikų kovimasis baigési verksmù.*
4. sngr. → kauti 4 (sngr.): *Krëpšininkų kovimasis iki paskutinés minutés. Moksleivių kovimasis dėl rajono taurės.*

kovingai prv.

→ kovingas 2: *Krëpšininkai nusiteikę kovingai. Raudóna spalvà atródo kovingai iž suteikia eneigjos.*

kovingas, kovinka bdv. (1)

1. linkęs kovoti, pasižymintis kovos dvasia; sin. karingas: *Kovinka komanda. Susirémimai tař kovingu čečénų grupuōčių iž Rùsijos ármijos.*
2. kuriame atispindi kovos dvasia, skatinantis kovoti; sin. karingas: *Kovinges filmas. Kovinges rungtynés. Kovinges miñtys.*
3. atkakliai įrodinéjantis savo teisybę, nelinkęs niekam nusileisti; sin. karingas: *Kovinka anýta [moterišké]. Kovinki kaimýnai.*

kovingumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kovingas 1: *Trèneris bùvo paténkintas žaidéjų kovingumù. Piketúotojams trúko rýžto iž kovingumo.*

kovinis, koviné bdv. (2)

susijęs su kova, skirtas kovai ir pan.: *Kovinis rengimas. Koviné parengtis [sudétis]. Koviniai šoviniai.*

koviukas dkt. (2)

kovų jauniklis: *Až nè žiaurù šáudyti negálinčius dár paskristi koviukus?*

kovójimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kovoti 2: *Kovójimas dėl atšókusių kamuolių.*
2. → kovoti 3: *Kovójimas sù stíchija.*
3. → kovoti 4: *Kasdiénis kovójimas dėl išlikimo.*

kovoti, kovója, kovójo vksm.

1. (su kuo, už ką, prieš ką) dalyvauti kare, kovoje; sin. kautis, karauti: *Kariai kovója sù priéšais. Taūtos visai laikais kovójo priéš okupántus. Sáulé léidos, dár brolélis kovójo (flk.).*
2. (dėl ko, su kuo) rungtyniauti, varžytis (sporto rungtynèse): *Komández kovójo dėl téisés dalyváuti olimpiádoje [dėl áukso medálio]. Suečiai labai atkakliai kovójo sù mûsų rañkininkais.*
3. (su kuo) stengtis įveikti, nugaléti, sunaikinti: *Kovóti sù korùpcija. Žemdirbiai kovója sù kenkéjais. Ligónis kovójo sù mirtimi. Kovójau sù sâvo jausmai.*
4. (dėl ko, už ką) stengtis laiméti, pasiekti: *Kovóti už žmonių téises. Jis kovója dėl kiekviéno sâvo áuklétinio. Šalis kovójo dėl sâvo láisvés (sieki laisvés). Savanõriai kovójo už Lietuvôs láisvę (noréjo laisvę išsaugotи).*
5. (su kuo, dėl ko) peštis, bartis, ginčytis: *Sù (sâvo) vaikais neveřta kovóti nei dėl jų aprangôs, nei dėl šukúosenos.*

♦ **kovoti sù véjo malūnais** beprasmiškai, tuščiai stengtis: *Ař tāu neatrōdo, kād tū kovóji sù véjo malūnais?*

kovótojas, kovótoja dkt. (1)

1. karys, kuris su kuo kovoja, kaunasi: *Kovótojų būrūs. Kovótojai minúoja keliūs.*
2. sportininkas, kuris su kuo, dėl ko kovoja, rungtyniauja, varžosi: *Geriáusias kovótojas děl kāmuolio. Karaté kovótoja děl áukso ruñgsis sù japonè.*
3. žmogus, kuris stengiasi ką įveikti, nugalėti: *Māno močiùtē kovótoja, jǐ līgai taip paprasta nepasiduōs. Kovótojai priēš okupāciją.*
4. žmogus, kuris stengiasi ką laimeti, pasiekti: *Kovótoja už teisybę. Láisvés kovótojai.*

Kozélkiškés dkt. dgs. (1)

kaimas Trakų rajono savivaldybėje: *Kozélkiškes sùpa kēletas ežerū.*

kozinākas dkt. (2)

batonėlio pavidalo saldėsis iš medaus, cukraus, sezamo sėklų, saulėgražų ar riešutų: *Sezāmo sėklų kozinākai. Kozinākai sù saulégražomis. Pasigaminti kozinakūs labai pàprasta.*

kozirinis, kozirinė bdv. (2)

esantis koziriu (apie kortą): *Kozirinė septýnakė. Kozirinis tūzas.*

- ♦ **kozirinė kortà** tai, kas garantuoja sėkmę: *Šiós šaliës kozirinė kortà – urāno rūdà.*

kőziris dkt. (1)

1. kurios nors rūšies korta, lošime vyresnė už bet kurią kitos rūšies kortą; sin. švietalas: *Māno kőziriai – pikai. Bet kókią kōrtą, išskýrus kőziri, gálima nukiřsti kőziriu.*
2. šansas, priemonė, laikoma atsargoje: *Soviētū vadaí vókiečiams mētē sàvo paskutinj kőzirij: tris miškuosè užmaskuotas tánkų divizijas. Valdantiesiems liko paskutinis kőziris – pakeisti Lietuvōs konstitūciją. Šiemet leidýklos kőziris buvo súomių rašytojo knygà.*

koziriúoti, koziriuója, koziriávo vksm. (kā)

kirsti koziriu (lošiant kortomis): *Koziriúoti karālių. Žaidimo galè surizikavaū iř koziriavaū valètq.*

krābas dkt. (2, 4)

valgomas vandens ir sausumos dešimtkojis vėžiagyvis su kietu kiautu ir stambiomis žnyplémis ant priekinių kojų: *Báltijos júroje tiēs Lietuvōs krantaís áptiktos dvì krābų rūsys. | jo mēsa: Krābų salōtos.*

krabždesys dkt. (3^b)

KREBZDESYS: *Nubudaū nuo kažkókio krabždesio už dūry.*

krabždēti, krabžda, krabždējo vksm.

KREBZDÉTI: *Spintoje krabžda pele. Vañzdžiuose krabždējo tarakónai.*

krāchas dkt. (2)

visiškas nepasiekimas, pralaimėjimas, žlugimas: *Valstybès krāchas. Komándos krāchas čempionatē. Padétis tokia prastà, kād gálima pavadinti viisišku krachù.*

krāgas dkt. (2)

antį primenantis, tik smailiu tiesiu snapu vandens paukštis, dažnai su kuoduku ir balta apykakle (*Podiceps*): *Juodakāklis krāgas įrašytas į Lietuvōs raudónąją knygą. Kragùs gálite išvysti apželusiuose ežeruosè. Krāgai miňta žuvimi.*

kraginti, *kragīna, kragīno vksm. (kā)*

lošti, versti atgal (galvā): *Jī vis kragīno gálvā žiūrédamā ī dañgū.*

krāgti, *krānga, krāgo vksm.*

kištis į priekj; *sin. knotis: Lentā [šakā] krañga. Prikištos kišenēs krañga.*

kráičioti, *kráičioja, kráičiojo vksm. (kame, ant ko)*

po truputj kristi: *Snaigēs kráičioja. Sodē iš lēto kráičiojo výšnių žiedai. Šākos lūžinéja iř kráičioja aňt tāko.*

kraīgas dkt. (4)

nuolaidaus stogo viršus; *sin. gübrys, šelmuo: Puōšti kraīgā žirgēliais. Patalpā pō kraigū daiktáms susidéti.*

kráiglioti, *kráiglioja, kráigliojo vksm.*

1. *(kā, kame) raizgyti, painioti: Kampē vóras kryžiuōtis kráiglioja vorātinklē. | neig. (ko): Nekráigliok siūlū.*

2. *(kā) negražiai, neaiškiai rašyti; sin. keverzoti: Negrabià rankā jīs kráiglioja kažkókius skaičiūs.*

kraigúoti, *kraigúoja, kraigāvo vksm. (kā)*

daryti kūgio viršū; *sin. viršuoti: Ąš grébiu šiēnq, o brólis kraigúoja. Kraigúosiu kúgius, tad reikia šākių ilgu kótū.*

kraīkas dkt. (4)

šiaudai, durpēs, pjuvenos ir pan., kreikiami gyvuliams, kad būtų minkšta, sausa, švaru ir patogu: *Silikòninis kraīkas katéms. Pō kraikū pabérus nedau̇g sòdos, triùšio narvēlyje švarūs kvāpas išliéka ilgiaū. Kàd neprasidéty tešmeñs uždegimas, kárvių kraikā reikia nuôlat keisti.*

kraīkymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kraikyti 1: *Šiaudū kraīkymas tvárte.*
2. → kraikyti 2: *Tvártu kraīkymas.*

kraikiniis, kraikiné bdv. (2)

1. naudojamas kraikui: *Kraikiniai šiaudai. Daigāi auginami kraikinių dürpių iř mēšlo púdinio mišinyjē.*

2. susidarantis naudojant kraiką: *Kraikinis mēšlas. • ant. bekraikis.*

kraikýti, *kraiko, kraiké vksm.*

1. *(kā, kame) ne kartą kratyti, sklaidyti (kraiką, pakratus): Šiáudus tvárte kraikýti.*

2. ne kartą, dažnai kloti pakratais, kraiku (tvartą, narvą ir pan.): *Kám tù kraikai taip dažnai tvártus?*

kraīpymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kraipyti 1: *Bendrāvimui reikalīngus signalūs mūms siuñčia nè tik véido išraiška, bët iř galvōs jüdesiai: linkčiojimas, kraīpymas, pùrtymas. | sngl.: Tai nè daināvimas, o kraīpymasis pagal fonogrāmą.*

2. → kraipyti 2: *Gařso kraīpymo efektai. Dināminis laiko skälēs kraīpymas.*

3. → kraipyti 3: *Vietóvardžių kraīpymas.*

4. → kraipyti 4: *Esmìnės mintiēs kraīpymas.*

kraipinéti, *kraipinéja, kraipinéjo vksm. (kā)*

pamažu kraipyti, sukioti: *Aňt akmenų júodus plónus ūsiukùs kraipinéjo vabalai. | neig. (ko): Nekraipinék galvōs!*

kraipýti, *kraipo*, *kraipé* vksm.

1. (kā) dažnai kreipti, judinti, sukioti į šalis: *Paūkštis úodegą kraipo*. | sngr. (prieš kā): *Merginos mègsta priēs vèidrodji kraipytis. Jaunimas nenustýgsta – šaiposi, kraiposi.*

2. (kā) daryti kitokį, kaitalioti: *Kraipýti gařsą [melòdiją].*

3. (kā) netaisyklingai vartoti: *Kraipýti pàvardes [vietóvardžius].*

4. (kā) neteisingai, melagingai pateikti: *Faktùs [dùomenis] kraipýti. Gál pasakýta netiksliai, bët nègi kraipýsi heròjaus žodžius.*

♦ **gálvą kraipýti** 1. reikšti nuostabą; sin. stebétis: *Apliñkiniai kraipo gálvas matýdam iō pýkčio priepluolius.* 2. abejoti, dvejoti: *Jô sprendimai veřčia gálvą kraipýti. Jis kraipo gálvą, nètiki, kā sakau.* **úodegą kraipýti** 1. suktis iš keblios padėties; sin. išsisukinéti: *Dabař jis visaip úodegą kraipo, kàd tik išsisuktu iš bédös.* 2. maivytis, vaipyti (ppr. stengiantis patikti kam, meilinantis): *Merginos mègsta úodegas kraipýti.*

kraipýtojas, kraipýtoja dkt. (1)

1. kas kā nors kraipo, sukioja į šalis: *Užpakalių kraipýtojos jōs, ô nè daininiñkés!*

2. žmogus, kuris netaisyklingai vartoja kalbą: *Prabilo dár vienas lietuviai kalbós kraipýtojas!*

3. žmogus, kuris kā nors neteisingai, melagingai pateikia: *Istòrijos kraipýtojai. Tiesos kraipýtojai vià délto nesirýžo imitis tokiois niekýybës.*

kraítė dkt. (2)

1. šiaudinis ar pintas iš vytelių krepšys daržovëms ir kt. dëti, grûdams ar miltams pilti: *Mùgeje nusípirkaū naúją kraítę. Sù kraítè patogù eiti į tuřgù apsipiřkti.*

2. tokiam krepšyje telpantis kiekis: *Pirkaū kraítę baravýkų. Pririnkaū kraitélę mélýnių.*

kraitēlis dkt. (2)

1. drabuželiai, vežimèlis, lovytè ir kiti naujagimiui reikalingi daiktai: *Rúpintis naujágimio kraiteliù. Siúti kûdikiams kraiteliùs.* Jî svajójo apiē súny, ruôsé kraitéli sù melsvaïs apvadéliais.

2. dem. kraitis: *Žalių rûtų vainikélis – tai mânó kraitēlis (flk.). Vêza mânó kraitéli duejaïs trejaïs ratéliais (flk.)*

kraítinis, kraítiné bdv. (1)

1. skirtas kraičiui sudëti: *Kraítiné skrynià.*

2. gautas kaip kraitis: *Kraítiniai drabùžiai [bałdai]. Senà kraítiné drabùžių spinta. Mótinos kraítinis námas.*

kraítis dkt. (2)

nuotakos turtas – audeklai, drabužiai, baldai ir kt.: *Núotakos kraítis turéjo iř simbòlinę réikšmę. Kraičio skryniàs móteryb labai brangindavo.* | prk.: *Kûrýbos kraítis. Jî pérémé veliónés kraítj – tris mažàs dukrelès. Sù tókiu kraiciù iš Euròpos plaukimo pirmenybių namô grížo Lietuvôs rinktiné.*

kraítkubilis dkt. (1)

etnogr. kubilas su dangčiu kraičiui dëti: *Kraítkubilius gamindavo iš ēglës. Kraítkubiliai paprasta išpuošti ornameñtais.*

kraitvežys dkt. (3^b) etnogr.

žmogus, kuris, prieš išlydint nuotaką į marčias, veža jos kraitij: *Kraitvežių skaicij jaunájam nuródydavo nútakos tévas. Jaunàsis į kraitvežius kviësdavosi sàvo giminácius ar kaimýnus.*

Krâkés dkt. dgs. (2)

1. miestelis Kédainių rajono savivaldybëje: *Važiavome į Krakès apžiüréti vienuolyno. Krâkëse yrà leñtpjûvè, ambulatòrija, pâsto skýrius.*

2. kaimas Skuodo rajono savivaldybėje: Nuõ Mósédžio pasùkome į Krakès. Mānoma, kàd priẽ Krākių akmeñis senovéje žmónës meldési, aukójo aukàs.

Krakiai dkt. dgs. (4)

kaimas Mažeikių rajono savivaldybėje: Peř Krakiūs těka Ventà. Nuõ Krakiū iki Mažeikių tìk šeši kilomètrai.

krakiškis¹, krakišké¹ dkt. (2)

1. Krakèse (Kédainių r.) ar jü apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Miestêlio jubiliëjus džiugino krakiškiūs.*

2. Krakèse (Skuodo r.) ar jü apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Keliôneje susipažinaū sù linksmà krakiškè.*

krakiškis², krakišké² dkt. (2)

Krakuose ar jü apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Kviëciame krakiškiūs į bibliotèkà apziûréti žiemös puõkščių parodòs.*

krakmôlas dkt. (2)

1. smulkių grûdelių pavidalu augaluose susidarantis angliavandenis: *Ýpač daûg krakmôlo tûri bûlvës, kukurûzai, rýžiai.*

2. iš jo gaunamas produktas – bekvapiai, beskonai balti milteliai, vartojami maistui ir kt.: *Bûlvïų [kukurûzų] krakmôlas. Smûlkiai supjáustytq vištiénq sumaišykite sù kiaušiniais, krakmolù iñ majonezù.*

krakmôlijimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krakmolyti: *Krakmôlijimas skalbinius dâro stangresniùs.*

krakmolìngas, krakmolìnga bdv. (1)

kuriame yra daug krakmolo: *Krakmolìngos bûlvës. Nore dam išlaikýti grâkščią figûrq, vénkite krakmolìngu produktu.*

krakmolingùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ krakmolingas: *Vidutinio krakmolingùmo bûlvïų veîslé. Vieni augalai pasižými cukringumù, kití krakmolingumù ar séklose ēsančiomis aliéjinémis mëdžiagomis.*

krakmôlinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krakmolinti: *Pâtalynés krakmôlinimas.*

krakmôlinis, krakmôliné bdv. (1)

1. su krakmolu (2 r.) gaminamas, pagamintas: *Krakmôliniai saldaîniai.*

2. turintis, duodantis krakmolo: *Krakmôliniai augalai.*

krakmôlinti, krakmôlina, krakmôlino vksm. (kà)

krakmolu (2 r.) kietinti, stangrinti: *Krakmôlinta stáltiesé. Servetélès krakmôlindavo, kàd bûtu standèsnés. Krakmôlanti daiktai mažiau susidévi, ilgiau išlaiko šviežumq iñ formq, atrôdo elegantiškiau iñ išpúoseléti.*

krakmôlytas, krakmôlyta bdv. (1)

krakmolu (2 r.) kietintas, stangrintas: *Krakmôlyta apýkaklé [prijuõsté]. Krakmôlytos stáltiesés [servetélès]. Krakmôlyti nériniae.*

krakmôlyti, krakmôlija, krakmôlio vksm. (ka)

krakmolu (2 r.) kietinti, stangrinti: *Mamà iki šiôl krakmôlija apýkakles.* | neig. (ko): *Àš pâtalynès niekadà nekrakmôliju.*

krakmolúotas, krakmolúota bdv. (1)

krakmolu (2 r.) suteptas, suterštas: *Krakmolúota rankové. Krakmolúotos rañkos. Pavargaū, viriaū cepelinùs, esù krakmolúota iki ausû.*

krakoviäkas dkt. vns. (2)

greito tempo porinis lenkų liaudies šokis, šokamas sudaužiant kulnais, sutrepšint: *Ansámblis šóko pòlką sù krakoviakù. Krakoviäkui bûdinga ori laikýsena, sudaužimas kulnaiš, sutrepsejimai, sukîmasis, apéjimai.* | jo muzika: *Peñ râdijq retai kadà išgiřsi krakoviäkq. Skambant krakoviäkui nórissi kilnóti kójas.*

krakšlē dkt. (4)

mažas nendrynu paukštis, turintis garsu karkiantį balsą (*Acrocephalus*): *Krakšlës gâlima pamatýti nendrýnuose, švendrýnuose. Krakšlių kiaušiniai išmárginti rudomis iñ pilkomis démémis.*

Krakúnai dkt. dgs. (1)

kaimas Šalčininkų rajono savivaldybėje: *Krakúnų pasienio pòstas. Pietiniù Krakúnų pâkraščiu eïna siéna sù Baltarùsija.*

kraménti, kramëna, kramëno vksm. šnek.

1. palengva bégsti, joti, važiuoti: *Važiúok greičiaū, ką čià kramenì!*
2. koséti, kriunéti: *Senèlis jaū antrà saváité kramëna.*

kramiséti, krámsi, kramséjo vksm. šnek.

1. grikšéti, trekšéti (tarp dantų): *Žîrniai dantysè krámsi.*
2. (ka) su garsu kramsnoti; sin. kriauskéti, triaukšéti: *Žîrgas krámsi ávižas.*

kramslýs dkt. (4)

ausies kaušelio iškyšulélis, pridengiantis landą: *Añt krañslio iššóko spúogas. Paspáudus krañslì susvaigo galvà.*

kramsnójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kramsnoti: *Traškùcių kramsnójimas. Priešpiecių ar pavakarių vâlgymas neturéty viðsti užkandžiavimu ar nuolatiniu kramsnójimu.*

kramsnóti, kramsnója, kramsnójo vksm. (ka)

pamažu kramtyti, krimsti; sin. kásnoti: *Kramsnóju dúonq [dešrélę]. Jis visq laikq ką nôrs kramsnója.*

krañtalas dkt. (3^b)

valgomas arba nevalgomas daiktas šuniui kramtyti, graužti; sin. kramtukas: *Skanëstai iñ krañtalai šunims. Galvijų ódos [riestainio formos] krañtalas šunims. Guminis krañtalas. Krañtalas sù vištiena. Natûralùs skanëstas iñ krañtalas šunims - élnio rágas. Šunq krañtalai yrâ minerâlu, multivitamininu šaltiniis.*

krañtymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kramtyti 1: *Sausainių krañtymas. Krañtymo judesiai [ípročiai]. Didéjant prarastu dantu skaiciui, keiciasi iñ krañtymo funkcija.*
2. → kramtyti 2: *Nagû krañtymaq gâlima išgýdyti.*

kramtinėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kramtinėti: *Saulėgrąžų sėklų kramtinėjimas.*

kramtinėti, *kramtinėja*, *kramtinėjo vksm. (ką)*

pamažu kramtyti, krimsti: *Vaikas kramtinėjo sausainiūs.*

kramtýti, *krañto*, *krañté vksm.*

1. (kā) smulkinti dantimis; sin. krimsti: *Nevénkite maisto, kurį reikia kramtýti. Mégstu kramtýti duonos plūtą [saldainiūs, gùmą]. Voverė riešutus krañto.* | neig. (ko): *Šiūj váistų nekramtýkite, juoš reikia rýti.*

2. (kā) turéti iproti kandžioti, graužti: *Nagùs [lúpas] krañto nervíngi, jaûtrūs vaikai. Måno šuô labai mégsta kramtýti žaislùs [batùs].*

3. (kā) kandžiojant žeisti, žaloti: *Eřžilas kramtýdavo kitùs árklius.* | (kā) ne kartą gelti, kastti (apie vabzdžius); sin. kandžioti, kapoti: *Spařvos krañto kárves. Uodai labai krañto vakaraïs.*

♦ **pirštùs kramtýti** labai gailétis, graužtis: *Tíek pinigù pràšvlpé, dabař pirštùs krañto, bët jaû pô laiko.*

krañtomoji gumà

vaisių, mètų ir pan. skonių turintis maisto gaminys, kuris tik kramtomas, bet neryjamas: *Pakëlis [gabalélis] krañtomosios gumòs.*

kramtùkas dkt. (2)

1. kramtoma priemoné kùdikių ar mažų vaikų dantenoms masažuoti dygstant dantims, padéti nusiraminti ir pan.: *Silikòninis [ekològiškas] kramtùkas. Kramtùkai masažuoja sópančias dañtenas iñ paleñgvina dantù dygimo procèsą. Kramtùkų bùna visókių rúšių iñ formu, jië gâli bûti pagaminti iš įvairių mèdžiagų.*

2. valgomas arba nevalgomas daiktas šuniui kramtyti, graužti; sin. kramtalas: *Natûralùs élnio râgo kramtùkas šuníms. Kramtùkas sù virvè. Guminis kramtùkas šuníms.*

3. šnek. kramtomas valgis: *Į keliõnę pasiimkite kokių nòrs kramtùkų – riešutų, sausainių ař panašiai.*

kramtùké dkt. (2) šnek.

KRAMTOMOJI GUMA: *Žiaumóti kramtùkę.*

krán išt., krañ

vartojoamas varnos krankimui pamègdžioti: *Várnos krañké krán krán.*

krànas dkt. (4)

1. mašina sunkiemis daiktams ar kroviniams kilnoti: *Automobilinis [kabelinis, ožinís, strélinis, tiltinis] krànas. Bókštinių kranų nùoma. Gaminame savaeigiùs vikšriiniùs kranùs.*

2. CIAUPAS: *Krànas vařva. Užsùk krànq.*

krànininkas, krànininké dkt. (1)

krano (1 r.) mašinistas: *Policijos pràšymu į neláimés viëtq atskubéjo krànininkai. Ímonë krànininkus išsiunté į kùrsus.*

kránkčioti, *kránkčioja*, *kránkčiojo vksm.*

tarpais krankti (apie varnas, kranklius ir kt.); sin. krankséti: *Viřš pušýno sklañdë kranklýs, kránkčiojo iñ késnójo sparnùs. Aptíkusios maiþq èmë kránkčioti várnos.*

krankesýs dkt. (3^b)

krankimas (1 r.), kranksmas: *Klausýtis várnų krañkesio.*

krankimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → krankti 1: *Girdžiù várnu krankimą.*
2. šnek. → krankti 2: *Vaikas péršalo, prasidejó baisus krankimas.*
3. → krankti 3: *Jö krankimas trükdo kitiemis miegoti.*

kranklýs¹ dkt. (4)

už varnų didesnis kimiai krankiantis paukštis blizgančiomis juodomis su melsvu arba žalsvu atspalviu plunksnomis; sin. juodvarnis, varnas (ppr. paprastasis kranklys, *Corvus corax*): *Kranksdami pakyla krankliai. Miškė gėlima išgiesti beveik visas melėtų iš genių rūšis, sūopius, krankliūs, kukučius.*

kranklýs², kranklė dkt. (4)

šnek. vis kosčiojantis žmogus: *Tėko miegoti vienoje palapinėje su krankliu. Į senatvę visai kranklė pasidariau.*

krankliūkas dkt. (2)

kranklių jauniklis: *Dár mėtų nesulaukę krankliukai.*

krankséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krankséti: *Blogai sapnė girdéti várnu krankséjimą. Gūdūs iš jkyrūs júodvarnių krankséjimas.*

krankséti, kránksi, krankséjo vksm.

tarpais krankti; sin. krankčioti: *Põ lángu kránksi várna.*

kraňksmas dkt. (4)

krankimas (1 r.), kranksys: *Várnu kraňksmas netyla visq pārq.*

kránkšteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krankšteléti: *Senēlio kránkšteléjimas pažādino anūkūs. Už dūru išgirdau výro kránkšteléjimą.*

kránkšteléti, kránkšteli (kránkšteléja), kránkšteléjo vksm.

KRENKSTELÉTI: *Tévas reikšmingai kránkšteli iš atsistója. Kránkšteléjau, tikédamasis, kād būsiu išgirstas.*

kraňkšti, kraňkščia, kraňkštē vksm.

KRENKSTI: *Péršalęs krankščiau dvi saváites. Išgéręs kársto pieno sù medumi nustójau kraňkšti.*

kránkt išt.

vartojoamas kranklio, varnos ir kt. paukščių krankimui pamēgdžioti: *Kránkt kránkt júodvarnis mēdyje.*

kránkteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krankteléti: *Vařno kránkteléjimas grąžino į dābartę.*

kránkteléti, kránkteli (kránkteléja), kránkteléjo vksm.

trumpai sukrankti; sin. karkteléti: *Várna kránkteléjo iš nutilo.*

kraňkti, kraňkia, kraňkē vksm.

1. skleisti tam tikrą šaižų garsą (apie varnas, kranklius); *Kraňkia išbaidyti várnos.*

2. šnek. smarkiai koséti; sin. krenkšti: *Pérsišaldo, paskui iš kraňkia.*

3. knarkti, kriokti: *Visi pasieniais kraňkē sáu līgi aušrōs.*

- - -